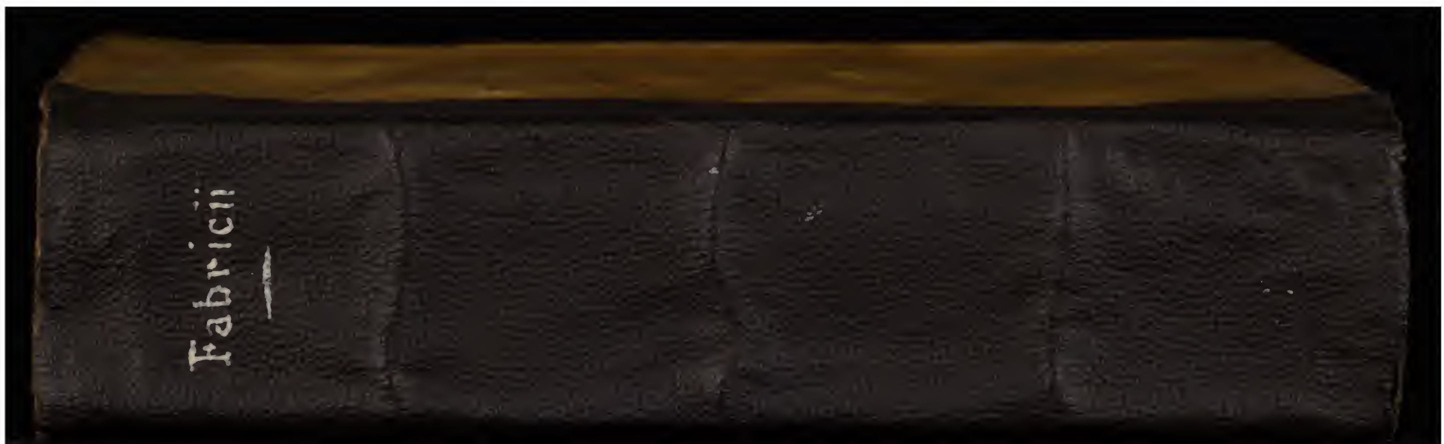

Fabricii

2129/A

H X I

7/4

I

Italy

GVILHELMI FABRICI HILDANI Obſervationum & Curationum Cheirurgicarum CENTURIA TERTIA.

EPISTOLIS NONNVLLIS VIRORVM doctiſſimorum, nec non inſtrumentis Cheirurgicis, ab authore inventis illuſtrata.

Acceſſit Epiſtola, de nova, rara, & admiranda herniæ uterinæ, & partus Cæſarei hiſtoria; ad Authorem ſcripta,

A MICHAELE DORINGIO Breslavienſi, Philoſophiæ & Medicinæ Doctore.

Item Authoris ad hunc Reſponſio Epiſtolica:

In qua multa variaq́; rara, & admiranda, de affectibus uterinis, extractione fœtus mortui, Mercurio, & Antimonio recenſentur.

IN NOBILI OPPENHEMIO
Typis Hieronymi Galleri, Ære Johan-Theod. de Bry.
M DC XIV.

In Effigiem
ORNATISSIMI VIRI GVILHELMI
Fabricii Hildani Chirurgica medicáque arte
nobiliſs. Hexaſt. Caroli Vtenhovii.

Hac eſt Cheirurgi pariter Mediciq; WILHELMI
Vulnera qui ſanat corporis, effigies
FABRICII, manibus non tantùm, at melle ſuavis
Alloquii & lingua vulnera Cordis ope
Quis neget ergo illum Medicum pariterq; Cherurgum
Verba etenim ægrotæ ſunt Panacea animæ.

SERENISSIMO, POTENTISSIMOQVE PRINCIPI
ac Domino

DNO.

FRIDERICO V.

COMITI PALATINO AD RHENVM, S. R. IMPERII SEPTEMVIRO, utriusque Bavariæ Duci, &c.

PRINCIPI AC DOMINO clementissimo.

Hancce observationum & curationum Cheirurgicarum.

CENTVRIAM TERTIAM.

Guilhelmus Fabricius Hildanus,

In perpetuæ observantiæ monumentum.

L. M. Q.

DEDICAT CONSECRATQ.

MNIA quæ in quæstionem veniunt, ut Galenus libro de curandi ratione per sanguinis missionem, *scriptum reliquit,*

liquit, SERENISSIME ATQVE POTENTISSIME PRINCEPS, *per omnem vitam, duo inventionis organa obtinuerunt*, rationem *nempe* & experientiam; *Etiamsi autem Galenus hic rationem experientiæ præponat, Medicinam tamen non originem tantum suam, verum etiam incrementum, ab experientia sumpsisse, omnibus in confesso est. Quanquam enim hæc ipsa scientia Medica, sua quoque, non minus, ac reliquæ scientiæ, habeat fundamenta, quibus innititur, quotidiana tamen experientia ac multiplici rerum usu, plurima inveniuntur, quæ ratione, speculationibusque reperiri, atque investigari nunquam potuissent. Hinc factum est, quemadmodum Herodotus* libro I. *Et Galenus* in Introductione *scribunt, vt olim Babylonienses, ægros suos per compita palàm exposuerint; quo ex transeuntibus, qui vel eisdem*

dem affectibus laboraverant, vel alios eiſdem laborantibus curaverant, intelligerent, quibuſnam remediis uſi fuiſſent; Et quidnam de hoc vel illo morbo obſervaſſent, perciperent atque cognoſcerent. Sicque artem Medicam, quæ primis mundi ætatibus, propter optimam conſtitutionem corporum, & firmam valetudinem, non vſque adeo neceſſaria, ac proinde minus etiam exculta fuit, poſteri, voluptatibus & luxuriæ dediti, ac proinde morbis obnoxii, paulatim experimentis illuſtrarunt atque amplificarunt; donec tandem Hippocrates illam in certa medendi præcepta redegerit.

Etſi autem Medicina ab Experientia originem ſuam, atque incrementum ſumpſerit, eaque Medico, & inprimis Cheirurgo, ſummopere ſit neceſſaria, hæc tamen ſola artificem perfectum reddere non poteſt, Quemadmodum enim, vt

Celſus in proœmio lib.1. *ſcribit*, vera medicina manca eſt ſine experientia, ita trunca & debilis eſt ſine ratione. *Non immeritò itaque Galenus, loco ſupra allegato*, rationem experientiæ, *veluti per excellentiam præponit. Ratio itaque ſecundum Galenum præcedit, ſequitur uſus atque experientia. Hinc videmus quidnam de Receptariis Medicis atque Cheirurgis, hoc eſt, de iis, qui nihil aliud præter Medicamentorum formulas, præparandi modum, & umbratilem quandam experientiam habent, cenſendum ſit, Receptorum enim multitudine, & varietate (Celeberrimi illius viri, ac de re medica, & Cheirurgica, optimè meriti,* Dn. D. *Reneri Solinandri, piæ memoriæ, patroni ac fautoris mei æternùm honorandi, verbis utor) ſi res ageretur, quidni pharmacopola quemvis medicum facilè vinceret? hic enim magna*

ex parte, non minus quam artis nostræ studiosus novit, quod cuique morbo Medicus præscribat.

Quamvis autem experientia Medico, qui circa morbos internarũ partium versatur, ut dictum est, necessaria sit. In Cheirurgo tamen præcipuè desideratur, Quis, quæso, enim Cranium perforet, quis catarrhactam deponet, calculum è vesica extrahet, dislocationem & fracturam reponet, aliasque operationes perficiet, nisi prius expertum, & in istis operationibus exercitatum artificem aliquem operantem viderit manumque ipsemet admoverit?

Porrò quum, ut Hippocrates rectè monuit Vita, *qua homo fruitur,* brevis *sit,* ars verò, *nimirum cognitio eorum omnium, quæ Medico, atque Cheirurgo sunt necessaria* longa, *ideo statim ab initio, quo praxi cheirurgicæ me accinxi, omnia quæ circa ægros rara annotatio-*

ne, ac obſervatione digna, mihi occurrebant, annotare cœpi.

Harum autem obſervationum & curationum cheirurgicarum, SERENISSIME ATQVE POTENTISS. PRINCEPS, *quum ante annos ſeptem* SERENISS. *Principi ac Dom.* D. FRIDERICO IV. *Comiti Palatino ad Rhenum, Vtriuſque Bavariæ Duci S. R. Imperii Archidapifero ac Electori &c. feliciſſimæ memoriæ Illuſt. Celſ. T. Parenti, ſpecimen aliquod, primam nimirum Centuriam, humiliter, & eâ, quâ par erat, reverentia inſcripſiſſem: Eamque benigniſſimè ab Illuſt. ipſius Celſitudine acceptam eſſe, re ipſa percepiſſem, non tantum ad hoc ſtudii genus continuandum, verùm etiam, ut tertiam hancce cẽturiam ſub Illuſt. Celſit. T. auguſto nomine, publici juris facerem, veluti ſtimulo quodam incitatus fui: ſpe non dubia, quemadmodum prima centuria à Sereniſſi-*

nissimo Celsitudinis T. Parente benigno animo excepta fuit, sic Illust. Cels. T. non gravatè permissuram, ut Illustrissimi tui Nominis titulus tertiæ huic centuriæ meæ præluceat.

Ut itaque Illust. Cels. T. benignè, & serena fronte hoc, qualecunque munusculum, excipere, & pro sua clementia in protectionem suam suscipere non dedignetur, summa animi submissione rogo, atque obtestor.

DEUM ter Optimum Maximum suppliciter oro, ut quemadmodum Illust. Celsitudinem T. in longo & periculoso itinere salvum & incolumem in Angliam deduxit, indeq; iterum ad suos reduxit, sic quoque inposterum ad Tithoneos usque annos, una cum ILLUSTRISSIMA PRINCIPISSA *Conjuge delectissima Spiritus sui S. virtute, ad nominis sui gloriã, Ecclesiæ ac verita-*

tis defensionem, subditorum vestrorum tranquillitatem, animarum vestrarum salutem, clementer conservare dignetur. Lausannæ 16. Decembris 1613.

Serenis. Celsit. Tuæ

servus addictissimus

GUILHELMUS FABRICIUS Hildanus.

CANDI-

CANDIDO LECTORI.

ACcipe, candide Lector, tertiam hancce Centuriam Observationum Cheirurgicarũ; utinam talis esset, ut ex ipsius lectione utilitatem, aut saltem voluptatem aliquam habere posses. Epistolam clarissimi, ac longè celeberrimi viri DN. Doctoris MICHAELIS DÖRINGI Breslaviensis, *De rara & admiranda hernia uterina*, uti quoque ad Epistolam illam, responsionem meam, adjunxi, non solum quia Epistola illa difficulter reperitur, (hactenus enim unicum tantummodo exemplar videre & nancisci potui) verùm etiam ut lector responsum meum majori cum fructu ac voluptate perlegere possit.

Cæterum quia in hac centuria respon-

responsiones multæ amicorum, quibus observationes inscripsi, (forsan quia literas meas aut nunquam, aut nimis tardè acceperũt, aut ipsorum responsiones ad me non pervenere) desiderantur, Lectorem, ne defectum huncce ęgrè ferat, superstites verò amicos, ut responsiones iterare velint, obnixè rogo; quo & illas, si forsan Centuria hæc iterum excuderetur, addere possem.

Centuriam autem huncce, Lector benevole, cum ad prælũ adornarem, in summis angustiis & mœrore versabar; uti ex observatione prima, tertia, vigesima sexta, & septuagesima secũda videre poteris. Quapropter ut rudiori & impolito stylo ignoscere velis, te etiam atque etiam obtestor. Vale.

ANA-

ΑΝΑΓΡΑΜΜΑ ΕΓΚΩ-
μιάςικον

pro felici Adventu

Excellentissimi multarum rerum usu atque experientia præstantissimi viri DN. GVILHELMI FABRICII HILDANI Medici & Cheirurgi uti celeberrimi ita & dexterrimi DN. & amici sui integerrimi.

In castro FRIDBERGÆ *Imperiali*
12. *Octobris* ANNO 1612.
facto

GVILHELMUS FABRICIUS
E Libris fac usum vigil.

Omnibus in rebus laudatur ab omnibus usus,
Sæpius hic artem vincit & ingenium;
Ast opus, ingenuæ simul ut jungatur & arti
Usus, *in effectu tunc mage fortis erit.*
Sic quoque tu gemino consistens crure FABRICI
Usu *multa notas, plura sed arte probas.*
Macte vir E LIBRIS *usum fac ritè medendi,*
Expertum sanâ cum ratione VIGIL.

Sic

Sic bis laude viges, Medica ſi cætera nobis
Obſervata diu, publica in arte facis.

De-properatum amoris & benevo-
lentiæ ergo

A GEORGIO FABRO D.
& dicti caſtri Medico
ordinario.

Ejuſdem

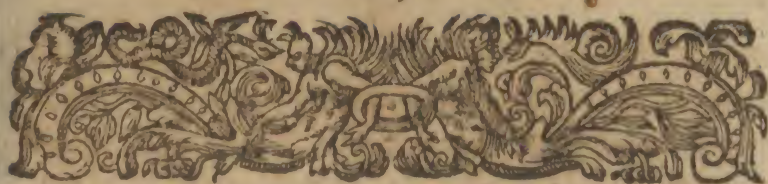
GVILHELMUS FABRICIUS
(H)ILDANUS per anagramma-
tiſmum.

LIBRIS VIGIL LAUDE
MUNUS FACIS.

NIl DEUS abſque labore dedit: per opus quis ut in-
Luce labore VIGIL, nocte labore VIGIL. (ſtet.
Hinc quoque tu libris noctuque dieque medendo
LAUDE VIGIL MUNUS cum pietate FACIS:
Ad te confugiunt multi, vir docte, miſelli,
Atque tuum exoptant dulce ſalutis opus;
Pol bene ſic inſta quoſvis medicarier arte,
Crede mihi famâ perpetuante cives.

17. *Octobris* 1612.
Fridb. in Caſtro.

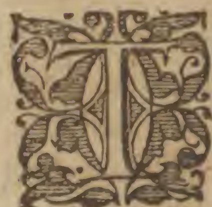
OBSER-

OBSERVATIO I.

Fungus Scirrhoſus; ex aure propullulans, quomodo ſanatus.

Viro Ampliſſimo atque doctiſſimo, DN. PETRO DE SPINA, *Sereniſſimi ac Potentiſſimi Principis ac Domini* DNI. FRIDERICI V. COMITIS *Palatini ad Rhenum S. R. Imperii Archidapiferi, atque Electoris, Ducis Bavariæ, &c. Medico ordinario atque celeberrimo, Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

TE Cheirurgicis caſibus, inprimis raris, Vir Ampliſſime, non ſolùm oblectari, verùm etiam, non mediocriter in iiſdem verſatum eſſe, cùm ex variis noſtris colloquiis, Anno ſupra milleſimum quingẽteſimum nonageſimo quarto, primò Aquiſgrani, deinde quoque Heidelbergæ habitis, tum etiam ex literis, quas ante annos quatuordecim inter nos, de rebus Cheirurgicis, & præcipuè, de Vulneribus ſclopetorum commutavimus, abundè

undè mihi cognoſcere licuit. Atque hæc eſt cauſa, cur, ad continuandam incœptam noſtram amicitiam ſequentem caſum cheirurgicum, & quidem non vulgarem, tecum communicare conſtitui; quem, ut hilari fronte accipere, & impolito ſtylo ignoſcere velis, obnixè rogo. Animus enim dolet: & tremulenta manu hæc ad te ſcribo. Ante paucos enim dies, duæ ex filiabus meis, peſte, (quæ hîc & in vicinia graviſſimè graſſatur) obierunt, uxor mea chariſſima ex ea convaluit, ſed filius meus major natu etiamnunc vehementer laborat.

Cęterum, vir ampliſſime, in auris meatu varii oriuntur affectus. Et quidem graviſſimi; omnium verò difficillimus eſt, ſi excreſcentia aliqua carnis, profundè ex auris meatu excreverit, ſummamq́ue requirit diligentiam. Cum enim pars ſit exquiſitiſſimo ſenſu prædita, neq; carunculæ abſq; cauſticis, & erodentib. medicamentis abſumi poſſint, facillimè ex eorũ uſu dolores acerbiſſimi, aliaq́ue graviora ſymptomata ſuboriri ſolent. Hanc ob cauſam cùm præſentem caſum publici juris facere conſtituiſſem, illum in artis cheirurgicæ ſtudioſorum gratiam, paulò prolixius, & diligentius conſcribere volui: Tu verò, vir Ampliſſime, ne prolixitatem ægrè feras, obſecro.

Circiter annum itaque 1594. genere & virtute verè nobilis puella, MARGARITA DE MARTINES, Nobiliſſimi, ac prudentiſſimi viri DN. I. FRANCISCI DE MARTINES

DOMI-

DOMINI IN BOVRGOV ET PALLY, filia primogenita, ætatis annum octavum agens, variolis correpta fuit; ex quibus eò gravius laborabat, quia pustulæ ad extremam cutem nihil ferè eruperunt. Porrò quia materia variolarum non satis ad partes externas expulsa, puella quinetiam à teneris annis scabie in capite, & circa emunctoria, parum obnoxia fuerat, non diu post, nimirum ANNO 1595. qui fuit annus 9. ætatis, dolore capitis, eoque acutissimo correpta est. Dolor in meatu auris dextræ præcipuè acutus, & pungens erat, Ita ut tota illa pars faciei, in tumorem elevaretur. Auri oleum Chamomelinum tepidum, doloris leniendi causâ, gossipio imponebant, faciemq; eodem oleo inungebant, Post dies aliquot in ipso meatu auris, ruptus est abscessus, ex quo primis quidem diebus materia subtilis, & loturæ carnis instar, deinde pus crassum, spissumq; extillabat. Dolor capitis & auris, paulatim cessavit, tumefactio quinetiam faciei evanuit. Tribus elapsis mensibus, iterum materia subtilis extillare cœpit, & deinceps continuò extillavit; absq; tamen dolore: quapropter nullum ex hoc malo sibi accidere posse incommodum cuncti arbitrabantur. Circa annum verò 1600. quum auditum paulatim diminui viderent parentes, atque hac de re soliciti essent, meatumque auris inspexissent, in profundo ipsius excrescentiam quandam carnosam, & meatum planè obstruentem deprehenderunt.

B Inte-

Interim tamen, etsi quotidie nonnihil mate-
riæ subtilis extillaret, quia tamen neque dolo[r]
neque aliud quodpiam adesset symptoma
puella quinetiã, ratione ætatis timida esset, &
ab operationibus cheirurgicis abhorreret, re[s]
de die in diem prolata fuit.

ANNO verò 1604. quum excrescentia[m]
illam carneam, ex meatu auris propullante[m]
viderent parentes, attoniti, ac perturbati fu[e]-
runt, protinusque Medicos, eosque doctissi-
mos, in primis verò DN. MARCUM OF-
FREDUM, & DN. ANDREAM BONETUM
apud Genevenses medicinæ Doctores long[è]
celeberrimos hac de re consuluerunt, Illi qu[um]
affectum difficilem esse, & manum diligente[r]
requiri cognovissent, ut ego vocarer, suase-
runt. Vigesimo itaque tertio decembris 160[4]
cùm in Perroy, ad lacum Lemanum, ad præ-
dictum Dominum de BOVRGOV, pervenis-
sem, & aurem inspexissem, excrescentiam, in i-
pso meatu auditorio, ejus magnitudinis, & fi-
guræ, ut hîc adumbrata est, inveni.

PRA[EPARATIO]

PRAECEDENTIS FIGVRAE explicatio.

A. Caput hujus fungi denotat, idque externam cavitatem auris conchula dicta, planè implebat. Non autem omnino rotundum, ſed ſecundum cavitatum figuram, formatum erat: itaque

B. extremum, ſive poſteriorem ambitum auris.

C. verò partem faciem verſus reſpiciebat. Dura, præterea, inæqualis, lividáque erat exuberantia hæc. Reliqua pars hujus fungi, ſecundum capacitatem meatus auditorii, tympanum verſus, in apicem deſinebat, habebatque planè formam fungi, nondum tamen propter extuberantiam A. notatam integer, ſed tantummodo ad litteram D. uſq; conſpici potuit.

Superficie sive extuberantiâ hujus fung uti postea dicemus, ablatâ, quod reliquum e rat, paulatim usque ad ipsius radicem, qu propè tympanum erat, in conspectum venie bat: constituebatque figuram præscriptam. forma itaque, & duritie excrescentiam hanc fungum scirrhosum appellare libuit.

Propullulabant præterea, circa ipsius rad cem, alia duo parva germina E. notata, ex qu bus, procul dubio, & fungi procreati fuissen nisi angustia meatus auditorii, obfuisset. Est t men notandū, meatū huncce dextrum alter aliquomodo ampliorē apparuisse, Videbatu enim dura ista excrescentia, interim dū accr sceret puella, impedimento fuisse, quomin proportionem suam observaret meatus iste.

Porrò quum ex colore livido, & duritie a fectum huncce, difficilem esse, & periculo m nimè vacare vidissem, denuò, ut prædicti M dici in consilium adhiberentur, author fui. quia Nobilis DN. DE BOVRGOV, aliorū negotiorum causâ Genevam profecturus era voluit ut ipsum comitarer, ut cum præd medicis, de affectu filiæ suæ, plenius consul possim. Convocatis itaque medicis, & di genter explorato, & perquisito morbo, delib ratum fuit, ut curatio, propter maximum f gus, usque in proximum Ver protraheretur.

Vigesima itaque septima die mensis Ma 1605. cum iterum in Perroy pervenissem, quenti die hoc minorativum exhibui.

℞. h

herbarum Agrimoniæ, *Mineralium.*
Betonicæ,
Veronicæ,
Scabiosæ,
Cuscutæ,
Florum primulæ veris, ana M.ß.
Sem. Anisi,
Fæniculi ana ℥j.
Liquiritiæ rasæ ℥ß.
Foliorum senæ mundat: ℥ij.
Fiat decoctio in aqua, ut colatura, cum forti expressione, redeat, ad ℥iiij. In quibus dissolve
Elect. diacarthami ℥iiij.
Syrupi rosati solutivi ℥j
Misce. fiat potio.

Porrò quum nihil magis in hoc affectu vendum esset, quam affluxus humorum, visum st, uti diversione aliquâ insigni, & continuâ; Minorativo itaque præscripto expurgato corpore, postridie cucurbitulas scapulis, cum flāma magna, & scarificatione, postero verò die nimirum 30. mensis, setaceum vertici adhibui. Deinde pro corroboratione cerebri, & in eo humorum superfluorum desiccatione, sequens præscripsi, & exhibui Electuarium.

Conservæ florum rosmarini,
Salviæ, *Electuarii. A.*
Betonicæ,
Summitatum majoranæ ana ℥j.
Ligni sassaphras subtiliss. pulver. ℥ß.

Specierum Aromatici rosati, ℥ ij.

Cum syrupo conservationis corticum citri, fiat electuarium: de quo capiebat singulis diebus, tribus horis ante prandium, ad magnitudinem castaneæ, sequens quoque pulvis, quotidie semel capiti inspergebatur.

Pulvis capiti inspergendus. ℞. Corticum citri siccarum.
Radicum Iridis Florentiæ,
Radicum Ciperi an ℈ iiij,
Thuris,
Masticis,
Sandaracæ,
Succini,
Granorum Kermes
Rosarum rubearum an ʒ. j.
Florum betonicæ M. ß.
Storacis calamitæ,
Spicæ nardi an. ʒ j.

Fiat ex illis omnibus pulvis, inspergendus suturæ coronali, & quotidie renovandus, deterso pectine priore pulvere fungo verò bis in die linteum suave reduplicatum, & aquâ nostra ad ulcera maligna, (cujus descriptionem pete ex obs. prima cent. primæ) imbutum tepidè applicui: neque aliud quicquam usque ad mensem Majum cum fungo tentare volui: quo natura ante omnia, ad ablegandas superfluitates cerebri, versus setaceum sese assuefaceret. Interim tamen, uti & per totum tempus curationis, optimam victus rationem observabat.

His, uti dixi, institutis, iterum me domum contu-

contuli, usque ad 13. mensis Maij, tum denuò ad ipsam profectus, 14. sequentem exhibui potiunculam.

℞. Rhabarbari electi ℈. iij. *Purgati purgans.*
Agarici trociscati ʒ j.
Cinamomi ℈ j.

Infundantur in aqua Cichorii & Betonicæ, per horas duodecim, In forti expressione dissolve, syrupi rosati solutivi ℥ j.
Elect. Diacatholici ʒ ij.
De Citro solut ℈. iij.
Decocti laxativi ℥ ij.
M. fiat potio.

Postridie medianam dextram incidi, sanguinemq; ad uncias septem extraxi. Decimo sexto, 17. & 18. sequens exhibui apozema. *Apozema.*

℞. Radicum oxalidis,
Cichorii,
Graminis,
Passularum &
Liquiritiæ, an. ʒ vj.
Boraginis,
Scabiosæ,
Agrimoniæ,
Betonicæ,
Pimpinellæ,
Melissæ an. M. j.
Capillorum omnium,
Arthemisiæ an. M. ß.
Florum cordialium,
Genistæ,

Hordei integri an. p. j.
Corticum & ſeminis citri,
Oxalidis,
Melonum an. ʒj.ß.
Fiat decoctio ad ℔.j. in qua colata, & clarificata, diſſolve,
Syrupi de fumaria, &
De Cichorio ſimp. an. ℥j.ß.
Miſce fiat apozema, pro tribus doſibus matutinis: aromatizetur ʒj. coriandri præparati.

Decima nona ad drachmas ſex ſequentis Electuarii quatuor horis ante prandiũ exhibui.

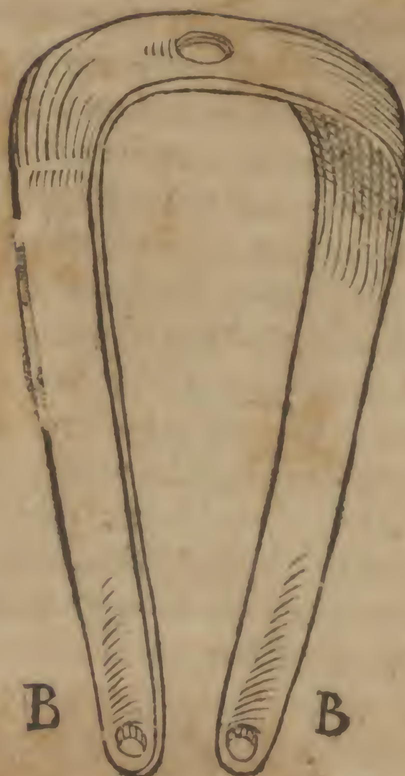
Electuariũ Laxativum B.

℞. Electuarii diacatholici,
Diaſebeſten, an. ʒj.
Elect. de Citro ſolutivi &
Diaprunis laxat. an. ʒ vj.
Diacarthami, &
Tabellarum de Rhabarbaro, an. ℥ß.
Cum melle roſato Laxativo q. s. fiat opiatum de quo per totum tempus curationis, per intervalla ad drachmas ſex vel ſeptem, pro doſi, ſumebat; modò in forma boli, modò in forma potionis; cum decocto aliquo convenienti diſſoluto. Singulis quoque ſeptimanis cucurbitulas magnas ſcapulis ſemel applicui.

Omnibus iſtis, uti dixi, adhibitis, ad fungi extirpationem tranſeundum fuit: ea autem quia, aut abſciſione, aut erodentibus, & cauſticis medicamentis, vel ligatura fieri debebat, Ante omnia nobis explorandum perpendendumque erat, quænam tutior, & ſecurior eſſet

via,

via, atque methodus. Excisio adstantibus, propter hæmorrhagiam suspecta erat, & ægra illam abhorrebat. Erodentibus quoq; & causticis medicamentis massam illam fungi, qui externam partem auris adimplebat, absque periculo absumi minimè me posse, sciebam. Inprimis verò, quia ex colore livido, duritie, & inæqualitate tumoris, malignitatem aliquam subesse, apparebat, verebar, ne ex usu medicamentorum causticorum magis irritaretur malum: & humor ille acris, qui post applicationem causticorũ ex ulceribus effluere solet, vicinas partes simul exulceraret. Malui itaque ligaturam instituere. Singulari enim & ad hãc operationem perficiendam commodissimo, à me excogitato instrumento quodam, veluti hîc adumbratum est, fungum istum satis profundè in ipso meatu auditorio, amplecti, & ligare me posse sperabam.

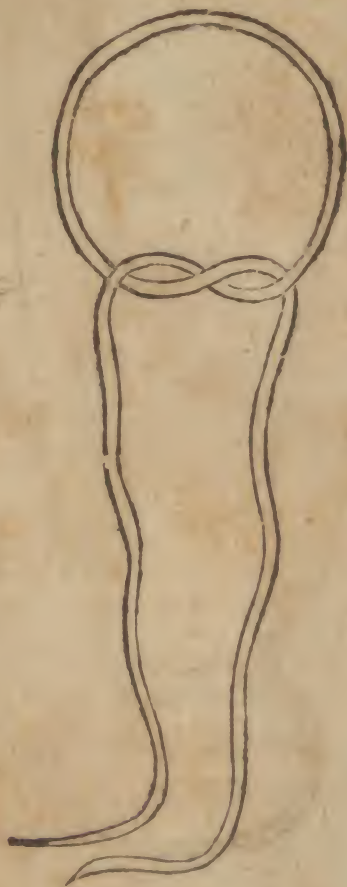

Inſtrumentum autem hoc, ex lamina cuprea, aut Argentea fabricatum eſſe debet, & ita quidem, ut per ſe apertum ſit, extremitates tamen B. B. notatæ, digitis facilè comprimi ac claudi poſſent. Prædictæ extremitates quoq; aliquomodo excavatæ eſſe debent, quo carunculam, quæ lubrica eſt, eò melius amplecti poſſint.

Vigeſima itaque tertia Maij, electo loco ſplendido, ægram in ſedem collocavi, & ita quidem, ut radii ſolares in auris meatum penetrare poſſent. Poſtea caput ſive externam

fungi

fungi extuberantiam, in prima figura A. notatam, filo apprehendi. Hujus enim fili beneficio caput fungi suspensum tenebam, Interim funiculum cum semi nodo, ut hîc adumbratus est, intromisi, & cum Stylo quodam exploratorio, tám profundè, quantum fieri potuit, intrusi

Deinde ambas extremitates hujus funiculi, per foramina, in sequenti figura B. B. notata, eo modo, ut sequens figura denotat, traxi.

Postea

Postea instrumento tam altè, quantum fieri potuit, in meatum auditorium, & quidem ad utrumque latus fungi, intromisso, extremitatibus funiculi, ambobus indicibus apprehensis,

ſis, & fortiter tractis atque conſtrictis, fungum arctiſſimè ligavi, & ea quidem in parte, ubi in prima figura littera D. ipſum notavimus. Interim autem dum filum ſimul & inſtrumentum intruduntur, miniſter, filo, in ſequenti figura C. notato, extuberantiam fungi clementer, levitérque in altum trahet: idque in eum finem, ut funiculus, ſimul & inſtrumentum, eo facilius, & profundius intromittere poſſit. Hæc verò, quia paulò obſcuriora eſſe videntur, ſequentem figuram, in qua omnia adumbrantur, addere placuit.

Facta

Facta ligatura instrumentum clementer extraxi: filum verò suspensum reliqui. Deinde linteum reduplicatum, & sequenti liquore insuccatum, applicui,

℞. Aquæ nostræ ad ulcera maligna ℥j.
Aquæ ranarum aquatilium,
Plantaginis,

Rosa-

Rosarum an. ℥. ß.
Sem. Cydoniorum subtiliss. pulverisati ℈. ß.
Cornu cervi usti & ppt.
Tutiæ &
Plumbi usti an. ℥. ß.
Misce.

Monitum autem velim lectorem, funiculum in hujusmodi affectibus, nullo modo, (ut in aliis quidem corporis excrescentiis aliquando fieri solet) aquâ forti insuccandum, multò minus Arsenico illiniendum esse, propter gravissima, quæ inde sequuntur symptomata; Funiculum tamen, ut fungum paulatim abscinderet, singulis diebus, iterum immisso, & adoptato instrumento, clementer contraxi, nodumque magis magisque constrinxi. *Admonitio*

Cùm extuberantia fungi ita ligata esset, paulatim flaccescere cœpit: emanaritq; ex illa humor putridus & fœtidus, is verò ne in meatum internum auris deflueret, quotidie ter, quatérve penicillis, hîc adumbratis, & ex spongiis parats, abstersi.

Deinde extuberantiæ, undique spongias, in præscripto liquore madefactas, iterumque fortiter expressas, supposui, idque in illum finem, ut humorem illum putridum fœtidumque

queabſorberent, exciperentque. ita paulatim abciſſa eſt extuberantia fungi, ita ut 27. ejuſdem menſis abſque dolore, & hæmorrhagia excideret.

Sed quia fungum ad radicem ipſius, propter anguſtiam meatus auditorii, ligare non potueram, quod reliquum erat, erodentibus, ut poſtea dicam, abſumere cogebar: prius tamen, nimirum 24. ad drachmas ſex, electuarii ſuperius deſcripti, & B. notati, exhibui: quo optimè expurgata fuit ægra. Ad majorum quoque humorum exſiccationem ſequens exhibui decoctum.

℞. Radicum ſarſæ parillæ ℥j.
Ligni ſaſſaphras minutim diſſecti ʒiij.
Radicum chynæ in tenues orbiculos ſectæ ʒvj.

Macerentur horas viginti, in aquæ fontis tepidæ ℔ iij. & coquantur ad duarũ partium conſumptionem. De colatura, moderatè calida, ad ℥iiij. hora quinta matutina exhibui, Interim dum utebatur præſcripto decocto, victum utcunque tenuem, & exſiccantem obſervabat, à juſculis, & fructibus horariis, humidiſq; abſtinebat, eorum verò loco uvis paſſulis, & amygdalis toſtis, utebatur. Pro potu ordinario, ſequens decoctum præſcripſi.

℞. Reſiduum prædicti decocti,
Paſſularum,
Liquiritiæ an. ℥j.ß.
Aquæ fontis ℔. vj.

Mace-

Macerentur per horas quindecim, deinde coquantur ad unius tertiæ partis consumptionem: paretur potio, gustui grata, & aromatizetur pauco coriandro præparato,

Hoc decocto, & victus ratione, per mensem integrum utebatur, interim quoque decima quaque die, corpus Electuario B. notato, expurgavi, cucurbitulasque scapulis, uti dixi, per intervalla, cum levi scarificatione applicari jussi.

Ab initio dixi, extuberantiam fungi usque ad litteram D. beneficio ligaturæ excidisse, nunc quibus remediis, quod reliquum erat, usque ad ipsius radicem, (illa autem prope tympanum erat) absumpserim, dicendum est. Statim itaque postquam extuberantia exciderat, iterum ægram ad radios solares, in sedile collocavi: mox laminas parvas tenuissimasq; è cera fabricatas, & aliquantum incurvatas undique circumcirca carunculam imposui: idque in eum finem, ne medicamenta acria, quæ imponenda erant, meatum auditorium attingerent, exulcerarentque, deinde penicillis ex spongiis paratis, absterſa humiditate, Escharotici nostri, ad magnitudinem capitis aciculæ, carunculæ imposui. Postea filamentis, & spongiis meatum implevi, & linteũ reduplicatum, nec non

Magnitudo & figula laminarum.

liquore superius descripto, & C. notato, exte-
rius auri superimposui. Medicamento quo-
tidie bis nimirum hora septima matutina, &
quarta pomeridiana, (ad candelam enim hu-
jusmodi operationes minime sunt tentandæ)
imposito. 28. ac 29. escharam induxi, illa vero
ut abscederet, sequens medicamentum fila-
mentis in ipso intinctis, applicui.

℞. Mucilaginis sem. cydoniorum, extract.
æqualibus partibus aquæ Arnogloss.
majoris, & ranarum aquatilium ℥ ij.
Cornu cervi usti & præparati,
Tutiæ pp.
Lapidis calaminaris an. ʒj.
Croci Martis,
Saturni calcinati an. ʒß.

Misce fiatq; medicam. ad instar collyrii ut-
cunque liquidi. Signetur D. Medicamentum
hoc, propter meam absentiam usque ad quar-
tum Junii impositum fuit. Tum uti & sequen-
ti die laminis cæreis iterum investitâ carun cu-
lâ, denuò de prædicto eschatotico, bis in die
applicui.

Sexta die ejusdem mensis ad drachmas se-
ptem Electuarii superius præscripti, & B. nota-
ti, cum decocto Betonicæ, Agrimoniæ, Vero-
nicę Rosmarini, Salviæ, & sem. Anisi, exhibui,
quo & optimè expurgata fuit, nihilominus ta-
men medicamentum escharoticum ea die bis
imposui. septimo 8. & 9. ad casum escharæ col-
lyrium D. notatum applicui. Decima escharâ
denuò

denuò exemptâ laminasque novas impositas, escharoticum ea die ter, undecima verò bis iteravi.

Duodecima die mensis, quia eschara satis magna apparebat, neque pinguia, ut imponerentur consultum mihi videbatur, separatorio quodam, uti hîc adumbratum est, ipsam excidi.

Cultellus separatorius, incurvatus ad carunculas ex auris meatu excidendas aptißimus.

Excisa Escharâ, quia propter angustiam meatus auditorii, laminas cæreas difficulter imponere mihi licuit, escharoticum applicare ausus non fui: globulum itaque lentis magnitudine, ex filamentis contortum, & sequenti pulvere immersum, carunculæ applicui: & spongiis suavis superiori medicamento D. notato, madefactis, iterumq; expressis, ductum auditorium adimplevi. Spongiæ autem in purulentis auribus summopere conveniunt: materiam enim purulentam ex profundo attrahunt absorbentque, partemque affectam ab injuria aëris vindicant. *Usus spongiarum in purulentis auribus necessarius.*

℞ Pulveris præcipit. optimè rectificati ℈.j. *Pulvis E.*
Lapidis Bezoardici diligenter pulverif.
Saturni calcinati & abloti an. ℈.ß.

Misceantur, fiatq; pulvis. signetur. E.

Decima sexta, cum beneficio speculi auri. ad tympanum ferè usque inspexissem, & nonnihil de radice fungi superesse probè cognovissem, sequenti die iterum laminas cereas, ea qua fieri potuit diligentia, infixi, & medicamentum escharoticum applicui. Verùm decima septima, quum domū proficisci coactus essem, sequentem pulverem præscripsi, & me absente imponere jussi.

℞. Croci Martis optimè præparati,
Cornu cervi usti & præp.
Saturni calcinati & abloti
Lapidis calaminaris præp. an. ℈.j.ß.

Misce fiatq; pulvis tenuissimus, qui filamentis Collyrio D. notato madefactis, usque ad tertium Julii impositus fuit. Quarta quum ad nobilem ægram rediissem, & radicem fungi nondum penitus absumptam esse, imò & præter radicem duo parva germina, in prima figura E. notata adesse, cognovissem, iterum pulverem E. notatum, & spongias madefactas imposui.

Sexta Julii speculi, & radiorum solis beneficio, nonnihil puris in profundo meatus auditorii oculis sese offerebat, in quo motus veluti diastole & systole arteriarum, conspici potuit. Absterso pure, quia radicem mali nondum omnino absumptam esse animadverti, iterum laminā ceream, cui ex una parte nonnihil medicamenti escharotici annexeram, ad radicem ipsam applicui, & spongias madefactas super imposui.

npoſui. Radicem prӕterea fungi cranio adærentem, imo ex ipſo cranio originem traxiſ-:, bellè apparuit. Septima, de eodem medicaiento eſcharotico ad magnitudinem capitis ciculæ bis applicui.

Octavo electuario ſuperius deſcripto, & B. otato ægram expurgavi, Poſt prandium cùm adiorum ſolis, & ſpeculi auris beneficio, meaam auditorium inſpexiſſem, fungi veſtigium ullum nobis apparuit: qua de re in poſterum ihil præterquam paſtillos Andronis, ſyrupo e roſis ſiccis diſſolutos, impoſui. Poſt dies tanen aliquot, quum in profundo auris, & illa uidem in parte, qua radix fungi fuerat, os deudatum inveniſſem, ſequentem pulverem caagmaticum, melle roſaceo parumq; ſpir. vinimixtum per menſem fere integrum, me abſente imponere juſſi.

Pulvis catagmaticus.

℞. Pulv. florum Betonicæ
Roſarum an. ℈. ß.
Rad. Iridis Flor.
Angelicæ
Cariophillat.
Maſticis an. ℈. j.
Benzoi,
Styracis calamitæ an. ℈. j. ß.
Miſce.

Poſt menſem quum ad ipſam rediiſſem nullam amplius oſſis denudationem inveni: qua de re, ut inpoſterum, pro corroboratione, & exſiccatione, partis affectæ, linimentum, ex

paſtillis Andronis, & ſyrupo de roſis ſiccis imponeretur, corpusque per intervalla expurgaretur, ac optima victus ratio obſervaretur, cõſului Sic divino aſpirante numine, priſtinæ ſanitati reſtituta fuit, qua & ad hodiernum uſque diem 24. Octobris, 1613. (quo hæc ſcripſi) feliciter utitur: & quidem in matrimonio non infelici, Proles præterea aliquot progenuit: & auditum, qui antea per annos aliquot deperditus fuerat magna cum admiratione multorum recuperavit. Tam provida, & diligens eſt natura: præcipuè ſi in juvenibus diligentia Medici intervenerit. Plura non adſcribo, Quandoquidem nobiliſſimum ſimul ac doctiſſimum virum DN. JOHANNEM DE MARTINES, ægræ noſtræ fratrem (qui tibi dum Heidelbergæ vixit, familiaris fuit) integram hiſtoriam, & ſucceſſum curationis aliquando coram te narraſſe, non dubito: quapropter, ne prolixitate epiſtolæ metas tranſgrediar, ſubſiſto, DEUMQ. OPT. MAX. ſuppliciter oro, ut te tuamque lectiſſimam uxorem, & liberos, quam diutiſſimè conſervare velit. Vale vir ampliſſime, & æternum vive, cum tuis, quos tecum ex corde ſaluto. Dabam Lauſannæ Equeſtrium 24. Octobris, Anno 1613.

OB-

OBSERVATIO II.

De hæmorrhagia narium, & purulentis auribus.

Viro amplissimo atque doctissimo DN. GREGORIO HORSTIO *Philosophiæ & Medicinæ Doctori, & Illustrissimi Principis ac Dom.* DN. LUDOVICI *Landgraffii Hassiæ, Medico celeberrimo, nec non in Illustri Academia Giessena Hassorum Medicinæ professori ordinario, & pro tempore Rectori Magnifico Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

VErissimum esse, quod dici solet, Magnifice DN. Rector, hominem proponere, Deum verò disponere, reipsa experior. Paulò enim post abitum tabellarii, quem Generosus ille Fridbergensis ad me miserat, cùm iter ad meos derigere proposuissem, Deus Opt. Max. aliter de rebus meis disposuit. In morbum enim gravem incidi: qui vires meas mirum in modum exhausit. Nunc tamen, Laus sit Deo, febris remisit, & paulatim vires meas recolligo ita ut, si Deus cœptis faverit, tandem ad vos, meosque me conferre posse sperem, Hæc ut Tua Magn. clarissimo viro DN. D. GEORGIO FABRO indicare eumq; ex me salutare velit, rogo.

De Jaspide. Ad literas quas M. T. ad me dedit, paucis respondeo: inprimis autem annulus Iaspide ornatus occurrit, cujus vires non satis admirari possum. Scio quidem & ipsa experientia me edocuit, Iaspidem in hæmorrhagia multũ valere: sed qui virtutes adeò egregias atque manifestas, uti tua, ex se edidisset, nunquã me videre contigit. Itaque ut thesaurũ huncce (post Deum enim thesaurum vitæ tuæ, nimirũ sanguinem tibi conservabit) Cræsi divitiis præferas suadeo. Non enim omnes Jaspides sanguinem sistere, experientia docet: sed illæ solummodo, quæ undique sanguinis instar rubicundæ, nec ullo modo maculis albis, aut obscuris conspersæ sunt: quæ, quia rarissimè reperiuntur, ut cæteris omnibus præferantur, & in pretio habeãtur, rationi consentaneũ est. De præclaris autẽ & admirandis operationibus Jaspidis, in hæmorrhagia, exempla nonnulla apud ANSELMUM BŒTIUM DE BOODT lib. 2. c. 202. legantur: prudenter tamen ea uti licet, Quemadmodum enim superfluæ evacuationes periculosæ, sic & consuetæ, si retentæ fuerint, gravissimos morbos, nonnunquam & mortem inferre solebant. *Observatio.* Quidã, vir pius, & à teneris annis hæmorrhagiæ narium obnoxius, cum in senectute amuleto, collo appenso, hæmorrhagiã inhibuisset, Apoplexia correptus fuit, uti observatione 11. hujus centuriæ fusius declarabitur. Nobilẽ quendã, cui hæmorrhoides suppressæ fuerũt, in paralysin incidisse *Observatio.* observatione 11. Centuriæ. 2. annotavi.

Ex

Ex immersione corporis in aquam frigidam poros obstrui, ac proinde sanguinem versus interiora recurrere, ibique aliquomodo effervescere, nullum est dubium; interim tamen, quia hoc modo sanguis in venis refrigeratur, inspissatur, retineturque, non omnino in hæmorrhagia, cùm maxima ebullitio sanguinis adest, in primis verò si æger juvenis, robustus, & corpore bene constitutus fuerit, rejiciẽdum est remedium hoc; præcipuè maximâ urgente necessitate, & quando ex duobus malis, minus, ut dicimus, eligendum est; reliquaque remedia frustra adhibita fuerint.

De immersione corporis in aquã frigidam.

Quantum autem ad effervescentiam sanguinis, quæ sola in hac Curatione hæmorrhagiæ, quæ fit per immersionem corporis in aquàm frigidam, est timenda, illa facillimè Julapiis refrigerantibus, & incidentibus, qualia ego obs.17. cent.2. præscripsi, corrigitur: nonnisi tamen, ut ingenuè fatear, nisi juvenibus convenit curatio hæc. In quibus & tutò adhiberi posse testis est juvenis iste, cujus memini obs.17. Centuriæ 2. Vivit enim adhuc, & ab eo tempore, nimirum ab Anno 1596. quo ex periculosa illa hæmorrhagia Divino favore liberatus fuit, optimè valuit.

Cæterum occurrit affectus T. Magn. speculationibus non indignus. Habemus hîc in vicinia in Oppido Solingen, matronam piam atque honestam, quæ nunc vigesimum quintum annum ætatis prætergressa est, illa à juventute

De purulentis auribus.

in hoc usq; tempus purulētas aures habuit. Extillat quotidie materia, aliquando cocta & digesta; nonnūquam quoq; subtilis & tenuis, & tunc dolores adsunt, aliquando & fœtor percipitur. Cœlo existēte frigido, & humido, de dolore brachiorū conqueritur: procul dubio propter nervum, quem ego ex nervo auditorio deorsum descendentē observavi, uti ex observ. 4. Cent. 1. videre poteris. Invisi illā aliquoties, aures quinetiam diligenter inspexi; & ut plurimū ductus auditorios materiâ purulenta repletos reperi. Ante menses duos cùm aures abstergerem, frustū cartilaginis semiputridi, ex ipso ductu auditorio extraxi, id autē observatione dignū in hoc affectu occurrit, nimirū aërē, clausis manibus, & ore, tam violēter ex aurib. efflare & expirare, ut impositis pennis, aut festucas illas expellat, & bullas in ipso pure excitet. Cujus rei ego aliquoties, cum admiratione periculum feci. Interim tamen auditum non multum depravatum esse, & exiguam molestiam sibi adferre malum hoc, ipsa ægra mihi retulit.

Ex hoc autem casu dubia nonnulla proveniunt, quæ tuo judicio, vir Magn. subjicio. Primo an aër ille ex cerebro, an verò aliunde proveniat? Secundò, an illæso tympano id fieri possit? Tertiò si læsum est tympanū, cur auditus abolitus non fuerit? Harum difficultatum explanationem libenter ex tua Magnif. nisi id molestum fuerit, intelligerem. Vale vir Magnifice, & Fabricium tuum, ut facis, amare

perge.

perge. Raptim Coloniæ Agrippinæ 27. Junii 1612.

OBSERVATIO III.
De purulenta aure.

Ad eundem virum amplissimum atq; doctissimum DN. D. GREGORIUM HORSTIUM, *Philosophum & Medicum summum, amicum singularem, cui Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

QUæ adversa, quæ tristia, quæq; luctuosa, mihi post reditum meũ ex Germania advenere, clarissime atq; amicissime mî Dn. D. ante dies circiter viginti ad te scripsi. Ab eo tempore, cùm filius meus major natu (quem superiori anno mecum in Germania vidisti) Geneva Lausannam rediisset, non diu post suum advẽtum peste quoq; correptus fuit. Statim ab initio gravissimè laboravit, & ita quidem ut nihil ferè spei salutis superesset. Elapso tamen septimo, symptomata sensim remiserunt, & hodie decimus quintus est dies morbi; quapropter ipsũ nunc abesse periculo spero, sed fiat volũtas Domini, cui ego libẽter, ut par est subscribo, & memetipsum ipsius manibus submitto. Pestis etiamnunc vehementer hîc grassatur, & perpauci restituuntur. Deus misereatur nostrûm, & justissimam iram suam à nobis avertat.

Porrò de purulentis auribus, ante annum, observa-

obſervationem quandam ad te ſcripſi, ſed quia reſponſum nullum abs te accepi, valde dubito an literas acceperis, an verò in via, ut ſæpiſſimè accidit, interceptæ, aut deperditæ fuerit. In omnem tamen eventum, iterum apographum ejuſdem obſervationis, nunc ad te mitto. Ut autem & epiſtola hæc, aliquid, quo te oblectari poſſis, contineret, ſimilem fere caſum tribus ſaltem verbis adſcribere volui.

Civem quendam hîc habemus, virum triginta circiter annorum ætatis, cui, cùm ante annos aliquot catarrhus cum maximo dolore, in aurem ſiniſtram decubuiſſet, abſceſſus in ipſo ductu auditorio exortus eſt, ex quo tamen potius naturæ quam medicamentorum beneficio, curatus fuit. Ab eo tempore, quotieſcunque os & nares claudit, ac buccas inflat, ſpiritumq́ue vi expellere tentat, flatus tam impetuosè per aurem illam ſiniſtram expirat, ut ſibilus ſatis clarus, ab ipſis quoque adſtantibus facilè percipiatur, & candela, ſi auri admoveas extinguatur. Dolorem tamen nunc nullum adeſſe, auditumque, quod tamen mirum, vix depravatum eſſe, refert. Adſcriberem quædam alia; ſed præ mœrore, manus tremulat, animusq́ue ſimul laborat, quapropter ignoſce nunc feſtinanti calamo, & impolito ſtylo. Vale vir Ampliſſime, & feliciter vive diu. Dabam Lauſannæ Equeſtrium. 30. Octobris 1613.

OBSER-

OBSERVATIO IV.

Nucleus Cerasi in auris meatum intrusus, naturæ beneficio, per suppurationem expellitur.

QUomodo res extraneæ ex auris meatu, arte atque instrumentis eximendæ sint, Lector in prima Cent. nostrarum Chirurg. obser. 4. 5. & 6. videre poterit, nunc nucleum Cerasi, naturæ beneficio, per suppurationem, rejectum esse, significabo. Anno 1610. Rev. viri D. JONÆ MERULÆ, apud Aventicenses verbi divini Ministri fidelissimi, filio duodecim annorum ætatis nucleus Cerasi, in dextrum auris meatum, infixus fuit. Hac de re, ut extraheretur nucleus, cùm solliciti essent parentes, (quia ego Augustam Vindelicorum profectus) empiricum advocant. Is, etiamsi omnem suam diligentiam, atq; industriam adhiberet, nucleum tamen extrahere nō potuit: imò profundius intrusit: idque non sine dolore & cruciatu: Est enim meatus auris exquisitissimo sensu præditus. In ista autem operatione, hamulo acuto usus fuerat, quo ductum auris ita dilaceraverat, ut sanguis sequeretur, atque operationem impediret.

Remansit itaq; nucleus usq; ad 14. Octobr.

Interim, etsi de magno dolore nō usq; adeò cōquereretur puer, continuò tamen aliquid puris effluxit, superveniebāt per intervalla & vertigines: quarum ob causam puer aliquando ex una in alterā partem vacillabat: caput quoque ad humerum dextrum continuò inclinabat. Cæterum 14. die prædict. Mens. Octob. cùm pater puerum mihi adducere vellet, ac aurem inspiceret, nucleum ab ingressu auris, undique pure immersum, animadvertit: illumq; acie aciculi, parvo cum negotio extraxit: Meatus enim auris materia purulenta, quæ nucleum extruserat, impletus erat. Postea brevî convaluit.

Annotatio ad Tyrones.

Etsi curatio hæc, atq; expulsio nuclei ad votum successisse videatur, nunquam tamen hac methodo utendum, ac naturæ opus planè relinquendum esse, suadeo. Multa enim variaq; symptomata ex suppuratione harum partium oriri solent. Cum enim ductus auris exquisitissimo sensu sit præditus, facilè propter doloris vehemētiam humores affluunt, atq; membranam tympanum corrumpunt: Inde surditas. Nō rarò quoq; os, quod exigua tantùm membrana investitum est, ex hujusmodi suppurationibus, cariem contrahit. Carnem item fungosam ex ductu auris, propter suppurationem, exortam esse, & fungum scirrhosum procreasse ex præcedenti Observ. apparet. Diligentia itaq; adhibēda, ut quicquid extranei aurib. infixū est, protinus extrahatur.

OBSER-

OBSERVATIO V.

Ex sonitu Campanarum surditas sequuta.

SAcrificulus Reindorffiæ pago haud procul à Colonia Agrippina, ad littus Rheni sito, homo senex jam ac decrepitus, cùm quadã die in turrim templi ascẽdisset, ac ipsemet cãpanas pulsaret (quod ille tñ à multis annis non tentaverat) protinus dolore capitis, cum tinnitu aurium correptus fuit: nec non auditum perdidit. Ego post dies aliquot vocatus, pilulis aureis, cochiis & aggregativis ipsum purgavi, cucurbitulas scapulis, cum flamma & scarificatione applicui, auribus quinetiam anodyna adhibui, & masticatoria præscripsi. His administratis, & optima victus ratione observata, dolor capitis quidem cessavit, auditum tamen non recuperavit.

OBSERVATIO VI.

Ex ictu bombardæ surditas sequuta.

ANn. 1593. JOHANNES TEXTOR, vicinus ac cõpater meus, & 40. circiter anons natus, cũ Hildenæ in illustratione quadã militũ, humi jaceret, ac obdormivisset, accidit ut qdã ex

sociis

ſociis ſuis jocandi, ipſumque expergefaciendi gratia, ad aurem ejus ſclopetum exploderet, ſomnolentus Textor ſemi-expergefactus, ex eo ſono ita perculſus erat, ut propter maximã cerebri commotionem, ſeſe ex uno in alterum latus convolvẽs, cibum crudum ac indigeſtũ, cum maximis doloribus, evomeret. Vocatus ego, capillos abraſi, caputque oleo roſaceo inunxi: enema infundi, venam in brachio tudi, ac omnia quæ neceſſaria videbantur adhibui. Tandem Dei ſingulari beneficio dolor capitis, reliquaque ſymptomata ceſſarunt, ac omnino convaluit, auditum verò iſtius auris, qui planè deperditus fuit, nonniſi poſt longum tempus recuperare potuit.

OBSERVATIO VII.

Ex caſu ab alto ſurditas.

CIvis quidam Luſtriacenſis, ad lacum Lemanum, vir probus, quadragenarius, mihique amicitia junctus, Anno 1601. ex alto in pavimentum decidens, commotione cerebri correptus fuit. Ex quo caſu, protinus loquela privatus, cibum indigeſtum evomuit. Ego accerſitus ad illum, omnibus, quantum fieri potuit, proſpexi, adeo ut tandem omnia ſymptomata remiſerint, ipſeque convaluerit. Et ad hunc uſque annum 1613. bene ſe habeat, auditum

tum tamen alterius auris in ipſo caſu amiſerat, qui nullo arte nullaque induſtria hactenus reſtitui potuit.

DN. PETRI BLECHERETI patritii Lauſannenſis filio, idem ex caſu accidit. Sed nimis prolixũ foret, omnia, quæ hujus rei exẽpla habeo, percenſere: quotidie enim videmus duces exercitus atq; præfectos tormentorum bellicorum, ſurdos fieri. Quãdoquidem, tam ex ſono tormentorum bellicorum, quàm ex caſu in caput, cerebrum maximè & præter modum commovetur, concutitur atque ex una in alteram partem agitatur. Hinc membrana, quæ ex nervo auditorio efformatur, & in foramine auris expanditur (tympanum dicta, & auditus inſtrumentum præcipuum) quia ex motu iſto violento ſupra modum agitatur, atque concutitur, aut diſrumpitur, aut relaxatur nonnunquam etiam oſſicula auditui deſtinata, ut eſt Incus, ſtapes & malleolus, ſuo loco removentur, unde fit auditus aut depravatio, aut abolitio. Si enim membrana, tympanum dicta, relaxetur, & oſſicula diſlocentur, ſpes aliqua auditum recuperandi ſupereſt, ſin diſrupta fuerit, de auditu actum eſt. Hæc in gratiam tyronum recenſere placuit, ut in prognoſticis horum affectuum, coram ægris, quid prognoſticandum, ipſisque promittendum ſit, ediſcant.

OBSERVATIO VIII.

Matrona videns Epilepticum cadentem, infantem postea epilepticum progenuit.

Ad virum amplissimum atque doctissimum D. GREGORIUM HORSTIUM, *&c. amicum singularem, cui Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

AD casum illum admirandum de monstro Pagernæ nato, vir Magnif. ante annum ad te scripsi, varia quinetiam exempla de partib. mõstrosis addidi, ante mensem vero de duplici venæ emulgẽtis observationem misi: omnia rectè tibi tradita fuisse, minimè dubito. In præsentia occurrit aliud exéplum, nimirum puellũ morbo gravissimo, ex imaginatione matris, ut videbatur, correptum fuisse: Historia ita se habet.

Ann. 1599 Honesta & pia matrona Coloniæ juvenis, robusta, & optimo corporis habitu prædita, dũ primo utero gestaret, & quadã die, domesticorum negotiorum causa, urbem perambularet, ac quidam epilepticus ad ipsius ferè pedes in terram cecidisset, exclamasset, & ex una in alteram partem sese projecisset, mirum in modum perturbata perterritaq; fuit prægnans. Post mẽses aliquot puellum feliciter enixa est: qui non diu post, comitiali morbo correptus fuit.

fuit. Multa variaq; medicamenta, cum à Medicis Coloniensibus, tum etiam à me adhibita fuere, sed frustra. Paulatim enim ita auctus fuit morbus, ut antequam annum ætatis attigisset, è vita discederet.

Cæterum causā morbi in hoc puero, imaginationē matris fuisse, verisimile mihi videtur. Quandoquidē parentes sani & optimo corporis habitu etiā nunc præditi sunt, ab eo quinetiam tempore liberos aliquot procrearunt, qui una cum parentibus huc usque superstites, & morbo isto caduco nunquam obnoxii fuerūt.

Similis ferè casus Coloniæ quoque accidit. *Alia obseruatio.* Matrona quędam pia, honesta & mihi cognita, utero gerens, cum quadam die ad viciná suam, morbo caduco graviter vexatam, vocata esset, atq; in ipso paroxismo manus laborantis teneret, ictum pugni laborantis in ventrem recepit, perterrita quidem fuit vehementer, nihilominus tamen fœtum ante cōstitutum tempus nō edidit. Feliciter peperit: non diu tamen post partum, epilepsia gravissima correptus fuit infans, quâ per horas 24. mirum in modum exagitatus & vexatus fuit. Ope Medicorū restituto, sed paulò post variolis correpto extinctus est. Hæc ex relatione ipsius matris, ante paucos dies, cum essem Coloniæ, excepi. Verum nihil certe constituere conabor, videlicet an imaginatio matrum in his infantulis fuerit causa, nec ne; hoc tamen libenter ex te intelligerem, an etiam morbos ex forti imaginatione

matris provenire posse, existimes. De monstris enim amplius non dubito. Ego aliquando tale quid evenire existimo, si enim imaginatio, teste Joh. Riolano F. lib. de monstro Lutetiæ nato, in humores & spiritus manifestum habet imperium, & eorum ministerio, dum formatur fœtus inordinata & insolenti figura delineantur externæ partes, cur & non morbi inde provenire poterunt? Vale vir Magnifice, & feliciter vive diu, Dabam Hildenæ ultima April. 1612.

OBSERVATIO IX.

Ex Commotione cerebri gravissima symptomata.

MAtrona Paterniacensis juvenis, & optimo corporis habitu prædita Anno 1598. ictũ lapidis ad superciliũ dextrum recepit. Cutis q.dem ad os usq; incisa, calvaria tamen neque fissa, multò minus fracta aut impressa, imò vix denudata fuerat. Cerebrum verò adeò commotum, ut mox in terram quasi semianimis decideret, quin etiam cibum indigestũ evomeret. Incidit in manus Empirici, qui nulla habita ratione cõmotionis cerebri, vulnus tãtummodo consolidare studuit; quod & brevi sanatũ fuit: dolore tamen cõtinuo capitis, præcipuè partis dextræ vexabatur. Intra menses duos nervus opticus dexter adeò obstructus est, ut visũ istius oculi planè amiserit; Exterius tamen in pupilla

&

& circa corneam usque nunc nulla apparente macula. Vertigine quoq; sæpissimè laborabat, & accessionibus epilepticis nonnunquam corripiebatur.

Cùm annos circiter octo in isto vitæ statu miserrimo vixisset, aucti sunt dolores capitis. Supervenerunt præterea cõvulsiones brachiorũ, cum ingentibus doloribus, in primis aëre existente frigido & humido: ita quidem ut nunc à duobus abhinc annis lecto egredi nõ possit, & ad hunc usque annum 1608. decumbat: qualis verò erit exitus, tempus docebit.

Appendix.

Anno 1609 3. Decemb. eadem Matrona cõvulsionibus brachii sinistri, cum maximis doloribus correpta fuit, & per dies aliquot laboravit. Ego tandem vocatus, brachium & nucham sequentibus oleis inunxi.

℞. Ol. lumbricorum
Vulpini
Liliorum an. ℥ ij.
Ol. Philosophorum & Therebinthinæ an. ℥ ß.
Pingued. humanæ ℥ j.
Misce.

Circa carpum cingulum ex corio humano applicui. His convulsiones cessarunt. Interim autem dum ipsam curarem aliquoties mihi retulit, se multoties fœtorem quendã ex cerebro provenietem, percipere: Non quidẽ cõtinuò,

ſed per intervalla, fœtorem porro illum, et ſi non uſq; adeo moleſtus eſſet, aliquando tamẽ veluti lypothimiam ſibi inducere ajebat ægra.

OBSERVATIO X.
De periculoſo catarrho ſuffocãte.

DE ſcabie, quę in infantibus circa collum, & in capite erumpit, curãda, valdè ſollicitæ ſolent eſſe matres: cum potius natura, ut ſuperfluitates atq; excrementa, hoc modo ad exteriora expelleret, provocanda eſſet. Ut plurimũ enim pueri ſi in tenella ætate per ſcabiem non expurgentur, tandem aut illicò ſuffocantur, aut morbis graviſſimis obnoxii fiunt, cujus rei fidem faciunt exempla ſequentia.

Exemplum I.

Dn. JOHANNIS RUDOLPHI AB ERLACH genere, doctrina, virtute atq; eruditione verè nobiliſſimi viri, & pro tempore præfecti Meldunenſ. prudẽtiſſimi filius, nũquam ſcabiei in capite aut circa emunctoria obnoxius fuerat. Robuſtus tamen, vividus & obeſus erat; ſed anhelitũ aliquo modo difficulter trahebat: quod parentes ad obeſitatem & cõſtitutionem phlegmaticã corporis, referebant. Circa 13. Iulii An. 1608. Catarrhus copioſior in fauces, & circa aſperam arteriam defluere incipiebat. Interim etſi appetitus minimè proſtratus, & actiones corporis exercitiaq; puerilia probè exerceret, difficultas tamen reſpirandi ita aucta fuit, catarrhuſ-

tharrusq; tã copiosè ad fauces decumbere cœpit, ut 14. Iul. circa vesperam stertor aliquis circa fauces asperamq; arteriã perciperetur. Cœnavit tamen pro more: sed quia difficultas spirandi, & stertor singulis momentis augebantur, eadem nocte nobilis iste vir ad me misit; auxiliumq; petiit: rem tamẽ adeò periculosam esse minimè putans. Interim autem dum nuncius Lucentiis Paterniacum ad me perveniret, medicamenta à me acciperet, domumq; rediret, catarrhus tam copiosè ad asperam arteriam defluebat, ut singulis momentis suffocationis metus adesset: & medicamentis quæ miseram, uti non posset. Confestim itaque ad me remisit nobilis, petiitq; ut ea qua fieri posset diligentiâ ipsum audirem. Sed antequam Lucentias pervenirem, puer jam maximis cum doloribus & cruciatu suffocatus fuerat, decima quinta nimirum Julii, & eadem die qua secundum annum ætatis absolverat.

Exemplum II.

Similis ferè casus accidit filio meo majori natu: cum enim ab ineunte vita nunquam scabiei obnoxius fuisset, & nunc septimum annum ętatis intrasset, quadam die catarrhus tam copiosè ad renes & ureteres decubuit, ut retentio inde urinæ, dolor maximus & continuus, inflammatio & gangræna sequuta sit: ex qua sexta die morbi animam Deo reddidit, ut in tractatu de gangræna & sphacelo declaravimus.

Exemplum III.

Filius cuiusdã nobilis in comitatu Marchiæ, quatuor circiter annorũ ętatis, ſcabie & pruritu totius corporis & præcipuè capitis, & circa emunctoria laborãs, Dn. Coſma Slotano curãdus adductus fuit. Is cũ ſcabiẽ hancce externis lotionibus, inunctionibusq́; minimè curãdam eſſe, parentib. ſignificaſſet, conſilio Slotani amplius uti noluerunt, & empirico puerum curãdum commiſerunt. A quo à ſcabie quidem curatus fuit, ſed in epilepſiam poſtea incidit. Tum denuò D. Slotanus in conſilium vocatus, primò corpus, quoad fieri potuit, diligenter expurgavit, optimumque vitæ regimen inſtituit: Deinde quæ epilepſiam debellare queunt, intus exhibuit, & circa ſuturam coronalem applicuit. Tandem veſicatoriis ex corticibus vitis nigræ ad emunctoria applicatis, humores excrementitios ad emunctoria attraxit, ſic divinâ gratia puer iſte ab epilepſia ſanatus fuit, nec deinceps de ſcabie amplius ſolliciti fuerunt parentes.

OBSERVATIO XI.

Ex conſuetæ Hæmorrhagiæ narium ſuppreſſione apoplexia.

Ad clariſſimum atq́; doctiſſimum virum Dn. JOH. JACOBUM CRAFTIUM *apud Neocomenſ. Doctorem medic. ordin. atq́; celeberrimũ, cui Guilhelm. Fabricius Hildanus S.P.D.*

Quemad-

QUemadmodum superfluæ evacuationes, Clarissime atq; doctissime Dn.D.CRAFTI, periculosæ, sic quoque videmus, si consuetæ fuerint retentæ, perniciosum atque exitiale esse. Id mihi cum aliàs tum etiam Lausannæ videre contigit. Historiam quia annotatione non indignam esse sentio T.Exc. communicare non gravabor.

SIMON CLERICUS Aurifaber Lausannensis, natione Gallus, homo pius, sanguineus & robustus, hæmorrhagiæ narium à juventute ita obnoxius fuerat, ut etiamsi sæpius sanguinis ad uncias aliquot pro vice efflueret, singulis tamen annis, aut biēnio semel tanto impetu erupit, ut difficulter cohiberi posset. Cujus rei ego testis sum ocularis. Anno enim 1586. cùm sanguis ei impetuosius copiosissimeq́ue ex naribus profflueret, adeò ut de vita periclitaretur, unà cum clarissimo Dn. JACOBO AUBERTO VENDONE piæ memoriæ, apud Lausannenses Doctore medico longè celeberrimo, amico ac fautore meo plurimum honorando, in consilium adhibitus, sanguinis fluxum ipsi, non sine difficultate multisq́ue laboribus restrinximus. Convaluit tamen divino favore, & per annos aliquot supervixit. Tandem adultior factus, cum eminens aliquod periculum, ex crebra hæmorrhagia narium sibi metueret, & ad sanguinis profluvii præcautionem amuleto quodam collo appenso, fluxum inhibuisset, apoplexiâ correptus fuit Anno 1589. Ex qua pro-

tinus animam Deo reddidit, cum annum sexa-
gesimum ætatis prætergressus esset. Post duo-
decim horas ab obitu, cum cadaver jam sepul-
turæ tradendum esset, sanguis copiosè è na-
bus & ore emanavit. Historia hæc rara est,
multò tamen rariorem & observatione di-
gniorem casum, qui non ita pridem apud vo-
accidisse intellexi, esse existimo, quem nisi gra-
vis fuerit, ut mihi communicare non graveris
obsecro. Epitaphium gallicum in viri prædict.
obitum à filio ipsius, viro optimo, pioque, & a-
mico meo singulari, scriptum, annectere pla-
cuit. Tu, quæso, omnia boni consule, & me te
amantem, redama. Vale vir clarissime, & vive
diu, Paterniaci Aventicorum 2. Augusti 1609.

Epitaphe.

Sur la rive de marne à marueil prins naissance
D'honorables parens: legitimes françois:
Puis orpheure en mon art. seruant aux Lausanois:
Hors mon pays natal, prins au ciel accointance.

En oCtobre sept. IoVrs soVs Vne ApopLeXIe
Tost fVt SIMon Le CLerC en eterneLLe Vie.

David le Clerc parenti
Charissimo P.

OB-

OBSERVATIO XII.

ἈΝΤΕΥΕΡΓΈΤΗΜΑ

Ad DN. GVILHELMUM FABRICIUM HILDANUM *Medicum & Cheirurgum solertissimum, amicum intimum transmissum à* JOHANNE JACOBO KRAFTIO *Bas. D. Physico Neocomense.*

IN quo paucis ostenditur, quod natura in quadam muliere, menstrua retenta, sæpe per os & nares excreverit: quæ tandem apoplexiâ mortuâ, copiosè post trigesimam sextam mortis horam, sanguinem per jam dicta loca ejecit.

Princeps Peripateticorum ad Nicomachum scribens: Ingratitndinem maximum esse vitium: evitando ideo illud, æquum & justum esse censui, tuæ haud longè dissimilem, mutuæ nostræ amicitiæ ergò historiam annectere, quam uti spero, raram si inveneris, ansam mihi præbes, & aliis insectari.

Apprimè allegat Hippocrates *Aphorismo* 3. *sect.* 1. ubi docet: *Extremas & repentinas evacuationes lethales; Contra consuetarum retentionem periculosam esse:* Cujus veritas una ex parte in tua, ambabus in mea elucet. Consueti enim menses,

ses, cum retenti fuerunt, hæmorrhagiam peperunt, quæ paulatim assuescendo tandem Apoplexiam excitavit, inde mors secuta, & longè post ingens effusio sanguinis visa est. Quo modo autem hoc contigerit, sequens historia quæ sub finem elapsi anni, hac in urbe accidit manifestabit.

Mulier quædam pia & honesta, nomine BONA DONBELLE Bysantina, commater mea, ætatis quadraginta annorum, valdè obesa, cacochymica, admodum plethorica distillationibus, doloribusque præcipuè capitis, ventriculi, suffocatione uteri (sicuti ante biennium ipsam ea laborasse, & per tres horas morti quasi similem fuisse, tum animum recollegisse, ego oculatis eram testis) nec non hæmorrhagiæ potissimum eo tempore, quo menses retenti fuerunt, omnino sarcinam menstrualem copiosè per os & nares deposuit, à multis annis obnoxia fuit.

Inde ipsam apoplexiâ, ut postea dicetur, plethorica, cum subitò quasi attonita concidit prius tamen bene se habens, & in officina sua nens, & motu excepta perdifficili respiratione pulsu vehementi, magno ac veloci, & omni sensu privata, vitam cum morte commutasse, quid credibilius? affluxio namque ista consueta sanguinis, non neglecta intemperie, atque mala dispositione ex inferioribus corporis partibus, majori ex parte ad cerebrũ, quod omnium actionum animalium fons, author,

&

principale, nec non instrumentale subje-
um apoplexiæ, absque violentia & agitatio-
e internorum viscerum, sive valvularum ve-
narum præcipuè jugularium, tam internarum
quam externarum, ut Hippoc. 4 De vict. ac, at-
que resistentia facta non fuit. Quamvis FER-
NELIUS 5 *De partium morbis & sympt. cap. 3.*
sistente Gal. 5. *De sympt. causis cap. 6. & 3. 4. loc.*
f. cap. 2. 7. asserat, apoplexiam fieri ex causis
frigidis pituitosis, lentis, crassis, & viscidis, quæ
ventriculos afflati implēt, sicuti refert AËTIUS
capite De Apoplexia, functionem radiorum
spirituum animalium impediunt transire ad
musculos respirationis; unde systole, & dia-
stole diminuitur seu abolitur, ac finis respira-
tionis tam cerebri, quàm cordis tollitur, qui
est eorum refrigeratio, recreatio, sive augmē-
tatio, & excrementorum expulsio, atque tan-
dem vel subitò vel brevi, idque secundum la-
titudinem obstructionum, uti in hac muliere
vidimus, spiritus & functio animalis suffocan-
tur: tamen alibi, ut *lib. de sang. miss. cap. 7. & 4.*
*de vict. in morbis acutis comm. 27. in lib. introduct. si-
ve Medico.* Avicenna *Can. 3.* non negant & ple-
thora nonnunquam id fieri posse, quoniam, ut
ajunt, tempore potissimum Veris nonnulli ve-
næ sectione ab ejusmodi morbo liberantur: id
quod nobis in nostra muliere apparuit. Non
eò tamen inficias, sanguinem pituitosum fuis-
se, quia maximè repleta ac cibis horariis qui-
bus summopere delectabatur, crudos indige-
stos-

ſtoſque humores fovit, Putredo inde interna genita, in cauſa fuit quod ſæpiſſime febricula laborarit, unde cerebrum incalefactum, humores quodammodo liqueſcendo affatim delabi ſivit Sanguis inſuper menſtrualis retentus, ſurſum regurgitatus, ventriculos & ductus radiorum facultatis ſenſitivæ, & motivæ, ita è toto occupans, replens, atque obſtruens, ut vim animalem in reliquum corpus, præcipuè muſculos thoracis, partim influere non permiſit, partim ipſos ſuffocarit. Inſuper talem apoplexiam plethoricam fuiſſe plenius affirmatur, quod in agone mortis grumos ſanguinis ex ipſius ore extraxi, ſperans, eo modo maximè difficilem reſpirationem allevari: ſed fruſtra. Deinde non parvum adminiculum dediſſe, planè credendum, hyſterica paſſio, qua aliquādo, ut ſuperius annotavimus, laboravit: Et hoc ſecundum Avicennam *cap.* 13. qui etiam Apoplexiam procreari dicit, à communitate alicujus membri: maximam autem habere cerebrum cum utero, & contra, lippis & tonſoribus notum. Et has fuiſſe cauſas, & quidem materiales, concomitantes quadam intemperie, totum cerebri corpus occupantes reor: quamvis aliam adjungat Gal. *Comment. Aphoriſmi* 42. *ſect.* 2. dum ait, fieri quoque à diſpoſitione ſimili inflammationi: quod intelligitur ab Avicenna, Apoplexiam fieri à copioſo ſanguine, qui non egreditur vaſa: id eſt, venas

&

arterias, alias fieret inflammatio, quæ tunc non esset διάθεσις φλεγμονώδης, Sanguis ergo vasa non egrediens, ea vehementer replet, affectum similem inflammationi efficit: Et fit angustia, quæ est compressio, non substantiæ, sed pororum cerebri.

Summopere certè admiratus, audiendo, ipsam quandocunque Menses cum suppressi erant, sanguinem & per os, & per nares ad aliquot dies copiosè expuere atque emungere, ac ita sarcinæ menstruali per ea loca liberari: quod cum factum benè tum se habere, ut illæ, quæ mensibus per vias naturæ designatas, purgantur.

Et hinc proculdubio una inter alias promittitur ratio, quod nonnisi semel, sicuti ipsamet mihi retulit, conceperit; & conceptum non diu retinuerit, quamquam hoc majori ex parte plethoræ, & magnitudini corporis adscribatur. Menses enim cum adhuc ordinariè & secundum naturam fluebant, maximam semper copiam solebat excernere. Et hæc qua fieri potuit brevitate de duabus hujus historiæ partibus dicta sunto.

Nunc eadem conditione, relictis quam plurimorum opinionibus, & sententiis, & tertiam subnectemus, quæ est: *longè post mortem sanguinem magna copia excrevisse.* Quæ proinde cum mortua, tempore consueto

almæ

almæ matri committi non potuit, propter ſororis diſtantiam, quæ ad funus etiam accerſebatur: Ideo in hypocauſto calido aliquandiu manens, ob fœtorẽ coacti fuêre feretrum im̃mittere, quod in culina erat, alias propter anguſtiam & incommoditatem domus, foràs portari non potuiſſet: Locus non minus calidus, quam in hypocauſto; Addo & inſuper quod eo tempore, loco frigoris & Auſter, & pluviæ ſatis diu regnabant; quæ duo, calor videlicet externus, tanquam cauſa efficiens, & humiditas tanquã materialis quam plurimum augent putredinem, ut *Gal.* 4. 9. *Methodi Med. cap* 53. Calor proin aëris ambientis in hoc cadavere putredinem non parum juvit. Idque ſecundum putredinis naturam, ut Galenus 11. *Meth. Med.* 8. quæ eſt mutatio totius putreſcentis corporis ſubſtantiæ, ad corruptelam, à calido externo, vel in corpore aſcititio vel aliunde adveniente: quæ omnia cauſam hujus fluxus, maximè promovebant. Calor enim naturalis, nondum omninò exſtinctus, fotus præternaturali & adventitio ſeu extraneo tam hypocauſti, culinæ, quam temporis Auſtralis, & pluvialis, proprio enim calore nihil corrumpitur, ſiquidem *putredo* juxta Ariſtotelem, *eſt corruptio ſeu interitus proprii atque innati caloris, per externum & adventitium, in unoquoque humido proveniens*: ex crudis, pravis, & retentis humoribus putredinem, vapores atque flatus excitavit, qui quoniam calor non nimius, non diſſipat

Putredo quid?

frigus

igus non ingens, non coacti, ſeu condenſa-
i, uti Ariſtoteles dictitat, nimium calo-
em vapores conſumere, contra frigus eos
onſiſtere, & impedire, verum horum me-
ium fovere, ideo adeo aucti fuerunt, ut ven-
rem tympani inſtar, intumefactum exten-
ebant.

Nunc ſanguis in venis contentus, ac non-
lum calori inſito totaliter privatus, quamvis
nors nihil aliud ſit, quam *caloris nativi extinctio*,
ut Galenus 2. *de temperam.* docet, motu vel
ntrinſecè vel extrinſecè excitato, ut videre li-
cet in cadaveribus morte violenta ſublatis, ali-
quando poſt multos dies ex vulneribus ſan-
guinem promanare, poteſt moveri, non ilico
enim ceſſat, præcipuè in eis, qui morbis chro-
nicis non ſunt cõſumpti aut extenuati, quem-
admodum fuit hæcce mulier, quæ nullo tunc
temporis morbo apparente laboravit: quam-
vis videatur anima efflata corpus ſubito refri-
gerari, poros, vias ductusq; ita contrahi atque
coarctari deberent humores ſeu ſanguis omni-
mode in loco retineatur, & arctè incarceretur,
propter inſitam tamen arteriarum, & venarum
proprietatem, ſanguis quamdiu in ipſis conti-
netur, non coagulatur, extra verò quampri-
mum. ſed ſemper liquidum ac fluidum conſer-
vant id, quod ultra authoritates, autopſia, no-
bis & anatomicæ ſectiones uti & quotidiana
experientia oſtendunt, Sicuti mihi ſemel Ba- *Obſervatio*
ſileæ videre contigit; in quodam adoleſcente,

E qui

qui aquis submersus, decimo sexto demum die repertus, merum & non loturæ carnis similem, ut quis inferre posset, sanguinem per os & nares omnium cum admiratione ejecit. Putilaginosi igitur isti vapores ex tetris & fœculentis humoribus tanta copia excitati, humores in calore foventes, vias ductusq; quæ spacio viginti octo horarum contracta & clausa, proculdubio propter jam infrigidatum & rigidum cadaver erant, reserarunt, ac per ἀναστόμωσιν sanguinem excluserunt, ob compressionem flatuum in ventre inferiore excitatorum: qui adeo ventrem implentes ac replentes, sanguinem præcipuè in vena cava contentum, sursum expulerunt, ad venas jugulares, quæ sine dubio jam debilitatæ ac laxæ erant, potissimum internas: quæ magis apertæ, propter calorem, qui alias aperit, rarefacit, liquefacit, humores attenuat, & sic fluxum aliquomodo accelerare potens, ubi ἀναστόμωσιν consuetam sanguinis mēstrualis exclusi reperiens, itaque propter repletionem erumpere cogens, & per os & per nares copiosè exiit & hanc unicam hujusmodi fluxus fuisse rationem principalem, quamvis non ignorem. & alias multas posse esse, quæ ora venarum seu arteriarum cerebri, vel aliarum partium acredine, calore extraneo, casu, motu (fieri enim, inquit LEMNIUS potest, ut sanguis, qui in venis delituit, agitato motoque corpore erumpat) quantitate, qualitateve corrodunt, & aperiunt: planè
mihi

mihi persuadeo. Et hæc insuper etiam causa est, quod ter, quatérve per horam colorem faciei mutarit, cum mox vividum, rubicundumque mox pallidum ac morti similem habebat. Nam quoniam ut diximus, admodum cacochymica erat, calor qui conveniens ex putredine flatus excitavit qui cum comprimentes venam cavam sanguinem sursum expulsum aliquid in venas capillares vultus intruserunt, qui tamdiu ibi manens colorem rubeũ, quamprimum autem per os seu nares effluxus, fœdè pallidũ peperit. Alius dein cum appulsus rursus vividum, cum ejectus lividum effecit: idq; sæpissimè, ac per intervalla, quod adstantibus & causam hujus rei nescientibus maximũ horrorem dubiumq; ipsius mortis incussit: existimantes, plusquã miraculũ ac inauditum quid, nec non omni ratione destitutũ esse: ideo me advocarunt, id cum vidissẽ, statim supra recitatis rationibus cuilibet labellũ compescui, terrorem excussi, & ad rectã veramq; hujus rei opinionẽ induxi: & hoc per horas novẽ duravit, tandẽ post mortis horã 37. terra commissa est. Atq; hæc est mea succinctè conscripta historia, clarissime, atq; amantiss. Dom. FABRICI quã nuperrimè cum verbis audieras, Epistola huic præcedenti, simili conscripto casu à me exegisti, quam proinde sereno vult excipere velis, etiam atq; etiã rogo. Vale iterum atq; iterum vale. Datum Neocomi 18. Calend. Sept. Anno FIDete seD anCIto VIDete.

OBSERVATIO XIII.

De curatione Maniæ in Juvene quodam.

NIcolaus Lov ex pago Momagninensi sub præfectura urbis Aventicæ, Juvenis 29. annor. ætat. qùum plus æquo sese vino generoso Murati ingurgitasset, in febrim incidit continuam, eaq; cum graviter laborasset spacio 15. dierum, Dei & naturæ beneficio liberatus fuit, nullis adhibitis medicamētis. Sed paulò post Maniâ correptus, cum per 15. dies graviter detentus fuisset ac tandem die videl: tertia April. 1606. me accersivisset, ipsum tali furore correptum offendi, ut duo viri, quantumvis robusti, vix eum continere potuerint, noctesq; diesq; sese ex uno lecti latere in aliud conjiciebat, agitabatq; neminem agnoscebat, ne domesticos quidem, vestes, linteamina, culcitram dilacerabat, imò & proprium corpus dilacerasset, nisi adstantes præcavissent, vociferabatur item, continuoque loquebatur, nec somnum capessebat.

Ego itaque pro primo apparatu statim sequens ipsi Enema exhibui.

Enema.

℞. Radic. & folior. malvæ
folior. violar.
mercurial.
flor. chamomil.

melil

melil. an M. j.
sem. anisi & fœnograeci an. ℥ß.

Coquantur ad consumptionem tertiæ partis. In ℔ j. colaturæ dissolve salis p. ii. vitel ovor. n. ij. mellis cochlear. j. butyri recent. ℥ij. Misce F. Enema.

Rejecto Enemate medianam dextram incidi extraxique ad ℥ viij sanguinis. *Venæsectio.*

Post venæ sectionem, emulsionem amygdalar. & semin. cucurbitæ ipsi pro cœna exhibui. *Emulsio.*

Alterâ die præscriptum Enema bis, nimirum ante & post prandium injeci, jusculisq; avenaceis & hordeaceis, lacte itē amygdalato illum nutrire curavi: loco autem vini decoctum hordei, agrimoniæ, veronicæ, & ceterach, cui nonnihil succi granor. berberis commixtum esset, ei exhibui. Illa vespera denuò præscriptum pondus Laudani propinavi.

Tertia die, quæ erat 5. Aprilis, præscripsi potiunculam sequentem.

℞. Confection. Hamech ʒiij.
electuar. diacathol. ʒij.
Syrupi rosar. solut. ℥j. *Potiuncula.*

Cum decocto pectorali fiat potiuncula.

Sexta & septima die mensis hujus, nullum ei medicamentum exhibui, sed ut optimam observaret victus rationem, nihilque aliud, præter decoctum suum hordeaceum biberet, imperavi. Hinc aliquantum dormire cœpit, adeò ut reliqua symptomata omnia potius diminui, quam augeri viderentur.

Octavâ dicti mensis die, cucurbitulas scapulis, cum magna flamma & scarificatione admovi.

Nonâ verò sequentem exhibui potionem.

Potio. ℞. Radic. lappatii acuti ℥ß.
herbar. agrimoniæ
Veronicæ
Cuscutæ
Polytrichi
Ceterach. an. Mß.
Sem. anisi &
folior. senæ mundator. an. ʒij.
In hujus decocti ℥iij.
dissolve extracti nostri cortic. Esulæ gr. xii.
Extracti nostri Ellebori nigri gr. vj.
Aq. cinamomi destill. sine vino ℥ß.
Misce fiat potio.

Die 12. denuò modò præscriptam potionem sumpsit.

Die 13. secundò cucurbitulas cum scarificatione applicui.

Hisce remediis, optimâ observatâ victus ratione, corporeq; per intervalla expurgato, divino favore, plenissimè in integrum fuit restitutus.

OB-

OBSERVATIO XIV.

De falsis imaginationibus, quæ supervenire solent iis, quibus membrum aliquod abscissum est.

HISTORIA PRIMA.

Clarissimo & Præstantissimo viro D. GVILHELMO FABRICIO HILDANO *Medico Paterniacensi ordinario, Cheirurgo ut exercitatissimo, ita felicissimo* MICHAEL DORINGIUS *D. & in Illustri Academia Giessena Medic. Professor public.* S.P.D.

DUas hactenus, Clarissime Fabrici, brevi à te accepi literas, amoris ergà me tui plenissimas: ad quas ut prolixius nunc respondeam: temporis non fert conditio. Sunt enim multa, de quibus deinceps per litteras tecum agere decrevit: nunc tamen non licet, & ut de gemina responsione, quam tibi ad duduplicem observationem, de Uvulæ scilicet relaxatæ ac Hydrocephali curatione, adhuc debeo, nihil dicā: sunt certè non vulgaria, quæ hoc semestri in praxi observavi. Scripsi proximè de Dysenteria nonnulla; Scribā verò in posterum de eadē alia quorū duo præcipuè erunt capita. Primū ostendet, in quos morbos nupe-

ra nostra Dysenteria desierit In altero quæram utrum Dysenterici, qui primò statim insultu frequentissimè dejiciunt, facilè emergant. Deinde singularem quoque de polypo narium observationem, quemadmodum aliam itidem de causa gangrænæ, & consequentis sphaceli, nata ex venarum pedis sinistri, in defluxione frigida, & hanc comitante atrophia, sectione à Cheirurgo quodam tentata susceptaque data occasione ad te perscribam.

Nunc illud solum præterire nolui, ne vacuam planè ad te mitterem Epistolam: miram scilicet Phantasiæ ipsiusque sensus communis esse vim, ut objecta dudum absentia, quæ vel molesta, vel consueta saltem aliquando fuerunt, tanquam præsentissima, vel aversetur, vel amplexetur. Illius rei exemplum notabile non ita pridem (nempè ante dies decem, dum hæc scribo) in Pastore quodam septuagenario, qui Ecclesiæ paganæ (quæ est in pago Eychen vocato, tribusque Giessa miliaribus distante) ad annos aliquot viginti inservivit, ipsimet mihi observare licuit. Cum enim tibia ob pedem sphacelo depastum abscissa, truncoque obligato vix dum in lectum repositus esset: de nullo alio conqueri cœpit, quam maximum pedis affecti digitum unicè se dolere. Et quod forsan mireris; locum in sponda digitis notabat, in quem pes affectus reponi antea solebat, ut ita majorem adstantium fidem demereri videretur. Mi-

rum

rum verò & hoc, quòd non tantùm digito isto dudùm abscisso, sed & tota tibia jam recentissimè à Cheirurgo amputata, prædictum symptoma incurrerit. Cujus rei rationem ecquam tu aliam adferas, quàm quæ paulò antè à me adducta est? Quod cùm ab ægroto tàm constãter affirmari audirem: incidit tùm temporis commodè historia quædam à te, nisi fallor, coràm aliquando recitata, & huic non absimilis. Cùm enim alius tibia amputata se eadem minimè destitui putaret, atque è lecto surgeret, in terram devolutus suo didicit periculo, tibia sese carere. Quare cum recitarem, æger confestim exclamavit, & se valde metuere, ne idem sibi posteà obtingat.

Observationes tuas Chirurgicas cum aliis laboribus, quod aliquandiu supprimis, non quidem ob rationes à te adscriptas, malè facis. Tracta tamẽ cum Bibliopola aliquo Witebergensi hac de re. Sat scio futurum, qui operam suam offerat. Si placet, ego ad aliquem scribã. Nec deerit noster Horstius: qui, quia coram nunc adest, optimè te juvabit. Nolim enim præclara tua inventa diutiùs apud te detineri: quin plurimis innotescant. Habebunt enim non Chirurgi saltem, sed & Medici, qui inde discant. Sed abrumpendum epistolæ filum, alias enim prolixiùs scribam. Vale. Dabantur Giessæ Hassorum, die 26. Mart.

Anno 1610.

OBSERVATIO XV.

HISTORIA ALTERA.

De falsis imaginationibus, quę supervenire solent eis, quib. membrum aliquod abscissum est.

Clarissimo atq; doctissimo viro, Dn. D. MICHAELI DOERINGIO, *in illustri Academia Giessena Hassor. Medicinæ Profess. longè celeberrimo amico singulari, Guilhelm. Fabricius Hildan. S. P. D.*

TUis, Clarissime, & semper mihi amantissime D. Doct. Döringi heri hîc Basileæ (ubi nunc per mensem integrum hæreo) accepi. Et quia in ijs nõnulla pulchra, & annotatione digna continentur, gratissima mihi fuere, ideoq; prout tempus & occupationes nunc mihi concedunt, ad singula aliquid respondere conabor. Inprimis autem, ut responsum ad observationem de Uvula relaxata maturare digneris, obnixè rogo.

De dysenteria tibi debeo observationẽ singularem, quam pro tertia Centuria reservabo. Interim tñ, ut Exc. T. quæ circa morbũ huncce observavit, communicare ne gravetur, rogo. Adscribe quoque, quid tibi de prunis in dysen-

Germa-

ria videatur: quidam enim, cujus Tractatum Germanico idiomate editum, apud me vidisti & legisti, illa ad cœlum usque extollit.

De periculosa venæ sectione superioris Autumni exemplum memorabile mihi videre contigit. Cum enim Soloduri apud nobilē virum, D. JACOBUM WALLIER, ictu catapultæ graviter læsum, una cum clarissimo D. ANDR. WEICKHIO Medic. Doct. cōvictore meo plurimum colendo hærerem, vocati fuimus ad quinquagenarium hominem cacochymicum, & ad hydropem proclivem. Is antea aliquot diebus cephalicam dextram sibi incidi curaverat, non solùm impurgato corpore, verùm & eadem die stomachum crapulis multis (ut Germanorum nostrorum, ein newes / Ich sage / böses Geblüth zumachen / mos est, atque pessima consuetudo) onerato. Et quia corpus summopere cacochymicum, & pravis humoribus refertum, altera die à venę sectione supervenerat dolor aliquis circa locum incisum, mox sequuta est inflammatio & adfluxus humorum adeò magnus, ut præ dolore noctes diesque minimè quiescere posset. Brachium enim usq; ad humerum, & manus supra modū in tumorem elevabantur, & ut verbo dicam, gangræna proxima erat. Ego prima nocte, præter topica convenientia, ad grana 4. laudani ei exhibui, cujus beneficio ea nocte benè quievit. Postera die ad ℥ v. Elect. diacarthami in forma tabellarum propinavi, sed vix semel alvū subduxit, uti

Exemplum periculosæ venæ sectionis.

nec

nec ℥ j. pilularum cochiar. & de hermodactyl cum granis aliquot trochiscorum alhandal, & diagridii. Interim dum hæc abſque magno ſucceſſu adhiberem, dolor ægrum, anxietas verò barbitonſorem, qui venam inciderat, continuò excruciabatur. ideoque extractum phlegmagogum ad grana 14. exhibui, quod alvum quater aut quinquies ſubduxit, & vomitum ſemel movit. Subſequenti nocte à purgatione optimè quievit, ſed ubique in brachio puſtulæ eruperunt, ex quibus humor ſeroſus copioſiſſimè ſeptem aut octo dierum ſpacio effluxit. Poſtquam verò denuò prædictum extractum exhibuiſſem, & in topicorum applicatione nihil prætermiſiſſem, intra dies 14. ex hoc tam gravi & periculoſo ſymptomate liberatus fuit.

De falſis imaginationibus.

Cæterum illos, quibus membrum aliquod inſigne, veluti brachium, aut crus amputatum eſt, interim dum truncus dolore, inflammatione, aut ſimili aliquo ſymptomate afficitur, ſibi imaginari digitos, manum aut pedem dolere, mirum non eſt. Id enim omnibus ferè, quibus aliquod horum membrorum amputatum eſt, accidit: Quandoquidem ſpiritus ſenſificus per nervos fluens, ſenſum iſtius partis amputatæ, in quam influere ſolitus erat, repræſentat. Sed quia ulterius progredi non licet, à trunco ad ſenſum communem reflectitur, fitque ibi falſa imaginatio. Verùm finita curatione, perrarò imaginationes hę locum habent. Paterniacenſi

tamen cuidam JACOBO DENISIO nomine, cujus cum crus dextrum ad genu abscidissem, non modò præsentibus adhuc circa truncum doloribus, ingentes insuper adhuc dolores circa talum & digitos pedis pati, atque eedem, nunc frigore, nunc calore nimio affici, verum etiam absoluta curatione, hujusmodi non rarò sibi persuadebat. Post duos enim annos à curatione absoluta, coram D. MERULA, verbi divini ministro, & quibusdam aliis (& si rectè memini, tua quoque Excell. una cum URSTISIO nostro aderat) testatus est, frequentius se arbitrari, pedem, talum, & tibiam sibi adhuc dolere. Sed quod mirandum circa finem curationis, cum quadam die somno expergefactus, alvum exonerare vellet, apud sese (domestici enim non aderant) disputare cœpit, num solus lecto egredi posset, anque ambas tibias haberet, nec ne. Tandem cum apud se conclusisset, tibiam nequaquam amputatam esse, sed optimè sese habere, lecto egredi tentat, verum graviter deceptus fuit, mox enim in terram prolapsus, truncum vehementer læsit. Imaginatio autem hæc ei non ex phrenesi, aut alienatione aliqua mentis proveniebat. Quandoquidem tum temporis optimè sese habebat, & febre, doloréve omnino carebat. Est igitur referenda ad causas superius commemoratas: quas si fusius videre cupis, ea, quæ D. LAURENTIUS JOVBERTUS Philosophus & Medicus longè celeberrimus, in suo Tracta-

Historia prima.

Nota.

tractatu de vulneribus Sclopetorum, hac de re scriptum reliquit, inspicere poteris. Mihi sat erit meminisse Tyrones, ut curam vigilantiamque adhibeant, ne ægroti propter falsas hujusmodi imaginationes, truncum commoveant, sicq; hæmorrhagiam & dolorem gravissimum incurrunt. Id enim cuidam ægrotorum meorum sexagenario Granchits, in agro Paterniacensi, accidisse memini. Huic cum propter cõtusionem & fractionem insignem ossium, brachium sinistrum ad cubitum amputassem, ille vero tertio die post me absente brachiũ (quod minimè sibi amputatum esse persuadebat) extendere, & manu nescio quid apprehendere vellet denuò apertâ venâ hæmorrhagia magna ac virium prostratio sequuta est, ita ut paucos post dies è vita discesserit. Iter de quo alias ad te scripsi, quando suscipere possim, adhuc mihi non constat. Interim pro humanitatis tuæ officiis, quæ ultro mihi offers, & quod de imprimenda secunda Centuria observationum Cheirurgicar. sollicitus sis, immortales ago habeoque gratias. Ego vicissim si qua in re tibi gratificari potero, non deero officio meo. Vale vir clarissime, & in perpetuum mihi charissime, cum lectissima tua conjuge, quam tecum peramanter saluto. Dabantur Basileæ Rauracor. 20. April. 1610.

Historia altera.

OBSER-

OBSERVATIO XVI.

Phrenitis cum ſudore frigido curata.

RAriſſimè viſum eſt, aliquem morbo acuto laborantem, ſudore frigido ſuperveniente, ſanitati reſtitutum fuiſſe. Tantam enim humorum frigidorum, Galeno atteſtante, in corpore copiam ſudor iſte indicat, ut neque à calore nativo (qui extinctioni proximus eſt) neque à febrili poſſit calefieri, ſententiam itaque Hippocratis, *Sudores frigidi in morbis acutis, mortem ſignificant*, veriſſimam eſſe, experientia docet; quendam tamen ſic affectum, evaſiſſe obſervavimus.

Comment. 38. lib. 4 Aphor. Hippocr.

Lib 4 apho. 38 & prædict. l 1. c. 11.

Anno 1587. Menſe Decembr. CLAUDIUS MARIONIUS Lauſannenſis Pharmacopola exercitatiſſimus, & in re Pharmaceutica Præceptor meus fideliſſimus, febre continuâ correptus fuit. Ampliſſimis itaque viris DN. CLAUDIO AUBERIO, IACOBO AUBERTO VINDONE, & ABRAHAMO MARELLO, apud Lauſannenſes Medicinæ Doctoribus, longè celeberrimis in conſilium vocatis, ſecunda die morbi unanimi conſenſu infuſione Agarici & Rhabarbari, addito ſyr. roſarum ſolut. &

&aqua cichorii purgatus fuit: poſtridie quoque venam ei in brachio incidi. Quarta die morbi in Phrenesin incidit, neque indicium ullum criſis, multò minus ſeptimo apparuit. Hinc febris, delirium, reliquaque ſymptomata ita aucta fuêre, ut de recuperanda valetudine, nihil ampliùs ſupereſſet ſpei. Ego tamen tunc adhuc juvenis viginti quinque annorum ætatis, nihil eorum, quæ à prænominatis viris clariſſimis, mihi injungebantur, prætermiſi, ſed propter viri hujus, tam probi, tamque eruditi, in me ſingularem benevolentiam atque amicitiam, dies noctesque circa ipſum verſatus fui. Invictus itaque ratione & adminiſtratione medicamentorum, cum internorum, tum etiam externorum, nihil prætermiſſum fuit: febris nihilominus erat vehemens, conjuncta cum continuis vigiliis. Undecima die ſudore univerſali eoque frigidiſſimo, cum extremitatum frigiditate correpto, fonticulis quin etiam, quos per aliquot annos, alterum in brachio ſiniſtro, alterum in crure dextro geſtaverat, exiccatis, cum nihil aliud præter mortem proximam expectaremus, citra omnium noſtrorum ſpem atque opinionem, alleviatus fuerat. Nos deinde, ut victus ratione, & potiònibus cordialibus, epithematibusque, vires, quantum quidem fieri potuit, inſtauravimus; enematib. quin etiam ſuppoſitoriis, cucurbitulis atque ſcarificatione, materiam & vapores ad caput aſcendentes, divertimus; fonticulis

item

em, ut humores excrementitii ac ſuperflui traherentur, linimentum aliquod acre im- oſuimus, interim tamen delirium, & vigiliæ ondum ceſſaverant. Urina furfuracea, & in perficie pinguis erat, nox quæ decimum- uartum præcedebat, moleſtiſſima ac inquie- illi fuerat, juxta illud Hippocratis, *Quibus cri- fit, his nox ante acceßionem gravis.* Ea vero no- te, quia natura denuo ad ſudores movendos ſe aliquo modo præparare videbatur, ſum- no mane ex divini Hippocr. noſtri conſilio, *Qua ducere oportet, quo maxime natura vergit, per ca conferentia eo ducenda,* à præallegatis viris cla- iſſimis potiuncula ex theriaca, lapide bezoar- ico, parumque confectionis Alkermes, aqua ardui benedicti diſſoluta, ei præſcripta exhi- itaque fuit. Circa horam decimam matuti- am uti & tota illa die, ſudor calidus copiosè manavit, ita ut eadem die ſubuculam aliquo- ies mutare coactus fuerit. Subſequens nox evior ipſi fuit, uti & febris imminuta, delirium quoque paulatim remiſit, adeo ut ante vigeſi- num maxima omnium admiratione, ex omni periculo liberatus ſit, tandemque ita conva- luerit, ut ad annum uſque 1605. ſanus & incolumis vixerit.

Lib. 2. aph. 13.

Lib. 1, aph. 21.

OBSERVATIO XVII.

De periculosa hydrocephali aper-tione.

Ad clarissimum atque doctissimum virum DN.D. MICHAELEM DORINGIUM, *in illustri Academia Giessena Hassor. Medicin. Professorem longe celeberrimum, amicum singularem, cui Guilhelmus Fabricius Hildanus S.P.D.*

PErjucundum nobis fuit intelligere, Vir undiquaq; doctissime, & amice integerrime, quod Deus Opt. Max. te in illustrem Academiam Giessenam vocaverit. Ego Deum Ter Opt. Maximum, qui scaturigo est omniũ scientiarum, suppliciter oro, ut T. Exc. Spiritu suo sancto benignè illustrare dignetur, ut Provinciam hancce nobilissimam, ad Dei gloriam, utilitatem ac commodum proximi, inprimis Æsculapiadeæ familiæ, tuamque salutem in multos annos animo magno ac forti agere possis.

Responsum ad observationem de Uvulę relaxatæ curatione, uti quoq; historiam de morte ac obitu parentis tui, piæ memoriæ, quam promittis avidè expecto. Responsum enim tuum observationi libenter annecterem & secundæ

undæ Centuriæ, quæ si Deus Opt. Max. cœ-
tis nostris faveat, cum nonnullis aliis brevi
rod bit insererem.
Quod de studiis filii mei sollicitus es, & pro
fficiis quæ ipsi & mihi ultrò offers, immortales
go gratias; & curabo, si Dominus vitam exten-
erit, ut quanti te faciam & amem, intelligas.
Descriptionem emplastri Slotani, ac ol. ex flo-
bus nunc mittere non licet, brevi tamen, eam
Deo dante, à me accipies. Cæterum quia Chi-
urgicis operationibus te summopere oblecta-
i sciam, visum est adjungere casum annotatio-
e non indignum.
Aquiliæ ad Rhodanum fluvium, in ditione
Reip. Bernensis, superiori Anno 1608. puellus
x parentibus honestis, corpore quinetiam sa-
is bene cõstitutis & temperatis natus fuit, nisi
uod mater, quæ antea si rectè memini, bis u-
ero gestaverat, etsi natura satis robusta, totum
amen gestationis tempus præter consuetudi-
em corpore aliquo modo imbecillior fuerat.
Nihilominus nato infantulo, nulla deprehen-
a fuit in ipso deformitas, aut vitium in confor-
natione, omniaq; ut videbantur secũdum na-
uram sese habebant, præter oculum sinistrum,
ui aliquo modo depressior altero videbatur.
Quum vero tertium mensem ætatis vix absol-
isset, caput paulatim accrescere cœpit, ita ut
ntequam infantulus octavũ mẽsem ætatis at-
igisset, magnitudinẽ capitis cujusvis hominis
onge excederet, ita enim aqua limpidissima

extendebatur cranium, ut cutis omnesq; sub-
jectæ partes pellucidæ redderentur, & posita
ex adversa parte candelâ, aut ad radios solares
collocato capite, aqua ista facillime cõspicere-
tur in capite. Interim etsi infans continuo val-
dè morosus esset, lactabat nihilominus & ali-
menta, infantium more, sumebat, quibus ta-
men corpus minimè nutriebatur; sed nutrimẽ-
tum totum ad caput differebatur. Porrò cum
genere & virtute verè nobilissimus vir, Dn. AN-
THONIUS AB ERLACH ejus loci nomine Reip.
Bernensis pro tempore præfectus prudentissi-
mus, fautor meus omnimodè observandissi-
mus, hujus rei inspectionem ocularem ipseme
habuisset, meque rerum rararum curiosum a-
gnovisset, Mense Martio proximè elapso, ut
ad se proficiscerer per literas me monuit, idq;
ad eum finem, non solum ut infantulum suum
hernia laborantem, quemque tunc sub cura-
tione habebam, inviserem, verum etiam casum
huncce infrequentem annotarem, ac cõsilium
imo & auxilium meum adderem. Sed quia Bur-
gum Segusianorum, Galliæ Provinciam, ad
nobilem virum Dn. JACOBUM WALLEY ictu
Sclopeti graviter læsum tum vocatus fueram,
puerum huncce adire mihi non licuit.

Cæterum, interim dum per menses ali-
quot Burgi & Lugduni hæsi, Chirurgum ju-
venem, ingeniosum tamen satis, in consilium
adhibuerunt. Is, inciso bregmate dextro, a-
quæ claræ ad libram unam circiter, pro pri-
ma

na vice extraxit; mox turundam impoſuit; & emplaſtro quodam vulnus obturavit. Sed, quia caput turgebat aqua, ita ut & continuo & copiosè efflueret, vires adeo debilitatæ fuere, ut intra horas triginta ſex è vita diſcederet, cum menſes novem, & dies quatuor vixiſſet.

Hæc ex relatione ipſius parentis habeo. Quum enim vigeſima die menſis Junii Aquileam ad prædictum generoſum virum vocatus eſſem, parentem defuncti infantis Jehan Baptiſte Petraux nomine advocari juſſit, qui coram generoſo viro Dom. præfecto omnia quæ acciderant narravit.

Vides itaque vir clariſſime quam periculoſa ſit apertio cranii & evacuatio aquę in hydrocephalis, idque non immerito. Continetur enim, ut ego bis in hydrocephalorum diſſectionibus obſervavi, aqua in ipſis cerebri ventriculis, ideoque ſi quis illam evacuare tentat, meninges ſimul & ſubſtantiam cerebri, ut incidat neceſſe eſt. Hæc autem abſque mortis diſcrimine fieri non poſſe etiam tyrones norunt. Quid igitur, inquies, erit agendum? Profectò ut ingenuè fatear, morbum hunc planè incurabilem eſſe, cum ratio tum etiam experientia mihi ſuadet. Quoad experientiam ſcio clariſſimum atque doctiſſimum virum DN. JOHANNEM SLOTANUM, apud Colonienſes Doctorem Medicum longè celeberrimum in infantulo ſuo, cujus ad calcem obſervat. 10.

Cent. 1. fit mentio, non ſolum omnem curam, diligentiam, induſtriam, atque ſcientiam ſuam adhibuiſſe, verum etiam aliorum in re medica clariſſimorum virorum, per Germaniam conſilium auxiliumque imploraſſe, ſed oleum ut dici ſolet, & operam perdidit. In altero præterea infantulo, cujus in eadem obſervatione fit mentio, ſimiliter multa variaque medicamenta à viris doctis, fruſtra adhibita fuêre. Quod ad rationes ſpectat, nullus negare poteſt morbum hunc magnum eſſe, ideoque juxta Hippocratem, extremis indigere remediis. Extrema autem remedia ſunt ſectio, uſtio, evacuationes item fortes & exquiſita victus ratio. Sed, quis quæſo hujuſmodi remedia in tenellis iſtis infantulis adhibere auſus eſſet? Adeſt præterea tanta cerebri labefactatio atque imbecillitas, ut non ſolum major pars nutrimenti ſui proprii, in ſerum convertatur, verum etiam excrementa ſeroſa, ex infimis partibus corporis recipiat: ſolent enim membra fortiora continuò ad imbecilliora demandare. Hinc accidit quod reliquum corpus hydrocephalorum minimê nutriatur, etſi membra nutritioni inſervientia, optimê & ſecundum naturam ſeſe habeant, ut in iſtis diſſectionibus quarum obſerv. 10. Cent. 1, fit mentio, obſervavimus. Imprudenter itaque agunt illi, qui in hydrocephalis multa promittunt, ſectionemque tentant. Tibi quid videatur reſcribe.

De Apollonia Schriera. Ante menſem Apolloniam Schriers iterum cum

um multis aliis nobilibus invisi, nullam fere
deo in ipsa mutationem. In primo ingressu
l ipsam, pulsus nullus apparebat, forsan pro-
er commotionem perturbationemque ali-
uam animi, quam ab improviso aspectu no-
ro concipiebat. Tandem vero cum ab ipsa
isceffuri essemus (fuimus autem per horã in-
gram apud ipsam) robustus & æqualis quam
ellè sentiebatur. Nasus, apices item digito-
um cum manuum tum etiam pedum, frigidæ
rant.

Circa genua tamen poplites & hume-
os, calor satis temperatus erat. Venter magis
nagisque deprimitur, ille autem cum dete-
endus esset, protinus color faciei aliquomo-
lo rubicundior factus est, procul dubio pro-
pter verecundiam. Vultus, præterea brachia,
eliquæque partes corporis aliquantum magis
xtenuatæ, quam hactenus mihi videntur. Va-
e vir clarissime & meo nomine quæso saluta
iteratos apud vos omnes, ipsisque officia mea
ac observantiam omnem offer. Paterniaci A-
venticorum 12. Julii 1609.

OBSERVATIO XVIII.

Artificiosus hydrocephalus.

ANno 1593. Lutetiæ Parisiorum puer quin-
decim aut octodecim circiter mensium

ætatis viſus eſt, cui capitis ita extenſa erat cu[tis], ut magnitudinem capitum infantulorum, quorum obſervatione decima Centuriæ pri[mæ] fit mentio excederet, Parentes autem hu[jus] infantuli ipſum de oppido in oppidum circumvehebant, ac ut monſtrum videndum exponebant, indeque maximum lucrum quæ[ſt]ûmve recipiebant.

Tandem verò cum concurſus hominum eſ[ſ]et magnus, & magiſtratus Pariſienſis pro ſin[gu]lari ſua prudentia dolum malum & frau[dem] ſubeſſe ſuſpicaretur, parentes in vincula conjecit. Quæſtione adhibita, delictum cru[de]le atque impium faſſi ſunt, nimirum ſe cu[tem] capitis infantuli ſui, circa verticem ad mu[ſ]culos uſque incidiſſe foramine parvo, ac per illud ipſum (intra cutem & muſculos immiſſa fiſtula) inflaſſe, ac paulatim, & intra menſes aliquot (inflando ſingulis diebus aliquoties) cutem capitis infantuli in iſtam extendiſſe altitudinem, cunctiſque hinc inde per Galliam, quæſtus faciendi gratia, viſendi exhibuiſſe.

Foramen autem ea induſtria fecerant, ut extracta fiſtula, cera aut ſimili aliqua materia illud facilè obturare poſſint. Nefando ac immani ſcelere ſatis explorato ac cognito, parentes ambo morte mulctati fuerunt.

Hiſtoriam hanc nobiliſſimus DN. LUDOVICUS WALLIER (qui ſe puerum huncce Pari-

ſiis

ſiis vidiſſe affirmat) præſente nobiliſſimo viro Domino Philippe Deſtauaye Seigneur de molondins, mihi anno 1609. 23. Maii communicavit, eamque hic adſcribere viſum eſt.

OBSERVATIO XIX.

De monſtroſo hydrocephalo.

ANno 1611. Menſe octobri, Hildenæ in patria, & poſtea Düſſeldorpiæ, juvenem hydrocephalo laborantem vidi, erat ille octodecim annorum ætatis, & ex ſuperiori Germania oriundus, caput monſtroſum erat; Rotanditas enim capitis pedes duas Geometricas, & pollices decem continebat, Altitudo capitis, ejuſdem erat magnitudinis. Reliquum corpus inprimis pedes, (qui contorti, & retracti) & crura extenuata erant, Cranium autem non membranoſum, ut plerumque ſolet eſſet hydrocephalorum, ſed durum, ſolidumque undique tactu perſentiebatur. Mente non uſq; adeo conſtabat: loquebatur tamen ſatis diſtinctè. Comedebat avidè & multum: ſed mirum in modum ipſum à morbo Epileptico vexari, referebant parentes, caput autem tertio anno ætatis, cum ex morbo acuto curatus eſſet accreſcere inceperat.

OBSERVATIO XX.

De dolore graviſſimo ac diuturno cum capitis & ventriculi, tum etiam omnium ferè corporis partium.

Clariſſimo atque doctiſſimo viro DN. JOH. JACOBO CRAFTIO *apud Neocomenſes Medicinæ doctori ordinario atque celeberrimo. Gvilhelmus Fabricius. Hildanus S. P. D.*

IGnoſce, quæſo, Clariſſime atq; Doctiſſime Dom. D. CRAFTI, amicorum optime, quod maturius nō reſponderim. Occupationes, quæ Soloduri circa nobilem virum Dn. WALLIER occurrerunt, in cauſa ſunt. Affectus enim, ut T. Exc. quoque notum eſt graviſſimus fuit, & totum, ut dicitur, hominē requirebat. Intra paucos dies, uti ſpero, iterum ad ipſum proficiſcar. Cum primum verò huc reverſus fuero, de reditu te certiorem faciam, quo Paſtor iſte, qui tibi notus eſt, me convenire poſſit. Quod ſi T. Excell. libuerit ipſum comitari, rem certè gratam mihi fecerit. Inſtrumentum argenteum, quod tuis incluſum erat, rectè quoque accepi.

Hiſto-

Historia tua de matrona, ex cujus cadavere post trigesimam sextam horam ab obitu, sanguis copiosè per os & nares emanavit, gratissima mihi fuit. Plurima enim, quæ lectorem oblectari, ipsique utilissima esse possunt in illa recenses, verasque causas istius rei, nec non apoplexiam etiam ex sanguine fieri, & accuratè & doctè explicas atque ostendis. Pro suscepto hac in re labore, & quod studia mea ornare non desinas, gratias quas possum habeo maximas. Quod si vixero, donec centuria tertia observationum mearum in publicum usum provenire possit, ut historia tua locum in ea habeat, & tuæ, non solum erga me, verum etiam Medicæ studiosos, benevolentiæ, veluti testis esse possit, operam dabo.

Observatio.

Porrò ne mutua nostra colloquia per literas intermittantur, casum quendam gravissimum tecum nunc communicare potui. Juvenis quidam Lausannæ piè & religiosè educatus, Paulus Constantinus nomine, robustus & optimo corporis habitu præditus, cum in lauto convivio lautè satis vixisset, eadem nocte dolore stomachi correptus fuit. Ab initio, & quidē per dies multos, nō admodum gravis fuit dolor iste, paulatim tamen non solū auctus verū etiā vagus factus est. Nunc enim de dolore acutissimo capitis mox, imò & in ipso momēto, de maximo cruciatu oris vētricu-

li ventris & artuum conquerebatur, vomitus quoque aderat, ut vix cibum multò minus medicamenta retinere poſſet.

Aliquando quoque febre continua, faſtidio cibi, vigiliis & prædictis doloribus vagis ita vexabatur, ut dies noctesque exclamare eiulareque coactus eſſet. Multa ipſi à clariſſimo viro Dn. ALBERTO ROSCIO piæ memoriæ, apud Lauſannẽſes Doctore medico ordinario, ac longè celeberrimo, præſcripta atque exhibita fuere medicamenta, cum interna tum etiam externa, ſed fruſtra. Poſtquam enim ultra menſes octodecim vitam hancce calamitoſam vixiſſet, tandem 15. Junii Anno 1589. piè obdormivit. De præcipua ſede malè affecta, dum viveret, variæ ac diverſæ fuerant opiniones, inter medicos & cheirurgos, qui diverſis temporibus in conſilium vocati fuerant.

Nonnulli enim in capite totius morbi præcipuam eſſe cauſam cenſebant: ideoque, ut calvaria in vertice terebello perforaretur, ſuadebant. Alii verò cauſam morbi in parte aliqua ventriculi eſſe affirmabant. Quos certè minimè fefellit opinio. Quandoquidem ego poſt mortem advocatus, præſente clariſſimo viro DN. ROSCIO multisque aliis, cadaver incidi, primumque cerebrum inſpexi, in cujus ventriculis ad libras duas aquæ limpidæ inveni, arteriæ item & venæ membranarum cerebri ſanguine craſſo, & fœculento turgebant. In

intimo

intimo ventre omnia ſecundum naturam ſeſe habebant, præter ventriculum; in cujus orificio ſuperiori, & quidem ex parte anteriori, ubi ramus ſextæ conjugationis nervorum ventriculo inſeritur, ulcus erat magnum ac fœtidum; quod in vacuum uſque ventriculi penetrabat. Putaſnê vir clariſſime, ulcus hocce doloris iſtius vehementiſſimi capitis, aliarumque partium cauſam extitiſſe? Tanta enim, ut ſcis, inter ſtomachum ac cerebrum hujus nervi beneficio, eſt ſympathia atque conſenſus, ut uno malè affecto, alterum quoque ſimul laboret. Ventriculus præterea humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat. Externæ partes propter violentiam ac diuturnitatem morbi planè extenuatæ erant. His vale vir clariſſime, cum tuis omnibus quos tecum ego & uxor mea peramanter ſalutamus. Paterniaci Aventicorum 30. Novembris 1609.

OBSERVATIO XXI.

Ex depreſſo cranio in puero alioquin ingenioſo, ſtupiditas ingenii ſequuta.

Ad

Ad Virum Nobilem PAULUM OFFREDUM, *Doctorem Medicum clarissimum & doctissimum.*

DOctissimũ quod misisti ad observationẽ meã responsum, vir clariss & amice plurimũ honorãde, accepi, multumq; placuit: quãdoquidẽ te ad diligentẽ lectionẽ Hippocratis venerãdi senis, judiciũ acre atq; ex uisitissimũ adjunxisse, res ipsa indicat. Porrò superioribus mensib. denuò hîc mihi casũ gravissimũ de retentione urinæ in octogenario videre licuit, quem tibi nunc cõmunicare statuerã, sed quia nõ adeò pridẽ doctissimũ & mihi amicissimum D. ABRAH. MORATELLUM apud vos curandũ habuistis, argumentũ illud differre & casũ de depressione cranii (qua & eũ ipsũ Moratellũ obiisse intelligo) cõmunicare placuit, vehemẽter rogans, ut si quid observatione dignũ in ipsius morbo observare licuerit, id quoq; mihi significare non graveris. Observatio autẽ mea hæc est. Puer non ex obscura familia natus, usq; ad annũ 10. ætatis, summo ingenio præditus fuit, ita ut parẽtes no exiguã spẽ inde conciperent, fore, ut in egregiũ & doctũ virũ aliquãdo evaderet. Sed Deo aliter visũ fuit. Elapso n. 10. anno ætat. primò ejus memoria paulatim imminuta est, postmodũ quoq; intellectus simul, sensimq; ingenio stupidus adeo factus est ut ad studia imò ad mechanicas artes addiscendas (quãvis volũtas & animus propẽsus ei non defuerit) plane ineptus sit redditus, causã autẽ hujus stupiditatis ingenii, nõ aliã, quã depres-

ſionem cranii fuiſſe Frater ipſius, ſummus Philoſ. ac M. celeberrimus, compater meus omnimode honorandus, mihi non rarò ſignificavit. Craniũ n. ad ſuturã Lãbdoideã circa 10. annũ ætat. ex caſu quodã ei impreſsũ fuerat. At quia graviora ſymptomata nulla ſupervenerãt, casũ atq; depreſſioẽ hãc, ab initio parẽtes neglexerant. Ita curatione ſpreta, paulatimq́; indurato cranio, depreſſio hæc ad extremum vitæ diẽ remanſit Ego illũ circiter annũ 36. ætat. ſuæ familiariter cognovi. & hanc depreſſionẽ cranii aliquoties oculis meis vidi, manibusq́; etiã cõtrectavi. Stupidus, ut dixi, erat ingenio, pius tamẽ probus, & modeſtus, tandemq́; circiter annũ quadrageſimum ætatis peſte correptus, obiit.

Vides itaq; vir clariſſime, quam periculoſæ ſint hujuſmodi impreſſiones cranii non ſolum in pueris, verum etiam in adultis: etiamſi ab initio graviora ſymptomata non ſuperveniant. Quam abſurda item & periculoſa ſit opinio FELICIS WIRTZ, qui ſcribit circa impreſſiones cranii non multum laborandum, totumque negotium naturæ comittendum eſſe, parumq́; referrẽ an impreſſio remaneat, inde quoque apparet.

De hac opinione vide obſer. 3 cen. tur. 2.

Hiſce vale vir clariſſime atque doctiſſime cum patre optimo & maximo, meq́; ut amare non deſinatis, etiam atq; etiam rogo. Paterniaci 6. Martii. 1607.

T. *Excell. addictiſſimus*

GVIL. FABRICIUS HILD.

OB-

OBSERVATIO XXII.

De capitis periculosi vulneris cum cerebri concussione, in matrona gravida, curatione.

ANno 1600. 21. Octobris, Uxor honesti viri, Dn. Petri Quey, civis & mercatoris Viviacensis, ad Lacum Lemannum, cum circa æquilibrium libræ, in qua ingẽs moles ferri trutinabatur occupata esset, & famulus qui librã gerebat, trabem ferream, quæ propter molem ex adversa parte, in altum elevata erat, imprudenter satis contrectasset, ex improviso matronæ in bregma dextrum decidit. Illa protinus in terram, quasi mortua prostrata, cibum indigestum evomuit: sanguinem item per os, nares & aures, non solum illa die, verum etiam per dies aliquot ejecit & loquelam amisit, ita ut postquam ipsam in lectum posuissent, cuncti nihil aliud, quam mortem proximam exspectarent. Ego tamen ut manum ipsi adhiberem, maritus valde sollicitus fuit. Pro primo apparatu à domesticis albumen ovi conquassatum, & argilla fornacum mixtum, ad sanguinem sistendum, vulneri impositum fuit, deinde Lausanna me accersivit.

Secunda itaque die ad ipsam perveni, tum abrasis

rasis crinibus, maximum vulnus in bregma-
dextro, secundum longitudinem suturæ re-
æ ductum ad cranium usq;, quod tamen ne-
ue fractum, neque impressum inveni. Febris
olores totius capitis, vigiliæ, inquietudines,
syncopæ aderant. Quotiescunque item
sculum aliquod, aut ptisanam sumeret, sta-
m evomuit, aliaque signa, ex quibus cere-
rum valde commotum, & sanguinem extra-
enatum, circa membranas cerebri, effusum
se conspiciebantur. Ego, ut cerebrum se-
evacuare posset, de perforatione cranii, ad-
antes amicos monui. Quibus rationibus
neis intellectis, facilè consentire videbantur,
ed primò, quia multum gravida, & doloribus
apitis, ab annis aliquot obnoxia, quin totum
tiam tempus impraegnationis debilis fuerat.
ecundo quia nova incisione, ad latus vulne-
is: & quidem versus musculum tempora-
em pro vulneris dilatatione: & ut perforatio
Cranii commodè fieri posset, facienda erat,
uaserunt, imò obnixè rogarunt, ut omnia alia
emedia tentarem, priusquam ad hoc, quod
psis tam grave, atque periculosum videbatur,
perverirem. Ego, ne mihi imputaretur pa-
rui, Interim tamen terebellum & quicquid
ad operationem necessarium in promptu ha-
bui idque ad eum finem, ut cum primum res
n pejus tendere viderem, extremum præsi-
dium adhiberem: Veniebat enim tunc mihi
in mentem, olim undecima quoque die, feli-
G ci-

ci cum ſucceſſu terebellum, cum præſtantiſſi-
mo Chirurgo D. JOHAN. GRIFFONI
adhibuiſſe, ut ſuo loco declarabimus. Oſſi ita-
que denudato filamenta ſicca, reliquo ver-
vulneri ſequens digeſtivum impoſui.

℞. Therebint. lotæ in aqua betonicæ &
ſalviæ ℥j.
Ol. Roſacei &
Ol. noſtri de betonica an ℥j.
Ol. de vitellis ovorum ʒj.
Gummi Elemi diſſoluti cum ſupra
ſcriptis oleis & percolati ʒ.ß.
Croci ℈.j.

Vitellos ovorum n. 2. Miſce fiat unguentū.
Omnia deinde Emplaſtro baſilicone obtegan-
tur. Totum verò caput oleis ſequentibus
inunxi.

℞. Ol. noſt. de betonica ℥j.
Ol. Roſacei ℥ij. miſce.

Eadem die, quia alvus conſtricta, ſub veſpe-
ram ſequēs enema leniens exhibui: Acre enim
propter impręgnationem, & quia fœtus jam a-
liquo modo commotus, & tormina parturien-
tium adeſſent, exhibere auſus non eram.

℞. Herbarum & florum betonicæ,
Agrimoniæ
Malvæ & altheæ cum radicibus,
Violarum an. M.j.
Florum chamomillæ
Meliloti an. M.j.ß.

Sem

Sem. anisi &
Fœniculi an. ℥j.
Fœnigræci ℥ ß.

Coquantur in ℔ iiij decocti capitis vervecis, ad consumptionem tertiæ partis, In ℥ x. hujus decocti colaturæ, dissolve vitellos ovorum num. 2 ol. communis. & butiri recentis ana ℥j. Salis p j Misce fiat enema. Rejecto clystere, venam in cubito dextro pertudi sanguinemq; ad uncias circiter quatuor, revulsionis scilicet gratia, extraxi.

Cum enim, quia utero gestabat, tum etiam quia ex vulnere sanguis copiosè satis effluxerat, prudenter mihi hac in re erat agendũ. Mens tamen erat post dies aliquot, ipsi incidere venam jugularem dextram, uti haud ita pridem Lausannæ in puella, commotione cerebri laborante, maximo cum successu feceram: mutavimus tamen consilium, propter motum naturæ, ut postea dicemus. Cum verò ab initio morbi, præ dolore, nõ quievisset, post cœnam, per duas horas, ipsi usq; ad grana quatuor Laudani exhibui: ea nocte satis quietè dormivit. Altera die iterum ossi (quod & tamdiu faciendum est, donec carne tectum sit) filamenta sicca, reliquo verò vulneri digestivum præscriptum imposui; totumq; caput oleis prædictis inunxi. Interim autem dum contrectabam vulnus, sequenti sacculo calido, totum caput cooperiebam.

℞. Radicum cariophillatæ ℥ij.

Foliorum & florum betonicæ,
Florum chamomillæ,
Meliloti,
Rosarum,
Primulæ veris,
Summit.rosmarini,
Majoranæ an. M.j.
Sem.anisi ℥j.

Incidantur & contundantur pro sacculo interfuto, & ejus magnitudinis, ut totam fere capitis partem capillatam cooperire possit. Eo vino rubro incocto, calidè applicetur. Sacculus iste non solum vulnus ab injuria aëris defendit, verum etiam caput roborat, sanguinemque extravenatum dissolvit, incidit, atque ut partim per poros cutis, partim per vias naturales effluere possit, efficit: Estque mihi in vulneribus & contusionibus capitis, satis familiaris, non tamen statim ab initio, sed postquam universalia prius adhibita fuerint, eo utor. His administratis remediis, optimaq; observata victus ratione, & alternis diebus adhibito enemate, febris, reliquaque symptomata, circa quartum, multum imminuta fuêre: Vulnus quinetiam ad optimam digestionem sese parabat, ita quidem ut septimo die morbi nulla amplius adesset febris, neque dolor. Elapso septimo, solo oleo betonicæ totum caput inunxi, vulneri verò sequens unguentum imposui.

℞. Therebinth.lotæ in aqua salviæ ℥ß.

Gam-

Gummi eleni diſſoluti in ol.
betonic. ℥ ij.
Pulveris radic. cariophillatæ,
Radic. Iridis
Flor. Ariſtoloch. rotund.
Myrrhæ,
Thuris an. ℥ ß.

Cum ſ.q. mellis roſati, & vitelli ovi, ſiat unguentum, quod filamentis imponendum eſt, Omnia denique emplaſtro de betonica obtegantur.

Quinta porrò die morbi, dolorem gravativum retro aures, & in ipſo collo uſq; ad humerum perſentire cœpit, quibus in locis maxima, & inſignis ecchymoſis facta eſt, non ſine ſingulari Dei & naturæ beneficio, quæ ſanguinē extravenatum & circa membranas cerebri collectum, per emunctoria expellebat. Tum mihi occurrebat ſimilis caſus, quē in puella cum Dom. GRIFFONIO curavi, in qua natura ſimiliter ſeſe, per hanc viam à ſanguine extravenato exoneravit, ut cent. 1. obſerv 12. declaravimus. Ante quartam præterea diem, per intervalla guttula una aut altera ſanguinis puri per nares, præcipuè autem per dextram, nonnunquam tamen & per ſiniſtram, emanavit. Quinto & ſexto non ſanguis purus, ſed aqua ſanguinolenta, effluxit. Septima, 8 9. 10 & 11. multum ſanguinis coagulati purè admixti. 12. 13. & 14. verò nō tam copioſè, ſed per intervalla emunxit. A decimo quinto uſque ad trigeſimum Obſervatio.

& ultra, multæ purulentæ materiæ per nare excrevit. Ita singulari Dei beneficio felicite curata fuit. Et fructum usque ad constitutum tempus gestavit. Tum parturientium doloribus correpta, gemellos progenuit, qui ut arbitror, ad hunc usque annum 1608. superstites sunt. Matrona verò, cum post annos aliquot iterum utero gestaret, & parturientium doloribus correpta esset, fœtum autem, vel ob situationem sui ineptam, vel aliam ob causam eniti non posset, & periti Chirurgi in consilium minimè vocarentur, misera illa, miserè una cum fœtu vitam cum morte commutavit.

OBSERVATIO XXIII.

De Nubeculæ curatione.

ORitur affectus quidam in oculo, gravis admodum ac difficilis, νεφέλιον, Nubecula, Albugo, Macula cicatrix, & Pannus dictus. Est enim veluti pannus aut nubecula cooperiens partem illam corneæ, quæ pellucida est, & splendida, aliquando ex toto, nonnunquam ex parte tantummodo. Hinc prout nubecula fuerit spissa, magna aut parva, visus aut omninò aboletur, aut ex parte depravatur. Diligenter autem, ut tyrones hunc affectum (ne in curatione fiat confusio) à catarhacta, & pterygio, distin-

Actuar. method. med. lib 2 cap 7. Aegineta lib 3 cap. 22.

ſtinguere diſcant, neceſſe eſt. Catarhacta e- *Avicen. lib. 3. Fen. 3 tract. 4. c. 18.*
im ſive ſuffuſio, eſt materia in membranam
oncreta intra oculum, hoc eſt, inter cryſtalli-
um humorem & uveam. Nubecula verò in
xtrema parte corneæ, imo in ipſius ſubſtantia,
onſpicitur, & viſu facilè à catarrhacta diſtin-
guitur. Pterygium à quibuſdam unguis voca-
um, nervoſa eſt tunicæ adnatæ eminentia, ab
ngulo quidem naſcens, & ad corneam uſque
progrediens; ubi verò nimium aucta fuerit,
etiam pupillam tegit, ſubſtantiam tamẽ mem-
branæ corneæ vix ingreditur, ſed ei tantum-
modò adhæret, facileque ſi recens fuerit me-
dicamentis, ſin inveterata, dexteritate Chirur-
gi ſeparatur. Sed cum de his hîc agere noſtri
inſtituti non ſit, ad cauſas nubeculæ tranſire
tempeſtivum eſt.

Eſt autem cauſa hujus mali duplex, vide-
licet externa & interna. Externa eſt, aut vul- *Cauſa nubeculæ duplex. Externa.*
nus, excoriatio, apoſtema vel puſtula, ut
ſæpiſſimè accidit in variolis, nihilque aliud
eſt, quàm præcedentis vulneris aut puſtulæ
cicatrix. Quapropter ex his cauſis ortam nu-
beculam, ut plurimùm inſanabilem eſſe, ſæpiſ-
ſimè obſervare mihi licuit. Interna cauſa *Interna.*
eſt, cum materia aliquaillioſa aut acris à ca-
pite ad conjunctinam & corneã defluit, ex qua
intemperies & inflãmatio oritur, hæc ſi à prin-
cipio neglecta fuerit, effloreſcit ſenſim ſuper-
ficies corneæ, ſive epidermis (ſi ita mihi appel-

 lare

lare liceat) ac ratione partis affectæ, quæ membranosa est, colligitur materia viscida, & ut primum alba, quæ tamen nonnihil humoris acris in se continet, qui paulatim superficiem subjectæ membranæ erodit atq; exulcerat, remanetq; cicatrix alba. Nonnunquam quoq; ipsa cornea perforatur, ita ut humores effluant membranæ oculi corrugētur contrahanturq; fitq; tum maxima deformitas: per totam enim vitam clausus manet oculus, ut lector ex obs. 25. cent. 1. colligere poterit. Ideoq; ut Chirurgus circumspectè agat, necesse est, ne ægro damnum inferat, sibiipsi vero infamiam pariat.

Quænam ante curationem consideranda. Ante curationem verò diligenter explorandū venit, an affectus sit sanabilis necne? Si enim superficies membranæ jam antea excoriata, & exulcerata, denuoq; exulceratio cicatrice prædura & callosa obducta, inflammatio quoque sedata fuerit, procul dubio macula seu nubecula alba remanet, quę sui ablationem non admittit: est enim cicatrix præcedentis exulcerationis. Sic etiã si in variolis pustula aliqua corneam occupaverit, ut nubecula remaneat, necesse est. Sin autem morbus adhuc in fieri, nec superficies pupillæ excesa fuerit, etiam si æger visum jam aliquo modo amiserit & corneā nubecula obducta fuerit, non tamen omninò de recuperanda valetudine est diffidendum, nisi æger jã senex, & diu catarrhis ad oculos laboraverit. Quam autem feliciter ego hujusmodi affectus aliquãdo curaverim, nunc uno, aut altero exemplo declarare non gravabor. Ex-

Exemplum I.

Anno 1599. Coloniæ Puella octodecim annorum ætatis, de fluxione ad oculum dextrum jam diu detenta, ophthalmia correpta fuit. Quæ deinde post menses aliquot, cum frustra multa medicamenta se adhibuisse, & visum istius oculi deperditum esse, existimasset, alterius quoque oculi visum multum imminutum persentiret, me in consilium adhibuit. Tum oculum inflammatione correptum deprehendi; dolor tam oculi, quam capitis ejusdem lateris ingens & continuus aderat, & pupilla undique ferè nubecula alba obducta. Sic itaque curationem institui.

Primò illam sequentibus pilulis purgavi. *Curatio.*

℞. Massæ pilular. aurear. & lucis maj. an. ʒ j ß. *Pilulæ.*
trochiscor. alhandal. gr. vj.
Cum syrupo de betonica formentur pilulæ quinque, involvanturque pulvere cinamomi.

His purgato corpore, postridie venam in dextro cubito incidi, & sanguinis ad ℥ vj. extraxi. Sequenti die cucurbitulas magnas cum flamma scapulis sine scarificatione applicui. Statim item ab initio oculo sequens collyrium anodinum instillavi, & pulvillos in eodem collyrio inebriatos applicui.

℞. Mucilaginis sem. cydonior. & fœnogræci aquâ rosar. & plantag. extractæ ℥ ij.

Collyrium.

lactis muliebr. ℥ iij.
tutiæ præpar. ʒ ß.
croci macerati in aqua rosar. & expressi ℈ ß.

Misce fiat collyrium liquidum, quod tepide instilletur & applicetur sæpè interdiu. Collyrium autem hoc singulis aut alternis diebus iterandum est, uti quoque observat. 2. Centur. primæ monuimus. Id præterea notandum est in affectibus oculorum & præcipuè inflammationibus, pulvillo madefacto aut cataplasmate, sive alio aliquo medicamento applicato, oculum fascia summa diligentia ligandum esse, idque in eum finem ut motus oculi, quantum fieri potest, impediatur: oculus enim apertus continuo movetur, clausus vero non item. At motus iste partem affectam calefacit, humoresque & sanguinem attrahit. Hinc morbus recrudescit atque exasperatur. *Nota.*

Cæterum post pilularum suprascriptarum, venæsectionis & cucurbitularum siccarum usum, sequenti apozemate humores præparavi.

Apozema.

℞. radicum fœniculi
petrosel.
polypodii
lapat. acuti
corticum interior. radic. frangulæ an. ℥ j.
herbar. betonicæ
veronicæ
agrimon.

cuscu-

cuscutæ &
scabiosæ an. m. j.
flor. betonicæ
salviæ
rosmarini,
summitatum majoranæ
thymi an. m. ß.
sem. anisi
fœniculi an. ℥ ß.
liquiritiæ ℥ j.

Coquantur in aqua ad consumptionem tertiæ partis. In ℔ j colaturæ dissolve syr. de betonica ℥ j.
extracti salviæ ℥ ij.

Misce & fiat apozema pro quatuor dosibus.

Sumpto secundo haustu, corpus iterum purgavi sequenti potiuncula.

℞. Electuar. diaphœnici cum rhabarb.
diacarthami an. ℥ j.

& cum sufficienti quantitate Apozematis præscripti fiat potiuncula. *Potio purgans.*

Postridie denuo sumpsit tertiam dosin apozematis, qua die ei quoque cucurbitulas cum scarificatione scapulis applicui.

Sequenti die quartam dosin Apozematis præscripti exhausit.

Tandem setaceum cervici adhibui. *Setacei applicatio.*

His administratis medicamentis, dolor capitis & oculi omnino remisit, inflãmatio quinetiam multum, nubecula verò parum imminuta fuit. Quapropter sequens applicui collyrium.

℞. muci-

℞. Mucilag. ſem. cydonior. cum aqua
rosac. extractæ ℥ j.
Collyrium. aquæ fœniculi,
euphras. an. ℥ ij.
mellis roſati ʒ iiij.
tutiæ præpar. & cornu cervi
uſti præpar. an. ʒ. ß.
Caph. gr. iiij.

Collyrio iſto cum per menſem uſa eſſet ægra, nubecula, quæ antea totam fere pupillam obtegerat adeo imminuta fuit, ut vix quartam ejus partem deinde obtegeret. Catarrhus quoque, qui antea continuo ad oculos defluebat, beneficio ſetacei ad cervicem revulſus fuit. Setaceum per annum ad minimum apertum retinuit: interim ſingulis ferè menſibus ſemel pilulis præſcriptis corpus evacuavimus: oculo verò ſingulis matutinis extracti chelidoniæ, magnitudine capitis aciculæ parvæ, ſibi imponere curavit, cujus beneficio nubecula paulatim omninò deleta & ablata fuit.

Exemplum II.

Puella in agro Moratenſi decem annorum ætatis, filia probi ac honeſti viri Hansman nominati, catarrho diuturno ac moleſtiſſimo ad oculum dextrum correpta eſt. Cui cum medicamenta ſatis idonea adhibita non eſſent, humorque qui affluebat, indies acrior fieret, ſequuta eſt inflammatio, atque eroſio pupillæ: hinc pupilla nubecula alba & ſpiſſiſſima obdu-

cta

-a fuit. Tandem dolor, inflammatio aliaque symptomata paulatim remiserũt. Ulcera quinetiam in facie, collo & quidem in diversis locis ab ipso catarrho facta, medicamento aliquo desiccante ad cicatricem perducta fuerunt. Tandem cum ultra duos annos calamitosam hanc vitam vixisset, aliquo modo se restitutam esse existimabat. Sed vix anno elapso, ecce denuò catarrhus, qui de novo labia occupat: tum ad me Paterniacum adducta suasi, ut corpore purgato, reliquisque necessariis medicamentis, revulsionis gratia propinatis setaceum cervici adhiberetur, idque nisi maturè fieret timendum esse, ut tandem catarrhus alterum quoque obrueret oculum, prædixi, sed crudele nimis hoc remedii genus ipsis videbatur. Quod cum sprevissent & à me discessissent, post menses duos catarrhus ad alterum quoq; oculum paulatim decubuit. Denuò itaque ad me adducta puella, totum oculum inflammatum & palpebras in tumorem elevatas cum dolore maximo & febre continua, quinetiam pupillam nubecula obductam offendi, & visum omnino depravatum comperi. Quapropter manum adhibere recusavi: parentum tamen precibus victus curationem sic aggressus sum. Primo corpore leniter purgato & cucurbitulis cum siccis, tùm cum scarificatione applicitis setaceum adhibui. Ab initio quoque fronti sequens defensivum admovi.

℞. Fa-

℞. farinæ hordei ℥ ij.
pulver. rosar.
nucum cupressi
gallarum
Defensivū. corticum granator. an. ʒ iij.
pulv. flor. betonicæ &
euphras. an. ʒ j.

Misce in mortario cum aqua betonicæ, euphrasiæ, aceto & albumine ovi fiatq; defensivum, quod tepidè fronti applicetur. Oculo vero collyria præcedentia instillavimus. Sequenti quoque sacculo ad tollendas inflammationes oculorum, tum in hac, tum in multis aliis post universalia maximo cū fructu usi sumus.

℞. sem. fœnogræci parum conquassati ℥ ß.
rosarum rubr.
florum betonicæ
Sacculus. euphrasiæ
meliloti an. m. ß.
sem. anisi ʒ j.

Incidantur omnia grosso modo, indanturq; sacculo ejus magnitudinis, ut totum cooperiat oculum, qui intersutus & aqua coctus, calidè applicetur quater aut quinquies interdiu.

Hisce diligenter adhibitis, dolor inflammatio, reliquaque symptomata paulatim remiserunt, macula tamen sive nubecula nondum penitus deleta erat: quapropter collyriis nonnihil extracti chelidoniæ, quo materia crassa & viscida, quæ pupillæ adhærebat, abstergi posset admiscui. Etsi enim nubecula spissa videretur,

ur, nondum tamen ſuperficiem corneæ eroſe-
at. Frontem præterea, totamq́ue faciem per
menſes aliquot poſt curationem ſequenti me-
dicamento, ſingulis diebus bis aut ter abluere
imperavi, quo ſic partes debilitatæ corrobora-
ri, cutisq́ue propter diuturnam defluxionem
rugoſa & deformis reddita, aliquo modo in in-
tegrum reſtaurari poſſet.

℞. aquæ roſar.
euphraſiæ
lilior. albor. &
plantag. an. ℥ ij.
aluminis crudi
tutiæ præparatæ an. ʒ j. ß.
caphuræ ℈ j. Miſce.

Lotio ad faciem.

His pleniſſime convaluit, viſumq́ue hujus oculi recuperavit, & ad hunc uſque annum 1609. quo hæc ſcripſi, bellè ſe habet. Setaceum tamen ut clauderetur, propter metum recidivæ, hactenus permittere noluit.

Exemplum III.

Filia mea major natu, anno ætatis ſuæ ſexto, nubeculam ex longa defluxione ad oculos contraxit. Multis ſed fruſtra adhibitis medicamentis, tandem anno 1598. 3. Augusti, ſetaceum ipſi applicui, cujus ope & Dei ſingulari beneficio, adfluxus humorum ad oculos prohibitus, & nubecula paulatim ita deleta fuit, ut nunc nullum ejus appareat veſtigium. Neque etiam ab eo tem-

pore

pore usque ad hunc annum 1609. quo hæc scripsi, defluxionibus obnoxia fuit.

OBSERVATIO XXIV.

De vulnere quodam faciei inflicto, rara & admiranda.

Viro humanissimo & doctissimo DN. GUILHELMO FABRICIO HILDANO *Medico & Cheirurgo felicissimo, à Georgio Fabro D. Medico Castri Imperialis Fridbergensis communicata.*

QUod à discessu tuo, vir præstantissime, fautor & amice meritissime tanto temporis & locorum intervallo, hucusque ad te omnis mihi denegata fuerit scribendi facultas, id extra meam culpam, imò & præter meã opinionem & voluntatem evenisse, vel ex me ipso coram pluribus cognoscere licuit; Qua de causa ante omnia me tibi excusatum velim; interea autem promissionis meę in congressu nostro superioris anni factæ memor, casum istum Rosbacensem singulari quadam admiratione & observatione verè dignissimum, veluti tesseram & perpetuum inchoatę inter nos amicitiæ πκμήελον en lubens tibi communico, minimè dubitans, quin lectio istius tibi haud ingrata atque injucunda sit futura.

Post-

Poſtquam civis quidam honeſtus ſuperio-
s Rosbachii in Wetteravia, nomine Johan-
es Philippus à Bleichenbach, ad expedienda
egotia, Niddam profectus, cum ſenioris præ-
cti ibidem filio Hermanno Crugio aliquan-
lum compotaſſet inter cætera de ſalinis ſuis,
uas poſſidet parens, qualiscunque facta eſt
entio. Quare ad inviſendas illas ambo pro-
edunt. Intereundum verò accidit, ut dictus
RUGIUS, BLEICHBACHIUM gladio
non tamen diſtricto) in certamen provoca-
et, cui, cum Bleichenbachius animo planè a-
cri nec hoſtili occurreret; ſeſeque defende-
e vellet, de improviſo à Crugio in ſiniſtram
axillam propè naſum graviter vulneratus
ſt, & quidem adeò, ut illumipſum gladium
anta vi faciei infixum manubrio atque nodo
n terram delapſis ſibiipſimet ambabus mani-
us totisque viribus tandem extrahere coa-
tus fuerit. Quo facto & extracto, nullum
lanè vaginæ vinculum, ſed nudum tan-
ummodo gladii mucronem conſpicere li-
uit.

Etſi verò uterque ſuſpicati ſunt, illud i-
ſum vinculum in cranio ſeu capite adhuc de-
iteſcere; pro impoſſibili tamen rem arbitra-
i, in gramine potius (quia verno tempore in
rato quodam viridi convenerant) anxiè, ſed
ruſtra quæſierunt iſtud. Unde Bleichenba-
hius Crugium precibus compellavit, ut digi-
o quadantenus exploraret, num fortè in ipſo

vulnere adhuc hæreret: quod & fecit, ſed nihil deprehendere potuit. Doloribus itaque magis magiſque ingraveſcentibus nocteque ingruenti, ipſi tum temporis in proximo quodam pago pernoctandum, ſicque hac vice Cheirurgi alicujus opera carendum fuit.

Sequenti verò die Fridbergæ, à quodam barbitonſore, vulnus ſpleniis, ſive faſciis tantummodo cooperiri paſſus eſt. Deinde in patriâ ſua Rosbachio, alterum quendam adhibuit; qui hoc vulnus ſolo emplaſtro nigro, ſive fodicationis (Germanicè Stichpflaſter) nullis injectis turundis, ſpatio ſex ſeptimanarum conſolidavit.

Cum igitur per tres integras ſeptimanas vulnus ita conglutinatum eſſet, præ dolorum impatientia tandem reſecari curavit; ut hac ratione noxii humoris, veluti patefacto emisſario liberius poſſet effluere virus. Iſto ſic aperto, perexiguum quoddam foramen retinuit, non ſecus ac ſubulâ quadam eſſet perforatum. Interea multas & varias potiones vulnerarias exhauſit, abſque ullo tamen alleviationis fructu. Poſt trimeſtre, famâ cujuſdam Cheirurgi haud quidem imperiti pellectus Hannoviam ſeſe contulit, ubi ſeptuaginta quinque ſeptimanas commoratus, Medicorum quoque nonnullorum conſilio uſus eſt: verum nullus eorum ad ſufficientem & plenariam hujus vulneris cognitionem pervenire potuit. Tandem verò prædicti Medici,

unâ cum Cheirurgo, Cranio quopiam dis-
ſto, & perforato vinculum iſtud propè fo-
men (quemadmodum in utraque cranii
rte circa nares exigua foramina conſpiciun-
r) in illam ipſam ſinuoſam ſeu cartilagi-
am cavitatem, unius digiti longitudine ſub
ſe impactum fuiſſe, unanimi conſenſu col-
gerunt. Cheirurgi & barbitonſores, omnia
a medicamenta in ipſius vinculi tantum-
odo cavitatem ingeſſerunt. Cùm vero o-
nia fruſtra tentata viderentur, Cheirurgus
ndem Hanovienſis, ſitum vulneri adjacen-
m ſemiſſis digiti latitudine novacula qua-
am, ad os uſque tranſverſim incidit, & car-
digito ſeparata inquiſivit, ubi malum la-
aret, exiſtimans os ſeu zygoma fortè ca-
ſum ſeu denigratum eſſe, ſicque iſtud pe-
us incorruptum inſtrumentis quibusdam
rradendo malè tractavit, ſed brevi à ſeipſo
rſus coaluit. Poſtea ille ipſe Cheirurgus va-
s multisque per intervalla uſus eſt virulen-
atque eſcharoticis medicamentis: ſed vul-
s nullam omnino vim corroſivam ferre po-
it; quamvis particulam carnis magnitudine
tertii ut hic adumbratum eſt, omnino exe-
rit.

Inde facies aborta periculosa oculi in-flammatione adeo intumuit, ut nihil medica-mentorum amplius applicare valuerit. Inte-rea autem dum inflammationi extinguend[ae] studet, excrescẽtia quædam carnis subsequut[a] est. Demum paternos revisit lares. Nihilomi-nus tamen humor aliquis cottidie effluxit, in-star aquæ cujusdam vitriolatæ, & colore sin-gulis horis ter quaterve alterato foramen istu[d] uti antea dictum, aliquantisper adhuc re-mansit.

Dolores quoque ita fuerunt exacerbati, u[t] præ illis somnum capere nequiverit. Hinc i-gitur commotus in Alsatiam profectus est, ibi-demque obsidioni Moltzheimensi & Dach-steinianæ interfuit, ubi dum ipsi in tanto æst[u] armaturâ accincto, equitandum fuit, gen[a] propè vulnus adeo intumuit, ut penè nasum ipsum adæquaverit. Unde sibi ipsi pro cert[o] persuasum habet, vinculum nimia istius calo-ris vi, sese hoc modo paulatim exeruisse. Ho-rum tandem omnium pertæsus, Fridbergam rediit, ibique duobus fratribus barbitonsori-bus

s,-rem omnem explicuit, obnixè rogitans, vulnus denuò resecarent, & de origine seu ndamento diligentius indagarent; data fide rore contentum, etiamsi in ipso momento ortem oppetere cogeretur. Qui quidem nsquam tricesies cutim incidendo, periculum fecerunt; decem integras septimanas nsumpserunt, tandemque casu potius quam te forcipula qua (vulgò Kornzänglein) vinclum istud medicamentis atque unguentis tum adhuc repletum extraxerunt, quod satè tantum de se emisit fætorem & mucorem, t patiens vix ipse, nedum adstantes istum torare potuerint. Postremo intra sex septimanas vulnus istud perfectè fuit sanatum. Hoc ladii vinculum quatuor annos minus quinque septimanarum faciei infixum, decima tertia tandem Februarii anni elapsi 1611. fuit extractum. Nullum amplius dolorem persentiscit, nisi quod indicem sive salutarem difficulter ori admouere queat, ob aliquam nervi, in isto latere fortè incisi læsionem & convulsionem.

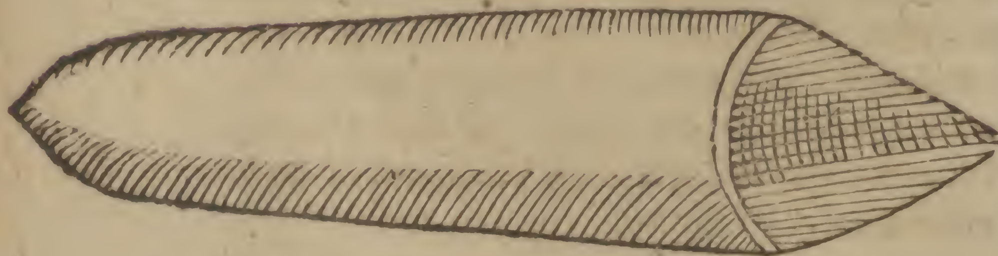
Hæc omnia, uti in rei veritate sese habent, ab ipso DN. BLEICHENBACHIO, viro honesto, & fide digno, diligenter observata, & ad me perscripta, tecum quoque communia esse volui; quibus si promissioni meæ & exspectationi tuæ satisfactum esse audiam, ex animo gaudebo.

Si quid & tibi in artis operibus rari, uti cotidie fieri certum est, posthac fortasse contingat, vicissim communicare & in publicum conferre non graveberis. Hisce, vir ornatissime, benè & diu vale, & me tui studiosissimum redamare perge. Dabam in Imperiali Fridberga Wetteraviorum. Anno:
MagnaLIa DeI nostrI reVeLentVr.

T. T.

GEORGIVS FABER
D. M.

Magnitudo vinculi (Orthbandt.)

OBSERVATIO XXV.

De infelici successu unguenti sympathetici, sive armarii.

Viro

Viro ampliſſimo atque doctiſſimo Dn. GEORGIO FABRO, *Caſtri Imperialis Fridbergenſis, &c. Doctori Medico ordinario, ac longè celeberrimo, amico ſuo plurimum honorando, Guilh. Fabricius Hildanus S. P. D.*

HUmaniſſimę tuę literę, quas ante quindecim dies accepi, vir ampliſſime, & multis nominibus mihi amantiſſime, cumulum gaudii mihi attulêre. Valetudo enim tua, ſimul & domeſticorum tuorum adverſa, in qua ſuperiori autumno te reliqui, tantum dolorem cruciatumq́; mihi attulerunt, quantum vix exprimere poſſum. Nunc quia intelligo te vivere & bellè valere lætatus ſum, Deumq́ue Opt. Max. ſuppliciter oro, ut te totamq́; honeſtiſſimam familiam tuam, quam diutiſſimè conſervare velit. Quod literas meas per nundinas Argentinenſes poſtremas ad te datas, ſtructuram oculi arteficialis, tractatum Dn. D. PAULI LENTULI de Inædiis, Confectionem Alkermes & nonnulla alia, quæ miſeram nondum acceperis, vehementer doleo; & miror profecto, ubi & à quo faſciculus interceptus vel ſuppreſſus nunc hæreat: Argentinam tamen perveniſſe, & clariſſimo viro, Domino D. IOHANNE RUDOLFO SALTZMANNO, ibidem Medicinæ Profeſſori longè celeberrimo, fideliter traditum fuiſſe ex ſuis quas ad me dedit literas, intellexi: ipſum quoq; omnem diligentiam ad-

hibuisse, minimè dubito. Interim tamen, quum ad meos redeam, quod (si DEO Opti. Maxim. ita visum fuerit) brevi fiet, Argentinam pervolare constitui, dum cuinam fasciculus traditus fuerit, ex ipso intelligam & ut tandem ad te perveniat, operam dabo.

MARCELLUM DONATUM à clarissimo viro DN. D. HORSTIO mihi dono missum, vna quoque cum tuis accepi.

Observatio.

Casus verè admirandus de vulnere faciei, quem communicasti, gratissimus mihi est, & locum non infimum in tertia Centuria Observat. mearum, quam præ manibus habeo, obtinebit. Res profectò mira, virum istum tantos dolores & cruciatus sufferre potuisse; & robustissima natura ipsum præditum fuisse indicat. Extremum autem hoc vinculum gladii (der Orthbandt) extra calvariam latitasse tecum, simul & cum Dn. D. HORSTIO sentio. Intra Calvariam enim si latitasset, graviora proculdubio subsequuta fuissent symptomata. Quod autem tam diu ibi inclusum fuerit negligentiæ & oscitantiæ profectò Cheirurgorum, maxima ex parte adscribendum est. Si enim vulnus diligenter explorassent, facilimè vinculum istud ferreum adinvenissent. Deinde eorum emplastrum fodicationum valde mihi suspectum est. Labia enim vulnerum protinus adeo contrahit, ut vulnera superficietenus claudantur, & quæ in profundo latitant extranea, retineantur, nova-

Emplastrum Foticationum, vulgo Stichpflaster in vulnerib. non semper tutum, & quæ de causa.

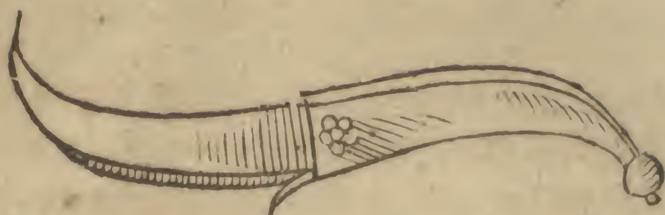
novaq; symptomata procreant: cujus rei plura proferre possem exempla, si opus esset, unum tamen, quod singulare est, in prima centuria mearum observationũ videre poteris. Virum istum, qui nunc senescit, adhuc optimè valere existimo: Superiori enim æstate cum essem in patria, ipsum apud Generosum & strenuum virum DN. WILHELMUM KETLERUM à Nesselrad, Dominum in Amboden &c. vidi, & allocutus sum: qui & cum admirandum huncce casum ex ipso intellexisset, ipsumque pristinæ sanitati planè restitutum esse, vidisset, supramodum admiratus fuit.

Quam misisti delineationem instrumenti, non satis intelligo, ideoque ut ampliorem declarationem mihi communicare velis, obnixè rogo. Nunc quod tibi communicem nihil singulare habeo, ne tamen planè nudam mitterem Epistolam, exemplum de infelici successu ungueti sympathetici, sive armarii adscribam.

Genere & virtute verè nobilis matrona ANNA SIDONIA BREMSERINA, DE RÖDESHEIM Nobilissimi ac strenui viri DN. HERMANI A CRONBERG Lorcensis ad Mænum Præfecti prudentissimi conjunx, matrona juvenis, & optimo habitu corporis prædita, cum ante mensem feliciter peperisset, nescio quonam infortunio factum, quod decima die post partum vulnus ad latus papillæ sinistræ, versus sternum acceperit. Vulnus etsi non usque adeo profundum esset, sanguis *De infelici successu unguenti armarii.*

tamen copiosè effluxit. A Cheirurgo restricto sanguine, non vulnus, sed cultrum, quo inflictum fuerat, curabant, & tractabant quotidie, & quidem, ut par est, diligenter, Cito &, ut videbatur, satis feliciter & feré absque dolore curatum fuit vulnus. Sed quid fit? vix cicatrice inducto, obtuso in profundo mammæ oborto dolore, febre cum rigore, lumborum, & capitis dolore correpta fuit ægra. Mox intumescit & indurescit mamma: maximo cum dolore, non solum mammæ, verùm etiam nuchæ & scapulæ, adeoque totius istius lateris. Iterũ advocatur Cheirurgus, qui etsi omnem adhiberet diligentiam, symptomata tamen de die in diem magis magisq; accreverunt. Tandem decima nona Aprilis, ego quoque accersitus, ad ipsam Oppenhemium perveni, & mãmam supra modum tumefactam, ac undique ferè induratam offendi. Dolor maximus & pungitivus febrisque continua aderant. Cicatrix præcedentis vulneris vix apparebat: circa papillam livida erat cutis, ita tamen mollis, ut fluctuatio puris tactu facile deprehendi posset; quapropter suasi, ut incideretur vomica. Consensum porrò quum dedisset ægra, & adstantes negotium approbassent, scalpello incurvato atq; hîc adumbrato abscessum incidi.

Pus.

Pus copiosè, & quidem cum impetu effluxit; hinc dolor mox sedatus fuit: reliqua quoque symptomata, veluti febris, nausea, capitis, nuchæ, & scapulæ dolor, vigiliæ & inquietudines, paulatim remiserunt; & subsequens non prorsus quieta fuit. Ab eo tempore multum puris effluxit; durities quoque paulatim remisit: interim tamen duobus aliis in locis, & quidem prope papillã, per se exulcerata est mãma: nihilominus tamen omnia ita sese habent, ut sperem ipsam quamprimum pristinam valetudinem recuperaturam. Plura nunc non addo: dum enim hæc scribo, nobilissimi ac strenui viri DN. WOLFGANGI ADAMI à SCHWALBACH accipio literas, quibus cupit, ut illum, ante abitum meum invisam: Id si fecero (parebo autem volente Deo) de reliquis inter nos conferemus. Interim vale, Vir amplissime, cum uxore Lectissima, totaq; familia honestissima, meq; pro summa humanitate tua amare perge. Raptim Wormatiæ 2. Maji. 1613.

Ad

Ad eundem Virum clarissimum atque doctissimum DN. GEORGIUM FABRUM *Castri Imperialis Fridbergici Doctorem Medicum ordinarium atque celeberrimum cui Gvilhelmus Fabricius Hildanus iterum*

S. P. D.

POstremas tuas benevolentiæ tuæ erga me plenas, vir Amplissime, juxta ac doctissime Nobilissimus vir DN. WOLFGANGUS ADAMUS A SCHWALBACH ante dies octo, Wormatiam transiens, & Helvetiam versus properans, mihi tradidit, Ex quibus, quantum T. Exc. simul & Generosus Dn. Burggraffius, aliique viri nobiles apud vos de rebus meis solliciti sint satis superque video utinam vobis omnibus, pro amplissimis vestris erga me studiis reipsa respondere, gratumque me præbere possem. Verum quæ obstant, quæ impedimenta; te non latet. Interim tamen vobis omnibus ac singulis, gratias ago immortales, vestramque humanitatem, simul & in me benevolentiam, apud omnes quamdiu spiritus hos regit artus, celebrabo.

Postscriptũ de affectu Dn. à Cronberg. Cæterum dum ego nuperrimè apud vos in Wetteravia fui, affectus DN. A CRONBERG iterum recruduit. Dum enim in victus rationem peccasset, febre de novo, correpta fuit:

mox

mox intumuit mamma, idq́ue non ſine maximo dolore: humores quoque tam copioſè affluxerunt, ut novum abſceſſum verſus axillam fecerint. Hanc ob cauſam Nobiliſſimus vir I[illegible]n. A CRONBERG de conjuge ſua ſollicitus magnopere à me petiit, ut iter meum per dies aliquod retardarem: parui, & ſymptomatibus quantum potui proſpexi, ita quidem ut nunc iterum, Laus ſit Deo, omnia ſalva eſſe videantur: ulcera tamen nondum coaluerunt, neque durities omnino emollita eſt. Vides qualem ſucceſſum habuit unguentum armarium, quod nonnulli ad cœlum uſque extollunt?

Porrò in præcedentibus meis ad te litteris ſcripſi, ægram de dolore nuchæ, ſimul & ſcapulæ, totiusq; lateris conqueſtam fuiſſe, quod quidem ab initio morbi, donec inflammatio, febris, aliaque in præcedentibus recitata ſymptomata aderant, minimè mirum. In præſentia verò, etſi dolores iſti omnes remiſerint, quotiescunque tamen turundas ulceribus infigo, aut quovis alio modo affectum irrito, protinus dolorem ſub ipſa ſcapula, & quidem è regione ulceris perſentit: & prout dolor circa ulcus remittit, eodem quoque modo dolor circa ſcapulam retrocedit. Locum dolentem vix latitudinem thaleri excedere refert. Exterius tamen nihil apparet: & ſi manu tractatur ſcapula dolorem tamen non ſentit: tam profundè & in corpore abſconditus eſt: hactenus

nus tamen, per Dei misericordiam nullum nobis excitavit symptoma. Tu quæ hujus sympathiæ verissima sit causa, expone nobis, quæso. Ego enim nunquam tale quid, quod sciam, in aliis observavi, etiamsi diligenter attenderem. Occasiones tamen ab eo tempore dum praxi incumbo, nunquam mihi defuerunt: neque etiamnunc desunt. Interim enim dum Wormatiæ apud Generosum ac strenuum virum DN. Eberhardum Kemerer von Worms/ genand von Dalberg moram traxi, matronam cancro exulcerato atque deplorato, in mamma dextra laborantem, una cum clarissimo atque doctissimo viro DN. D. HECTORE SCHLANOVIO Medico Wormatiensi celeberrimo, & barbitonsore quodam quotidie invisi. Dolebat sibi quidem mamma, de dolore tamen scapulæ non conquerebatur. Nunc viduam quandam matronam piam atque honestam CHRISTINAM KÖFLER hic Oppēheimii cum clarissimo atq; doctissimo viro DN. EMANUEL SCHRECKENFUCHSIO D. Medico & M. MOISE CANADEL barbitōsore tractandam habeo: habet & hæc ulcera plurima atq; mirū in modum dolorosa, in mammilla dextra, imò & ad ipsam papillā) quo in loco ut plurimū dolorifica solebāt esse ulcera) nullū tamē dolorē circa scapulā se persentire, quotidie (quotidie n. ex ipsa inquiro, atq; exploro) mihi affirmat.

Curationem cum genere & virtute verè nobilissima matrona tibi nota, ex voto succedere,

dere, tumoremq; mammæ de die in diem decrescere, Ex nobilissimo viro DN. WOLFGANGO à SCHWALBACH Wormatiæ, maximo cum gaudio intellexi: faxit DEUS Opt. Max. ut pristinam valetudinē brevi recuperare possit. Loco cataplasmatis, quod præscripsimus, sequenti linimēto, quo ego maximo cum fructu in tumoribus mammillarum utor, locus affectus inungi quoque poterit.

Linimentū ad duritiem mammillarum.

℞. Gummi Amoniaci ℥j.
Ol. amygdalarum dulcium,
Liliorum alborum,
Pinguedinis gallinæ an. ℥ ij.
Succi Cicutæ ℥iiij.
Aceti scyllitici ℥ij.

Misceantur maneantq; in infusione horas vigintiquatuor, idque in calido: postea coquātur secundū artē, colatura cum forti expressione servetur ad usum. In præparatione autem hujus linimenti, danda est opera: ut lentissimo igne coquatur, neque humiditas succi & aceti omnino inter coquendum absumatur: nullius enim valoris esset Medicamentum. Singularē habet efficaciam in tumoribus, ex viscida materia ortis, in quacunq; parte corporis fuerint. Linimento isto calidè inuncta mamma sequēs poterit applicari Emplastrum.

℞. Emplastri de Mucilaginibus &
De Meliloto an. ℥.ij.

Gummi Amoniaci dissoluti in aceto scyllitico ℥j.ß. Misce fiatq; s. a. Emplastrum, addendo parum ceræ si opus est.

De-

Descriptionem ipsam pulveris serpentum, ut vocant, prout mihi à Generosa quodam cõmunicata fuit, ad te mitto, apographum mihi retinui. Non omnino approbo descriptionem illam; non est enim satis methodica & ab imperito quodam concinnatam fuisse apparet: tu facile illam corrigere & in meliorem ordinem redigere poteris.

Per dies forsan octo aut decem, propter affectum Dn. à Cronberg, mihi hic persistendũ erit. Interim si datur occasio, rescribe & an fasciculum acceperis, significa. Sin minus per Mercatores Silbertinam ad nundinas proximas proficiscentes, ad Dn. D. SALTZMANNUM mitte literas: illum enim Deo volente in transitu salutare atque invisere constitui. Hisce vale vir Amplissime; & cum lectissima tua conjuge, atque liberis dulcissimis, quos tecum ex corde saluto, feliciter vive diu, meque pro innata humanitate tua amare perge. Pro cioco metallorum transmisso, uti quoque pro insigni humanitate, quâ me excepisti nuperrimè gratias habeo agoque maximas. Præparationem oleorum, quam conjunx tua ex me scire cupit, Germanicis verbis ad ipsam scripsi, literasque tuis inclusi, si qua alia in re tibi tuisque inservire possum, non deero officio meo. Generosum Dn. Burggraffium ex me quæso saluta plurimum. Iterum vale & millies. Dabam Oppenheimii 8. Junii 1613.

OBSERVATIO XXVI.

De mirandis effectibus fulminis Hiſtoria ſingularis.

Viro clariſſimo atque doctiſſimo DN. GEORGIO FABRO, *Caſtri Imperialis Fridbergẽſis VVeteraviorum, Doctori Medico ordinario, & longè celeberrimo, amico ſuo intimo, Gvilhelmus Fabricius Hildanus. S. P. D.*

ETiamſi corpore tibi abſim, vir clariſſime, fautor & amice ſingulari ſtudio colende, æternum tamẽ in hoc pectore manebis: & meritò quidem, præclara enim atq; inſigni humanitate tua qua toties me immerenti, amplecte re dignatus fuiſti, me tibi devinctiſſimum reddidiſti. Et profectò, nihil optatius, nihilq́; jucundius contingere mihi poſſet, quam ſi aliquando non tantum verbis & officiis, verum etiam beneficiis tibi reſpondere, gratumq́; me erga te exhibere poſſem, ſed infelix illa diſtãtia locorum qua, proh dolor, ſejungimur obſtat.

Cæterum chariſſime mi Dn. frater, poſt reditum meum ex Germania, tot adverſa, totq́; luctuoſa mihi advenêre, ut niſi Deus ſingulari ſua gratia mihi adfuiſſet, jam dudum ſub one-

re isto calamitatum succubuissem. Lausannam enim rediens, uxorem meam charissimam, & filiam duodecim annorum ætatis, peste laborantes, inveni. Convaluit quidem uxor: filia verò paulo post meum adventum pie in Dominum obdormivit. Post aliquot tempus, cum reliquos evasisse putaremus, Ecce filiola mea, filiolus, simul & ancilla, uno eodemque ferè tempore peste corripiuntur. Filiola & ancilla naturæ satisfecerunt, filiolus verò per Dei misericordiam convaluit. Post menses ferè duos, cum domum jam mundam ut vocant esse existimarem, & filius meus majornatu, quem superiori anno mecum vidisti, Geneva Lausannam rediisset, peste quoque, & quidem gravissimè, correptus fuit, qua & etiamnunc laborat. Sed morbus, Laus sit Deo, in declinatione est & ipsum jam velut evasisse, spero. Menses itaq; jam elapsi sunt tres, à quibus pestis à familia mea nuquam deflexit, & domus more Gallico perclusa, societas quinetiam hominum familiæ meæ interdicta est. Hæc amantissime mi Dom. D. quàm me excrucient: & quàm acerbè communes miseriæ (non tantum enim hîc sed & in vicinia pestis ubique gravissimè grassatur, multosque è medio tollit) me conturbent, lachrimasque excutiant, vix exprimere possum.

In istis autem miseriis maximis maximum

mum illud & incomparabile Dei auxilium, quo omnibus, qui ad ipsum refugiunt, opemque ipsius implorant, succurrit, evidenter persentire potui, Ita quidem ut hucusque, per singularem misericordiam Dei persistam, & quæ humana mihi advenêre, humanè & toleranter tulerim, Deus misereatur nostrum, justissimam suam iram à nobis avertat, spiritu quinetiam suo sancto, in omnibus tribulationibus, nos ita muneret, quo in fide stabiles ad finem usque perseverare atque persistere possimus. Tibi, amicorum optime, tuisque omnibus hæc, omniaque prospera, ex corde quoque opto.

Adversa hæc in causa fuêre, quod nihil singulare in praxi observare potui: ne tamen litteras planè nudas ad te mitterem, De admirandis effectibus fulminis, exemplum singulare nunc tecum communicare visum est.

Observatio D: admirãdis effectibus fulminis.

Genere & virtute verè nobilis Vir DN. JOHAN. à ROSLE, ex antiquissima & nobilissima familia Solodurensi oriundus, quem honori & reverentiæ causa hîc nomino, cum ante annos aliquot Fridburgum Briscoviorum, studiorum causa, proficisceretur, & unà cum duobus famulis in via esset, tempestas maxima, tonitrua, fulgura, fulmina, & pluviæ exortæ sunt. Et quia pro-

cul à pagis essent, suasit famulus, ut uno eodemque pallio ambo sese, quantum possunt, obvelarent, ac contra tempestates sese defenderent. Propius itaque conjungunt equos, & ambo sub uno eodemque pallio progrediuntur ulterius. Cum ita progrederentur, & nobilis famulo ad sinistram esset, venit maximus ictus fulminis, qui nobilem, famulum, & equos ambos in terram projecit, & impetu quodam prostravit Famulus, & equi ambo, in ipso momento mortem obierũt, Nobilis verò DIVINITUS CONSERVATUS FUIT, salvusque & incolumis evasit. In equis nulla externa deprehensa fuit læsio, uti nec in famulo, præter quam in pileo, in quo foramen satis magnum repertum fuit. Caput quoque paulo post intumuit, & nigrũm evasit: ex quibus cerebrum gravissimè læsum fuisse, satis superque constat.

In ipso verò Nobile, quæ sequuntur, miranda, occurrerunt Primò percusserat ipsum fulmen circa cubitum sinistrum, ibique manicam toracis, simul & indusii perforaverat, vestigium quinetiam, sive maculam nigram in ipsa cute, (citra tamen ipsius læsionem) relinquerat. Foramen autem hocce in manica, in externa parte, ubi intraverat parvum, ex interna verò parte, magnum erat. Inde descenderat materia fulminis, & globulos aliquot brachialiorum (quæ ex corallis rubris erant) perfregerat irrupto tamen filo. Postea, quia sini-

stram

tram globulo ensis imposuerat, vaginam, quæ ex holoserico, ingressa fuerat materia fulminis, ipsamque cuspidem ensis, non secus, ac si ex plumbo fuisset, liquefecerat: in vinculo quoque vaginæ, sive Orthbandt ex ferro fabricato, sed inaurato, foramen rotundum, liquefaciendo, sibi pro exitu paraverat materia illa. In utraque præterea poplite, maculæ nigræ, veluti si aliquid picis adhæsisset, repertæ fuêre, & etiamnunc aliquomodo apparent.

Porrò erat, uti dixi, cum prædicto viro nobili, alius quidam in via, qui ad jactum lapidis, eques præcedebat, Is similiter, unà cum equo, in terram prostratus fuit: damnum tamen nullum inde contraxit, præter quã quod auditum ex parte amiserit.

Atque hæc est hujus historiæ admirandæ, brevis, sed verissima narratio, quam ego Anno 1609. non solum ex ore ipsius Nobilis excepi, verum etiam vestimenta ocreas & ensem, quæ veluti res pretiosas, in rei memoriam conservat, ipsemet vidi.

Ex hac autem historia problemata quædam propullulant, quæ tuo judicio, vir clarissime, subjicio.

Primò cur ignis, aut materia fulminis, liquefaciendo cuspidem ensis, & vinculum, vaginam ipsam, ex holoserico factam, non combusserat.

2. Cur materia ignita, quæ manicam circa

cubitum perforaverat & globulos brachialiorum perfregerat, brachio ipso damnum nullum intulerat?

3. Cur materia illa fulminis, quæ in suris maculas nigras post se reliquerat, ocreas ipsas, multo minus cutem non læserat?

4. Alterum famulum circa caput quoque percussum fuisse, inde apparet, quod auditum ex parte amiserit. Cur igitur cerebrum & cor labe ista simul inquinata non fuerunt?

Flores sulphuris, natura producti.

Cæterum mitto ad te nonnihil sulphuris, aut potius florum sulphuris, non arte factorum sed natura productorum; qui ante annos circiter sex, Badenæ Helvetiorum in thermis reperti fuere. Reverendissimus enim Archiepiscopus Coloniensis ERNESTUS Dux Bavariæ, &c. felicissimæ memoriæ, rerum naturalium curiosissimus, cum thermas illas, quæ ex copioso sulphure & exiguo alumine constant, inviseret, scaturiginem, quæ per multos annos detecta non fuerat, aperire jussit. Tecta autem erat scaturigo, lapide maximo; cui sulphur hoc copiose adhærebat. Ego cum ante annos tres, una cum illustrissimo Principe JANUSCHIO RATZIVILIO Duce in Birzæ Dubinki, ac SLUKO Pocillatore Mag. Duca. Lithvan. Borisoviens. &c. Capitan. Princ. Imperii, thermas hasce inviserem, flores hosce ab a-

bamico quodam, qui ipſemet illos collegeat, accepi; quos ego eis qui arte fiunt, præferendos eſſe exiſtimo. Tuam tamen ſententiam atqui opinionem, hac de re, intelligere percuperem.

Generoſum Dominum Burggraffium, ut quoque Nobiliſſimum virum, Dominum SCHWALBACHIUM, & ipſius conjugem, ex me, quæſo, ſaluta plurimum. Literas tuas avidè exſpecto, & quonam in ſtatu ſint res veſtræ, ſummopere intelligere cupio. Vale vir clariſſime, & æternum feliciter vive, cum lectiſſima tua conjuge, & filiabus, quas omnes tecum, ex corde ſaluto. Dabam Lauſannæ Equeſtrium 12. Novembris Anno

DoMIne IesV nos ſVsCIpe.

OBSERVATIO XXVII.

De periculoſa Anginæ poſt Dyſenteriam curatione.

Ad clariſſimum & doctiſſimum virum Dn. ÆMILIUM PORTUM, FRANC. PORTI

Cretensis F. Græcarum literarum lumini longè præstantissimum, & in Antiquissima Academia Heidelberg. Professorem celeberrimum, amicum singularem cui Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.

QUod longum silentium meum exprobras Vir clarissime, nulla profectò injuria me afficis: quandoquidem ne amicitiæ nostræ vinculum solvatur, sæpius ad te scribere deberem, Verum sæpissimè occasiones desunt, & occupationes meæ, ne T. E cel. in gravissimis suis occupationibus literis meis molestus sim, impediunt. Quum autem præsens tabellarius ad vos cogitaret, absque meis ad te literis eum dimittere nolui, tum ut per easdem te salutarem, tum etiam (quia brevi ad nos se reversurum pollicetur) ut per eundem de tua tuorumque valetudine certior fierem.

Cæterum nihil prorsus abfuit quin Reverendum & doctissimum senem Dn. JOH. MERULAM pastorem nostrum fidelissimum, & communem nostrum amicum superiori Autumno amiserimus, Primò enim Dysenteria per menses duos gravissimè laboravit. Ex qua quum ferè curatus esset, interim dum ego Viviacum ad ægrum profectus fui, novo & gravissimo morbo corripitur. Pustulæ enim, quæ in fine morbi in labiis erumpere solent,

ſolent, in ipſo natura propter vitium imbecillitatem, (quæ cum ratione morbi, tum etiam ætatis, ſexageſimum enim ſextum annum prætergreſſus eſt, aderat) tam procul expellere nō poterat. Circumcirca uvulam itaque, radicem linguæ eruperunt, idque non ſine dolore & inflammatione. Barbitonſorem atque ineptiſſimum hominem in conſilium adhibuit: Is quotidie ter aut quater pulverem piperis & croci gulæ faucibusq; inſperſit ac inſufflavit. Dolor mox auctus eſt, aucta & eſt inflammatio & febris, per intervalla quoque lipothymiæ ſupervenerunt. Tum ut optimum iſtum virum à morbo penitus liberaret, & ad Patres ablegaret, medicamentum, quod ſimul per ſuperiora & inferiora operabatur (Antimonium fuiſſe arbitror) exhibuit. Ego advocatus cum celeriter ad ipſum iviſſem, in mortis fere agone, eum reperi. Vix enim ſpirare potuit; inquietudines aderant maximæ, lingua quinetiam fauceſque adeo intumefactę erant, ut vix ſpiritum ducere, aut juſculum aliquod nonniſi ſummo cum dolore & agitationibus involuntariis & convulſivis totius corporis deglutire poſſet.

Curationem porrò quod attinet illam ſic inſtitui. Os fauceſque continuò ut lacte recens emulcto ablueret, juſſi per intervalla quoque decocto hordei, roſarum, ſcabioſæ, melle roſato mixto, os colluebat: ſingulis quin etiam horis parum olei amygdalarum dulcium ex cochleari aſſumebat. Ter item quatérve inter- *Curatio.*

diu, ac totidem noctu, collum, pectus, ac cervicem oleo liliorum alborum & amygdalarum dulcium inunximus, & lanam ſuccidam calidè applicuimus. Enematibus item materiam quæ propter doloris vehementiam affluebat, deorſum revocavimus. Cum ita per horas circiter triginta proceſſiſſemus vomica in faucibus rupta eſt; ita ut materiam purulentam per os expueret.

Hinc imminuto mox dolore, facilius ſpirare & juſcula ſorbere cœpit. Tum continuò ſuperiori decocto hordei os abluens, ac nonnunquam aliquid mellis roſacei ex cochliari lambendo aſſumens, nec non optima victus ratione & medicamentis, vires refocillans, paulatim ſingulari Dei beneficio, priſtinæ ſanitati præter ſpem atque exſpectationem omnium, miraculosè fere reſtitutus fuerit; ita ut in præſens, etiamſi ſeptuageſimum annum ætatis intraverit, nihilominus tamen rectiſſimè valeat, & officio ſuo cum laude & hujus Eccleſiæ emolumento fungatur.

Hæc ſunt, vir clariſſime, quæ de valetudine & ſtatu hujus viri (de quo te ſolicitum eſſe ſciam) tam probi, tamque pii, ad te ſcribere viſum eſt: Deumque Optimum Maximum ſuppliciter oro, ut illum Eccleſiæ diu ſuperſtitem conſervare dignetur. Vale vir clariſſime & cum lectiſſima conjuge, ac liberis feliciter

liciter vive diu. Paterniaci Aventicorum 16. Januar. 1608.

OBSERVATIO XXVIII.

De ligamenti ſub lingua periculoſa ſectione.

Ad clariſſimum atque doctiſſimum virum, Dn. D. GREGORIUM HORSTIUM *Philoſophum ſummum, & illuſtriſſimi Landgravii Haſſiæ Archiatrum meritiſſimum, nec non in illuſtri Academia Gieſſena Medicinæ Profeſſorem celeberrimum, amicum ſingularem, cui Guilielmus Fabricius Hildan. S. P. D.*

NUlla, ampliſſime atque amantiſſime Domine Horſti, Chirurgo committitur operatio quam vulgus magis flocci facit, atque ſectionem ligamenti ſub lingua, ita etiam ut obſtetricibus ut plurimum committatur, quæ ligamentum hoc, digito abrumpere ſolent: quod mihi tamen non probatur: ſæpiſſimè enim vicinas partes ſimul lacerant atq; dirumpunt. Hinc dolor & inflãmatio, ita ut pueri lac ſugere non poſſint: fiuntq; moroſi, extenuantur atq; debilitantur. Prudẽter itaq; hac in operatione agendũ eſt: neq; ſpernenda, etiãſi minima omnium videatur. In primis autem explorandum

randum convenit, si ancyloglossus operatione hac indigeat, nec ne: multoties enim pueri aliam ob causam quam propter vinculum sub lingua vocem articulare ac proferre non possunt, nulloque ligamento lingua annixa est. In his sectionem periculosam esse sequens exemplum demonstrat.

Observatio. Rustici cujusdam hic in vicinia, in pago Corsellis, Petit yeux nomine, filius duorum annorum ætatis, superiori mense Majo 1608. ad ædes meas adductus fuit idque ad eum finem, ut sibi ligamentum sub lingua solverem, quandoquidem abscisso ligamento linguam officio suo fungi, infantemque brevî sermonem proferre posse, planè sibi persuasum habebant parentes. Porrò aperto ore & elevata lingua, quæ crassa valdè erat, nullum inventum est nervosum vinculum. Quamobrem parentes cum infante remisimus, manumque adhibere recusavimus. Post mensem venit Empiricus & circumforaneus, cui idē adductus fuit infans, is linguam mediante ligamento nerveo durissimoque annexam esse, parentibus persuadebat & dummodo pecuniam numerare vellent, ut infans brevî sermonem proferret, facillimè se efficere posse audacter ipsis affirmare ausus est. Numeratur pecunia: in sinum cujusdam matronæ collocatur infans, tum impostor linguam ex utraque & anteriori parte altè, ut mihi ab adstātibus relatū fuit, separavit. Sed quid fit? puer iste, qui prius erectus incedere poterat,

in ipſo momento maximis & aſperrimis prius projectis clamoribus contrahitur, ita ut genua verſus inguina & brachia verſus pectus retraherentur. Cæterum, quia dolores continui & medicamenta adhibita non eſſent, valdè extenuatus atque debilitatus fuit infans: nunc tamen aliquo modo meliuſculè habet. Heri enim 18. hujus menſis Julii, ipſum una cum doctiſſimo Dn. Eman. Urſtiſio artium liberalium magiſtro convictore meo, aliisque ex meis domeſticis ipſum adivi & ea, quæ recenſui ex parentibus adſtantibusque excepi. Huc uſque ut antea, ne verbum quidem proferre poteſt; crura, brachiaque adhuc contracta ſunt, quæ cum vi extenduntur, protinus iterum contrahuntur; ſed non ita ut antea nulloque modo incedit. De dolore tamen non uſque adeò conqueritur & appetitus rediit, ita ut paulatim vires reficiantur, lingua craſſa: caput verò totaque conſtitutio corporis phlegmatica eſt. Ego, quia pauperes, opem meam ipſis obtuli: ſi accedunt faciam quicquid in me erit & libenter videbo, qualis erit exitus: Rarus enim eſt caſus, ſimilem enim nunquam mihi obſervare contingit, ideoque eo magis T. Excell. eum communicare viſum eſt; quo ejuſmodi ſummopere eam oblectari ſciam. Denique de Ancyogloſſis inter cætera exemplum unum non vulgare habeo, quod hîc adſcribere forſan T. Exc. non ingratum erit. Eſt mihi frater uterinus, qui cum infans eſſet, admodum valetudinarius *Obſervatio*

fuit.

fuit. Inter cæteros autem morbos, quibus obnoxius erat, ad quartum annum ætatis, ne verbum quidem proferre potuit. Ego, cum apud Chirurgum practicum versarer, & singulis ferè diebus sectionem hujus ligamenti feliciter administrarem & quadam die ad paternos lares pervenissem, linguam ipsius inspicere visum fuit. Tum mediante ligamento crasso spissoque linguam adeò annexam inveni, ut ipsa vix dentes anteriores attingere posset. Ego eâ quâ potui diligentiâ ligamentum hoc abscidi. posteáque singulis diebus ter quatérve locum affectum melle rosaceo inunxi. Duobus mensibus à prima abscisione elapsis, ligamentum aliquomodo iterum annexum inveni: Quapropter eodem modo, ut prius processi. Res, Dei beneficio ita feliciter cessit, ut brevi loqui inciperet, tandemque & huc usque, laus Deo, vocem optimè proferre & articulare posset.

Vacat autem omni periculo operatio hæc, dummodo rectè administrata fuerit, præcipuè autem perspiciendum convenit, ne nimis profundè incidatur, ego elevata lingua, apice forficum ligamentum ut plurimum in duobus, nonnunquam & in tribus locis incido; sic enim difficilius coalescit iterum, quam si uno tantummodo in loco incisio facta esset: incido autem tantummodo quicquid nerveum est, ita ut carnem vix attingam, quod si prima vice non satis abscissum, aut iterum annexum fuerit, poterit postea eadem operatio administrari;

ſtrari; inciſo ligamento jubeo ut nutrix ſæpiſſime digito melle roſaceo, aut communi madefacto, linguam blandè elevet, ſic enim agglutinatio atque conſolidatio impeditur. Hæc ad te ſcribendi, vir ampliſſime atque amantiſſime, problemata tua medica, undiquaque doctiſſima, quæque maxima cum voluptate legi, anſam mihi dederunt. Vale, ex muſæolo noſtro 19. Julii 1608.

OBSERVATIO XXIX.

Ex inepta extenſione vertebrarũ colli, veluti reſolutio exorta.

RUſticus quidam ex alto in areã delapſus, collum & cervicẽ ſibi contudit, absq; ulla tamen fractura aut dislocatione, ut poſtea demõſtrabimus: inde dolor paulatim exortus eſt. Poſt dies aliquot, cũ Empiricum quendãin cõſilium advocaſſet, ipſum ægrum in terram collocat & ruſtico robuſtiſſimo, qui humeros deorſum deprimeret in ſcamnum aſcendit, & ambabus manib. ſub mandibulis inferioribus, apprehenſo capite ægri ipſum ea, qua potuit violentia ſurſum ad ſe trahit, collumque ſupra modum extendit. Unde mox dolor vehemens, cum tanta colli imbecillitate, & veluti reſolutione exortus eſt, ut caput ne erectum quidem, multo minus ex uno in alterum

latus

latus circumagere posset. Manibus itaque ambabus illud subinde suffulcire coactus fuit, alioquin aut in unam, aut alteram partem non secus, ac mortuorum capita flaccescebat; dolor tamen paulatim sedatus fuit. Cum in hac miseria ultra annum vixisset, & frustra medicamenta multa & varia â variis ei adhibita fuissent, venit ad me Lausannam, tum ipsum Dei beneficio ita restitui, ut caput erectum sine manuum auxilio gestare, imò ex una in alteram partem (imbecillè tamen) circumagere posset. Victus itaque ratione calida sicca attenuante & pituitæ generationem prohibente instituta, primo sequentes pilulas exhibui.

℞. massæ pilular. aurear. &
cochiar. an. ʒ. ß.
Pilulæ. trochiscor. alhandal. gr. vj.

Cum syrupo de betonica formentur pilulæ quinque, involvantur pulvere cinamomi & in aurora cum custodia exhibeantur. Postea,

℞. radic. petroselini
fœniculi
polipodii an. ℥ j.
herbar. agrimon.
veronicæ
betonicæ
Apozema. majoranæ
rosmarini
salviæ. an. m. j.
sem. anisi &

fœnicu-

fœniculi an. ℥ ij.
liquiritiæ ℥ j.
Coquantur in aqua, ut colatura redeat ad ℔.ij. in quibus infundantur, coquantur ac macerentur ſecundum artem
Foliorum ſenæ mundator. ℥ ij.
agarici recent. trochiſc. ʒ iiij.
rhabarbari ʒ ij.
cinamomi opt. &
zingiberis an. ℈ ij.
Miſce & fiat ſecundum artem Apozema pro quatuor doſibus, interpoſitis diebus ut vires conſerventur, ſumendis.

Intermediis diebus, ſequentem potionem ad nucham & nervos roborandos, tum matutino tempore, tum etiam tribus horis ante cœnam exhibui.

℞. aquæ puriſſ. ℔ x.
mellis opt. ℔ j.
Coquantur lento igne, & ſpuma auferatur, poſtea adde
radic. angelicæ
pœoniæ
cariophyllatæ an. ℥ j. *Potio corroborans.*
herbar. betonicæ
roſmarini
majoranæ
ſalviæ
ivæ arthericæ
flor. & fol. primulæ veris an. M. j.
Coquantur in aqua ad conſumptionem tertiæ

 partis,

partis; ſumat ut dictum bis in die ad ℥ vj. pro hauſtu.

Toto ferè curationis tempore quottidie de hoc decocto bibebat, & per intervalla pilulis aureis, cochiis, aggregativis, de Euphorbio & Agarico expurgabatur. Frequenter præterea jejuno ſtomacho maſticatoria ſumebat. Sequenti item electuario non ſine fructu utebatur.

Electuariũ. ℞. conſervæ florum betonicæ
primulæ veris
roſmarini
ſummitat. majoranæ an. ℥ ij.
extracti ſalviæ ℥ j.
ol. ſalviæ
roſmarini &
ſaturejæ chymica arte
extract. an. gutt. vj.
pulv. cinamo. opt.
radic. & ſem. pæoniæ an. ʒ j.
Miſce & cum ſyrupo de betonica, fiat electuarium.

Linimenta. Locum affectum ſcilicet collum, oleo de therebintina, nardino, coſtino, laurino, lumbricor. vulpini, ſucco lumbricorum & ſimilibus inunxi. Nonnunquam quoque collum ſequenti decocto fovi.

℞. herbar. betonicæ
Sacculus. roſmarini
majoranæ
ſalviæ

iv

ivæ artheticæ
flor. primulæ veris. an. M. j.
baccar. Juniperi ℥ iij.

Incidantur & contundantur grosso modo, indanturque sacculo, qui intersutus & vino coctus, calidè applicetur. Post fotum, collum, uti dixi prædictis oleis inunxi. His divino favore convaluit.

OBSERVATIO XXX.

Aliud Exemplum

De inepta extensione vertebrarum colli.

MAtrona quędam Bernensis, genere & virtute nobilis, ex equo delapsa cervicem sibi contudit. Ab initio nullum symptoma, nisi dolor gravativus apparuit. Post dies tamen aliquot, dislocationem adesse sibiipsi persuaserat. Et quia tum temporis Bernam ad ægros vocatus essem, in consilium me adhibuit. Verum cum nullam dislocationem adesse, ipsi significassem, mea opera amplius uti noluit. Hanc postmodũ in manus Empirici incidisse, & eodem modo, ut de rustico diximus, tractatam fuisse, similique planè modo nunc affici à nobili quodam ac fide digno homine mihi relatum est.

Admonitio ad Tyrones.

Ut mediocris & decens extensio in fracturi ac dislocationibus necessaria; sic nimis vio lenta periculosa est, & plurima maximaque incommoda infert. Ex nimia enim & violen ta extensione membrorum dolor vehemens inflammatio, febris, phlegmone, convulsio & paralysis oriri solent. Nonnunquam & mus culos divulsos fuisse, Galenus testatur. Ex mi tiori vero, quam par est extensione, ossa inte se fricantur quidem, in naturalem tamen si tum reduci non possunt.

Comment. 1. l. 1. Hippoc. de fracturis.

Modus itaque & mediocritas observand est, quæ ex membri & musculorum magnitu dine ac robore sumitur. Quandoquidem ossa magna & musculi magni, quales sunt femori humeri, tibiæ, &c. validissimam extensionem requirunt. Sin ossa exigua & musculi par fuerint, mitior quoque extensio fieri debe ut Galenus loco præallegato fusiùs monet. E & rationalis ac fidelis Chirurgi officium i primis prænoscere, an membrum sit fractu dislocatúmve necne? sæpissimè enim eve nit, ut ex levissima quavis contusione dolo & inflatio circa articulos oriantur, cum ta men nulla fractura aut dislocatio adsit. I his, quam periculosum sit membrum tract re atque extendere, in sequenti observatio ne ostendimus, quod ex præallegatis histo ri

iis apparet. In iis enim nullam adfuisse dislocationem vertebrarum, ut falso Empirici existimarunt inde colligere licet, quod primis diebus vix ullum symptoma, præter dolorem gravativum apparuerit, quodque motus colli non perierit. In quavis enim dislocatione sive completa, sive incompleta dolor protinus ut sequatur, necesse est. Os enim, quod suo loco amotum est, partes nervosas ex suis sedibus naturalibus reprimit. Spinæ vero verticulæ, (ut PAULI ÆGINETÆ verbis utar) si perfectam laxationem sustineant, celerrimam mortem inducunt. Neque enim levem compressionem spinæ medulla sustinet: quando sanè etiam nervorum solum ex ipsa exortus si comprimatur ad periculum inducendum sufficiat.

Est igitur luxatio vertebrarum spinæ (si perfecta & completa fuerit) ob nobilitatem medullæ, quam in se continent, PAULI, aliorumque sententia, mortalis. Luxatio porrò vertebrarum colli imperfecta sive incompleta, etsi mortem momentaneam non adfert, collum tamen detorquet, faciesque fit livida cum vocis & respirationis difficultate, & nisi reponantur vertebræ intra triduum, CELSO attestante, moriuntur: Vertebræ enim, sive articulus capitis (VESALII authoritate & verbis utor) adeò magni est momenti animalibus, ut omnium solus nō dicam luxationem magnam, sed ne deflexionem quidem, vel temporis mo-

Celsus lib. 8. ca 13. & 17. Avicen. lib. 4. fen. 5. tract. 1. c. 21. Ambr. Paraus l. 16. c. 5 & 14. Roland. lib. 2 cap. 18. Chirurgic. Institut. l. 1. c. 20.

mento ferre queat. Repentè ſiquidem reſpiratione ac voce, motuq́ue ſimul & ſenſu totum privatur animal, ipſa nimirum radice affecta. Cum vero ex toto loco mutantur, nulla etiam reſtitutionis ſpes relinquitur, præcipitemq́ue mortem inferunt. Hactenus VESALIUS.

Cæterum, quia nullum horum ſymptomatum in præallegatis ægris apparuerit, nullam quoque dislocationem, ſed contuſionem tantummodo, quæ extenſionem non requirebat, adfuiſſe ſequitur.

Hæc recenſere placuit, ut impoſtura ſimul & ignorantia Empiricorum nonnullorum, qui ſe mirabilia imò impoſſibilia in hujuſmodi luxationibus præſtitiſſe gloriantur, detegantur atque palàm fiat.

OBSERVATIO XXXI.

Naſus abſciſſus quomodo reſtitutus.

ANno 1590. Cum Dux Sabaudię Genevenſib. bellum inferret, incidit in manus militum, puella quædam caſta ac pia Suſanna N. nomine, quam cum ſtuprare fruſtra tentaſſent, atq; hac de re maxima ira perciti eſſent, naſum ipſi abſciderunt. Poſt annos duos venit Lauſannã, ubi tũc degebat Dn. JOH. GRIFFONIUS Chirurgus ut ingenioſiſſimus, ſic & in praxi feliciſſimus,

imus, qui cum ipſam curandam & naſum re-
ſtituendum, ſuſcepiſſet, ita ſatisfecit promiſ-
ſis & naſum reſtituit, ut maxima cum admira-
tione omnium ipſum artificialem & factitium
eſſe, vix appareret. Quemadmodum ego i-
pſemet non rarò vidi & obſervavi: Ad hunc e-
nim uſque annum 1611. Lauſannæ apud piam
ac honeſtam matronam Dominam Judith
Mace, viduam Domini JOACHIMI RO-
HOLD. piæ memoriæ, vivit. Hyemis tamen
tempore, cum frigus eſt maximum, apex naſi
aliquo modo liveſcit: Ut reliquæ tamen partes
corporis nutritur; & ſuo ſenſu eſt præditus.
Prædicta puella (adhuc enim in cælibatu vivit)
uſque ad hunc annum 1613. Lauſannæ degit,
circa naſum poſt abſolutam curationem nulla
in pejus facta fuit mutatio.

Hujus operationis & curationis primus
inventor fuit CASPARUS TALIACO-
TIUS in Bononienſi gymnaſio medicinæ Pro-
feſſor longè doctiſſimus & celeberrimus, qui
operationem hancce & curationem Chirur-
gicam nobiliſſimam, & tam à veteribus quam
neotericis deſideratam, primus ſcriptis poſte-
ritati reliquit. Dominus GRIFFONIUS
verò, ex cujusdam peregrini Itali, Lauſan-
nam tranſeuntis, & à Domino D. TALIA-
COTIO curati, relatione nonnulla primordia
habuerat: reliqua ſua induſtria, etiamſi talib. o-
perationibus nunquam interfuiſſet, nec ſcripta
Dn. Taliaçotii hac de operatione, extitiſſent

perfecit. Idque eo planè modo quemadmodum Dom. D. Taliacotius ipſum deſcribit.

OBSERVATIO XXXII.

Fiſtularum inferioris maxillæ compendioſa curatio.

DIfficiles & longæ curationis ut plurimum ſunt fiſtulæ inferioris maxillæ, præcipuè quæ poſt dolorem dentium accidunt, quomodo autem ego hactenus feliciter eas curaverim paucis declarare non gravabor.

Exemplum I.

Loes auff dem Sande Hildenæ conſanguineus meus, vehementiſſimo dolore cujusdam dentis molaris vexabatur. Adiit barbitōſorem, qui fracta dentis eminentia radicem in alveolo reliquit, inde continuato dolore, exortus eſt abſceſſus circa dentis radicem, quo rupto exterius, paulatim remiſit dolor, ulcus verò (quod nullo modo conſolidare potuit barbitonſor, qui dentem extraxerat) in fiſtulam degeneravit. Ego poſt mortem præſtantiſſimi viri, Dom. COSMI SLOTANI præceptoris mei longè fideliſſimi, ex aula Principis in patriam reverſus, auxilium meum imploravit. Sed quia in Galliam proficiſcendi jam animus mihi eſſet, curationem

hanc,

hanc, quam verebar longam fore, aggredi non audebam.

Post meum itaque abitum, diversorum chirurgorum consilia imploravit: sed frustra: donec ego quinto post anno ad paternos lares reversus, curationem Dei beneficio infra scriptis remediis feliciter absolvi.

Instituta optima victus ratione, sequentem exhibui potiunculam.

℞. Pulveris passaphanti ʒ. j. detur cum decocto betonicæ, salviæ, rosmarini & majoranæ:
Postridie venam in cubito incidi.

Deinde materiam in capite sequenti decocto præparavi, & leniter purgavi,

℞. Herbarum & florum betonicæ,
Scabiosæ,
Veronicæ,
Cuscutæ,
Agrimoniæ an. M. I.
Summitatum rosmarini,
Majoranæ,
Florum Salviæ &
Primulæ veris an. M. ß.
Sem. Anisi &
Fœniculi an. ʒ. ij.
Liquiritiæ ℥ j.

Coquantur in aqua ad consumptionem tertiæ partis. Hujus colaturæ, per triduum, in aurora calidè ad ℥ iiij. melle despumato dulcoratæ exhibui, Postea.

℞, Ejuſdem decocti colaturæ ℔. j.
Foliorum ſenæ mundat. ℥ ij.
Agarici recent trociſcati &
Rhabarbari elect. an. ʒ ij.

Maneant in infuſione horas duodecim, deinde iterum leniter calefacta, fortiter exprimantur: Expreſſioni admiſce ſyrupi de betonica & roſati ſolutivi, compoſiti cum Rhabarb. Agariço & Sena an. ℥ j. Miſce fiat potio pro quatuor matutinis. Tandem ſumpſit ſequentes pilulas.

℞. Maſſæ pilularum aurearum &
Aggregativarum an. ℈. j. ß.
Trociſcorum Alhand. &
Diagridii an. gran. quatuor.

Cum ſyrupo de ſtœchade formentur pilul. quinque, quæ diluculo ſumantur.

Præparato ſatis corpore, radices dentis effodi; Calloſitatem verò fiſtulæ, unguento quodam cauſtico, abſumpſi, & ulcus unguento de ſucco Appii mundicavi, tandemq; cicatricem Emplaſtro diacalcitheos, & pulvere aluminis uſti induxi, ſicque curationem ſpacio triginta dierum feliciter abſolvi.

Exemplum II.

Juvenis quidam Colonienſis, non ex obſcura familia oriundus, cum ſimili morbo laboraret in manus barbitonſoris incidit, qui variis & per menſes aliquot, fruſtra adhibitis remediis, tandem me conſuluit, & quidnam

nam amplius agendum eſſet, à me inquiſivit, cui præſcriptam methodum fideliter commnnicavi, qua & brevi ſanatus fuit æger.

Exemplum III.

Anno 1596. Genevæ puellam ſimili morbo laborantem ſuperiori methodo ſanitati, Dei beneficio, reſtitui.

Exemplum IV.

Anno 1599. Coloniæ in der Bechergaſſen/ in domo, cui gammarus pro inſigni eſt, adoleſcentem decem annorum natum, & fiſtula inferioris maxillæ laborantem curandum habui. Huic ſatis, & interpoſitis vicibus, expurgato corpore, ſecundum prædominantis humoris naturam, radices nonnullas dentium extraxi. Deinde fiſtulam ſuperiori methodo brevì ſanavi.

OBSERVATIO XXXIII.

Inveterata deplorataque inferioris maxillæ fiſtula quomodo ſanata.

NObilis matrona Baſileæ, ex morbo acuto ſanitati reſtituta, defluxione ad dentes inferioris maxillæ, ſiniſtri lateris, cùm per

per multos menſes vexata eſſet, nec dentem, ad quem catharrus decumbebat, ſibi extrahendam curaſſet, tandem circa radicem ipſius, exorta inflammatione, & dolore maximo, generatus eſt abſceſſus. Quo exterius rupto, remiſit dolor: niſi quod inter maſticandum & loquendum moleſtiam doloremque aliquem ſemper ſentiret. Ulcus in fiſtulam degeneratum per annos quatuordecim apertum manſit. Interim etſi variorum Chirurgorum conſilia, auxiliaque imploraret, multa tamen fruſtra tentavit. Nullus enim de extractione dentis cogitaverat, imò potius extractionem omnes diſſuaſerant. Ego cum Anno 1610. ſereniſſimo Principi JANUTIO RADZIVILLIO Lituaniæ Duci, in difficili ac longo morbo operam meam impertirem, ad matronam quoque hanc (quæ jam ſexageſimum annum ætatis prætergreſſa eſt) accerſitus fui. Tum ſuperiorem partem dentis, ad cujus radicem fiſtula erat, ad alveolum ferè uſque eroſum, inveni. Semel atque iterum expurgato corpore radicem dentis extraxi. Poſtea turundam unguento noſtro ad calloſitatem abſumendam, impoſui, eroſa calloſitate pulverem præcipitatum quotidie inſperſi, & Emplaſt. palmeum applicui, nec medicamenta hæc mutavi, uſq; dum ulcus perfectè ſanatum eſſet, quod intra menſem contigit. Radix autem dentis eroſa, inæqualis, & materia quadam rapidoſa per laminas diſpoſita, obducta erat. Curationi

quo-

quotidie interfuerunt Dn. Conſtantinus Ecclesiæ Gallicanæ, quæ Baſilææ eſt, miniſter fidelissimus. Dn. Emanuel Urſtiſius artium liberalium magiſter.

OBSERVATIO XXXIV.

Ex intumefactione & ſuppuratione ſtrumæ, propter catarrhum, mors ſequuta.

REverendus Dom. JOHAN. CHRISINETUS, ad divum Martinum, in præfectura Ebrodunenſi, verbi divini miniſter fideliſſimus, homo pius, & ſeptuageſimum annum ætatis prætergreſſus, à juventute ſtruma laboraverat, abſq; ullo tamen incommodo, præterquam quod aliquando per dies aliquot raucus fieret, idque propter catarhum, qui ad fauces, aſperamq; arteriam defluebat. Circa principium menſis Octobris 1608. prius dolore aliquo capitis correptus, catarrhus copioſior, & cum majore moleſtia, quàm antea, ad collum ſtrumamque ei defluere cœpit. Cum verò circa initium morbi, neque medicamentis, neq; revulſionibus uteretur æger, ac catarrhus continuò ad partem læſam, ac propter præcedentes

tes defluxiones debilitatam, deflueret, deglutitio cibi & potus paulatim impedita est. Interim tamen, quia vox atque respiratio integra manebat, officio suo concionando, fungebatur. Tandem cum malum suum de die in diem ingravescere videret, nec quicquam amplius ingerere posset, Lausannæ à clarissimo viro DN. ABEL ROSCIO Doctore Medico celeberrimo auxilium petiit. Is prætérquã quod enema potiunculam laxativam, inunctiones & cataplasmata misit, me advocandum quoque suasit: ut quidnã mali, anq; aliquid, quod manualem operationem requireret, subesset, investigarem. Enema quidem, nec absque fructu, accepit: de potiuncula tamen ne guttulam haurire potuit. Quapropter ego septimo Novemb. accersitus, optimũ ac pium istum senem supramodum debilem, cum pulsu intermittente inveni A diebus enim quindecim nihil quicquam cibi aut potus, imò nec jusculũ sorbere potuerat: cum primũ enim epiglottidem prætergressa essent, non vomitu tamen, neque tussiendo, sed conatu aliquo modesto illa iterum expellere coactus fuit. Interim appetitus minimè depravatus erat, ita ut sæpissimé exclamaret: Heu me miserum, qui fame pereo. Ad latus asperæ arteriæ sinistræ partis, struma appendebat, quæ ovi strutii magnitudinem ferè adæquabat: non usque adeò dura neq; asperæ arteriæ adhærebat: quapropter nulla, neque vocis neque respirationis, aut loquelæ difficul-

tas,

tas, nullus item dolor aderat. Speculo oris depressa lingua, circa uvulam & amygdalas nihil præternaturale animadvertere licuit: malũ enim multò profundius hærebat. Quapropter petiit æger, ut stylo argẽteo investigarẽ an obstaculũ hocce œsophago eximere possẽ. Cathetere itaq; bene incurvato, cui spongiã annexerã, immisso œsophago, è regione principii sterni, ubi claviculæ annectuntur, obstaculũ atq; tantã angustiã offendi ut catheter nonnisi violentia quadã intrudi posset. Immisso tamen, iterũque extracto materia quædã viscida glutinosaque & quæ laridũ repræsentabat sequuta est: non autẽ vomitu, sed eodẽ conatu molesto, uti prius de rejectione potus dictũ est. Inde colligere licuit strumã, ista in parte, ad suppurationẽ pervenisse: similis n. materia ut plurimũ in strumis cõtinetur. Catheterẽ ter quaterve immisimus ac singulis vicibus nonnihil istius materiæ extraximus: hinc aliquo modo vinum, ac lac amgdalatũ sorbere cœpit, Quapropter res suas jam omnino in tuto esse existimans, me à se demisit. Post meũ verò abitum, quia jã propter præcednetem mediã, ad summã debilitationẽ extenuationemq; pervenerat œsophagus quinetiã iterũ, ut prius à materia ista larida clauderetur, non diu post, omnino corpore extenuato, extincto exhaustoq; ac absumpto, calore innato & humido radicali animam Deo placidè pieque reddidit.

OB-

OBSERVATIO XXXV.

De strumæ periculosa excisione.

ANno 1596, una cum clarissimo ac longè celeberrimo viro DN. JANO ANTON. SARACENO medico regio Genevæ ad puellam unicam, decem circiter annorum natam, vocatus fui. Laborabat illa struma ex dextra parte colli, Illa, quia asperæ arteriæ & nervo recurrenti tenaciter adhærebat, respirationē ac vocem utcunque intercipiebat. Quapropter, ne inposterum deformitas aliqua inde exoriretur, atq; cum in matrimoniū collocanda, id ipsi dedecori esset, petiit mater ut strumam hancce exciderem; Idq; quia magnitudinem ovi anseris vix adæquabat, facilè & absque periculo fieri posse, sibi persuadebat, ego tamen simul ac clarissimus DN. D. SARACENUS in contraria fuimus sententia: manumque adhibere omnino recusavimus, Quandoquidem non solum hæmorrhagiam periculosam, verum etiam vocis ex parte depravationem, deperditionemque verebamur.

Venæ enim jugulares simul & nervus recurrens istius lateris, struma hac intertextus esse videbatur: dimisimus itaque ægram.

Non

Non diu post, temerarius quidam Tonnoniensis in urbem venit, cui adducta puella, facillime & absque ullo periculo strumam hancce excidere se posse, audacter promittebat. De precio cum ipso conveniunt: numeratur pecunia, sed adhibita novacula, in ipsa operatione spiritum Deo reddidit, maximo cum luctu ac dolore matris, quæ vidua, hanc unicam habebat filiam. Temerarius Empiricus in carcerem projectus, vix evasit, tandem à Magistratu mulctatus, dimissus fuit. Hæc in gratiam tyronum recensere placuit: ut in hujusmodi casibus cauti sint ac prudentes.

OBSERVATIO XXXVI.

De vulnere pectoris cum pulmonis læsione.

GREGORIUS HORSTIUS MEDICINÆ *& Philosophiæ D. & Illustrissimi Principis ac Domini* DN. LUDOVICI LANDGRAVII HASSIÆ *&c. Medicus ordinarius. Et in Illustri Academia Giessena Medicinæ professor, Viro clarissimo & peritissimo Dn. Gvilhelmo Fabricio Medico & Cheirurgo celebri. Dn. & amico suo*

S. P. D.

 Tam

TAm grata mihi fuit tua præſentia ſatis di
exſpectata, vir peritiſs. & clariſſime ut nih
magis in votis haberē, quam pro dignitate tib
quidpiā officii, & honoris exhibere, ſed nom
nis tui notitia nobis impedimēto fuit, quomi
nus illo brevi tēpore voti mei cōpos fieri poſſe
dū undiq; maximi cæteriq; confluerēt, tuum
judicium, in graviſſimis affectibus expeteren
Hinc factum, ut poſtpoſitis privatis publicisq;
meis negotiis, ad aulam Illuſtriſs. mei Princip
Darmſtadiū, atq; poſt Heidelbergā uſq; te co
mitarer ob converſationē tuā amicā mihi per
gratā Etſi vero ab eo tēpore corporib. ſejung
mur, animo tamen minimè nos ſejunctos eſſe
vel hac ipſa epiſtola teſtare volui. Cum n. ami
cus noſter cōmunis Dn D GEORGIUS FABE
occaſionē ad te ſcribēdi nāſciſceretur, penitu
alienū à noſtra amicitia eſſe duxi, niſi per bre
ves etiā adderē. Inprimis autē te certiorē facio
me priſtina corporis animiq; valetudine, De
gratia, cū meis adhuc gaudere: de te, tuis, ſi re
ciprocū habeo nunciū nihil mihi gratius, Nov
Obſervatio. ꝙ hac vice perſcribā ad te, nihil habeo præter
quam, ꝙ vir juvenis, nobilis ante mensē nobi
cū, à mirabili vulneratione ſuperſtes remanſe
rit Et ſenſim optimè cōvaleſcat; cujus caſus hi
ſtoriā paucis accipe. Factum fuit in feriis Nati
vit. Chriſti, ut nobilis quidam juvenis, ſtudio
rū gratia nobiſcū vivēs, mihi conterraneus, no
cturno tēpore, civis cujuſdā ædes aggrederetu
aliis in ipſa domo cōvitiis atq; comminationi
bus huic rei occaſionē præbētibus, & per janu

rimam

rimã gladio acutiori transfoderetur, introeũte vulnere nõ procul à sterno circa 3. vel 4. costã superiorẽ, eodemq; rursus sub scapula, nõ procul à spina exeunte. Vocatus ego circa horã 1. pulsu maximè debili difficultateq; respirationis imminẽte parũ spei superesse putabã, totus in ista opinione, quod sine gravi pulmonis atq; fortassis etiã insignẽ vasorũ læsione talis vulneratio fieri non posset, præsertim cũ prçter dictũ vulnus latiori gladio circa axillas etiã non sine suspicione transfossarũ venarũ & arteriarũ axillarium, vulneratus esset. Sed quid fit? vomitu sponte succedente è ventriculo graviora symptomata desierunt: vires sensim sese recolligerunt, nihil sputi purulenti nihil tussis, nihil difficilioris respirationis, parum caloris febrilis, atque excedentis sitis in prima tantũ hebdomade ab eo tempore fuit observatũ. Vulnera more solito per Cheirurgos tractavimus non pauca puris optimè cocti copia quotidiè ꝓfluente, ut fieri solet in morbis pectoris: interius præter universalia laxantia, inprimis cassia recent. extract. cũ Rhabar. pulv. pauca remedia adhibuimus: interdũ bezoardicis iterũ atq; iterum pro sudore ꝓvocando, cordeq; corroborando ꝓpinatis. His in hanc usq; horam æger optimè sese habet, plenariã restitutionẽ brevi sperans.

Occasione præsẽtis casus dubitationes quçdã oriũtur, in quib. tuũ judiciũ expeto: dubitatur n. 1. nũ hæc vulneratio sine gravi pulmonis lçsione fieri potuerit. Ego quidẽ primadie totus in ea opinione fui, ꝙ pulmo quoq; necessario *Quæstio 1.*

graviter vulneratus fuerit, ſubſequentibus autem diebus, nihil quicquam per ſigna colligẽs de modo vulnerationis cogitare cœpi, num etiam ejuſmodi vulneratio poſſibilis ſit abſque gravi pulmonis vulneratione. Mecũ hac de re cogitans, motũ pulmonis perpendere cœpi, ſimulq; reſpirationis partes diverſas conſiderãdo probabiliter ſtatui, juvenem nunc in vehementiſſima expiratione cum pulmones penitus concidũt, fuiſſe transfoſſum. Quid autẽ anſam præbuerit huic expirationi vehementiori, vix invenire potui, quã ob cauſam à vulnerato, quaſi aliud agens inquiſivi, quid nam ante domum egerit, eo ipſo momento, quo fuit vulneratus: reſpõdet ille promptiſſimè, ſe clamore vehemẽtiori ſuũ adverſariũ provocaſſe. Cum autem vox intenſior non aliter quam expiratione fiat, cumq; per expirationẽ pulmones concidant, veriſimile judico, pulmones hîc minimè graviter, ſed forte tantũ reſpectu partiũ ad circumferentiã tendentium, adeoq; non ſecundum vaſa inſigniora læſos fuiſſe.

Secunda quæſtio. Sed mirabitur fortaſſis aliquis cur ſtatim breviſſimo hoc tẽpore ſpẽ conſolidationis faciã ægro, cum tamen non pauci ſint in ea opinione, vulnera thoracis diutiſſimè aperta eſſe debere: nimirũ, quæ maximã puris copiam præ reliquis quotidie fundunt. Hinc igitur ſecunda dubitatio ſequitur, an hæc vulnera diutius aperta eſſe debuerint? negativè reſpõdeo, quia nõ neceſſariũ eſſe videtur, diutius vulnera pe-

ctoris

ctoris à consolidatione defendere, quando nihil purulentæ materiæ vel thromborũ sanguinis in cavitate pectoris continetur, quod pluribus domõstremus in Cent. prob. therap. dec. 5. quæst. 5. Contrariũ vero meritò concedimus tunc tẽporis, ubi materia purulenta, in ipsa cavitate thoracis, etiã colligitur: in quo casu non tantũ aperta retinenda sunt vulnera, sed simul etiã per injectiones digestivis, abstersivis, aliisque medicamẽtis naturæ succurrendũ esse putamus. Hujus rei exemplũ ante bienniũ hîc in vicinia quoq; habui in nobili quodam viro lethaliter in pectore vulnerato, cui diutissimè decũbenti quotidie maxima saniei copia è vulnere, non raro quoq; pulmonũ particulæ parvæ, simul egrediebantur. Hic aliquãdiu phthisi corripiebatur, omnibus signis cũ ea convenientе, quæ alias ab exulceratione pulmonũ fieri solet interdũ propter malignitatẽ putrescẽtis pulmonis cũ sũma viriũ imbecillitate febriliq; calore cutis exanthemata rubra, more illorũ, quę petechialibus febrib. propria sunt, erũpebant. Tandẽ tamen cum diu satis apertum esset vulnus, ipsumq; pectus atq; pulmones optimè expurgarentur, convalescere cœpit æger, adhuc hodie perfectè restitutus, vivens, quod naturæ ipsius vegetæ & sanguineæ potius adscribendũ esse puto. Quocirca pro tertia dubitatione vides me eo inclinare, pulmones cõsolidari posse, licet contrariũ pateat ex eis rationib. quibus demonstrant authores classici, phthisicos con-

Vulnera pectoris quando aperta retinenda.

De vulnere thoracis observatio singularis.

Quæstio 3.

firmatos incurabiles esse. Sed alia est solutio cõtinui, quæ fit diuturnitate tẽporis ex continuis fluxionib. acrib. accedente plerũq; hæreditaria vel etiã ascititia pulmonũ imbecillitate: & alia est ratio ejusmodi solutionis continui, quæ fit per vulnus in subjecto laborãte robustiori cõmodissimis medicamẽtis quotidie injectis ipsaque materia purulẽta, per vulnus evacuata.

Quæstio 4.

Felic. Wirtz absurdissima opinio.

Verum dubitabis juxta FELICEM WIRTZ Cheirurgũ Basiliensẽ, qui turundas in vulneribus pectoris penitus rejicit ipsãq; saniẽ, sanguinẽ, aliãve collectã materiã, per sudores, urinã, alvũ, aliisq; modis cõmodè evacuari posse statuit. Etsi verò nõ negẽ plurimũ periculi laborãtibus impendere, cũ imperiti cheirurgi turũdas per peculiaria satis robusta fila non alligãt, sicuti annos ante 10. cuidam studioso accidit, cui in pectore vulnerato, duæ turundæ satis lõge, per negligentiam cheirurgorum, ad cavitatem pervenerant quas secum ultra biennium cum vitæ periculo gestavit, à quibus tamẽ tandem negry quidẽ alteratis casu potius quã arte fuit liberatus, ac postmodũ plenariè restitutus: nõ tamẽ video quomodo usus earũ penitus rejici possit, cũ alias natura, quæ adminiculũ ab arte exspectat, expurgationẽ videlicet superfluorũ minimè habere possit. Hoc est, quod pro dubitatione 4. subjicere placuit, ut à te intelligi, quid de hac assertione sentias. Quid n. putas exspectandũ esse, si purulẽta materia collecta circa cavitatem ibidem retineretur, tam diu

In pectore vulnerato ex negligentia Cheirurgorum turundæ ad cavitatem perveniunt.

diu donec ipſamet natura viam expurgationis occultam ſibi quæreret? ſed ne manum alterá impleat epiſtola, ſubſiſto, tibi tuiſq; feliciſſimum novi anni auſpiciũ, ex animo precor, teque, tuis, ac Reipubl. diutiſſimè valere cupio. Dabam raptim Gieſſæ 26. Januar. 1613.

IDEM AD EVNDEM.

Poſtſcriptum.

S. Menſes aliquot abiêre, clariſſime mi Dn. FABRICI, quo præſentes has literas ad te dare volui, quas tamen ob denegatam perferendi occaſionẽ, aliquandiu ſecum retinuit clariſſimus vir Dn. D. GEORIUS FABER amicus noſter communis. Caſus iſte cujus deſcriptionem ad te dedi, feliciſſimum exitum habuit, etſi n. vulneratus in ſecundo menſe vulnerationis cõpleto, propter eminentẽ ſuffocationem cõſolidatis omnino vulnerib. externis, aſthmate quaſi præhẽſus, periclitaretur, tuſſi, atrophia & hectica febri plurimũ afflictus, abſubitis tamẽ cõvenientib. remediis, inprimis ſulphuris balſamo terebinthinato, cũ ſyrupo jujubino cõmixto, purulẽtę materiæ in ipſa pulmonum ſubſtantia collectæ, mẽſura cũ dimidia, per diẽ naturalẽ, rejecta fuit, quo facto, vires corroborando, pulmonũ exulcerationẽ detergendo & conſolidado, ita cõvaluit, ut per menſem unũ atq; alterum ab omnibus medicamentis abſtinuerit, & potius in culina quã penes medicos ulterius adjumentum quæſiverit, remittente

tuſſi, purulenta rejectione ſimilibusque ſymptomatis tabem producentibus, quam ob cauſam optimè reſtitutus, hac ſeptimana ad ſuos abire decrevit. Vide quid poſſit natura juvenilis, & quam mirabilis ſit Deus in operibus ſuis? Cæterũ omnia tua ritè mihi tradita fuiſſe ſcias, quam ob cauſam tum pro ſtructura oculi, tum etiam pro aliis tranſmiſſis, maximas habeo gratias, tibíque promptiſſimam meam obſervantiam rurſus offero. Bene vale, & priusquam recedas à nobis, me de ſtatu tuo primum certiorem facias. Raptim Gieſſæ 30. April. 1613.

Tuus

Gregorius Horſtius D.

OBSERVATIO XXXVII.

De mirabili quadam hæmorrhagia umbilici in viro quodã oborta, variíſque inde ſubſequutis ſymptomatibus

Viro ampliſſimo atque doctiſſimo Dn. GREGORIO HORSTIO, *Philoſopho ſummo, Illuſtr. Landgravii Haſſiæ &c. D. Medico ordinario, & in illuſtri Academia Gieſſena Medicinæ Profeſſori longè celeberrimo, Guilh. Fabricius Hildanus. S.P.D.*

Statue-

STatueram, vir ampliſſime, fautor & amice ſubmiſſe honorande, ex hiſce regionibus non diſcedere, niſi te prius Gieſſæ inviſiſſem. Cum vero ad nobiliſſimum ac ſtrenuum virum, Dn. WOLFGANGUM ADAMUM â SCHWALBACH) qui T. Exc. peramanter ſalutat) perveniſſem, te ad thermas, cum Generoſo viro Dn. PHILIPPO, COMITE SOLMENSI profectum fuiſſe, ex Dn. D. FABRO, communi noſtro amico intellexi. Doluit imo & etiamnunc dolet abſentia tua; interim tamẽ quia coram tibi adeſſe mihi, proh dolor, nunc non licet hocce epiſtolio, antequam ad meos reditem (quod volente Deo brevi fiet) te inviſere ſtatui. Deumq́ue Opt. Max. ſuppliciter oro, ut iter tuum felicem habeat exitum, omniaque tibi ex animi ſententia ſuccedant.

Cæterum clariſſimus vir Dn. D. GEORGIUS FABER, tuas mihi quoque obtulit literas, ex quibus ſtructuram oculi & quæ præterea miſi, tandem ad te perveniſſe, ſummo cũ gaudio percepi: Incluſus caſus de vulnere pectoris multum placet, ipſumq́ue tertiæ centuriæ, Deo dante inſeram. Quæſtiones quas ex ipſo proponis tu ipſemet doctè ſimul & eruditè ſolvis: itaque ut ego noctuas Athenas feram, ſupervacaneum imo & nũc propter penuriam otii, & quod longè à bibliotheca & adverſariis meis abſim, vix mihi licet. Ad primam tamen quæſtionem addo, ſuperficiem pulmonis tantummodo vulneratam neque vaſa magna, in *Ad primam quæſtionem.*

nobili isto læsa fuisse me tecum consentire. Superficiem enim atque extremitates pulmonis, uti quoque hepatis, aliquando absque mortis discrimine vulnerari posse, exempla quoque in observationibus meis reperiuntur.

Ad secundã quæstionem. Pro secundo quæris. Vulnera pectoris aperta diu retinenda an sint necne. Ego eadem distinctione quam tu quoque proponis, utor; nimirum si sanum est corpus & vulnus recenter inflictum, neque sanguis aut pus ullum in pectore collectum, vulnus ut diu apertum maneat, minimè opus est. Interna enim viscera ab externo aëre facilè læduntur. In cacochymicis verò corporibus alia est ratio, in eis enim consolidatio vulnerum & ulcerum pectoris, donec natura sese probè exoneraverit, minimè acceleranda est. Hoc modo Asthmaticum deploratum sanitati restitutum fuisse, Dusseldorpiæ apud præstantissimum virum, Dominum COSMAM SLOTANUM observavi. Integram historiam cum primum ad Musas meas pervenero, tibi communicabo.

Ad tertiam quæstionem. Pulmones consolidari posse, tecum sentio, exemplum habes in prima Centuria observation. de homine quodam qui turundas per os rejecit, id quod absque exulceratione pulmonis fieri non potuit. Habes & exemplum in secunda Centuria, observatione de viro quodam, cui pars pulmonis abscissa fuit.

Opinio-

Opinionem FELICIS WIRTZ absurdam, & penitus rejiciendam esse, quis negare poterit? Non solum enim vulnera pectoris, verum & capitis, in quibus cerebrum detectum est, imo & externarum partium vulnera, donec probè sint digesta, & partes læsæ expurgatæ, aperta retinenda esse, experientia docet, idque ego multis exemplis demonstrare possem, sed jam prolixas scribendi literas otium non datur. Si hoc modo injuriam aëris vitare cupit WIRTZIUS, nonne ex scylla in charybdin incideret? Sed & aër ille, quæso, externus, nonne cum vulnus detegitur atque curatur arte, quemadmodum quoque fit in vulneribus capitis, ubi cerebrum aut ipsius membranæ detectæ sunt, facilè emendare potest? De turundis nihil dico; illæ enim quomodo in vulneribus pectoris adaptandæ & filo alligandæ, etiam tyrones in arte Cheirurgica norunt. Saniem aut sanguinem in cavitate pectoris contentum, per urinas aut alvum evacuari posse, tam absurdum est ut nihil absurdius, nulla enim via à natura ad id destinata est. Illam verò absque mortis discrimine sibi parare non posse naturam, quis quæso est qui ambiget? Verum mirum non est WIRTZIUM hic graviter errasse, hæcq; cõtra omnem rationem proposuisse, plurimos enim eosq; gravissimos, atq; cum tyronibus medicinæ atque Chirurgiæ, tum etiam

Ad quartã quæstionem.

ipsis

ipſis ægris pernitioſiſſimos errores liber ſuus continet.

Obſervatio. De hæmorrhagia umbilici.

Porrò, vir ampliſſime ut par pari referam, exemplum de mirabili quadam hæmorrhagia umbilici adſcribam. Sanguinem ex umbilico infantulorum recenter natorum aliquãdo nimis copiosè profluere, multoties obſervavi, uti ex obſervatione 52. Centur. primæ videre poteris. Vaſa enim umbilicalia ſi poſt partum ab obſtetrice nimis negligenter ligata fuerint, ſanguinem maximo cum infantulorum damno & vitæ periculo profundũt; uti loco præallegato oſtendimus. In adultis vero, quia vena umbilicalis contrahitur & in ligamentum tranſit, ſanguinem non amplius per eam naturaliter profluere poſſe, rationi conſentaneum eſt. Verum naturam materia aliqua morbifica oneratam, aliquando iterum venam illam reſerare, per eamque ſeroſos humores copiosè projicere, nõnunquam in hydropicis obſervavimus; qua de re vide obſerv. 47. Centur. 1. Sanguinem verò in adultis ex hepate per umbilicum adeo copiosè, ut in ſequenti hiſtoria acciderit, profluxiſſe hactenus an obſervatum fuerit, nunquam me legere memini; ideoque caſum ordine recenſere non gravabor.

Dn. DANIEL SCHERTLER Apothecarius Solodurenſis Helvetiorum experientiſſimus, homo pituitoſus, obeſus & trigeſimum ſextum annum ætatis agens, amicus meus ſingularis, cum ſuperiori anno 1612. circa feſtum Divi

Divi Johannis Baptistæ ad Nundinas Argentinenses, negotiorum suorum causa profectus, ibique occupatissimus esset, ac quodam die supra modum incaluisset, apertus sibi fuit umbilicus, ita ut ad libram unam & semis sanguinis effluxerit, per se tamen & nullo adhibito medicamento substitit. Miratus simul & perturbatus hac de re cum esset, Medicos eruditos, simul & Cheirurgum advocari jussit; qui hujusmodi medicamenta, quæ sanguinis fervorem refrenare solent, exhibuerunt & exterius applicarunt; sed exiguo cum fructu. Altero enim die & subsequentibus, usque ad undecimum ex umbilico quotidie bis sanguis non quidem guttatim, neque in parva quantitate, sed cum impetu & copiosè erupit. Foramen adeo erat angustum, ut vix lentem excipere posset. Certis autem horis (quod probè notandum) nimirum præcisè inter septimam & octavam matutinam, & inter secundam & tertiam pomeridianam hæmorrhagia illa accidebat. Ut plurimum quoque hoc tempore singulis diebus semel hæmorrhagia narium patiebatur. Medici simul & Cheirurgi, etiamsi omnem adhiberēt diligentiam, sanguinem tamen medicamentorum beneficio sistere nunquam potuisse, æger ipsemet mihi affirmavit; sed sponte & per se substitisse. Hoc modo nimirum quotidie bis, totos undecim dies sanguinem profluxisse, & interim ad libras usque viginti septem emanasse à Medicis & ipso ægro observatum fuit.

fuit. Elapſa undecima die, ulcus umbilici accrevit, ex quo loco ſanguinis materia purulenta per menſes aliquot extillavit, paulatim tamen iterum coaluit.

Quæſtio. Cæterum quia quantitas illa ſanguinis qui undecim dierum ſpatio, tam ex umbilico, quã ex naribus effluxit, modum excedere videtur; & vix hominem tanta copia ſanguinis præditum eſſe, credibile ſit; adeoque rem fabuloſam eſſe aliquis æſtimare poſſit, quæſtio ſuboritur; nimirum ſanguis an purus fuerit, nec ne?

Solutio. Ego ipſum non purum ſed aliis humoribus, inprimis ſeroſis ichoribus, permixtum fuiſſe exiſtimo.

Conſtitutio corporis phlegmatica & obſtructiones viſcerum, quibus antea per annos aliquot laboraverat, fidem faciunt. Seroſi enim humores iſti beneficio naturæ exitum petentes, venam vmbilicalem paulatim dilatarunt; tandemq; una cum portione aliqua ſanguinis per umbilicum eruperunt.

Ex maxima porrò evacuatione iſta, vires adeo proſtratæ fuerunt, ut nonniſi ſumma cum difficultate Solodurum reduci poterit. Ego 14. Novembris Anno 1612. ex patria rediens, cum ipſum inviſerem omnia illa, quæ recenſui ex ipſius relatione annotavi. Umbilicum extenſum, rotundum & aliquantum elevatum, & inſtar veſicæ aquâ impletæ, mollem inveni; nec non fluctuationem quandam in ipſo percepi. Dolorem præterea per intervalla,

la, inprimis vero tuſſiendo & noctu decumbendo; ambulando verò nullum aut exiguum ſaltem deſſe referebat. Venter extenſus, durus, appetitus proſtratus & ſitis maxima aderant, parumque dormiebat. Poſtea vero quid cum ipſo acciderit, ad meos redeundo & Solodurum tranſeundo, ſi intellexero, tibi volente Deo, per occaſionem communicabo. Nunc propter feſtinationem plura adſcribere non poſſum. Vale itaque vir ampliſſime, iterumque vale animæ meæ dimidium, ſed & in æternum vive feliciter, meque ex præclara humanitate tua amare perge. Raptim ex Arce Haſelek 14. Maji 1613.

Ad eundem virum ampliſſimum atque doctiſſimum Dominum D. GREGORIUM HORSTIUM, *&c. amicum intimum.*

STatum rerum mearum domeſticarum ærumnoſum, proh dolor, clariſſime atque amiciſſime mî Domine D. HORSTI ex præcedentibus meis intellexiſti. Duæ ex filiabus meis peſte obierunt; uxor vero & ambo filii evaſerunt. Ego per ſummam Dei miſericordiam adhuc perſiſto.

Ex Germania rediens, & Solodurum tranſiens,

ſiens, iterum Dn. SCHERTLERVM ibidem Pharmacopæum, de cujus hæmorrhagia ante menſes ſeptem ad te ſcripſi, inviſi. Ille tunc téporis cum ipſum inviſerem, non uſque adeo graviter uti ſuperiori anno laborabar. Præterita ęſtate ſe iterum aliquoties hę morrhagia umbilici laboraſſe mihi retulit. Poſtea acidulis Griesbachcenſibus uſus fuit; idque maximo cum fructu. Obſtructiones tamen maximas viſcerum, etiamnunc adeſſe ex ipſius facie, & aliis circumſtantiis facilè colligere eſt. Aliquando quoque calorem quendam, cum pruritu è regione umbilici ſe percipere mihi retulit. Hæc ut promiſsis ſatisfacerem, feſtinanti calamo ad te ſcribo. De tertia Centuria & nonnullis aliis excudendis, cum Dn. THEODORO DE BRY contraxi. Quod ſi DEUS Opt. Max. vitam elargitus fuerit, hac hyeme manuſcriptum exemplar ad ipſum miſſurus ſum; quo proximis nũdinis prodire poſsit. Flores ſulphuris quos ad te mitto, non arte facti, ſed natura producti, Badenæ Helvetiorum ante annos tres cũ thermas iſtas, una cum illuſtriſsimo Principe JANUSCHIO RADZIVILIO, Duce in Birze, Dubinki ac Slucko Pocillatore Magn. Duca. Lithvan. Boriſovienſ. &c. Capitan. Princ. Imperii, inviſerem, ab amico quodam dati mihi fuerunt. Ille ipſemet autem, cum juſſu Reverendiſsimi Archiepiſcopi Colonienſis, ERNESTI Ducis Bavariæ, &c. ſcaturiginem fontis detegiſſet flores iſtos, lapidi quo ſcaturigo tecta erat

erat, copiosè adhærentes reperit. Tu, vir amplissime, ut data occasione flores istos experiri, & de eis judicium atque sententiam tuam rescribere non dedigneris, etiam atque etiam rogo. Vale vir amplissime, & feliciter vive diu, raptim Lausannæ Equestrium.

T. Exc. addictissimus & obsequentissimus,

Guilh. Fabricius Hildanus.

OBSERVATIO XXXVIII.

Phthisis setacei beneficio sanata.

Viro clarissimo atque doctissimo, Dn. JOHANNI KUFFER, *Doctori Medico Argentinensi longè celeberrimo, amico singulari, Guilhelm. Fabricius Hildanus S. P. D.*

SAlvus quidem & incolumis, vir clarissime, fautor & amice, æternum honorande ad meos redii. In quo statu vero familiam meam inveni, & quænam ærumnosa ab eo tempore mihi advenêre, ex clarissimo viro Domino D. SALTZMANNO intelligere poteris: mihi vulnus hocce etiamnunc cruentum præ mœrore, nunc iterum fricare non licet. Statum familiæ tuæ, & quomodo setaceum, quod nuperrimè

applicuimus, ſuccedit ſummopere intelligere percupio. Non tamẽ dubito, ipſam inde maximum fructum capeſſuram. Humores enim à capite ad pectus defluentes, mirum in modum ad ſe trahit ſetaceum; idque ego multis exemplis demonſtrare poſſem; ſed unicum hocce ſufficiet.

Obſervatio. Genere & virtute nobilis quædam matrona Freiburgenſ. Helvetiorum, per annos aliquot, deſtillatione ad pectus laboraverat; & ita quidẽ vehemẽter, ut quãvis multis variisq; remediis, cum à medicis doctis atque eruditis, tum etiam ab empiricis præſcriptis uſa fuiſſet, exiguum tamen fructum inde acceperit. Tandem uſque adeo auctum fuit malum, ut non ſolum materiam purulentam copioſè, verum etiam ſanguinem expueret; & in hecticam, cum totius corporis extenuatione & proſtratione virium incideret. Ego tandem cum in conſilium adhibitus eſſem, præter convenientem diætam, & exhibitionem medicamentorum, tam per os aſſumptorum, quam exterius applicatorum, nuchæ quoque ſetaceum adhibui, cujus beneficio, brevi maxima cum admiratione eorum, qui ipſam antea cognoverant, ita reſtituta fuit ægra, ut etiam deinceps proles aliquot procreaverit: cum tamen antea per annos aliquot, & præcipuè ab eo tempore, quo deſtillatione prædicta laboraverat, utero non geſtaſſet.

De uſnea cranii humani. Porrò ea quæ promiſi, nunc ad te mitto.

Primò

Primo usneam cranii humani, illam autem veram & legitimam esse, Deum testor, quandoquidem egomet, cùm ante annos duos in Belgio essem, in cæmeterio quodam, satis copiosè ipsam inveni atque collegi. Mitto quoque frustum cranii humani, cui usnea etiamnunc adhæret, poteris illud inter rara tua reponere. Sed quid quæso sentis de opinione eorum, qui usneam craniorum suspensorum tantummodo ex usu esse debere volunt? Ego quidem in illa aliquid magis virium, quam in ea, quæ in craniis morte naturali demortuorum colligitur, contineri, concedo; an vero usnea in craniis suspensorum, inveniatur valdè dubito: Nunquam enim illam reperire potui:& profectò, quomodo craniis in patibulo, ventis, pluviis, grandinibusque impetuosis, expositis, usnea adnosci possit, nondum video.

Mitto & specimen subligaculi, quo ego maximo cum fructu in herniosis utor.

Accipe quoque, quam promisi descriptionẽ emplastri, ad scrophulas & scirrhosos tumores emolliendos, resolvendos & discutiendos efficacissimi, & olim à clarissimo viro, Dn. LAMBERTO WOLFFIO, Illustr. Principis ac Domini Dn. GUILHELMI, Juliacensium, Clivensium & Montensiũ, &c. Ducis, Doct. Medico celeber. & COSMA SLOTANO, ejusdẽ Principis Cheirurgo præstãtissimo, pro Aulico quodã præscripti, maximoq; cũ fructu, me pręsente, usurpati.

℞. Radicum bryoniæ,

Empl ad scirrhosos tumores.

cyclaminis
helenii
cucumeris agrestis an. ℥ j.

Coquantur in vini albi & aceti an. q. s. Deinde pistentur & per setaceum percolentur. Colaturæ admisce

pulveris radicum iridis
myrrhæ
olibani
masticis
croci
aristolochiæ rotund. an. ℥ j ß.
florum chamomillæ
meliloti
sambuci an. p. j.
opoponacis
sagapeni
ammoniaci
bdellii
Galbani in aqua vitæ dissolutor.
an. ℥. ß.
gummi hederæ
styracis calamitæ an. ℥ iij.
euphorbii ℥. v.
seminis staphisagriæ ℥ ij. ß.
Argenti vivi saliva hominis
jejuni extinct ℥ ij.
olei liliorum
de vitellis ovorum
œsipi an. ℥ v.
adipis anserini

anati-

anatini
fuilli
medullæ cruris vituli an. ℥ j.
mucilaginis seminis lini,
fœnugræci
radicum altheæ an. ℥ j.
Misce & cum f. q. ceræ flavæ & therebinthinæ fiat emplastrum.

Plura nunc ut adscribam tempus non fert; quapropter vale, vir clarissime, & æternum feliciter vive, cum lectissima tua conjuge, quam tecum peramanter saluto; & pro summa humanitate, qua toties me excipere dignatus fuisti, iterum quas possum, gratias ago maximas. præstantissimum virum Dn. JOHANNEM BREGENSERUM ex me, quæso saluta plurimum. Iterum vale & millies. Lausannæ 6. Decembris 1613.

OBSERVATIO XXXIX.

Ex ulcere quodam empiricè curato pleuritis lethalis sequuta.

Viro ornatissimo atque doctissimo Domino EMANUELI URSTISIO, *Artium liberalium magistro, Guilh. Fabricius Hildanus S. P. D.*

NOn levis eſt quæſtio inter Chirurgos, Doctiſſime atq; amantiſſime Dn. URSTISI, nimirum, an ulcera diuturna & inveterata, absque periculo cicatrice obduci poſſint, necne? Nonnulli putant ea minimè eſſe conſolidanda: & quidem eam ob cauſam, quod natura veluti per cloacam, à multis ſuperfluitatibus, ſeſe per ea exonerare poſſit. Quod quidem non ſimpliciter negandum; præcipuè in corporibus cacochymicis, & pravis ſuccis refertis; & in iis qui univerſalibus, veluti decenti victus ratione, purgationibus non utuntur. Cujus rei exemplum non vulgare tibi communicare lubuit.

Quidam in agro Paterniacenſi N. Comes nomine, vir pius & ſexaginta circiter annos natus, cum per multos annos ulcere cacoëte in crure ſiniſtro, ſimul atque multis & magnis varicibus laboraviſſet.

Tandem Anno 1612. ulceris hujus cauſa me in conſilium adhibuit, ſed poſtquam omnia quæ ſibi, tam in vitæ regimine, quam uſu internorum & externorum medicamentorum obſervanda, neceſſaria à me intellexiſſet, ſibique proceſſus iſte atque modus curandi proclivior viſus eſſet, à me diſceſſit: & poſtmodum empirico empiricè curandum ſe commiſit.

Ulcus quidem curatum fuit; ſed poſt menſes

menſes aliquot in ſiniſtro latere, pleuritide cum maximis doloribus & febre correptus, intra paucos dies animam Deo piè reddidit, ea verò, quæ morbo durante expuebat, materiam, qualis antea ex ulcere emanare ſolita erat, referebant: Ut ego, cum diebus aliquot ante ipſius obitum, ad ipſum vocatus eſſem, ipſemet vidi.

Hinc perſpicuum fit materiam, quæ antea ad tibiam defluebat, quia expurgata non fuerat, ad pectus regurgitaſſe.

Id autem quomodo fiat, AMBROSIUS PARÆUS libro decimo ſeptimo, capite quinquageſimo primo, doctè & diſertè oſtendit. Quo in loco hiſtoriam annotatione digniſſimam de Domino SARRÆO Secretario Regis narrat. Is ulcere ex ictu ſclopeti in brachio, cum multis variiſque ſymptomatis, laborans, pus aliquando per urinas excernebat, atque tum ulcus exſiccabatur: quamprimum verò ulcus decenter fluebat, tunc urinas iterum laudabiles, & nullo pure permixtas reddebat. Ille tamen ſanitati reſtitutus fuit.

Sin autem corpus prius à pravis humoribus expurgatum, optima victus ratio obſervata, parteſque nobiles corroboratæ fuerint, tum abſque omni periculo ulcera, quantumvis diuturna & inveterata,

ſanari poſſe, infinitis exemplis demonſtrare non difficile eſſet: ſed brevitatis cauſa unum aut alterum proferre non gravabor.

Exemplum I.

Anno 1602. Genevenſis quidam quadragenarius, vir pius & magni animi, dum pro defenſione ſtrenuè & fortiter pugnaret, ictu ſclopeti vulnus in humero dextro, cum maxima contuſione & oſſium contritione, recepit.

Unde variis & diverſis ſupervenientibus ſymptomatis, vulnus in fœtidiſſimum & ſinuoſum ulcus degeneravit. Poſt menſes novem ab accepto vulnere, cum res planè deplorata videretur, me convenit. Tum circa humerum dextrum, claviculam ac lomoptatam ad ſpinam dorſi, & cervicem uſque multa variaque ulcera putrida, fœtida ac ſinuoſa, cum carie in ipſa clavicula offendi. Ex iſtis autem ulceribus pus copioſè adeo profluebat, ut totum inde corpus ſummopere extenuaretur atque debilitaretur. Et quia pus, quod effluebat fœtidiſſimum adeò, arbitrabantur fore cuncti, ipſum non diu ſuperſtitem, ſi ulcera cicatrice obducerentur; & materia illa fœtida retineretur.

Ego contra, de ſanitate recuperanda, bene ſperabam: neque ſpes me fefellit. Quandoquidem

quidem præscripta optima victus ratione, purgatoq; per intervalla corpore, exhibitisq; medicamentis partes nobiles roborantibus, ulcera mundificavi, & felicissimè ad cicatricē perduxi. Vivit ille ad hunc usque annum 1613. bonaq; valetudine fruitur, nec ullum incommodum ob consolidationem prædictorum ulcerum patitur, sicuti tu ipsemet quoq; ocularis testis esse potes.

Exemplum II.

Quid vulgus de matrona illa sexagenaria in Gravo, cui Anno 1606 die 20 Octob te præsente, tibiam abscidi, sentiebat, tibi etiam satis cognitum est.

Quia enim ad annos triginta, istis ulceribus in tibia laboraverat, cuncti (si excrementitiis istis humoribus continuò ad ulcera copiosè fluentibus, via interciperetur) nihil aliud præter mortem subitaneam exspectandam rebantur, Convaluit tamen, & huc usq; optima sanitate fruitur Sed corpus hujus matronæ per mensem integrum ante operationem & per menses aliquot post eandem, tum optima victus ratione, tum multis ac diversis purgationibus, apozemat bus, & medicamentis partes nobiles corroborantibus, præparatum fuerat.

Reticere tamen hîc minimè possum, me aliquando ulcera curanda habuisse, quę nullis remediis, nullaque arte aut industria adhibita sa-

nari potuerunt: Multum tamen ægris ad amissam sanitatem recuperandam, profuisse, tandemq; etiam naturæ beneficio sanata fuisse: èxemplo esse potest.

Exemplum III.

Asthmaticus iste, cujus historiam aliquando coram te recitavi, Is enim ab Asthmate inveterata, ulceris beneficio, quo in pectore, & quidem inter sextam, & septimam costam veram laboraverat, plenissimè convaluit. Et per multos annos deinceps sanus, & incolumis vixit. Natura enim per ulcus hoc, ab omnibus excrementis, quæ sibi molesta erant, sese evacuaverat: postmodum sua sponte, & absq. ope medicamentorum ulcus consolidatum fuit, ut alibi, Deo dante, fusius declarabo.

Exemplum IV.

Simile quid in juvene quodam Genevensi obsèrvavi, fuerat ille à teneris annis morbis valdè obnoxius, & valetudinarius. Tandē natura veluti per crisin, ad exteriora, sese exonerante, varia plurimaque circa manuum & pedum digitos, item metacarpis, & circumcirca talos, exorta sunt ulcera, cum ipsorum quoq; ossium carie. Hinc factum ut per annos aliquot neque stare, multo minus ambulare, vixque manibus aliquid apprehendere potuerit. Multa ipsi variaque à primariis tam medicis quam chirurgis ejus urbis adhibitafuêre remedia

dia

dia: infinita quinetiam officula cariofa præftantiffimus DN. GRIFFONIUS, me præfente extraxit,& ut verbo dicam,nihil eorum, quæ neceffaria videbantur, prætermiffum fuit, fed ut ingenuè fatear, parvo cum fructu: Ulcera enim medicamenta omnia refpuere videbantur. Ab initio quoque per annum integrum, & ultra vires multum imminuebantur: poftea verò etfi pus quotidie copiosè effluerer, non propterea tamen profternebantur, fed potius augebantur. Tandem adultiore facto, ulcera illa parvo cum negotio,& quidem fponte ferè fanata fuerunt. Articuli quinetiam adeo corroborati, ut poftmodum abfque fcipione, ipfum non fine admiratione Genevæ incedentem viderim, fed hæc rara funt, ex quibus tamen mira illa naturæ providentia, aut potius Dei fumma mifericordia in genus humanum elucefcit, adeò ut etiam in deploratis planè morbis, fuam bonitatem atque clementiam oftendat, Atq; hæc amantiffime DN. USSTISI, quia annotatione digna, multumque ad prognofin faciunt, tecum fcriptis communicare vifum fuit. Tu omnia æqui bonique confule, & vale cum tuis omnibus, quos tecum ego, & uxor mea plurimum falutamus.

Datum 10. Januarii
1609.

OB-

OBSERVATIO XL.

Dolor lateris divinitus ſanatus.

ANno 1595. Coloniâ ad Nobilem quendam, ex familia HATZVELDIORUM, graviter laborantem, vocatus fui. Verum poſt dies aliquot, cum domum rediens, in via ſolus eſſem, ex equo (pavido & malitioſo) in terram projectus fui. Equo in fugam converſo, iter duarum horarum, pedes conficere cogebar, Hinc cum ſupra modum incaluiſſem, poſteaq; iterum frigore correptus eſſem, domum reverſus, poſt dies aliquot febris & dolor circa coſtas notas ſuperiores, ſiniſtri lateris, exortus eſt.

ARNOLDO MANLIO in Academia Colonienſi medicinæ profeſſore primario, atque celeberrimo, præceptore meo plurimum honorando, Ac JOHANNE SLOTANO apud Colonienſes Medico doctiſſimo, in conſilium vocatis, nihil eorum, quæ neceſſaria videbantur, ab ipſis prætermiſſum fuit: Corpus purgarunt, venam in ſiniſtro cubito inciderũt, inunctiones, fomentationes, & cataplaſmata anodyna, & diſcutientia præſcripſerunt. His per dies aliquot adhibitis medicamentis, febris quidem remiſit, dolor tamen in eodem ſtatu permanſit: & præcipuè ſpirando & ambulando

do gravis erat, molestus atque pungens, cum maxima anhelitus difficultate. Exterius tamen in cute nihil in conspectum veniebat. At quia locus doloris palmæ latitudinem non excederet, de incisione cogitare cœpimus, ne vomica interius rupta pus in vacuum ventris, maximo cum vitæ discrimine, deflueret. Verum antequam extremum hoc præsidium aggrederemur, minus periculosa tentare visum nobis fuit. Inter nos itaque constitutum est, ut denuò leniter corpore purgato sequenti uterer sudorifero.

℞. Ligni guajaci minutim concisi ℥. x.
Corticum ligni ℥ j.
Ligni sassaphras. ℥ ij.
Herb. Agrimoniæ,
Veronicæ,
Scabiosæ,
Botrydis an. M. j.

Incidantur omnia macerenturque in libris decem aquæ claræ, in vase fictili vitreato, & bene clauso, nec non in loco calido collocato, horas 24. Deinde lento igne coquantur, ad consumptionem tertiæ partis, colatura servetur in ampulla vitrea:

De colatura sumpsi in diluculo ad uncias octo: postmodum in lecto coopertus, sudavi per horas tres. Tandem linteaminibus calidis diligẽter absterso sudore, post horas quatuor pransus sum: sed parcè, & continenter. Pro potu ordinario, secundo utebar decocto.

A pran-

A prandio, quia in praxi tunc valdè occupatus fui, & aër temperatus esset, ægros meos invisi, cœna mihi erat ex amygdalis, passulis, pane biscocto, & secunda decoctione ligni Sequenti nocte melius me habui, anhelitus quin etiam, & respiratio liberior fuit: & postquam per dies quatuor, decocto isto, & victus ratione usus essem, collecta materia ista in latere, sudoriferis in halitum dissipata est, & Dei sola clementia atque misericordia, plenissimè & miraculi instar, convalui.

OBSERVATIO XLI.

De catarrhi ad pectus compendiosa curatione.

ANno 1602. mense Martio à Senatu Paterniacensi vocatus, cum in suppellectilibus transvehendis, occupatus essem, supra modum incaluissem ac denuò me aër ambiens refrigerasset, vehementissimo catarrho ad externas partes pectoris & asperam arteriam correptus fui, Catarrhus iste musculos respirationi inservientes, asperamq; arteriam, ita occupaverat, ut non nisi cum difficultate respirare aut loqui possem. Verum, ut maturè, & antequam adveniret febris, prospicē rebus meis, altera die sequenti potiuncula me leniter purgavi.

℞. Rha-

℞. Rhabarbari optimi & electi ʒ.j.
Agarici recent trociscati ʒj.
Cinamomi ʒ ß.

Infundantur in decocto pectorali, maneantque per noctem in infusione. In aurora facta expressione addatur syrupi rosati solutivi compositi cum rhabarbaro, Agarico & sena ℥j.

Electuarii diaphœnici cum rhab. ʒ ij.

Misce fiat potiuncula, quæ septies alvum clementer subduxit. De sequentibus tabellis continuò in ore tenebam.

℞. Specierum diatrag. frigidi, &
Diairidis an. ʒj.
Pulvis sem. cydoniorum ℈. j.
Florum tussilaginis &
Scabiosæ an ℈. ß.

Cum sacchari dissol. in aqua scabiosæ ℥ iij. fiant tabellæ. Pectus, ventrem, scapulas, & collum quotidie sequenti linimento bis calidè inunxi.

℞. Ol. liliorum alborum,
Amygdalarum dulcium,
Pingued. Anseris &
Humanæ an. ℥j.
Mucilaginis semin. cydoniorum aquâ
Hysopi extractæ ℥j ß.
Croci pulverisati. ʒ ß

Misce fiat linimentum. Sequenti die in crepusculo matutino ʒj extracti cardui benedicti, pane azymo involuti deglutivi & parum aqua cinam. distillat. sine vino superbibi. Hinc sequu-

ſequuto ſudore maximo, materia catarrhi per ſudorem adeò evacuata eſt, ut interim dum ſudarem, maximum perſentirem levamen. Ea die per horas tres aut quatuor ſudavi: Deinde obſervata optima victus ratione: item quotidie bis inunctis ſupradictis partibus, & uſis tabellis jamjam præſcriptis, intra paucos dies ſanitati, divino numine reſtitutus fui. Per dies octo, loco vini ſequenti decocto utebar.

℞. agrimoniæ m.j.
veronicæ &
botridis an.m.ß.
liquiritiæ raſæ ℥j.

coquantur in ℔ vj. aquæ claræ, ad conſumptionem quartæ partis, colatura dulcoretur melle deſpumato & ſaccharo. Ab aëre quoque frigido diligenter me præcavi. Eadem methodo poſtea multos ex ſimili morbo feliciter curavi.

OBSERVATIO XLII.

De aneuriſmate, dyſenteria & aqua chalybeata.

Clariſſimo ac præſtantiſſimo viro Dn. GUILHELMO FABRICIO HILDANO *Medico apud Paterniacenſ. ordinario, Cheirurgo exercitatiſſimo, Domino & amico ſuo obſervando Michael Doringius D. & in illuſtri Academia Gieſſena Haſſorum Medicinæ Profeſſor. S.P.D.*

Gratias

GRatias tibi, clarissime FABRICI, pro communicatis, tam olei è floribus, quam mplastri Diapalma SLOTANI descriptionibus, uti & pro novæ de hydrocephalo observationis inser ptione, ago singulares: Returus posthac, si Deus vitam concesserit, ui sese occasio obtulerit. Mirum quam tu ne tuis beneficiis, propemodum oneres. E-oriar igitur ni aliquando reipsa gratitudinem neam declarem.

Etsi verò responsum meum ad observatioem de uvulæ relaxatæ curatione urgeas, quo inus tamen à me expediri potuerit, plura lia negotia impedimento fuerunt. Affe-tum est: sed non confectum. Quæso te anc moram ne ægrè feras. Operam quippe aturus sedulam, ut id prima occasione ad te ransmittam. Nunc enim, Deum testor, non cuit.

Ne vero vacuas literas ad te mitterem, xemplum insignis Aneurismatis, Gorlitii usatiorum observati, mecumque à doctissino viro Dn. MARTINO SCHEFFERO Medicinæ candidato, Anno superiore communicati, subjicere placuit. Aneurismatis nsignis, insigne exemplum, inquit, nuper hîc blatum, in cive quodam ad connexum claiculatum cum sterno, in collo. Tumor erat o-i anserini magnitudinis, veloci cum pulsu. ugulares venæ & arteriæ plurimum erant di-tentæ. Multa à Dn. SCHWENCKFELDIO *D. Aneurismate.*

N expe-

experiebantur ſed fruſtra. Perge itaque tu, at-
que obſervationem illam, de curato ſimili a-
neuriſmate ocyus in lucem ede: ut hinc alii oc-
caſionem habeant, felicius tales affectus tra-
ctandi.

De dyſenteria. Porrò cum à me petieris, ut ſi quid rari in
praxi occurrit, ad te perſcriberem, nolui facere
quin rarum hunc Dyſenteriæ eventum tecum
communicarem. Hodie enim dum hæc ſcri-
bo: ſeptimus eſt dies, ex quo nobilis quidam
ſtudioſus, annos aliquot viginti natus, tempe-
ramento bilioſus, de nocte Dyſenteria corrip-
tur, qua ipsâ per 40. ad minimum vices dejecit.
Altero die acceſito collega meo bibit potio-
nem, paratam è rhabarbaro toſto, ſyrupo ro-
ſato ſolutivo, & decocto hordei toſti chaly-
beato. Hanc cum vix ebibiſſet, vomitu ſta-
tim reddidit. Præterea ſi quid eſculenti, vel
potulenti aſſumpſit, ventriculus nauſeabun-
dus ſingula extemplo averſatus eſt, ac eo pro-
pemodum quo accepit momento rejectavit:
& ut breviter dicā, quicquid imbibit, aut ad-
miſit, reddidit, Dyſenteria nihilominus acri-
ter inſtante. Omnis ergo ſpes curationis, in
clyſteribus abſtergentibus, atque aſtringenti-
bus, reſidua eſſe videbatur: quos etiam non
tantum libenter admiſit ſed & facilè tulit: Sed
quid fit: Quartò morbi die, ſubitò remittit
Dyſenteria, excreta redeunt ad colorem natu-
ralem, ingeſta ventriculus bene fert: Verum
vires præter ſpem collabuntur, quæ ipſi ab ini-
tio

tio statim morbi minus rectè constiterant. Quinto die & ego accersor. Æger facie mihi occurrebat à naturali plurimũ immutata, pulsus erat maximè debilis: externa frigebant. Consulimus in medium, ac quia cor nobis in præsentia potissimum affici deprehendebatur, cordialibus unicè intenti fuimus: oculo tamen altero ad malignitatem, quam tacitè subesse suspicabamur, directo. Quoniam verò noctes præcedentes omnes insomnes egerat, & somnum commodis remediis promovere, studuimus: nocte sequente, quæ erat initium diei sextæ, valde inquietus fuit: nil dormivit, lipothymias incurrit. Accersimur ambo media nocte. Exhibemus medicamenta cordis, ut dixi, corroborationi dicata: quibus subjunximus nonnihil narcoticorum, ut quiesceret, etsi enim non ignoraremus, ab horum usu naturæ alias periculi non nihil impendere, necessarium tamen atq; utile hîc esse rati Thucydidis consiliũ, dum inquit, δράσαντάς τι καὶ κινδυνεῦσαι. hoc est agentes aliquid, vel periclitari. Item vulgatum illud: Anceps remedium experiri satius est, quam nullum Quibus enim alia ad salutem via præclusa est omnis, excepta una, eaque dubia, & periculi plena, necessarium esse arbitror, hac adversus pericula ire, inquit HEURNIUS lib 3. praxi. general. cap. 1. sub finem. His ergo expeditis, tandem iterum abimus. Quievit per horas tres, quatuorve, sed somno

interrupto. Expergefactus lypothymiis i
rum corripitur. Accersimur denuò Instan
iisdem quibus ante cordialibus, adhibitis
super fotibus extremorum frictionibus. In
rim inter nos convenit de usu lapidis Bezo
Præscribimus igitur pulverem hujus, eique a
miscemus margaritas, corallos rubros, & c
nu cervinum, præparata. Exhibemus de h
pulvere cum jusculo nutriente aliquid: p
cujus usum aliquomodo refectus putaba
Post quinque alias horas iterum nonnihil cu
syrupo acetositatis citri infundimus. Ab h
jus demum usu post aliquot tempus hinc i
de jactatur, delirat, manus livescunt, fac
sudore frigido perfunditur, oculi caliga
vox intercipitur: ipseque post horam tertia
à meridie, morbi die sexto expirat.

Ecquid ergo censes, clarissime FABRIC
verum esse illud Hippocratis oraculum, qu
habetur lib. 6. Epidemiorum comment.
t. 27. Mutationes esse vitandas, nempe s
bitas, & repentinas, u[illegible] Aphorism
51. Omne enim nimium naturæ inimicum
Quod vero paulatim fit, tutum, cum alias cu
vero, quando ab uno ad aliud facienda e
mutatio, inquit, ibidem. Quæ etsi hoc loc
potissimum de mutatione, quæ à medico p
pharmaca instituitur, quemadmodũ & illa qu
per diæam, vel victum ut monet 2. de ration
victus in acutis comment. 2. t. 18. 21. & se
quent. intelligenda sint. Tamen in genera
d

ßis etiam mutationibus, à natura quando- factis, accipi debent. Hinc loco iam alle- t. 31. eandem sententiam generaliter tulit, ubi hæc verba leguntur: Maximè mu- ones eorum, quæ circa naturam nostram itumque contingunt, maximè morbos mittunt. Neque sane immerito, quan- quidem ad præsentem casum attinet. Ma- enim intercepta, ad nobiles partes, adeo- ipsum cor præcipuè per μετάστασιν delata nium prædictorum symptomatum auctor tit. Atqui talem materiæ μετάστασιν præ- taneum afferre per culum Galenus lib. de nstitutione artis cap. 18. annotavit. Sed d de prædicto Lapidis Bezoar. successu cen- ? Ego quidem cum ab ipsius usu omnia viora facta fuisse viderim, hæc inde conji- : nempe ipsum cum materia maligna acri- quidem congressum fuisse: tamen cum ura luctæ isti sustinendæ impar omnino rit, tandem naturam succubuisse. *De Lapide Bezoar.*

Addo adhuc unum. Dum enim tecum erem, memini te ad aliquot Medicos de u- potus chalybeati in Dysenteria scripsisse, orumque de hoc medicamine judicium ex- catum esse. Nam cum præter propriam perientiam CRATONIS etiam suffra- , quod habetur in consiliis à DN. D. CHOLTZIO editis cons. 201. edoctus es, ab istiusmodi potus usu alvum turbari, laxari, hoc remedii genus aversari cœpisti: *De potu chalybeato.*

Verum audi, quæ de hoc ipſo hactenus obſervaverim.

Diſtinguendum enim omnino inter potum chalybeatum. Is enim qui à recente chalybe, quique nullam adhuc in aqua reſtinctionem paſſus eſt, medicamentoſus redditus, alvuum movet; alter verò qui chalybe, jam ante crebiò in aqua reſtincto paratur, alvum ſiſtit.

Ita decoctum hordei, quantumvis torrefacti, chalybeatum potenter alvum citare deprehendes. Ego ſi aſtringere animus ſit, præſtat primam aquam chalybeatam abjicere & novam ſubſtituere, in qua chalybs ignitus reſtingui poſſit; vel illa etiam ſervata extinctiones multiplicare, adeo ut ad 40. aut 50. aſcendatur.

Quod ipſum Mercatus etiam fieri vult in præparatione cujusdam medicamenti ad obſtructiones viſcerum tollendas utilis, atque illis exhibendi, qui alvo laxiore præditi ſunt, ut habet libro ſecundo de recto artis Medicin. præſidiorum uſu, capite ſeptimo: atque hæc hactenus ad te perſcribere licuit; alia occaſione, eaque prima reſponſum ad obſervationem de uvulæ relaxatæ curatione certò accipies, affectus item mei parentis, piæ memoriæ deſcriptionem, alias à me exſpectabis. Vale cum tuis feliciter, & à me meaque cum tuis omnibus, amiciſſimè ſalve. Dabantur GIESSÆ Haſſorum

rum properante calamo, die 18. Septemb. Anno 1609.

OBSERVATIO XLIII.

De aneurismate.

Ad Clarissimum atque Doctissimum virum DN. D. MICHAELEM DÖRINGIUM *In Illustri Academia Giessena Hassorum Medicinæ Professorem longè celeberrimum, cui Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

ANte paucos dies, Vir clarissime, literas tuas hîc Soluduri accepi: Per tres autem integros menses hîc apud nobilem virum Dn. JACOBUM WALLIER, ictu bombardæ gravissimè læsum, hæreo. Affectus fuit gravissimus, & difficilis, omnia tamen, Dei beneficio, ad votum succedunt. In curatione multa pulchra, & annotatione digna, occurrerunt: de quibus alias, forsan, plura,

Quæ communicasti de Aneurismate, dysenteria, & aqua chalybeata, meritò annotari debent. Nunc propter tẽporis angustiã & quod schedas meas ad manus non habeã ad integrã

epiſtolam tuam reſpondere mihi non licet, cupio enim T. Exc. obſervationem, de graviſſima quadam dyſenteria communicare. De aneuriſmate tamen nunc ſingulare exemplum occurrit, quod quia ad primam hiſtoriam epiſtolæ tuæ non malè mihi quadrare videatur, illud in præſentia tibi communicare non gravabor.

Anno 1606. quum Bernæ puero cuidam, ex nobili familia calculum ex veſica extraxiſſem, & per menſem fere integrum ibi manerem, peregrinum quendam in Xenodochio aliquoties una cum clariſſimo ac doctiſſimo viro Domino PAULO LENTULO ejus Reip. D. Medico primario, ac longè celeberrimo inviſi. Is aneuriſmate, quod totam ſiniſtram partem pectoris ad ſternum & collum uſque occupabat, afficiebatur. Pulſatio iſtius tumoris adeo erat magna ac vehemens, ut etiam veſtimenta elevaret & exterius bellè conſpici poſſet. Dolor nullus, maxima tamen reſpirandi difficultas aderat. manſit ibi aliquandiu nonnulla quinetiam remedia tam interna, quam externa ipſi à clariſſimo viro Dn. D. LENTULO præſcripta & adhibita fuere, fruſtra tamen. Tandem domum reverſus eſt & qualiſnam fuerit exitus, Dominus LENTULUS ſimul & ego ignoramus.

Nonnulli, quibus hoc genus morbi non ſatis cognitum fuerat, tumorem huncce incidiſſent; ſed conatus eorum compreſſit Dominus D. LENTULUS & rectè quidem: quam periculoſa

losa enim sit apertio aneurismatis, Dominus PARÆUS lib. 7. c. 34. exemplo ostendit. Observationem quam ego habeo de curatione Aneurismatis, in tertia centuria videbis. Secunda enim jam dudum completa & pro prælo parata est, sed quia typographus qui tibi notus, vigilias ac labores meos, libenter omninò in suum commodum atque utilitatem meumq; e damnum converteret. Exemplar tãtisper supprimere constitui, donec aliquis alius sese offerat, interim si Deus Opt. Max. vitam concesserit, tertiam quoque centuriam paulatim, ut & nonnulla alia præparabo. Ante menses tres Paterniaci fœminæ tibiam abscidi; quæ & optimè convaluit. In operatione ista nonnulla, annotatione digna, imò & in hujusmodi operationibus necessaria, (quorum in tractatu de gangræna fiet mentio) observavi. Vale vir clarissime, cum lectissima tua conjuge quam tecum, uti & clariss. virum Dn. D. HORSTIUM peramanter saluto: Soluduri 10. Novembris 1609.

OBSERVATIO XLIV.

De aneurismate ex incisa arteria, deq; ejusdem compendiosa, ne dicam miraculosa curatione.

Ad eundem virum clarissimum atque doctissimum Dn. D. MICHAELEM DÖRINGIUM, *&c. cui Guilhelmus Fabricius-Hildanus S. P. D.*

OBservationem meam, de curatione Aneurismatis, clarissime & multis nominibus charissime mi Domine DÖRINGI, jam dudum tibi promisisse profiteor; sed hactenus propter varias causas fidem meam liberare mihi non licuit: ne itaque moram ægre feras, obnixè rogo, historia autem ita se habet.

Quidam NICOLAUS GROSSEI nomine, Ludimagister in Veulerans sub præfectura Morgiacensi ad lacum Lemannum, cum anno 1604. propter scabiem ex humore melancholico ortam, sibi venam básilicam dextram à barbitonsore incidere curasset, arteria quoque simul compuncta fuerat. Unde paulatim Aneurisma exortum est, cui cum spacio mensis & ultra medicamenta multa, (frustra tamen) adhibita fuissent, Genevę Medicos & Cheirurgos nonnullos in consilium adhibere coactus fuit. Hi cum rem in difficili esse, ac vix brachiũ servari posse. ipsi significassent, ad me Paterniacũ venit mense Majo. Tum eo loci, ubi antea venæ sectio facta fuerat, deprehendi tumorem, magnitudine ovum anserinum adæquantem, pallidum & utcunque durum, in quo pulsatio non tantum digito persentiebatur, verum etiã oculis

oculis conſpiciebatur: talis enim erat pulſatio, ut pulvillos & faſcias circumpoſitas in altum protruderet. Brachium quoq; extendi non poterat. Dolor tamen non erat adeo ingens, niſi cum brachium extendere vellet. Ego, quũ curatu difficillimum hunc affectum animadverterem, manum quidem admovere recuſavi; precibus tamen ipſius commotus, curationem ſic aggreſſus fui.

Curatio.

Inſtituta primo optima victus ratione, applicatoque tumori duro emplaſtro noſtro de cicuta, ſequens infudi Enema.

Enema.

℞. radic. altheæ cum toto
folior. violar.
malvar.
parietar.
mercurial an. m. j.
flor. chamomil.
melil. an. m. ß.

Coquantur in aqua ad conſumptionem tertiæ partis. In ℔ j. colaturæ, diſſolve benedictæ laxativæ ℥ j.
mellis mercurialis ℥ ij.
ol. communis ℥ iij.
ſalis p. j. Miſce fiat enema.

Poſtridie pro digeſtione humoris melancholici, qui in hoc corpore aliis prædominabatur, ſequens Julapium exhibui.

℞. radic. lappatii acuti
radic. polypod. querc.
petroſel. an. ℥ j.

herbar.

Julapiũ seu Apozema.

herbar. agrimon.
veronicæ
cuſcutæ
fumariæ
ſummitat. lupuli an. m. j.
trium florum cordial. an. p. j.
liquiritiæ raſæ &
uvar. paſſul. an. ℥ j.
ſem. aniſi ac
fœniculi an. ℥ ß.

Coquantur in ſufficienti quantitate aquæ ad conſumptionem tertiæ partis. Hujus decoctionis colaturæ

℞. ℔ j.
ſyrupi de fumo terræ &
ſyr. de epithymo an. ℥ ij.
aquæ cinam. ℥ j. ß. Miſce fiat

Julapium pro tribus doſibus, in aurora tepidè exhibendis. Concocta materia, corpus à pravis humoribus ſequenti potione exonerare cœpi.

℞. decocti præſcripti ℥ viij.

In quibus infundantur & macerentur ſecundum art.

Rhabarbari optimi ʒ ij.
fol. ſenæ à ſtipitibus mundat. ℥ j.

Potio purgans.

In dimidia parte hujus infuſionis colaturæ, diſſolve

diaturbith cum rhabarb. ʒ j.
ſyr. roſat. ſolut. ℥ j.
miſce fiat Potio.

Altera

Altera die denuò haustum præscripti Julapii exhibui.

Emplastrum quoque ex cicuta, singulis diebus renovavi. Postea in altera dimidia parte infusionis rhabarbari & sennæ dissolvi

confectionis hamech ℥j. ß.
extracti cortic. esul. ʒj. ℈ ß.
aquæ cinam. ℥. ß. F. potio, *Alia potio purgans.*

quam tertio die post primam purgationem exhibui.

Medicamentum hoc, cum violentia quadam humores noxios tum infernè, tum supernè eduxisset & expurgasset, spiritum & sanguinem in aneurismate contentum, ad interiora adeò revocavit, ut altera die nulla nobis nec appareret, nec sentiretur pulsatio, tumor quoque multum imminutus conspicebatur. Unde tum sequens emplastrum applicui.

℞. emplast. diacalciteos ℥ ij.
pulver. mastich.
rosar. rubar. *Emplastrũ.*
myrtillor.
radic. symph. major. an. ℥j.

Cum sufficienti quantit. ol. rosac. formetur emplast. Postea pulvillum, aut potius nodulum ex linteo, multoties reduplicato, formavi & tumori imposui, fasciisque firmiter ligavi, idque in eum finem, ut tumor reprimeretur, & sanguinis vitalis ex ipsa arteria, in externam membranam dilatatam influxus impediretur, atque his remediis brachium, Dei beneficio, brevi

brevi in integrum restitutum fuit. Sanationis hujus testes sunt, Nobilissimus & prudentiss. Dn. RUDOLPHUS AB ERLACH pro tempore Præfectus Morgiacensis vigilantissimus, ac Dn. JOH. CONRADUS ibid. Pharmacopol. exercitatissimus, multiq; alii cives Paterniacens.

Causa aneurismatis

Cæterum antequam finē hujus epistolæ faciam, de causa aneurismatis aliquid addā. Duplici tunica arteriam donatam esse, Galenus de Anatomicis dissectionibus lib. 6. testatur. Quarum exterior tenuis & mollis; ex rectis & obliquis fibris cōtexta. Interior altera ferè (eodem Galeno monente) quintuplo durior ac dēsior est, in aneurismate itaque interiorem tunicam rumpi, exteriorem verò dilatari verisimile est. In hoc aūt viro etsi ambæ tunicæ scalpello perforatæ essent, exterior tamē, quia tenuis & carni atq; venis proxima, mox iterū coaluisse mihi videtur. Interior autem cum propter motum vehementem & continuum, nec non duritiem simul claudi non posset, sanguis paulatim per eam in exteriorem tunicam influebat, eamque extendebat. Credi enim vix potest (ut clarissimi FERNELII verbis utar) quod nonnulli comminiscuntur, in hoc affectu ruptam apertamq; esse venam aut arteriam, si enim sanguis è vena aut arteria prosiliens, non amplius illis contineretur, mox corruptus putresceret: tumorq; fieret generis diversi. Vidi ego civem Genevensem, cui ex aperta in brachio arteria, primò aneurisma, deinde inflammatio, gangræna & sphace-

De anat. dissectionib. lib. 1. Vesalius l. 3. c. 2. Caspar. Bauh. lib. 2. cap. 23. And. Laurent. l. 4. c. 8.

7. pathol. c. 3.

Observatio

ſphacelus tandemque quoque mors ſupervenere, uti lib. de Gangræna & ſphacelo fuſius declaravi. Exterior enim arteriæ membrana, quia aperta quoque remanſerat, & ſanguis cōtinuò effflueret, computruit & prædicta ſymptomata excitavit. Atque hæc ſunt, vir ampliſſime, quæ mihi de cauſa aneuriſmatis, ſi non probabiliora, tamen veriſimilia eſſe videntur. Tuam tamen hac de re ſententiam ſummopere videre percuperem. Vale vir ampliſſime, & cum tuis feliciter vive diu. Raptim 10. Martii 1610.

OBSERVATIO XLV.

De gangræna, poſt hemicraniam, in pede oborta; ubi etiam an pruna & uva recentia, dyſentericis conveniant, declaratur.

MICHAEL DÔRINGIUS D. *& in illuſtri Academia Gieſſena Haſſorum Medicinæ Profeſſor ordinarius, Guilhelmo Fabricio Hildano S. P. D.*

Quas

QUas tu, clarissime Dn. FABRICI die 20. Aprilis Basilea ad me perscripsisti, eæ tandem die 6. Augusti, ad me pervenerunt. Qua sanè culpa ego quidem nescio. Verum quod in proverbio dicitur, sat citò; quia sat benê. Cumque ad proximarum mearum literarum duo capita satis prolixè responderis; nec ego quod posteriori addendum censeam, facilè aliquid inveniam; priori tamen quo periculosum in brachio venæ sectionis exemplum describis, quin simile quid reponerem; præsertim cũ me hoc facturum proximè promiserim, facere nõ potui. Pastor enim ille septuagenarius, de quo nuper etiam ad te Anno superiore, messis tempore in agro horrore ac frigore, corripitur, qui tamen calor febrilis non subsequitur. Ab hoc tempore aëreum frigidiusculum nequaquam ferre potuit; sed vel coactus sub sole versari, vel in calido hypocausto semper continere. Accessit hemicrania sinistra, oborta corporis extenuatio. Perstiterunt hæc symptomata trimestri spacio. Postea è capite materia quædam per sinistrum latus ad pedem sinistrum rectà defluxit, eumque totum occupavit, ac intensissima gelu specie imbuit. Quæ res cum ipsi non tantum insolens, verum etiam molestissima esset, de ejus amolitione quamprimum cogitavit. De aliorum itaque consilio pedem primitus fovet, in fecum vini & aquæ communis dulcis partibus æqualibus calefactis. Nil verò profecit; inungit ergo pedem oleo spicæ ac similibus oleis calefa-

calefacientibus. Adhibet fotus alios calefacientes & digerentes; ſed ſimili ſemper ſucceſſu. Poſt duas igitur ſeptimanas cum moræ moleſtiæque pertæſus eſſet, Cheirurgum quendam vocat Grumbergenſ. hominem, docente eventu ut ſatis truculentum, ita negligentem. Rogat, ut in ſummo pede venam ſibi incidat. Cum autem Cheirurgus ſub veſperam advenisſet, & ob ſenium minus valeret oculorum acie, venam non tetigit. Quo facto ſectionem repetit; ſed nec tum ſanguinis quicquam effluxit. Hoc viſo tot in circulum ſectiones inſtituit, ut denarium numerum exceſſerint. Inſtituiſſet plures, niſi æger præ impatiẽtia renuiſſet. Quid fit? Coaleſcit quidem maxima vulnuſculorum pars; verum bina vel terna à coalitu abhorrent. Incipit cutis vicina rubere, dolere, tumere, ſumma inflammatione corripitur. Accerſitur denuò Cheirurgus. Is, neſcio quid, loco dolẽti de magmate, (ut mihi ab ægri filio narratum,) quod poſt olei lini expreſſionẽ relinquitur, imponit. Abit, negligit ægrũ, nec per bene multos dies revertitur. Interim inflammatio in gangrænam vertitur; quã quia negligentius tractata, ſphacelus ſubſequitur; qui primum minorẽ digitũ mox reliquos ex ordine depaſtus eſt. Cheirurgus dum digitũ minorem ſphacelo interiiſſe videret, reſecuit ipſum; ſed qua fuit inſcitia? in parte corrupta. Cũ itaq; de fomite ſphaceli nõnihil reliquiſſet, nec latius ſerpendi occaſionẽ ipſi præcidiſſet, reliqui itẽ digiti ad unum o-

O mnes,

mnes, uti dictum depasti & simili imperitia re
fecti. Quo factũ, ut totus pes ad talũ usq; spha
celo tandẽ corriperetur; crus verò ad genu us
multũ contabesceret. In maximo ergo pericul
ipso ægro, Cheirurgo vero (qui alterũ se mult
imperitiorem demũ sibi adjũxerat) summa an
xietate constituto, ego accersor, ut quid ratun
sit de amputatione tibiæ, judicium corã expo
nam. Re itaq; omni, ut à me modo exposita, a
ægro audita, sphacelo viso, virium ægri constã
tia deprehẽsa, ægri voluntate imo prece cogn
ta, (nihil enim nunc sibi præter intolerabilen
fœtorem æquè esse molestum dixit) suadeo, u
tibia sub genu amputetur; perpendens illu
Hippocratis oraculum, quod habetur lib. 1. A
phor. 6. dum extremis morbis remedia exquis
tè extrema opponere jubet: præsertim cum au
thore Celso lib. 7. cap. 33. nihil intersit, an sat
tutum sit præsidium quod est unicum; spesq́u
dubia certa desperatione potior sit, ut idẽ Ce
sus loquitur alibi. Ad operationem postquan
ventum, hîc tu vidisses hominis truculentian
hîc imperitiam in locando ægro, alliganda, fi
manda & abscindenda tibia truncoq́; obligan
do. Crede mihi, ni Deus gratiâ & clementia su
operationem istam direxisset, non mirum pro
fectò fuisset, si æger ætate alias provecta, inte
manus, ob tantam moram expirasset, sed tan
abfuit ut hoc eveniret, ut nec animo vel tanti
lum linqueretur, præscribo confortantia: im
pero victum convenientem; dico Cheirurg
qui

quid ab ipſis fieri debeat, ecce verò qua inflati fuerunt ſuperbia, quaque turgidi inani ſcientiæ perſuaſione, monita mea ſpernunt, ægrum negligentius viſitant, atque ita novo ſphacelo truncum etiam in latere ſiniſtro infici patiuntur. Petit æger denuò meum conſilium, do tale, quale in tractatu tuo de gangræna & ſphacelo legitur. Sed quid Cheirurgi? contemnunt id prima facie; quaſi ipſos experientia dudum meliora docuiſſet. Verum an ea docuerit; caſus, mehercle, præſens teſtis eſſe poteſt. Quia verò cum æger tum liberi, uxor & amici, inſtanter urſerunt, ut meum conſilium ſequerentur, ſpoponderunt tandem ſe ſecuturos, verum qua fide, jam dicam. Nam cum uterque palàm quidem fidem pollicitus eſſet, clam tamen alter alteri in aurem inſpiraſſe dicitur, hęc verba, Dicamus ſanè nos facturos, quæ voluit Medicus; poſſumus tamen interim noſtro arbitratu noſtris uti, ſi non ſucceſſerit, nobis imputari non poterit.

Ecce quæ iterum malitia? quæ pertinacia? Niſi igitur & hac in parte Deus viciſſim ſuâ gratiâ ægro adfuiſſet, & ſponte quaſi ſua natura, quod corruptum erat, à ſano ſecreviſſet, Cheirurgorum certè opera id nequaquam effectum fuiſſet.

Sed quid amplius fit? primo paſſi fuerunt carnem in apice trunci à pure negligentia ſua depaſci, ut poſtea ab ea radii truncus tegi non potuerit, ſed coacti ſint

de novo à radio nonnihil serrâ decutere. Deinde os qua parte sphacelus in trunco obortus erat, etiã corrumpi passi fuerunt de cujus restitutione cũ unicè dubitarent, tandem meum consilium implorarunt, rogaruntq; utrum illã cauterio actuali, vel alia via tentare deberent. Rejicio cauterium & præscribo pulverem tum ex aliis, tum præcipuè euphorbio: cujus usum salutarem fuisse, filius ægri ante festum Pentecostes mihi coràm narravit.

Hæc igitur historia est, quã ideo tibi prolixius delineare volui, ut Cheirurgorum nostrorum imperitiam, fastum & negligentiã apertius detegerem, testarerq; quanti intersit multos cum in his tum aliis regionibus tui similes habere. Quid enim alibi fiat res item loquitur.

Problema 1. Ex hoc autem casu jucunda quædã problemata erui possunt. Primum est cujus naturæ fuerit humor ille, qui in pedem delapsus? Tu pituitosum fuisse sine dubio dices, Pituita enim præ aliis humoribus frigidior. At cum pituita unius naturæ non sit, sed alia dulcis, alia salsa, alia acida, alia vitrea, quæsierim ergo iterum, quæ pituitæ species malum hoc excitarit. Vitream fortassis accusabis, cum ab hac etiam inæqualitatem frigoris & caloris in febre epiala in una eademq; parte exsistentem, vulgò deducere soleant, verum quomodo vitreus iste crassus, & glutinosus humor tam subitò è capite sub cute ad pedem usque devolvi potuisset.

2. Secundum est, cur fotibus & inunctionibus calefa

calefacientibus ac digerentibus, æger nil profecerit?

Tertium eſt, utrum à vena in pede ſecta, (ſi pro voto ſectio ſucceſſiſſet, hoc eſt, ſi venâ ſectâ ſanguis ritè effluxiſſet) ægro levamen aliquod ſperandum fuerit? 3.

Quartũ eſt; cur plura vulnuſcula coaluerint, duo vero vel tria ſaltem illa coaleſcere noluerint? Nil addo de magmatis impoſitione; nil de abſciſſis digitis in parte corrupta, nil de aliis. Hoc ſaltem addo & rogo ut ad propoſita quatuor problemata proximè reſpondere velis. 4.

De prunis & uvis in dyſenteria.

Reſpondeo vero & ego ad tuum problema, idq; brevibus, quęris quid ſentiam de Medico-Cheirurgi cujuſdam paradoxo, quo oſtendit & contendit, prunorum crudorum & uvarum maturarum eſum eumque copioſum & ad ſatietatem uſque inſtitutum, in dyſenteria eſſe utiliſſimum. Ad hoc autem paradoxon ſtabiliendum ratione utitur (quantum quidem meminiſſe poſſum) & experientia rationem ita informat, pruna & uvæ laxando alvum acres humores dyſenteriam excitantes æquè ac myrobalani & rhabarbarum toſtum educunt, ergo prunorum & uvarum uſus in dyſenteria minimè improbandus. Experientiam verò propriarum filiarum prætendit, quæ dyſenteria correptæ, uſu prædictorum fructuum cum emolumento ad ſatietatem uſq; ſemet ingurgitarũt.

Rationem itaq; quod attinet, reſpondeo ad majorem, quæ deeſt & ita formandum.

Quodcunq; alvum laxando, acres humore dysenteriam excitando educit, illius usus minimè improbandus.

Vera enim hæc propositio non est, nisi it corrigatur.

Quodcunq; alvum laxando, acres humore dysenteriā excitantes educit, vi roborādi facultatem intestinorum retentricē pollet, nec causæ morbificæ amplificationi convenit, illius usus in dysenteria non est improbandus.

Atqui (ut etiam ad minorem respondeā) pruna & uvæ alvum laxando acres quidē humore aliqua ex parte videntur educere, sed nimia facultate humectandi vim intestinorum retētricem labefactant, excretricem roborant, secu quam à myrobalanis & rhabarbaro tosto fieri solet, imo generationi amplificationiq; causa morbificæ, unicè inserviunt, docente id anni tempore; quippe cum dysenteriæ nunquā ferme magis sint familiares, quā ubi homines prædictorum fructuum esui liberalius indulgent.

Ergo prunorum & uvarum usus in dysenteria maximè est improbandus.

Experientiam vero quod spectat, ut ea particularis est adeoq; evētui potius accidētali adscribenda, ita etiam instituto probando minus idonea. Quemadmodū enim, si medicamento aliquo videris sex aut septem homines purgatos, jam dicere certò nō potest, omnes post hac similiter purgandos esse, inquit Galenus lib. 3 Aphor. comm. 11. ita idem de prunorum atque

uvarum usu in dysenteria etiã nec sperare, nec affirmare poteris. Rei itaq; ipsius naturam diligentius æstimantib. prunorum & uvarum recẽtium, ac crudorum usus non potest nõ esse formidandus. Atq; hæc de præsenti paradoxo volante quasi calamo dicere libuit: quæ si tibi minus per omnia satisfecerint, monebis me proximè. Literæ adjunctæ ut ad Dn. D. PAULUM LENTULUM ET Dn. D. PHILIBERTUM SARACENUM commodè perferantur, tute pro nostro amore diligentissimè, sat scio curabis, ut proinde ab hoc officium diligentius te rogare, opus non habeam. His ergo cum tuis omnibus beatissimè vale. Dabam Giessæ Hassorum die 20. Augusti Anno 1610.

OBSERVATIO XLVI.

Quidam cum supra modum incaluisset, & ipsius corpus aqua frigida perfusum fuisset, gangræna & sphacelo in tibia corripitur.

Viro clarissimo ac doctissimo Dn. D. MICHAELE DORINGIO *in illustri Academia Giessena Hassorum Medicinæ Profess. ordin. atque celeberrimo, Guilhelmus Fabricius Hildanus. S. P. D.*

TArdè ad tuas, clarissime Dn. D. respondeo quandoquidem tardè eas accepi, uti ex eis quas ad clarissimum virum Dn. D. HORSTIUM communem nostrum amicum dedi, intelliges. Pergratas autem tuas mihi fuisse, Deum testor, sed quod propter locorum distantiam tam raro amicitiam nostram literis fovere nobis concedatur, ex animo doleo.

Casus quem cõmunicasti, rarus est & miror senem illum decrepitum, tãtos dolores sufferre, tandemq; evadere potuisse, Gangręna enim à digito pedis incipiens, ut plurimum lethalis est, uti apud Benivenium & Dodonæum in observationibus videre licet. Sed hujusmodi sanationes ad solam misericordiam, atque clementiam Dei, potius quam ad industriam scientiamque Cheirurgorum (quorum imprudentiam aut potius impudentiam non satis admirari possum) referenda esse, tecum sentio.

Observatio. De gangrænæ ex perfusione aquæ frigidæ.

Cæterum antequam ad problemata tua respondeam, affectum gravissimum tibi communicare visum est. Superiori æstate cum Basileæ apud serenissimum principem ac Dominum, Dominum JANUTIUM RADZIVILIUM, Litvaniæ &c. Ducem, per menses aliquot (uti ex præcedentibus meis ad te literis intellexisti) moram traherem, accidit noctu, ut in platea quæ ponti proxima est, domus quædam incenderetur.

Cum vero cives accurrerent, ac quidam juvenis viginti circiter annorum ætatis, robustus, pletho-

plethoricus,& optimo corporis habitu prædi-tus, tectum proximum conſcendiſſet, ibique cum propter caloris, ab incendio vehementiam, tum etiam propter labores, ſupra modum incaluiſſet, rogavit ſocios, ut aqua frigida ſibi corpus perfunderent: hoc enim niſi facerent, æſtum maximum non amplius ſe ſufferre poſſe, ſed de vita periclitari ajebat. Affundunt aquam: eamque copioſè, ita ut veſtimenta omnia ipſumque corpus undique madefactum eſſet. Quid fit? Corripitur horrore, ita ut vix ex tecto deſcendere, & ad ædes ſuas pervenire poſſet. Poſtero die, ac deinceps, etſi graviter laboraret, & maximum incendium internorum viſcerum perſentiret, morbum tamen neglexit. Circa quartum natura cum per criticam expulſionẽ ſeſe exoneraret, crus dextrum quoq; intumuit, & inflammatione correptum fuit. Ad Xenodochium itaque deducitur ubi clariſſimo ac æternâ laude digniſſimo viro Dn. D. JACOBO ZVINGERO piæ memoriæ & Cheirurgis ordinariis commiſſus fuit. Poſt dies aliquot, cum inflammationem in tibia ad gangrænam tendere videret DN. ZVINGERUS rogavit me, ut miſerum quoque inviſerem, Ad ægrum itaque me confero, tibiamque ad poplitem ferè uſque, gangræna correptam animadverto.

Porrò etſi vires proſtratas, febrim maximam, tibiam quinetiam ad coxam fere uſque ſupra modum intumefactam, ac proinde rem

in angustiis positam esse, satis superque videremus, attamen quia sæpissimè, etiam in desperatis, Divina clementia atque potentia, præter spem atque opinionem medicorum sese patefacere solet, & semper (ut divinus Hippocrates lib. 2. Aphoris. 25. nos monet) omnia secundum rationem sint facienda, crus undique scarificavimus: unguentum Ægyptiacum, aliaque medicamenta, quæ prutredini adversantur, applicuimus: sed frustra, sequenti enim die, ad coxam regionemq; hepatis usq; livida reperta fuit. Lipothymiæ, frigus extremitatum & sudor frigidus aderant, & eadem die vitam cum morte commutavit.

Ad problema primum responsio.

Nunc ad problema tua paucis respondere conabor. Quæris primo, cujus naturæ humor ille, in pedem delapsus, fuerit? Ipsum pituitosum fuisse, tecum sentio. Frigus enim intensissimum & molestissimũ, quod adfuisse refers, hoc satis superq; indicat. Nisi tamen pituita illa, acrem quendam humorem sibi adjunctum habuisset, non tam facilè ad pedẽ defluere potuisset, sed & maligna qualitate præditum fuisse certum est, alioquin temperamentũ & harmoniã partis, non tam citò vitiasset, & destruxisset, sæpissimè n. accidit, ut materia aut humor excrementitius in parte aliqua corporis colligatur retineaturq; ad tempus: sed postquã acrimoniam malignitatemq; insignẽ acquisierit beneficio naturę ad extremitates expellitur, ibiq; temperamentum partis destruit, gangræ-

nam-

namq́; inducit. A venenata n. & maligna qualitate insitum partis calorem præfocari, atq; extingui, Doctissim. FERNELIUS lib. 7. cap. 7. de externis corporis affectibus, testatur. Hujus rei exemplũ habes in tractatu meo de Gangræna, cap. de causa gangrænæ ex qualitate occulta.

Fotus & inunctiones non profuerunt, primò, quia materia morbi profunda erat, Vidi ego sæpissimè abscessus ex pituita acri ortos, in quibus ossa carie contaminata erant, priusquam cutis exulceraretur. Ante annos aliquot una cum DN. D. ZVINGERO piæ memoriæ Basiliensem invisi, cui etiamnum per intervalla abscessus in capite suboriuntur, in quibus cumprimum apparent, cranium ad duram meningem usque erosum conspicitur. Ea in parte capitis dolor præcedit: qui tamen non usque adeo gravis est, sed diuturnus, tandem quoq; cutis in tumorem elevatur, paulatimq́; suppuratur, Aperta vomica ossa carie adeò contaminata inveniuntur, ut etiam absque difficultate ad meningem extrahi possint: Historiam integram ut adscribam otium non datur, videbis illam, Deo volente, posthac. Secundò non profuerunt inunctiones propter spissitudinem & densitatem cutis. Pedes enim & digitos pedis, callosa cute investitos esse omnibus notum est. Non potuerunt igitur medicamenta ad locum affectum usq; penetrare. Tertiò, quia inunctiones poros obstruebant: Olea n. etsi calida sint, semper tamen aliquid visco-

Ad problema. 2.

Observatio.

viſcoſitatis ſibi adjunctum habent, præcipuè autem ea olea, quæ per infuſionem fiunt.

Venæ ſectio in pede nihil prodeſſe potuit. Materia enim cum jam eſſet in motu, & ad pedem deflueret, per venæſectionem copiosè attractam fuiſſe, quis eſt, qui ambigat? Potius itaque per alias vias educenda, quam ad extremitates, partes inquam, in quibus calor nativus & humidum radicale jam antea labefactatum & ferè extinctum, attrahenda erat.

Ad problema 4. Coaleſcunt vulnuſcula nonnulla, proculdubio quia ſuperficialia, & tantũmodo in cute erant. Duo verò vel tria coaleſcere noluerunt: cum profundiora, & partibus nervoſis proximè eſſent: quapropter excitato dolore materiam, quæ ad reliqua affluebat vulnuſcula ad ſe attraxerunt: ita ut reliqua exſiccarentur, & coaleſcerent. Quia tamen materia aliqua, ut antea quoque dixi, acris & maligna ſubeſſet, & propter dolorem humores continuò affluerent, ſequuta eſt inflammatio, tandemque caloris extinctio. Hæc ſunt vir clariſſime, quæ ad tuas in præſens reſpondere potui, Addidiſſem hinc & inde obſervationes, & exẽpla ad inſtitutum noſtrum facientia, ſed occupationes, quibus hîc Bernæ obruor, id non concedunt. Quas ad DN. D. BAUHINUM & DN. D. SARACENUM miſiſti litteras, eas omnes tradendas curavi. DN. D. LENTULO (qui reſponſum promittit) ſuas tradidi, Clariſſimum virum DN. D. SENNERTUM meo nomine quæſo ſaluta

rà plurimum. Vale amantissime DN. D. DÖRINGI, & cum tuis omnibus feliciter vive diu. Raptim Bernæ Helvetiorum 24. Aprilis 1611.

Clarissimo & præstantissimo Viro Dom. GVILHELMO FABRICIO HILDANO *Medico & Cheirugo apud Paterniacenses ordinario, Domino & amico honorando* MICHAEL DÖRINGIUS D. *S. P. D.*

QUid causæ sit, Clarissime DN. FABRICI, quod annuo fermè spacio, nihil planè literarum ad me dederis, non semel mecum cogitare cœpi. Quò fit, ut valdè vereor, literas illas, quas ante menses septem ad te exaravi, manus tuas non pervenisse. Id quod factum nolim, adjunxeram enim alias, quas tum ad clarissimum virum DN. D. LENTULUM, tum DN. D. SARACENUM mitti cupiebam: ut & cum ipsis literariam istam consuetudinem colere inciperem, utut autem sit, nolui tamen præsentem occasionem ad te scribendi negligere ut scilicet intelligeres, nihil mihi posse accidere gratius, quam si crebro literas tecum commutem. Ero autem pro temporis & aliorum negotiorum ratione brevissimus. Promisi dudum me ad te perscripturum, in quos affe-

Dysenteria Giessena, in quos affectus desierit. affectus dysenteria illa, quę ante annum sesqui alterũ nos afflixit desierit, quinq; autem à me potissimum observati: Primum enim studiosus quidam natione Saxo postquam convaluit, *Ophthalmia.* acerbissimam ophthalmiam incurrit, cui sanatæ defluxio ad talum dextri cruris successit. Deinde amplissimi Dicasterii Giesseni Cancellarius JOHANNES STUPPIUS, à dysenteria *Fluxus hæmorrhoid.* fluxu hæmorrhoidum, è quo antea nunquam per totam vitam laboraverat corripiebatur. *Catarrhus suffocativus* Tertio lanio quidam, quarta post dysenteriam hebdomada, catarrho suffocativo perimebatur. *Parotis.* Quarto studiosus è Dania oriundus, parotide sinistra & utriusque genæ inflammatione, quæ in abscessum etiam desiit affligebatur, qui ægrè etiam, ne facies turpitudinem aliquam contraheret, Deo auxiliante, mea opera tandem restitutus, denique rusticus quidam è vicino pago per semestre cum dysenteria conflictatus est. Illud etiam tunc deprehendi, cum quod à nimio potu ægros sibi temperare, tum convalescentes à nimio corporis motu sibi cavere oporteat, prioris rei multa possem adferre exempla, si necessarium id esse ducerem, posterioris unicum saltem addo, in studioso quodam Westphalo, à me observatum, cum enim plenè à me restitutus esset, animi recreandi gratiâ, extra urbem egressus, ac paulò longius exspaciatus, in recidivam incidit, à quo ægrius priore dysenteria postea liberatus.

Illud

Illud etiam ex te quærere libet: utrum eos, qui primò insultu gravissimè statim à Dysenteria affliguntur, & creberrimas dejectiones habent, facilè emergere posse credas? Contrarium enim cum ratio tum experientia evincere videntur. Ratio quidem, quod non tam materiæ copiam & malignitatem, quam viriũ imbecillitatem portendat. Experientia verò utpote, quod non tantum Professorem nostrum mathematicum, piæ memoriæ, Dom. M. NICOLAUM HERMANNUM, sed & quaternos studiosos, de quorum uno alias ad te scripsi, tali ratione extinctos viderimus. Hæc raptim ad te scribere placuit, ne nihil omnino literarum hac occasione à me acciperes, Vale cum tuis diutissimè & à nobis salve, Scribebam Giessæ Hassorum die 12. Martii Anno 1611.

OBSERVATIO XLVII.

Ex haustu aquæ frigidissimæ, stupor dolorificus crurum, & Dysenteria gravissima sequuta.

Viro

Viro Amplissimo atque Doctissimo Dom. MICHAELI DÖRINGIO BRESLAVIENSI, *Philosophiæ & Medicinæ Doctori longè celeberrimo, & in in Illustri Academia Giessena Hassor. Medicinæ professori ordinario Amico singulari. Gvilhelmus Fabricius Hildanus*

S. P. D.

MEas quod non acceperis, clarissime mi DN. DÖRINGI, vehementer doleo. In scribendis enim ad te literis, quotiescunque sese obtulit occasio, & occupationes gravissimæ non obfuerunt, minimè negligens fui, & cur, quæso, non scripsissem? Amicitiam enim nostram, quoad vixero, scriptis tecum fovere cupio. Meas igitur ad te, uti quoque tuas ad me, sæpissimè in tanta locorum distantia, malo quopiam fato intercipi, imo & prorsus interire, non est quod dubito.

Quæ de Dysenteria scripsisti, libenter legi; mirum, profectò, post tantas evacuationes & inanitionem corporis, tam graves, tamque periculosos consequi posse morbos. Causam ego potius ad qualitatem humoris peccantis, quam ad quantitatem referendam esse arbitror. In Dysenteria enim corpora humoribus acribus & malignis onerata esse, omnibus in confesso est. Si igitur natura, in fine morbi, ex-

cre-

crementum aliquod, ad partem aliquam corporis expellit, etiamsi in minima fuerit quantitate, propter acredinem tamen atque malignitatem suam, gravissimos morbos procreat.

Dysenteria illa gravissima, quæ superioribus annis hic & in Vicinia multos è medio sustulit, varios quoque post se reliquit morbos. Reverendus Dom. JOHANNES MERULA, Ecclesiæ paterniacensis Verbi Divini Minister fidelissimus, communis noster amicus, cum à Dysenteria ferè curatus esset, angina gravissima correptus fuit. Historiam integram, nunc, ut adscribam otium non datur. Videbis illam in tertia Centuria observationum. Sed & multi post Dysenteriam doloribus articulorum, & quidem gravissimis, excruciati fuêre.

Puellus quidam, quatuor circiter annorum ætatis, & filius Dom. JACOBI DE TRIBUS Paterniacensis, post Dysenteriam, Lienteria simul & vomitu correptus fuit, ita ut quicquid ingereret, aut per superiora, aut per inferiora, indigesta rejiceret. Multa quidem, sed pauco cum fructu, adhibui medicamenta, tandem quum mater iterum enixa fuisset, suasi ut pro infantulo recenter nato nutricem quæreret: alterum verò, morbo confectum, & ferè consumptum, iterum lactaret. Paruit; neque absque successu. Intra breve *Observatio de puero lienteria laborante.*

P enim

temporis ſpacium pleniſſimè reſtitutus fuit. Ventriculum tamen & ventrem ol. nucum muſcat. maſticis & menthæ inunxi, & emp. ex tacamaca applicui.

Poſſem & alia quamplurima exempla, de malignitate Dyſenteriæ in mediũ adferre: ſed proli as ſcribendi litteras, occupationes nunc non permittunt. Unum tamen & quidem nõ vulgare exemplum, antequam hujus epiſtolæ finem faciam, tecum communicare viſum eſt, prius tamen ad quæſita tua tribus verbis, pro temporis anguſtia, reſpondere viſum eſt.

Ad 1. quæſtionem. Primò abundantiam potus, dyſentericis minimè convenire tecum ſentio. Inteſtina enim abluit, ac nimis lubrica reddit potus copia. Sint itaque poculenta aliquomodo ſpiſſa, & ſtipticitate quadam prædita: quo humectando, & nutriendo, etiam partes roborare poſſint.

Ad 2. Motum corporis dyſentericis adverſiſſimum eſſe, quis negare auſus eſſet? Si enim medicamentum purgans, ut Hippocrates: & experientia ipſa teſtantur, & celerius, & copioſius educit ſi corpus movetur, ſegniter verò, & tardè, ſi ſomnus inducatur, quanto magis id in dyſentericis, in quibus facultas retentrix viſcerum, ſupra modum labefactata eſt, exſpectandum? *lib. 4. Aph. 15.*

Ad 3. Dyſentericos qui ſtatim ab initio morbi, graviſſimè laborant, & creberrimas dejectiones

nes

nes habent, vix evadere posse, rationi consentaneum est. Materia enim quia acris, & maligna intestina vellicat, & dolores maximos inquietudines, & virium prostrationem exsuscitat.

De dysenteria gravissima.

Cæterum historia de Dysenteria gravissima sic habet: JAQVES BUXER Paterniacensis, faber lignarius, vir juvenis & robustus, cum ex itinere, & violento motu corporis, supra modum incaluisset, & maximum haustum aquæ frigidissimæ bibisset, in febriculam continuam incidit: ex qua tamen potius naturæ beneficio, quam medicamentorum, curatus fuit: Nullos enim adhibuit medicos. Sed quid fit? à febre vix curato, aliis & quidem gravissimis symptomatis (quæ cum morbo isto novo ante annos viginti in Hassia orto, Krebelkranckheit/multum conveniebant correptus fuit. Stupore enim dolorifico, & molesto, crurum cum agitatione aliqua convulsiva circa nervos, & periostium, vexabatur. ita quidem ut nonnunquam, crura à pedibus ad coxas usque formicis scatere viderentur: idque maximis cum doloribus, atque nunc extensione, nunc retractione nervorum accidebat. Ego cum in consilium adhibitus essem, & in curatione morbi per mensem integrum pauco cũ fructu occupatissimus fuissem dysẽteriâ, quæ tũc apud nos grassabatur, correptus fuit. Dysenteriâ inquã, adeo gravissima, ut nõ

P 2 solum

ſolum ſanguinem & ramenta, verum etiam de ſubſtantia inteſtinorum maximis cum doloribus torminibusque excerneret. Febris aderat ardentiſſima, inquietudines magnæ, aliaque peſſima ſymptomata. Fœtor indies adeo auctus fuit, ut tandem familiares & amici amplius cum ipſo verſari non poſſent. Vermes, quales in carne putrida procreari ſolebãt non ſolum cum excrementis copioſè rejecit, ſed & ſponte per ſeceſſum exſerpſerunt. Ab umbilico uſque ad pedes adeo reſolutus fuit, ut excrementa alui, ſimul & urina, involuntariè & guttatim effluerent. Ego ab initio morbi corpus aliquoties rhabarbaro, myrobalanis, & ſimilibus purgavi, & nihil quæ in Dyſenteriæ curatione deſiderantur, omiſi, Aſtringentia tamen propter vermium abundãtiam, & fœtoris vehementiam, (ne putrida, & venenoſa illa materia in corpore retineretur) exhibere auſus non fui. Purgare quoque amplius propter virium imbecillitatem non potui, quapropter victu optimo vires quantum potui, refocillavi: & quæ putredini adverſantur, parteſque nobiles roborant, exhibui. Cum verò in quartum menſem circa ipſum ita occupatus fuiſſem, tandem Divino favore, tum à Dyſenteria tum etiam à priori morbo pleniſſimè reſtitutus fuit.

Porrò, vir clariſſime, quid, quæſo, ſentis de cauſa hujus dyſenteriæ tam graviſſimæ? Ego excalefactionem corporis, & potum frigidum

gidum primariam omnium horum ſymptomatum cauſam extitiſſe arbitror. Ex potu enim aquæ frigidiſſimæ, ſanguinem & humores repentè, & præter modum refrigerari, & veluti coagulati fuiſſe, ac poſtea putredinem contraxiſſe, veriſimile eſt. Ex illa porrò putredine vapores maligni ad nervos pervenerunt, & dolorem iſtum convulſivum excitarunt. Eandē præterea materiam in parte aliqua corporis putrefactā, acrem, & malignam redditam, nec non ad inteſtina delatam, dyſenteriam reliquaque ſymptomata excitaſſe, mihi videtur. Tuam tamen hac de re opinionem, atque ſententiam libenter intelligam. Vale vir Ampliſſime, & in bonum publicum feliciter vive diu. Raptim 24. Maji. 1611.

OBSERVATIO XLVIII.

Ex maximo hauſtu frigidæ febricitans eodem die extinguitur.

MAximus & frequens inter medicos celebres, in febribus eſt uſus potus frigidæ aquæ, & à Galeno multis in locis celebratus, ſervatis tamen diligenter circunſtantiis, à Ga-

leno Method.med.lib.2.& alibi, notatis. Qui secus faciunt, & indifferenter frigidam exhibent, ægris non remedium salutare, sed necem aliquando offerunt, ut idem Galenus libro de consuetudine exemplo Arionis Peripatetici testatur. Huic enim, in febre exhibita frigida, subitò exanimatus est. Non autem à Galeno ipso ut clarissimus D. RIOLANUS (procul dubio præter opinionem inopinateq; scripsit) sed ab aliis medicis exhibita fuerat.

Cuidam Ludimagistro Ebrodudi idem accidit, Ille cum febre ardenti laboraret, à Medico suo, viro pio, docto, atque in Hermetica medicina undiquaq; docto, vehementer postularet, ut sibi haustum frigidæ permitteret, concessit ipsi medicus, eà tamen lege, ut limites mediocritatis minimè transgrederetur.

Discesso medico, aqualem impletum frigida cum sibi à domesticis adferendum mandasset, ac haustum maximum, & quantum anhelitus sufferre potuit, bibisset, eadem die extinctus est.

Itaque antequam exhibeatur frigida, circũstantiæ, ac conditiones omnes illæ, quæ à Galeno Method.med.lib.9. & 11. traduntur, expẽdendæ conveniunt. Apud Anth. Beniven. de abditis ac mirandis morborum causis ac curationibus similis casus reperitur.

OB-

OBSERVATIO XLIX.

Ex Aceti potu vir interimitur.

EX frigidiſſimo aquæ potu febricitantem interiiſſe ſuperiore obſervatione declaravimus. Nunc idem ex aceti potu accidiſſe, addam. Juvenem ſanum, ac robuſtiſſimũ in Lindorff propè Düſſeldorpium cognovi, is Ratingiæ in Ducatu Montenſium, vino inebriatus, domum rediit, ac cum itineris, tum potationis cauſa æſtuans poculum cereviſiarum apprehẽdit in culina: ubi cum, inſcius, loco cereviſiæ ultra libras duas hauſiſſet aceti, intra horas 24. expiravit.

Clariſſimus Dn. D. ARNOLDUS MANLIUS, vir doctrina atq; experientia verè inſignis, & in Academia Colonienſi Medicinæ Profeſſor longè celeberrimus, atque primarius, Præceptor meus plurimũ honorãdus, mihi narravit, ſe Comitis cujuſdam noviſſe famulum, qui cũ ex violentiſſima & celerrima equitatione ſupra modum incaluiſſet, totumque corpus ſudore perfuſum eſſet, & maximum hauſtum vini frigidi bibiſſet, protinus mortuus in terram cecidit. *Obſervatio.*

OBSERVATIO L.

Ex immersione corporis excalefacti, in aquam frigidam gravissima symptomata tandemque mors sequuta.

DIvini Hippocratis lib. 2. Aphor. 51. sententiã ubi sic scriptũ reliquit Plurimum & repente evacuare, aut replere, aut calefacere, vel refrigerare vel quovis alio modo corpus temerè movere periculosũ, verissimã esse quotidiana experientia, in praxi nos docet. Subitaneas n. mutationes, natura vix absq; periculo sufferre potest, quod autẽ, inquit idẽ Hippocrates, sensim fit ac vicissim, periculi expers est. Porrò quã periculosũ sit internas partes in ardentib. febrib. aut aliquã aliã ob causam æstuantes, repentè & intẽpestivè refrigerare, ex duab. præcedentib. observationib. apparet: in præsenti verò observatione æstuosũ corpus, ne extrinsecus quidẽ, absq; maximo periculo repentè refrigerari posse, exemplo demõstrare visum est.

Reverendus vir Dn. JOH DUMOLLIN, presbyter in Morins, haud procul Paterniacũ, vir robustus & annũ circiter 33. agẽs cũ quadã die tẽpore messis, in agris supramodũ incaluisset & post occasũ solis domũ rediret, in rivulo quodã sese immersit: imo & caput eadẽ aqua abluit. Verũ interim dũ se abluebat, forte fortuna subucula in rivulũ decidit. Quũ verò solus esset,

ſet, neq; palliũ imo ne thoracẽ quidẽ penes ſe haberet, ſubuculã illã ita madidã induere coactus fuit. Hinc corpus antequam ad ædes ſuas perveniret, repentè & ſupra modum refrigefactum, & calor ille maximus externarum partium intempeſtivè, ad interiora repulſus fuit. Quapropter non diu poſt exorta eſt febris, dolor capitis; tuſſicula quoque ſicca & hypochõdriorum tenſio, paulatim ſequebantur. A febre quidem naturæ potius, quam artis (nullos enim adhibuit medicos) beneficio curatus fuit. Dolor vero capitis & tuſſis, ad finem uſq; vitæ ſuæ, ipſum perpetuo comitati ſunt. Ab initio morbum neglexit, poſtea vero quum videret, omnia in pejus rui, nunc Medicos eruditos, nunc empiricos adhibuit, ſed fruſtra ita enim induratum erat hepar ipſius, uti ego hiſce meis manibus aliquoties palpavi, ut lapidis duritiem ferè præ ſe ferret. Auctâ paulatim duritie hepatis, hypochondriorum tenſione & tuſſicula, febris hectica quoque & appetitus proſtratio ſupervenerunt. Tandem planè extenuatus, è vita diſceſſit, Anno 1608. cum per duos integros annos vitam hancce calamitoſam vixiſſet.

OBSERVATIO LI.

Hydrops, urinæ potu ſanatus.

QUidam ex domeſticis Nobilis viri JOAN. FRANCISCI DE MARTINES, Domini de

 Bouriod,

Bouriod, JEAN VASCHAUT nomine, natione Sabaudus, ſeptuagenarius, ſed robuſtiſſimus, morbiſq; rarò obnoxius, Anno 1597. tertianâ febre mirum in modum arefactus & extenuatus fuerat, ita ut poſt menſes ſex ab eadem curatus in aſcitem inciderit. Quocirca corpore priùs purgato, ex conſilio prædicti Domini de Bouriod, ſingulis matutinis in aurora, unum vel alterum hauſtum propriæ urinæ ebibebat. Id cum ſpacio quatuor menſium continuaſſet, & interim hydragogis aliquoties purgatus fuiſſet, quin etiam optimam victus rationē obſervaſſet, tumor ventris & tibiarum paulatim ſubſidit, tandemq; pleniſſimè convaluit, qui cum ad annum 1604. proſpera valetudine uſus fuiſſet, tandem menſe Decembri ejuſdem anni propter catarrhum decumbentem, in phthiſin incidens extinctus fuit.

OBSERVATIO LII.

Quæ in cadavere hydropici obſervatione digna, reperta.

ANn. 1596. 14. April. Cadaver cujuſdā quadragenarii aſcite extincti, coram viro doctiſſimo ac celeberrimo Dn. Georgio Jeniſchio, Ladiſlai Welenii, Baronis Zerotini Medico ordinario diſſecui, & quæ ſequuntur annotatione digna inveni.

1. Par-

1. Partes musculosæ abdominis serosis humoribus refertæ erant.

2. Vacuum ventris aqua fœtida adeò repletum fuit, ut intestina planè ea innatarent.

3. Intestinis omnibus, à piloro, usque ad rectum, undique corpuscula alba, callosa & pinguia, magnitudinem pisi non excedentia, mediante tenuissimis fibris appendebant.

4. In mesenterio nulla, neque vena, neque arteria apparuit.

5. Hepar durum, inflatum & colore pallido erat, parumque in se continebat sanguinis: Renes ejusdem erant coloris.

6. Lien valdè exiguum, extenuatumq; erat. Idque illam ob causam, quod scyrrhus magnus circumcirca vase, cùm illa, quæ lienem ingrediuntur, tum quoque quę ex illo prodeunt, intumuerat. Scyrrhus autem iste obstaculo fuerat, quod lien crassiorem & feculentiorem partem sanguinis, ad se ex venis mesaraicis non attraxerat.

7. Quia octiduo ante ipsius obitum è regione lumborum ruptus fuerat abscessus, multũque emanaverat purulentæ ac fœtidæ materię, visum fuit inspicere partem illam, incisa itaque cute, subjecta caro ad vertebras & homoplatas usque sphacelata & putrida reperta est. Interim tamen color in extrema parte cutis vix mutata.

OBSER-

OBSERVATIO LIII.

Quidam cum deglutiviſſet Gammarum maximis cum doloribus moritur.

FAtuus quidam in aula cujusdam Principis Oeſophagum adeò amplum habebat, ut cruſtam panis, etiamſi duriſſimam & magnitudinem ovi gallinæ ferè adæquantem, facillimè deglutire poſſet. Quadam die cum gammaros vivos in culinam attuliſſent, ex adſtãtium perſuaſionibus, ut gammarum vivum degutiret; incitatus atque inductus fuit, id cum parvo negotio feciſſet, protinus dolor & cruciatus adeò maximus ſequutus eſt, ut continuò ex una in alteram partem cum aſperrimis doloribus ſe projiceret, multa ipſi à Medico quodam doctiſſimo & mihi amicitiæ juncto, adhibita fuerunt præſidia, ſed fruſtra; poſtquam enim ad quartum uſque diem, doloribus iſtis maximis & continuis, febre, convulſionibus & deliriis excruciatus eſſet, finem vitæ ſuæ impoſuit.

OBSER-

OBSERVATIO LIV.

De cohærentia præputii cum glande.

JUvenis quidam viginti circiter annorum ætatis, cum juvenculam formoſam ſatis duxiſſet, ipſe verò ad congreſſum ineptus eſſet, paulatim diſceptatio & diſſenſio domeſtica inter utrumque exorta. Unde ambo in Conſiſtorium matrimoniale vocati, quæ diſſenſionis inter ipſos cauſa ſit, inquiritur; unus atque alter ſuas, minus tamen validas adfert rationes. Illa de veritate aperienda & confitenda ſtrenuè admonita, ſe à marito noctes diesque mirum in modum & absque ulla voluptate, imò ad pudendorum excoriationem uſque defatigari indicaverat. Ut itaque quæ hujus rei cauſa eſſet innoteſceret, decretum fuit, ut genitalia ejus à me inſpicerentur. Tum præputium mediante ligamento, ſubter balano firmiter adhærentem animadvertebam, ita quidem ut titillatione quadam facta, cum mẽbrum virile erectum fuiſſet, balanus perinæum verſus retraheretur, penisque planè reduplicaretur.

Incurvatio autem hæc atque reduplicatio membri in congreſſu difficultatis omnis cauſa fuerat. Purgato itaque corpore, & in cubito

venâ

vena incisa, ipsum in sedem collocavi, & ministris, qui brachia & crura tenerent constitutis, cultello separatorio, præputium à glande separavi, postea linteum reduplicatum, & albumine ovi madefactum, inter præputium balanumque imposui. Post primum apparatum, digestivum per dies aliquot, deinde verò exiccantia, cicatricemq; inducentia applicui, moderatam item Venerem concessi. Sic divino favore curationem feliciter absolvi, ut deinceps nullum hac in re persentiret incommodum.

Annotatio.

Affectus hic, duplici de causa fit. Aut enim propter ulcus præputii & balani, aut ab ipsa prima formatione. In balani enim & præputii ulcerum curatione facillimè & præcipuè in pueris, ambo coalescunt, ita ut deinde præputium retrahi non possit, fiantq; ad propagationem inepti. Quapropter in hujusmodi ulcerum curatione, Chirurgus ut diligentiam adhibeat, necesse est. Ego laminam plumbeam incurvatam & aliquo modo crassam imponere solitus sum: aliquando quoque pulverem aliquem exiccantem, veluti plumbi usti, lithargyrii, cerussæ & hujusmodi copiosè inspergo. In hoc autē nostro ægro cohærentia hæc à prima formatione originem duxerat, quod & sæpissimè usu venire solet, ut plurimum tamen in juvenibus, quum libidinibus Venereis titillari incipiunt,

cipiunt, aut abrumpitur, aut propter frequentiorem penis erectionem, ita distenditur atque relaxatur, ut postea nullum vel exiguum saltem inferat incommodum. Quum autem vinculum hocce abscindere necesse fuerit, diligentia adhibenda est, ut id per medium fiat, ita ut neque præputium, multo minus balanus attingatur, præcipuè si vinculum non in infima parte balani fuerit. Facilè enim eo loci ductus urinarius perfodi, indeque fistula consequi poterit, ex qua postmodum hæc incommoda sequerentur, ut tàm urina, quam semen per illam efflueret. Potiùs itaque de præputio (nisi aliter fieri possit) quam de balano abscindendum. Etiamsi enim præputium perforetur, incommodum tamen non est æquiparandum perforationi ductus urinarii. Paulus Ægineta tamen lib. 6. cap. 56. in contraria est sententia, vult enim ut potius de glande, quam præputio aliquid auferatur quod ego intelligendum existimo, quum cohærentia in carnosis partibus balani, veluti ad latera aut suprema parte acciderit. In infima verò parte id vix sine læsione ductus urinarii fieri posse, certum est: scimus enim ductum in illa parte tenui tantummodo membrana vestitum esse, quæ incisa, postmodum difficillimè coalescit.

OBSER-

OBSERVATIO LV.

De partu monſtroſo Prægæ nato.

GREGORIUS HORSTIUS D. *Illuſtriſſimi Landgravii Haſſiæ Medicus, & in illuſtri Academia Gieſſena Medicinæ Profeſſ. ordinarius, Guilhelmo Fabricio Hildano. S.P.D.*

SI vales cum tuis ex voto, præſtantiſſime FABRICI gaudeo, tibique ſignifico me præter ſpem à Muſis meis Academicis diutius abfuiſſe, qui ferè totam æſtatem Pragæ conſumpſi, quo in loco illuſtriſſimo meo Principi à ſervitiis medicis adfui, ut & in hanc uſque horam hîc dimiſſionem ad meos exſpectare cogor. Quid de communi patriæ noſtræ ſtatu exſpectandum, & mihi & aliis incertum eſt, Deus ab Eccleſia & Rep. totius Germaniæ periculum imminens avertat. Ad literas tuas quod non reſponderim abſentia mea in cauſa fuit: nec enim adhuc hodie eaſdem legi, niſi quod intellexerim eaſdem apud collegam Dn. D. DŌRINGIUM cuſtodiri. Licet autem ad manus meas non pervenerint, nihilominus cum amicus noſter communis Dn. GOTSCHALKUS MONHEMIUS aliquid literarum ad te daret, nolui

noluí intermittere, quin una meis quoq; te salutarem, tuæque meditationi subsequentem historiam medicam subjicerem.

Pragæ factum fuit, hac ipsa præcedente æstate die 18. Julii, ut puer nasceretur, cui jecur, intestina, ventriculus & lien, cum mesenterii maxima parte, extra umbilicum propenderint, qui horas paucas vivens, vitam sat miserè vix incipientem, cum morte mox commutavit. *Historia de Monstro Pragensi.*

Monstrosus & miraculosus hic partus, postquam manifestaretur, protinus à quibusdam ex celebrioribus Medicis, aliisque viris doctis, de dissectione deliberatum fuit, ut non solum exterius viscera præter naturam propendentia, sed etiam interior corporis illius dispositio consideraretur. Qua de causa in præsentia Dn. D. GUILHELMI MAJORIS, Dn. D. THOMÆ MINGONII, Dn. M. JOHANNIS KEPLERI Mathematicorum Principis & aliorũ, corpus paulò ante sepulturam aperiebatur. Interius in infimo ventre parvus inveniebatur jecoris lobus, ex quo vena cava sursum ac deorsum progrediebatur, qui continuus erat cum jecore externo, & peculiarib. membranis circumdatus, per umbilici foramen eidem jũgebatur. Externum jecur plenariam jecoris formam habebat, venam portæ ex mesenterio externo quoq; recipiebat, & cum ventriculo vesicula fellea, liene, cęterisq; partib. consueto modo coherebat. Ut aũt per umbilici foramen gula quoque descen-

debat in ventriculum, sic intestinum postremū eodem itinere cavitatem infimi ventris petebat, & extremo gutteri inferiori jungebatur. Cætera interius quo ad renes vasa spermatica, cæteraq́ue membra generationi dicata, justo modo sese habebant. In reliquis membris nihil singulare observavimus, nisi quod ejusmodi oblata occasione, maximè sic urgente rem ipsam Dn. KEPLERO fundamenta monstraverim, quod infans in utero non propriam sed maternam tantum vivat vitam. Ex admiranda vasorum cordialium unione, quatenus ad oculum tunc temporis exhibui anastomosin, qua jungitur vena cava & arteria venosa, & processum, cujus beneficio arteria magna, & vena arteriosa uniuntur, qua ratione pulmones in embrione sanguinem immediatè ex cava, & spiritum ex arteria magna recipiunt, ab omni interim operatione corde quiescente. De quo vide plurima sufficientia argumenta, in libro secundo Exercit. nobilium, de corpore & anima, quæst. de vita infantis in utero.

Sed quæ causa fuit hujus deformitatis scire gestis? Externam quidem ex relatione matris tibi refero. Quæ cum à Domino D. MAJORE & me interrogaretur num fortè partui tali quandam occasionem præbuisset, cum lachrymis respondebat; quod tribus mensibus ante partum, vitulum mactandum præter voluntatem detinere coacta, eoque partim aper-

to,

to, procidentibus illis viſceribus, ex abdomine quodammodo commota fuiſſet. Vide mi FABRICI quid poſſit imaginatio prægnantium, quam ego partus hujus monſtroſi cauſam primariam fuiſſe ſtatuo. Quis enim negare poteſt, eandem in accidentium mutatione plurimum valere in prægnantibus, quod quotidie infantium maculæ, mori, lentigines, literæ, verrucæ, figuræq́; partium teſtantur? quũ nimirum phãtaſia ſpiritibus & humoribus imperet, iisdemq́ue motum diverſum imprimit; quemadmodum plenius FERNELIUS, LAURENTIUS, PORTA & alii demonſtrant. At verò & hæc varietas accidentalis tantum fuit, nimirum reſpectu ſitus, quam ob cauſam veriſimile videtur, imaginationem totum hoc negotium peregiſſe, quatenus tunc temporis ritè quidẽ formata fuerint viſcera, ſed adhuc mollia, minusq́ue firmis ligamentis coherentia & tenerrima cute vix circumdata. Adfuit igitur cauſa procatarctica, impellens phantaſia, una cum cauſa ſine qua non, ipſius ſcilicet materiæ patientis habilitate, embryonis ſcilicet mollitie & imperfectione, cujus diſpoſitio cærea, ſubtilisq́ue facilimè depravatæ phantaſiæ maternæ, commotionem ſuſcipit, quatenus infans in utero tanquam pars matris vivit, eandemq́; humorum ſpirituumq́; commotionem cum eadẽ ſuſtinet. Quod eo citius fidẽ apud te merebitur, ubi miraculum ſequẽs præſenti cõjunges, ubi matris vehemẽs imaginatio trib. tã-

Obſervatio, de præputio inciſo.

Q 2 tum

tum à partu septimanis, simile quid tétavit: id- que in puello filii Dn. KEPLERI Mathemati Cæsarii, qui ante biennium natus est, præpu fere inciso & inverso, propter cogitationem v hementiorem matris, qua hospitem quẽdam peregrinũ tunc temporis observabat, qui, qu modo matutinis illis horis circumcisionem J daicam Pragæ perfectam viderit, referebat. S difficilior est quæstio, quam ut plenariè à n inter turbas aulicas explicari possit. Compl mentum à te exspecto. Vale & exemplar Ce turiæ problematum, cui tuas aliquot episto addidi, proxima occasione à me exspecta, it rum vale cum tuis & editiones tuarum obse vationum matura. Raptim Coloniæ Agripp næ 8. Septembris 1610.

OBSERVATIO LVI.

De partu monstroso, exempla al quot.

Viro amplissimo atque doctissimo Domin D GREGORIO HORSTIO, *Philosop summo, & illustrissimi Principis ac Domi D. LVDOVICI Landgravii Hassiæ Me co ordinario, & in illustri Academia Giess Medicinæ Profess. celeberr. Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

NE de negligentia, in respondendo me accuses, vir amplissime, Dom. & fautor æternùm honorande eas, quas tu superiori anno 8. Septemb. Coloniæ dedisti 11. hujus mensis die solummodo ad me pervenisse, scias. Eæq; multis de causis mihi tam gratæ quam quæ gratissimæ fuêre, in primis autem propter singularem, quem in eis mihi communicasti observationē. Insererem illam libenter tertiæ Centuriæ observationum mearũ, dummodo id tuo cũ consensu fieri possit. Similem historiam apud JULIUM OBSEQUENTEM me legere memini. Anno enim ab urbe condita 646. puerum à parte priore, alvo aperto, ita ut nudum intestinum conspiceretur, natum fuisse refert.

Causam præcipuam monstrosi partus, imaginationem fortem & phantasiam prægnantis esse, tecũ censeo. Etiamsi enim EMPEDOCLES monstra solum nasci dicit, si multum fuerit semen, si paucum, si divulsum, si evanidum, si inordinato motu immissum, si transpositum, aut uterus spiritu incluso distortus. Videmus tamen rarissimè mõstra nasci, nisi imaginatio vehemens intervenerit. Imaginatio enim ut LUDOVICUS MERCATUS ex Divo Thoma refert vis quædam est in organo corporali, unde ad speciem imaginatam mutatur spiritus corporeus, in quo firmatur vis formativa, quæ operatur in semine: & ideo mutatio fit in prole ex imaginatione parẽtis si sit fortis. Movent enim, inquit idem Mercatus, potentiæ superiores in- *Gal. de hist. Philos.*

fimas, & aliquãdo earum actus potentius perficiũt, quam ipfemet naturales, ut videre eft in ira, timore, triftitia, ac cæteris animæ paffionibus, quæ potentius & efficacius univerfum corpus turbare habent, & humores undiq; movere, quam ipfæ naturales, ex quo cõftat fpiritum illum ab imaginativa potentia prædicto modo motum efficacius fuas vires exercere, & formationis effigiem delineare, quam ipfa formativa quæ ex parentis membrorum conditione prodierat & in femine præfuerat. Hujus quoque fententiæ fuiffe Plinium ex lib. 7. cap. 12. ipfius hiftoriæ colligere eft. Quid plura? Quum omnes vires ac naturales facultates, inquit LEMNIUS, totæ fint in formando fingendoq; fœtu, fit ut muliere aliquo modo perculfa, omnes humores ac fpiritus, ad ima ferantur, atq; in uteri feceffum confluant, quibus quum accedit inhærens, penitusq; menti infixa, cõfpectæ rei imaginatio, vis ipfa, quæ formationi infiftit, eam formam ac fpeciem, quam animo concipit, effigiat ipfique fœtui inducit.

De occultis naturæ mirac. l. 1 c. 4.

Gravida quædam, ut idem LEMNIUS fcriptum reliquit, cum picturam pueris hydrocephalici fpectaffet & inde attonita fuiffet, exacto geftationis tempore, non fine vitæ difcrimine, infantem edidit fungofo, ftupendæque magnitudinis capite.

Exemplum I.

Anno 1600. Nobilis quædam ac honefta matro-

matrona in Rol, ad lacum Lemannum, quum primo utero gestaret, & sub initio secundi mẽsis imprægnationis, ante crucifixum transiret, necnon latronis ad sinistram pendentis crura confracta, distortaq́ue attentè & nimis curiosè inspiceret, eamq́ue ob causam cum attonita atque commota esset, puellam ex dextro crure mirum in modum deformem postea procreavit. Ego 23 Februarii 1601. in consilium vocatus, rotulam nullam inveni, crus quod valdè extenuatum, & cum altero crure proportionem nullam habuit, coxam versus retractum fuit: neque extendi potuit. Ossa enim cruris, ossi femoris, secundum naturæ ordinem, ut articulum effingerent, non adjacebant; sed sursum retracta, cavitatem illam quam inferiora femoris capita efficiunt adimplebant, ita ut os femoris aliquomodo promineret. Proinde os femoris versus genu, latum depressumq́ue, ut solet, minimè erat, neque duobus capitibus aut appendicibus, multò minus intervallo illo inter prædicta capita præditum, sed aliquo modo oblongum & in acutum desinebat. Pes similiter versus suram reflectebatur; ossaq; cruris simili modo, ut de osse femoris dictum est, prominebant, ut ex annexa figura videre licet.

Porrò etsi ambo articuli facilimè hinc & inde reflecti possent, in sedem tamen naturalem difficulter reponi, repositis verò retineri minimè potuerunt. Idque non solum ob ligamentorum impotentiam, verum etiam quod prædicta ossa cavitatibus suis atque extuberantiis, quorum beneficio se invicem recipiunt, carebant. Hanc ob causam quum malum incurabile esse cognovissem, manum adhibere nolui. Post meum abitum nonnulli alii vocati fuerunt, sed frustra, vivit adhuc puella ista, formosa & reliquis membris quam optimè constituta est; grallis quinetiam tam eleganter ac dextrè incedit, ut nihil supra.

Exem-

Exemplum II.

Illuſtris quædam gravida, cum quadam die crepidis incederet, & forte fortuna vacillaret, aliquomodo commota atque perturbata fuit. Puellum poſtea progenuit, cui pes (ſi rectè memini) dexter ita diſtortus fuit, ut digiti verſus talum interiorem, totuſq; verò pes ſuram verſus reflecteretur. Itaque cum incederet, non planta pedis, ſed potius malleolo exteriori, ſolum calcabat. Cum verò in hoc ſtatu vitæ tertium annũ ætatis prætergreſſus eſſet, & nõnulli abſque ſucceſſu tamen, in conſilium adhibiti fuiſſent, tandem & ego accerſor. Medicamenta multa, primò emollientia, jam enim omnia indurata erant, poſtmodum quoque corroborantia applicui.

Deinde Inſtrumenta ferrea adaptavi, quibus paulatim pedem, Divino favore, ita reſtitui, ut poſtea abſque difficultate, & erectè quidem, & ornatim incedere poſſet, nullumque hujus deformitatis veſtigium appareat. Vivit adhunc iſtum annum 1613. Generoſus iſte & 24. annum ætatis attingit.

Exemplum III.

Coloniæ Agrippinæ puellam novem annorum ætatis, formoſam, & ex nobili familia oriundam vidi, cui collum uteri unà cum collo

vesicæ confusè propendebat. Urina continuò & involuntariè non sine maxima molestia, & dolore effluebat. Adjacẽtes n. partes sua acredine exulcerabat: quapropter ego aliquãdo in consilium adhibitus, anodyna exsiccãtia, aliaque quæ prodesse videbantur præscripsi.

Causa autem hujus mali, talis fuerat. Mater cum utero gestaret, accedit ad illã paupercula, eleemosynamque ab ipsa exposcit: simul & suæ paupertatis causam, & quod propter prolapsum uterum, operari non posset, exponit. Quum autem, quomodo affectus iste in difficili partu sibi accidisse narraret, commota & perturbata fuit prægnans, puellamque postea, uti dixi, defectuosam progenuit.

Exemplum IV.

Anno 1590. Nobilis quidam propè Hildenam, ex uxore sua puellam formosam accepit, ea quum ad tertium & quartum annum ætatis pervenisset, nec stare, multò minus incedere, aut urinam retinere potuisset, accersitus fui. Spina autem dorsi, inprimis circa lumbos, & os sacrũ, adeo lubrica, & laxa erat, ac si nullis ligamentis aut nervis præditæ fuissent vertebræ. Medicamenta multa cum interna, tum etiam externa, quæ partes nervosas roborant, præscripsi & adhibui, sed frustra uti & post me nonnulli alii & quidem viri docti manum adhibuerunt. Matrona autem hæc, dum prægnans

gnans esset, quadam die ex scamno in dorsum cecidit, & quia ex casu isto supramodum commota atque perterrita fuerat, verisimile esse mihi videtur, puellam affectum suũ inde contraxisse. Anno 1612. cum Hildenam profectus essem, puellam istam adhuc vivere, non tamen absq; suffulcris incedere posse, ab ipsius fratre mihi renunciatum fuit.

Cæterum imaginatio illa fortis prægnantium, ex terrore, aut maxima aliqua commotione animi concepta, non solum monstrosi partus causa existit, verum etiam si in malacia, & primis quidem gestationis mensibus, prægnanti, quod avidé concupivit, denegatũ fuerit: imprimitur fœtui stigma rei expetitæ, & ut plurimum valetudinarius est. Nonnunquam quoque in utero moritur. Hujus non alia mihi ratio (LEMNII verbis utor) excogitari posse videtur, quam quod contracto mœrore mulieris animo, spiritus vitales imminui, atque humores fœtui alendo destinatos, alio averti, nec ad uterum deferri contingat: Sic ut infans alimento, quo ipsum mater expleri noluit, destitutus vel elanguescat, vel emoriatur. Anno 1608. hujus rei exemplum non vulgare mihi videre contigit, honesta matrona paterniacensis gravida cum esset & quadã die artolaganos, qui veluti vento inflato, extuberãt, quosq; hic in cõviviis pro bellariis parare solebãt, avidè nimis appeteret, ancillæ verò eos ut palato suo satis grati essẽt minimè parassẽt, ne-

scio

ſcio quo mœrore, tædioque correpta fuerit prægnans: quamobrem reliquum tempus geſtationis multis cum doloribus, ac moleſtiis contrivit. Tandem nimirum 20 Martii puellam non tantum ſupramodum debilem, & extenuatam, verum etiam rei appetitæ ſignatam peperit. Quandoquidem è regione oſſis ſacri tuberculum habebat, quod horum artolaganicorum formam omnino præ ſe ferebat. Ad ovi anſerini magnitudinem elevatum inæquale tamen, aqua & flatu repletum fuit tuberculum hoc. Membrana qua inveſtitum fuit, adeo tenuis atque poroſa erat, ut humor ſeroſus copiosè per illam exſudaret, hinc vires adeò imminuebantur, ut quarta die ætatis expiraret.

Ante ſepulturam quum præſente patre & Dn. EMAN. URSTISIO partem affectam inſpicerem, cavitatem ductumque inter quartam & quintam vertebram lumborum inveni. Non tamen in medio ſpinæ erat ductus ille, ſed aliquomodo ad latus dexrum vergebat. Mater enim cum cibum hũcce avidè uti dictũ eſt, appeteret, dextra locum illum fricaverat. Rotundus erat ductus ille, & communi perioſtio inveſtitus: ejus magnitudinis ut minorem digitum facilé exciperet.

Per ductum autẽ hũcce vas quoddam mẽbranoſum, ſuisque quoque venis capillaribus præditum ex ipſo cavo hepatis, extra cutem (ubi dilatatum, extuberantiam illam efformaverat) deſcendebat. Ad latera præterea duo a-
lia

lia vaſa, quæ ex arteria magna proveniebant, tuberculo inſerebantur. Hujus rei nonnulla alia exempla habeo, ſed nunc plura adſcribere non licet.

De ſtatu APPOLLONIÆ SCHRIERE in poſtremis meis ad te literis prolixè ſcripſi, Vale itaque vir ampliſſime, & æternum feliciſſimè vive.

OBSERVATIO *LVII.*

Matrona parturientium doloribus tam vehementibus corripitur, ut intra horas viginti quatuor expiraret.

Viro Clariſſimo atque Doctiſſimo Dom. ANDREÆ WEICHIO *Medicinæ Doctori amico ſingulari. Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

DIuturnum ſilentium tuum, clariſſime atq; amantiſſime DN. D. WEICKI, moleſtum mihi fuit, ab eo enim tempore, quo Baſileâ diſceſſiſti, nihil planè literarum tuarum, præter eas, quas 4. Martii Breſlaviæ, dediſti, accepi. Ex quibus te vivere & bene valere magno cum

cum gaudio intellexi Deumq; suppliciter oro, ut te quàm diutissimè incolumem conservare velit Familia mea laus sit Deo, optimè valet: Ego verò utcunque præteritam æstatem Basileæ apud illustrem quendam ægrum contrivi: ubi tantos habui labores, atq; vigilias, ut propriam meam valetudinem negligere coactus fuerim. Propter lõgam præterea absentiam meam Paterniaco, aliæ quoq; difficultates intervenêre. Hinc aucto in me humore melancholico, in quartanam (ab initio continuam) incidi. Febris quidem curata fuit, sed remanserunt obstructiones viscerum, quæ etiam nunc molestiam maximam mihi adferunt, sed fiat voluntas Domini.

In praxi rara nonnulla, hoc anno, mihi occurrerunt. Lausannæ fœtum mortuum, cujus situs planè præternaturalis, aut monstrosus erat, feliciter extraxi. Misissem delineationem nisi longè à bibliotheca mea abessem. Puerpera nunc optima valetudine fruitur. Ante mensem contrarium mihi videre accidit, rem tibi communicare non gravabor.

Vigesima quarta Maji Dom. Andreæ Morge Arcis Mons dicta (quæ inter radicem Jurati & lacum Lemanum sita est) œconomi uxor, matrona pia atque honesta, & triginta annorum ætatis: cum quinto utero gestaret, & finem novi mensis attigisset, doloribus parturientium correpta fuit circa horam decimam matu-

matutinam, cum pro more, & quidem cum voluptate pransa esset, dolores tam acerbos, & motum fœtus tam vehementem ac impetuosum fuisse, ut vix unquam similes visos, adstantes referebant.

Quapropter vires protinus mirum in modum prostratæ fuêre. Circa horam tertiam pomeridianam lipothymia & horrores maximi supervenerunt: quo tempore infantem in utero animam reddidisse verisimile esse mihi videtur. Dolores enim atque conatus ad parturiendum ab eo tempore cessarunt, nec fœtus percipi potuit. Ego accersitus, circiter undecimam noctis ad ipsam perveni Tum pulsus ferè nullus percipi potuit: extremitates frigidæ erant: & sudor frigidissimus totius corporis aderat & brachiũ dextrum extra vulvam propendebat Quapropter mortem proximam esse, prædixi: Ne itaque inventionem meam, quæ hactenus in multis feliciter mihi successit apud vulgus odiosam redderem, manum adhibere nolui, adstantium tamen & ipsius ægræ precibus commotus, nonnihil confectionis alkermes aqua cinamomi parumque vini dissolutæ propinavi. Postea quia genitalia veluti arida erant (quandoquidem ne guttula sanguinis profluebat) sacculũ, ex radicibus, herbis, floribus, & seminibus emollientibus, relaxantibus & dolorem sedantibus, applicui, unguento quinetiam emollienti, imum ventris, coxas, os sacrum, & genitalia inunxi. Tandem *Observatio.*

dem

dem inuncta manu eodem unguento, situm infantis expiscari cœpi: qui etsi monstrosus esset, ut postea dicam, & brachium dextrum, uti dixi, extra collum matricis propenderet, capút tamen, quod pectori incũbebat, (prius inuncto, & clementer intruso brachio infantis) versus collum matricis manu reduxi. Verum cum uterus, & ipsius collum propter virium, & expultricis facultatem, summam imbecillitatem, supramodum clauderetur, adeoque constringeretur, ut manus mea sufferre nõ posset: ab opere desistere coactus fui: brachiũ mox iterum egressum est: Et sequenti die circa horam decimam matutinam naturæ satisfecit.

Ego admiratione captus, quænam possit esse causa, quod fœmina illa, alioquin sana, tam citò extincta fuisset, suasi ut cadaver incideretur. Aperto itaque ventre ipsius vacuum sanguine seroso repletum, reperi.

Propter ingentes enim dolores, & violentum motum infantis, venæ nonnullæ in ipso parengimate hepatis, & circa os sacrum, ruptæ fuerant. Inde profusionem sanguinis & mortem subsequutam fuisse, nullum est dubium. Situs autem fœtus talis erat, caput collo matricis proximè adjacebat. Brachium dextrum, quod lividum, extra collum matricis propendebat.

Crura versus pectus & caput ita reflectebantur, ut pedes in vertice conjungerentur, manus

manus ſiniſtra hypochondrio dextro ita erat impoſita,ut brachium,crura verſus poplitem, amplecteretur. Exempto fœtu ſchirrhum duriſſimum, qui magnitudinem capitis infantis ferè adæquabat,inveni. Ille autem utero non ſimpliciter adhærebat,ſed ipſum corpus uteri in ſcirrhum concretum,atque induratum fuerat.Porrò ſchirrum huncce,cauſam fuiſſe mortis, nemo abnuere poterit, Quandoquidem uterus ratione hujus ſchirrhi, ita anguſtus factus fuerat,ut cum mulieri adeſſet partus, ſeſe extendere non poſſet. Et quia fœtus maturus &vegetus,talem impetum fecerat,ut venæ rumperentur, necnon hæmorrhagia & mors ſequeretur. Simile exemplum habes in prima centuria obſerv. 67.

Porrò periculoſam & mortalem eſſe hæmorrhagiam internam, ſequens exemplum fidem quoque facit.

Obſervatio de hæmorrhagia interna.

Ante annos aliquod juvenis quidam,natione Sabaudus, in conflictu vulnus paulò infra umbilicum, acie gladii, recepit: ex quo intra paucas horas Lauſannæ vitã cum morte commutavit. Ego cum ventrem deſecuiſſem, ipsũ ſanguine plenum reperiri. Vena n. cava, è regione renum acie gladii vulnerata fuerat.

Baſileæ,laus ſit Deo,peſtis nunc omnino remiſit: ſed Paterniaci,proh dolor, vehementer graſſatur.Apolloniam Schreieram poſt decenneminediam, nunc iterum comedere,bibere, ambulare,excrementa excernere,actioneſque

R ſuas

ſuas naturales habere, ad aures tuas perveniſſe, non dubito. Centuria mea ſecunda futuris nundinis Deo volente, prodibit. Hæc Bernâ, inter multas occupationes, raptim ad te ſcribo, Vale doctiſſime atq; amantiſſime Dom. D. Weicki, & utere eo qui tuus eſt.

Ampliſſimum virum Dn. D. Kirſtenium, reliquoſque viros doctos apud vos, ut quàm officiosè meo nomine ſalutare non graveris etiam atq; etiam rogo. Iterum vale & millies. Bernæ Helvet. 10. Junii 1611.

OBSERVATIO LVIII.

Ex immodica & violenta ſternutatione profluvium menſtruorum graviſſimum atque periculoſiſſimum.

NObilis matrona in agro Meldunēſi quinquaginta circiter annorū nata, vidua, robuſta, & plethorica, circa principium menſis Martii Anno 1607. abſq; cauſa manifeſta ſternutatione violēta correpta fuit: ita ut per quadrantem horæ continuo ſternutare cogeretur, vixq; anhelitum trahere poſſet: tam violenter concutiebantur interiora omnia. Cæterum in iſta agitatione, & concuſſione viſcerum, maximos etiam ſentiebat dolores è regione oſſis ſacri,

tri, & imi ventris: menſtrua quinetiam ſimul eruperunt atque profluxere, & quidem non ſimpliciter, & ſecundum naturæ ordinem, ſed per duos integros menſes, abſq; ulla ferê intermiſſione. Ab initio per diès quindecim fluxus non admodum copioſus erat, poſtmodum tamen vehementior factus, ad talem debilitationem pervenit matrona iſta, ut lectum amplius egredi non poſſet. Tandem 12. menſis Maji, 1607. cum rem in anguſto poſitam eſſe vidiſſent adſtantes, me in conſilium adhibuerunt.

Præſcripta optima victus ratione, inunctis lumbis, & oſſe ſacro, unguento refrigeranti, & imo ventri applicato cataplaſmate aſtringenti brevi convaluit, & adhunc uſq; annum 1609. bona valetudine fruitur.

OBSERVATIO LIX.

Ex profluvio menſtruorũ in gravida abortus, aliaq́; graviſſima ſymptomata.

MEnſes aliquando in gravidis prorũpunt, & quidẽ, tam in matris, quã in fœtus, quẽ geſtant, cõmodum. Ut plurimũ tamen hujuſmodi evacuationes periculo nõ vacare, ſequẽs hiſtoria fidẽ facit. Honeſta matrona & uxor M. Ludov. Webers, civis Moratẽſ. cũ anno 1608. 6. ſi bene memini, utero geſtaret, cõtinuo mẽſtruali fluxu vexabat abſq; tamẽ cauſa manife-

sta. Verum cum vix tertiæ mensis gestationis finem attigisset, & 25. Junii noctu parturientium doloribus correpta esset, protinus, & antequam matronæ accurrerent, fœtũ cum multo sanguine, & humore seroso enixa est. Obstetrix cum advenisset, fœtumq; inter culcitras, cum copioso sanguine coagulato invenisset, adeo perterrita fuit, ut de secundina educenda nequaquam cogitaret, putabat n. illam grumis sanguinis inhærere. In lecto itaq; collocata ægra, secundina in utero remansit. Hinc factum est, ut continuò dolotibus & conatibus magnis afficeretur. Dolore & torminibus ventris auctis, lypothymia quoq; nausea, & vomitus frequens supervenit. Ex partib. non solum genitalibus verùm etiã ex ore fœtor maximus, qui totum cõclave, in quo decumbebat puerpera, adimplebat, exhalavit: inprimis quotiescunq; evomebat, Post dies octo cum febris esset ardens, dolores, tormina, & conatus maximi vomitiones putridæ, & syncope, frequentes sudores frigidi, cum extremitatum frigiditate, & ut verbo dicam, cum omnes nihil aliud quã mortem proximam exspectarent, venit ad me maritus, literis cõmendatitiis Dn. Petri Schnellii, ejus loci verbi divini ministri: instructus. Ego etsi de recuperanda valetudine penè desperarem, nolui tamen virum istum tam anxiũ, tamq; de uxore sua sollicitum, absq; medicamento aliquo, à me dimittere; Sequentem itaq; potiunculam præparavi.

℞. Con-

℞. Confectionis alkermes ʒ ij. *Potus cordialis.*
Aquæ cinamomi distillatæ absque vino ℥ ij.
Syrupi papaveris erratici ℥ j. ß.
Cornu cervi usti & præparati ʒ ij.
Aquæ Boraginis & decocti agrimoniæ & veronicæ an. ℥ iiij. Misce fiat potio, de qua singulis tribus horis sumebat cochlearia tria. Vinum item decocto agrimoniæ & veronicæ diluebat. Prima nocte cum medicamento isto usa esset, aliquo modo meliusculè se habere, viresque nonnihil recolligere cœpit. Sequenti die similiter de præscripta potiuncula utebatur: verum versus solis occasum, aucta fuerunt tormina ventris, supervenerũt & conatus, & parturientiũ dolores maximi, quapropter cũ præ dolore & anxietate è lecto descenderet, ecce secundina cum multo sanguine coagulato, ac putridissimis humoribus, simul & semel excidit. In lectum denuò collocata, usum præscriptæ potionis cótinuavit, & victus rationem optimam observavit, sicq; restituta fuit, ut cum 8. Augusti Muratum venissem, illam in culina, circa domestica negotia sua peragenda sollicitam reperirem. Crura tamen, facies, totumq; corpus inflatum erat, inflatione œdematosa, pulsus undosus & urina cruda lympidaque. Tussicula quoque & anhelitus difficultate vexabatur. Et quia noctu inquietudines maximæ aderant, nec somnum capere posset, sequentem potiunculam tribus horis post cœnam exhibui.
℞. confectionis alkermes ℈ j.

Succi papaveris albi ℈ß.
Cum aqua cichorii fiat potio.

Potio ad somnũ conciliandum.

Ea nocte satis bene quievit, multumq; amissarum virium recuperavit: quapropter sequenti die 12. nimirum Augusti illam hac potione purgavi

Potio purgans.

℞. pulveris nostri laxativi ʒ.ß.
Syrupi rosati solutivi compositi cum rhabarbaro, agarico, & sena ℥j. cum s.q. decocti agrimoniæ, veronicæ, cuscutæ, seminis anisi, fœniculi & liquiritiæ, fiat potiuncula, qua quinquies clementer expurgata fuit.

Decima tertia die nihil sumpsit, 14. verò & 15. ad semiunciam aquæ nostræ regiæ cum aqua fœniculi, & anisi propinavi.

Decima septima ipsam iterum purgavi, sed extracto de rhamno, quo & postea aliquoties per intervalla expurgata fuit.

Sequens quoque vinum medicatum præscripsi, quo ad tempus usa est, per horam ante prandium.

Vinum medicatum.

℞. Radicum petroselini,
Fœniculi,
Liquiritiæ,
Hirundinariæ, cariophyllatæ,
Cinamomi an. ℥j.
Herb. Agrimoniæ,
Veronicæ,
Cuscutæ,
Cardui benedicti,
Centaurii minoris,

Florum

Florum sambuci, &
Genistæ Hispanicæ, an M. j.
Incidãtur omnia minutim liganturq; in sacculum, aut projiciantur in dolium. Postea superinfundãtur vini albi, ℔. xx. aut mensur. octo.

His divino favore ita restituta fuit, ut ad hunc usq; diem 6. Martii 1609. quo hæc scripsi, optimè sese habeat.

OBSERVATIO LX.

Ex imperforato utero, gravissimorum symptomatum exempla aliquot.

Exemplum I.

PUella Coloniæ non ex obscura familia nata, anno decimo sexto ætatis, singulis mensibus, vẽtris torminibus maximis, lipothymia, vertigine & nonnũquam paroxysmis epilepticis per dies aliquot mirũ in modũ divexabatur. Tandem quũ sanguis per nares ipsi copiosè erupisset, in pristinã rediit valetudinem, ita ut munera sua domestica liberè expediret, donec mẽse sequẽti rursus similib. symptomatib corriperetur. Affectu hocce ultra spacium anni sic durante in consiliũ vocatus fui, symptomataq; hęc omnia ex retẽtis mẽstruis ꝓvenire, adstãtib. significavi. Postquã itaq; mihi puella hęc curãda cõmissa esset, omnemq; diligentiã ad mẽses

provocandos frustra adhibuissem, ut viro nuberet suasi, quia præter naturalem huncce motum atque fluxum ad naturales vias in matrimonio diversum iri sperabã. Puella vero postquam omnib. modis matrimonium recusasset, & ego quidnam in causa recusationis hujus esset, diligenter investigassem, ad matrimonium se planè ineptã confessa est. Verum ut affectus nobis innotesceret, coram matre naturalia detegere coacta fuit, tum collum matricis subter pinnaculis mediante solida, validaq; membrana, clausum deprehẽdi. Suasi itaque, ut corpore prius pręparato, membrana hęc incideretur, & pessaria ex spõgiis ad id præparatis, & unguẽtis appropriatis illitis infigerentur. Hoc enim modo viam hancce naturalẽ aperiri, & sanguinem, qui ad superiora regurgitarę solitus, ad inferiora revocari facilè posse sperabam. Quũ verò puella operationẽ hãcce vehemẽter abhorreret, parẽtibusq; etiamsi periculo om̃ni vacaret suspecta esset, ipsã in hacce miseria reliqui.

Exemplum II.

Dom. LUDOVICUS HUBERTUS Regis Galliæ Chirurgus anno 1608. casum nõ minus annotatione dignum mihi cõmunicavit, qui ita se habet. Aurifaber quidem Parisiis in põte nummulariorũ habitans, cum puellã honestam duxisset, sibiq; in cõgressu liber aditus ad illam nõ daretur, quin etiã illa in congressu de dolore, & quod difficulter maritum admittere posset, cõquere-

quereretur, post menses aliquot etsi illa se gravidam esse suspicaretur, de divortio tamen maritus cogitare cœpit. Ne tamen temerè atq; inconsultò quicquam tentaret, parentes ex una atque altera parte accerset, iisque mentem suam aperit; quibus, ut collegium Medicorum atque Chirurgorum convocaretur, visum est. Congregati itaque fuere, M. Hieronymus de la Noë, Simon Petrus, Ludovicus Hubertus, Franciscus de la Leurie, omnes Chirurgi Parisienses jurati. His inspectis muliebribus, collum matricis mediante membrana dura atque callosa, clausum reperierūt, sed quod summopere notandum, membrana illa hinc inde parvis exiguisque foraminulis, ad menses expurgandos perforata fuerat. Communi itaq; consensu hancce membranam prædicti Chirurgi inciderunt. Postea pessaria unguentis appropriatis illita intromiserunt. Sic brevi ita restituta fuerat, ut de divortio non amplius loqueretur maritus. Post menses autem sex, ab incisione facta (res profectò admiranda & rara) infantem sanum ac maturum progenuit. Tanta enim in coitu matricis aviditas attrahendi fuerat, ut etiam sperma per exigua illa foraminula attraxerit.

Exemplum III.

D. BARTHOLOMÆUS CABROLLIUS Chirurgus Monspeliensis longè celeberrimus sequentem historiam recenset, quam hic in gra-

tiam eorum, qui Gallicam linguam non callent, brevibus annectere non gravabor.

Anno, inquit, 1592. Monspelii ad puellam septendecim annorum natam, & dolorib. parturientium non absimilib. mirum in modum vexatam accersitus fui. Mater hujus rei causa perterrita (putabat enim filiam suam in castitate aliquid deliquisse) jam antea GERVASIAM obstetricem urbis compellaverat. Illa quum affectum hunc ex arte sua minimè esse agnovisset, suasit ut M. NOEL TURTELIUS mecum in consilium adhiberetur. Pudendis itaque inspectis, collum matricis planè clausum, cum sanguine menstruali extra vasa sua in matricis capacitate novem mensium spacio, quasi gravida fuisset, retento invenimus. Antequam tamen quicquam tentaremus, Dominum Doct. SAPORTAM Universitatis Monspeliensis Professorem celeberrimum, in consilium ut advocaretur, authores fuimus. Deliberatum itaque inter nos fuit, ut incisio recta, & prout affectus nobis viam monstrabat, quatuor digitorum transversorum longa fieret, qua facta à M. NOELE Chirurgo docto atque expertissimo, statim circiter libras decem aut duodecim sanguinis crassi atque purulenti, & qui potiùs fæces vini, quam sanguinem referebat, effluxit. De recuperanda sanitate desperabat ipsamet ægra, post longum tamen tempus, in pristinam sanitatem rediit, & etiam nunc optimè valet. Hactenus Cabrollius. Similem ferè

rè casum, lector apud ANTONIUM BENIVENIUM de abditis morborum causis, cap. 28. videre poterit. Quomodo autem in apertione uteri clausi cum nobili puella processerim, Lector in tertia Centuria observat. videbit.

OBSERVATIO LXI.

De colli matricis clausi apertione.

ANno 1607. die 16. Julii una cum D. SEBASTIANO MEYERO, apud Freiburgenses Helvetior. Doct. Medico celeberrimo à Nobili quodam in agro Aventicensi vocatus, oblata ibi nobis fuerat semestris puella, cui orificium colli matricis, mediante membrana densissima clausum erat. Membrana autem illa undiq; nymphis sive caruncculis cuticularib. adhærebat, quæ superiori sua parte foramine exiguo, per quod urinam excernebat, prædita erat. Parentibus itaque auxilium nostrum implorantibus, altero die puellam in mensam collocavimus, deinde substrato pulvinari, retractis item diductisque cruribus, sequentem stylum exploratoriũ, qui aliquo modo incurvatus, & ex una parte excavatus est per foramen supradictum immisimus, & deorsum versus perinæum usque ad finem membranæ duximus. Tum cultello eoque parvo, & in

in rimam aut excavationē styli imposito, membranam illam, absque ulla adjacentium partium læsione incidimus, quandoquidem acies cultelli excavationem styli egrędiebatur. Incisa membrana, etsi hæmorrhagia nulla sequuta: turundam tamen ex stupis suavibus, albumine ovi cum pauca aqua rosar. admixta, in butam imposuimus, linteum item reduplicatum & eodem liquore imbutum, doloris leniendi & affluxus humorum repellendi gratia applicuimus. Tandem turundam plumbeam, latam & crassam, unguento diapompholygos inunctam indidimus. Sic intra paucos dies feliciter curata fuit.

Styli excavati, & cultelli delineatio.

OBSER-

OBSERVATIO LXII.

De monstroso tumore omenti.

Clarissimo & experientissimo viro, Domino GUILHELMO FABRICIO *Medico & Chirurgo celeberrimo, atque apud Paterniacenses ordinario, Gregorius Horstius D. & Professor medic. in illustri Academia Giessena ordinarius S. P. D.*

FAto vel potius divina providentia factum fuit, vir clarissime & experientissime, ut qui hactenus admodum disjuncti fuimus, magis conjungeremur, cum Giessa nostra vix sex miliaribus à Francofurto distet. Eò lubentius vocationem legitimam & honestam à Landgravio LUDOVICO, Domino meo clementissimo, mihi oblatam suscipiendam putavi, quod scirem hac ratione me tecum, & cum aliis viris doctis inceptam amicitiam, ob locorum propinquitatem eo melius, per literas continuare posse. Responsum ad casum tuum de Gangræna te accepisse spero, una cum observatione singulari Noctambulonis cujusdam: si prælo dignum judicatur, per me licet, ut addatur parti secundæ tuarum observationum. Jam nihil novi, nisi quod Giessa nostra, Dei gratia, optimè floreat, cum in omnibus Facultatibus viros habeat

habeamus ſeleċtiſſimos, quorũ nomina & labores, una cum ἐνστάσει de ſcorbuto, cujus naturam & curationem ex principiis Hippocraticis & Hermeticis jam eruere conor. Hoc tantum ſingulare habeas: & profectò ſingulare, quod nuperrimè hîc in præſentia collegæ mei, & aliquot Chirurgorum, me dirigente, à Chirurgo noſtro ordinario, mulier quædam figuli cujusdam uxor, poſt mortem aperta fuerit, in qua omnia viſcera ritè conſtituta inveniebantur; excepto omento quod in tantam glandulosam molem excreverat, ut mulier, vivens adhuc, ventrem tantæ magnitudinis circumferret, ut ſi ſummè eſſet hydropica: moles illa undique membranoſa erat, ſed interius glanduloſa, adipoſa & ſcirrhoſa. In medio verò cavitas fœtida, ſordidaque ſanie repleta inventa eſt. Pondere librarum quinquaginta ſex, absque læſione reliquorum viſcerum eximebatur: & ſoli ventriculo adnata videbatur.

Obſervatio.

Quid tibi de generatione hujus tumoris videatur, candidè aperias: Ego nihil aliud ſtatuẽdum eſſe video, quam quod glandulæ omenti, quæ undique vaſa frequentia per duplicem omẽti membranã, hinc & inde diſſeminata fulciunt, in tantam molem præter naturam excreverint. Unde & in diſſectione tumoris hujus cavitas ad palmæ magnitudinem inventa, forte à cavitate omẽti relicta, quia tam interius quam exterius glanduloſa ſubſtantia membrana obducta videbatur. Vale, & ſi quid per alia nego-

tia

tia reſcribendum eſſe videtur, Francofortum celebri Palthenio tranſmittatur. Dabam raptim Gieſſæ 12. Septemb. 1608.

OBSERVATIO LXIII.

De monſtroſa umbilici procidentia

Ad clariſſimum atque doctiſſimum virum, Dn. D. GREGORIUM HORSTIUM, *Philoſophum ſummum, & in illuſtri Academia Gieſſena Haſſorum medicinæ Profeſſ. longè celeberrimum, amicum ſingularem, cui Guilh. Fabricius Hild. S. P. D.*

TUæ, vir ampliſſime 12. Septemb. Gieſſę datę 19. Octob. ad me perlatæ fuere: quę gaudio maximo me affecerunt, præcipuè illam ob cauſam, quod Deus Opt. Max. nos propius cõjunxerit, & T. Exc. in florentiſſimam Academiã conſtituerit, faxit Deus clemẽtiſſimus, ut vocatio illa tua ad ipſius gloriã, ædificationẽ proximi, in primis familiæ medicæ utilitatẽ, tuiq; ſalutẽ plurimum conducat. Cæterũ quod caſum de monſtroſo omento cõmunicatum attinet, is mihi multum placuit: eſt n. profectò rarus, nec unquã ſimilem mihi videre contigit, ſuperiori tamen anno Bernæ matronã quinquagenariam robuſtã, ſanã, obeſam & pinguem valdè, inviſi:

Illa

Illa ante multos annos in difficili partu relaxationem umbilici contraxerat, ex qua relaxato peritonæo, paulatim exomphalos planè monstrosa facta fuerat, quandoquidem magnitudinem uteri, qui fœtum maturum gestat, umbilicus propendebat, vẽter nihilominus suam servabat proportionem. Extuberantia vero illa umbilici, veluti ingens saccus ita propendebat, ut manum facilè inter ventrem & saccum istum imponere possem. Porrò tumorem hũcce ex omento prolapso, & sensim in istam magnitudinem aucto, prognatum fuisse verisimile mihi videtur: absque dolore enim, tactuq; mollis & undique æqualis erat: à naturali colore non discrepabat: murmur nullum persentiebatur, ut in hernia fit intestinali: in ventrem retrocedebat nunquam, etiamsi alvum exoneraret, vel in dorsum ægra decumberet, sed semper in eodem permanebat statu. Ex quibus apparet fuisse omentum: idque in illam molem & magnitudinem auctum, sed hæc obiter quæ si non probabilia, verisimilia tamen esse videntur.

Cæterum etsi saccus ille ingens & ponderosus esset, ita tamen corpore erat valida atque sana fœmina illa, ut negotia sua domestica ipsamet administraret. De generatione vero tumoris omenti, cujus mentionem facis, nescio quam aliam adferre debeam causam, præterquam illam ipsam, quam tu quoque statuisti. Ludit enim aliquando natura, ut plus nutri-

menti

menti ad partem aliquam, quam pro sua nutritione opus, amandet. Hinc excrescentiæ prętGer naturales & aliquando monstrosæ fiunt.

Ante Annos 14. Domin. Johannes Griffonius Chirurgus præstantissimus, olim præceptor meus fidelissimus, Lausannæ cuidam viro robusto, & optimo corporis habitu prædito excrescentiam, ad homoplatam dextram, viginti sex librarum pondere, præsente Domino CLAUDIO AUBERTO TRIUMCURIANO apud Lausannenses Doctore Medico longè celeberrimo, multisque aliis feliciter exscidit, convaluit homo iste & forsan hucusque vivit. Tota autem excrescentia ista, præter membranas nonnullas, ad ignem in pinguedinem optimam & ad usum idoneam resoluta est. Causam materialem hujus tumoris, putasne esse sanguinem aëreum, ibique per venas copiosè exsudatum, & à debili calore istius partis in adipem conversum? Sed finem faciam & responsum tuum ad observationem meam de gangræna reliquaque quæ promittis, avidè abs te exspecto, Deumque suppliciter oro, ut T. Exc. ad Reipubl. utilitatem diu conservare dignetur. Catalogum Virorum doctorum vestræ Academiæ accepi; quos omnes ut ille, qui fons est omnium scientiarum, spiritu suo magis magisque illustrare, & in multos annos incolumes conservare velit, oro & efflagito: quęso ut illos omnes meo nomine demissè salutare non graveris. Vale, vir amplissime, & me ut *Observatio.*

S facis,

facis, amare perge. Paterniaci Aventicorum 21. Octobris 1608.

OBSERVATIO LXIV.

De ingenti umbilici procidentia, historia altera.

Ad eundem virum amplissimum atque doctissimum Dn. GREGORIUM HORSTIUM *Philosophum & Medicum summum, cui Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

ANte mẽses aliquot, vir amplissime, fautor & amice æternum honorande, ex Germania Lausannam rediens, nihil præter luctuosa mihi advenerunt. Uxor enim mea, proh dolor, simul & duæ ex filiabus meis peste laborabant. Uxor quidem & filius meus minor natu, convaluerunt, filiæ verò ambo simul & ancilla naturæ satisfecerunt.

Pestis etiamnunc hic & in vicinia gravissimè grassatur, multosq. è medio tollit; perpauci enim, quod summopere deplorãdum restituuntur; non solum propter veneni sævitiam, verùm etiam, quia remedia uti necesse esset, eis adhiberi non possunt.

Porrò ante annos quatuor, de quadam mõstrosa

ſtroſa extuberantia umbilici ad te ſcripſi, fœminam illam etiamnunc ſuperſtitem eſſe arbitror. Ab eo tempore ſimilem affectum in Germania, in nobiliſſima & ſingulari virtute prædita matrona vidi. In illa tamen non umbilicus ipſe, ſed paulò ſupra ipſum peritonæum & pars quædam abdominis, veluti in ſaccum maximum dilatata propendit. In iſto autem ſacco, non ſolum omentum, ſed & inteſtinum aliquod continetur, aliquando enim murmur in ipſo percipitur: & tunc quoque dolor adeſt; nunc vehemens, nunc vero remiſſior, pro flatuum copia. Affectum huncce in difficili partu ſe contraxiſſe, mihi affirmavit.

Cæterum quia hujuſmodi procidentiæ umbilici aut abdominis, raro in ventrem retrudi poſſunt; aut ſi retruduntur, difficulter tamen retinentur, maximaſque moleſtias ægris pariunt, dum propter pondus ſuperiores partes ſecum deorſum trahunt, faſciam quandam ſacculatam excogitavi; quâ extuberantia illa, tam commodè ſurſum retrahitur, atque ſublevatur, ut nullam ferè moleſtiam, aut incommodum pariat.

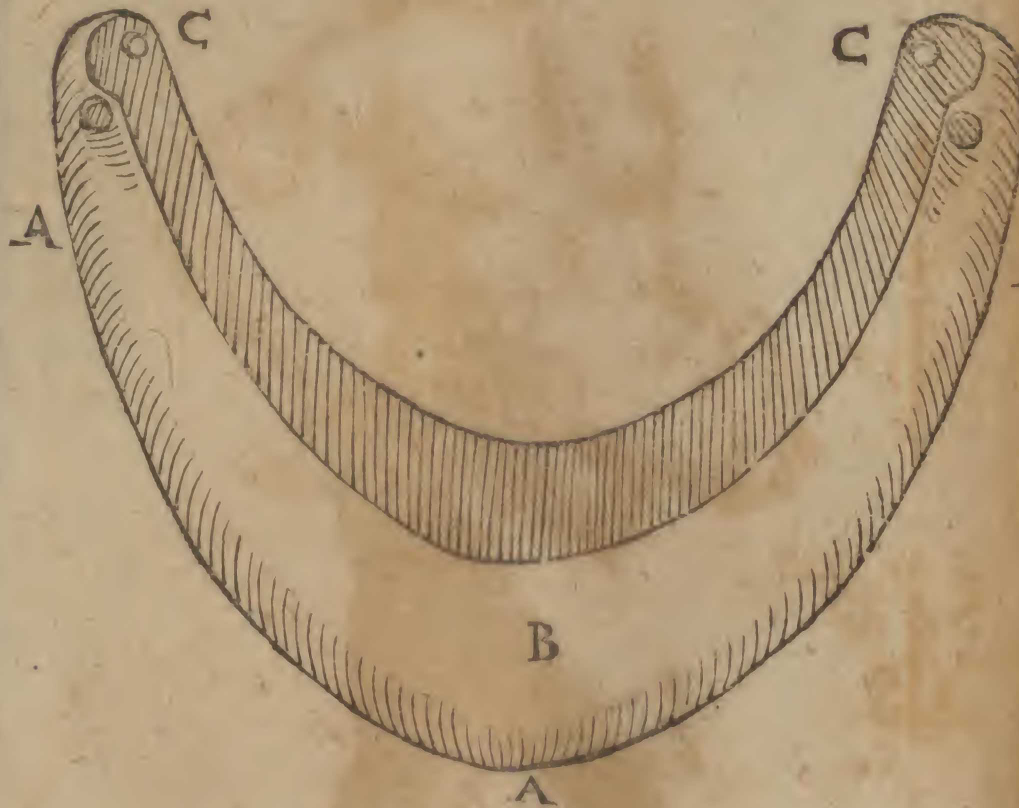
Primò autem ex tela reduplicata paranda, atq; adaptãda eſt thorax; ita tamen ut ultra primam coſtam mendoſam non deſcendat. Thoraci porrò iſti in dorſo, & quidem è regione homoplatarum, ex utroq; latere faſcia, duos digitos in latitudine poſitos, lata, & undiq; pforata annectenda eſt. Iſtis præterea faſciis parvis,

fascia magna & sacculata, beneficio lororū annectenda est. Elevatur autem & delabitur secundum necessitatem & voluntatem ægri, beneficio lororum & foraminum, quemadmodum ex sequenti figura apparet.

Fabricatur fascia illa, ex duabus particulis telæ, in exteriori parte A. A. A. notata consutæ; sic enim in medio, ubi B. notatur, sacculus efficitur, uti ex proxima figura videre licet. In qua C. C. foramina, quorum beneficio reliquis fasciis, uti dictum est, annectitur, denotant. Plura nunc, præ mœrore ad te scribere non possum. Saluta quæso meo nomine clarissimum virum Dn. D. GEORGIUM FABRUM, & literatos apud vos omnes. Vale vir amplissime & æternum vive, meque pro summa humanitate tua, amare perge. Raptim Lausannæ 13. Octobris 1613.

Figu-

Figura fasciæ sacculatæ, ad prominentiam umbilici sublevandam.

Figura, in qua, quomodo prædicta fascia sacculata sit adaptanda & applicanda, adumbratur.

OBSERVATIO LXV.

Duplex vena emulgens in cadavere reperta.

Ad amplissimum atque doctissimum virum, Dn. D. GREGORIUM HORSTIUM *Philosophum summum, & illustrissimi Landgravii Hassiæ Archiatrum, nec non in illustri Academia Giessena Medic. Professorem longè celeberrimum, & pro tempore Rectorem Magnificum, cui Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

POstremas tuas, vir amplissime ac humanissime Francofurti datas, ibidem paulò post tuum abitum, à typographo Choüet mihi traditæ fuêre. Rescripsissem maturius: sed de die in diem ad meos redire, teque Giessæ in transitu invisere posse, sperabam. Verum hactenus frustra: diutius enim, quam putassem detineor: & forsan per mensem unum aut alterum hîc mihi persistendum erit. Postea verò redeundo in Helvetiam, si Deo Opt. Max. ita visum fuerit, T. Exc. videbo.

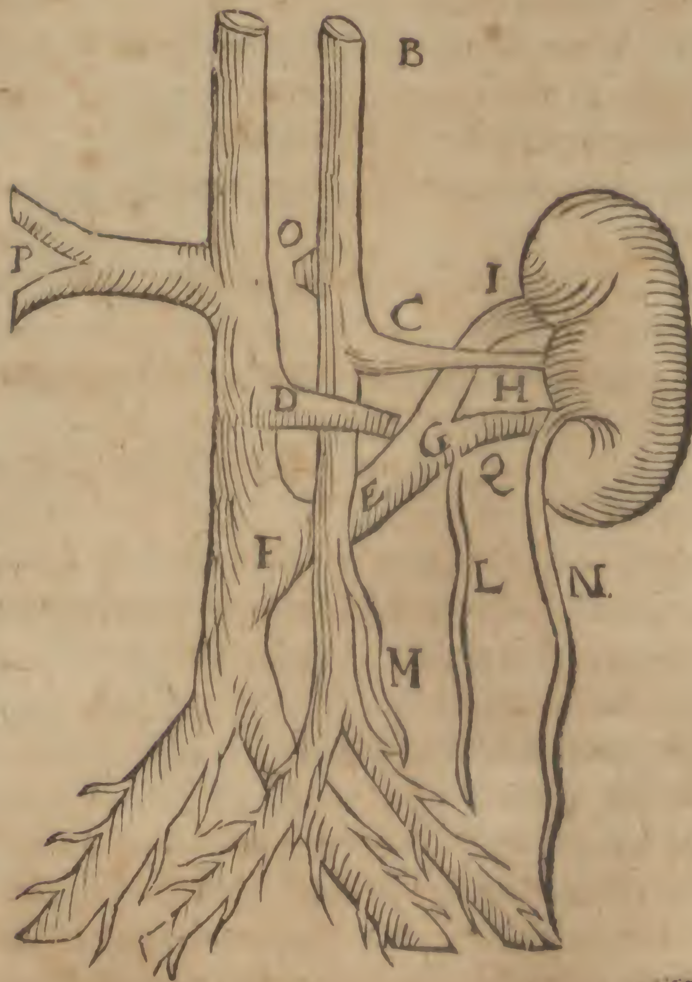
Quæ de Sartoris uxore (quæ tribus ante partum diebus incendio perterrefacta, filium edidit toto corpore maculis igneis infectũ) scribis

profectò & annotatione & admiratione sunt dignissima, successum earum macularum, ut observare non graveris suadeo. Puella ista nobilis, de qua in observatione de partu mõstroso ad te scripsi, adhuc vivit & quidem hîc in vicinia, sed non nisi suffulcris incedere potest, tam efficax est prægnantium imaginatio.

Speculum tuum humanum, quo ornare possem, nihil singulare habeo; ne tamen omnino nuda sit epistola hæc, observatiunculam de duplici vena emulgente addam.

Anno 1601. mense Martio, cum Lausannæ publicè hominis capite plexi cadaver dissecarem, venam emulgentem duplicẽ inveni, quarum una paululum sub altera oriebatur. Naturalis autem vena emulgẽs naturalem suum locum servabat, non tamen cum arteria emulgẽte, sed paulò infra renem ingrediebatur. Præter naturalis verò vena multò inferiùs è vena cava exoriebatur & naturalem venam emulgẽtem, crassitie & magnitudine, longè excedebat. Dividebatur autem in duos ramulos, quorum unus cum vena emulgente conjunctus, renem in sua basi ingrediebatur, alter verò ramus sub arteria emulgente ascendebat, sed mox ad anteriorem partem inflectebatur, & cum ipsa arteria emulgente in renem inserebatur. Hæc quia paulò obscuriora videntur, sequenti schemate adumbrare placuit.

Supe-

Superioris figuræ explicatio.

A. Venæ cavæ truncus, quem à trunco arteriæ magnæ paululum ſeparavi atque disjunxi, ut exortus venæ emulgentis præternaturalis melius appareret, atque conſpiceretur.

B. Arteriæ magnæ truncus.

C. Arteria emulgens.
D. Vena emulgens.
E. Vena præternaturalis emulgens, quæ
F. notata, è venæ cavæ trunco exoritur & arteriæ magnæ trunco ſuccumbit,
G. Hîc dividitur in duos ramulos quorum unus.
H. notatus, aſcendit ſub arteria emulgente, & reflexus ubi
I. notatur, ingreditur renem, unà cum arteria emulgente.
Q. Alter ramus, nonnihil inflectitur, & renem in ſua baſi ingreditur.

Circa diviſionem venæ emulgentis G. notatam, naturalis vena emulgens, cum hac conjuncta, unum ductum conſtituit.

L. Vena ſeminalis.
M. Arteria ſeminalis.
N. Vreter.
O. Dextræ arteriæ emulgentis portio.
P. Vaſa emulgentia dextri renis.

Reliquæ partes omnes, ſecundum naturam ſeſe habebant, tamq; ſanæ erãt, ut vix unquam ſimiles in cadaveribus viderim. Ita quidem ut homo iſte procul dubio, ad ſummam ſenectutem perveniſſet, niſi ſupplicio affectus fuiſſet. His vale vir Ampliſſime cum tuis omnibus quos tecum, una cum clariſſimo atq; doctiſſimo viro Dom. D. Döringio, nec non Dom. D. Schonwald, ex corde ſaluto. Raptim Coloniæ 26. Martii. 1612.

OB-

OBSERVATIO LXVI.

Ex lapſu ab alto, retentio urinæ & abſceſſus in veſica, absque tamen febre & dolore.

Ad virum nobilem D. PAULUM OFFREDUM *Doctorem Medicum, clariſſimum & doctiſſimum cui Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

INter tot homines, qui unquam in Medicina claruerunt, vir clariſſime atq; amice integerrime, ego Hippocratẽ unicè admiror: videtur n. inter homines exceſſiſſe humanũ faſtigium: Hinc evenit, quod omnia quæcunque in praxi occurrũt, doctrinæ ipſius adverſantia (ex quorum numero caſus hic & admiratione & annotatione digniſſimus, quem Exc. T. poſtremis ad me datis literis cõmunicavit, non infimum obtinet locum) meritò ſint annotãda. Porrò quia te circa res medicas ſimul & chirurgicas raro contingentes ſtudioſiſſimũ eſſe video, caſum ex iis, quæ naturæ ordini, & Hippocraticæ doctrinæ adverſantur, non vulgarem, quem mihi videre contigit, communicare non gravabor.

Veriſſimum eſſe Axioma Hippocratis, quod ſcriptum reliquit lib. 2. aphor. 47. Dum pus cõficitur

ficitur dolores ac febres magis accidunt, quàm confecto, nemo eſt qui poſſit in dubium vocare. Attamen Anno 1599. menſe Januario, miles quidam ex præſidiis caſtri Kerpen, 36 annorum ætatis circiter, corpore robuſto, & optima temperatura præditus, cum ab alto decem circiter cubitorum non ſine lumborum contuſione in terram decidiſſet, eadem die urinæ retentio ſequuta eſt, adeò ut ne guttam quidem excernere poſſet.

Altera die advocato Chirurgo catheteris beneficio veſica exonerata fuit.

Tertia verò die morbi, cum ſe Coloniam duci curaſſet, & me unà cum clariſſimo viro Dn D. Johanne Slotano medico celeberrimo compatre meo plurimum honorando in conſilium vocaſſet, chateterem immiſi, ita ut urinã affatim reddiderit. Singulis quoque deinceps diebus, bis aut ter, catheterem immittere coacti fuimus, ſine eo enim ne guttam quidem urinæ excernere poterat, & quidem ad decimũ octavum uſq; diem morbi. Interim ventrem, lumbos, & regionem veſicæ oleis idoneis inunximus, & cataplaſmata applicuimus, uti etiam corpus interdum expurgavimus, potionibus nimirũ per os exhibitis: Enemata enim ad inteſtina aſcendere non potuerant, cum ea ſtatim rejicere cogeretur. Febris tamen nulla, nec inquietudines aderant, neque de dolore ullo conquerebatur. Circa decimum ſextum diem morbi incœpimus bis in die uti ſemicupio ex radi-

radicibus,herbis, floribus & seminibus emollientibus, relaxantibus, aperientibus, & urinam provocãtibus. Hinc prima die,urina paulatim & guttatim extillare cœpit.Sequenti die cum denuò bis semicupio usus fuisset, sponte, & absque catheteris usu, non saltem urinam, verum etiam materiam adeò purulentam atq; fœtidam reddidit,ut fœtorem vix sufferre &in conclavi, in quo decumbebat, persistere potuerimus. Prima & secunda die materia fœtidissima erat,tertia vero& quarta minus fœtida tandem quinta fœtor omnino remiserat, sed pus per multos dies urina permixtum effluxerat. Interim decoctiones aliquot pro abstersione & mundificatione vesicæ, syphone injecimus, corpusq; aliquoties cassia & therebintina lota,expurgavimus. Sicque Divino favore brevi pristinæ sanitati feliciter restitutus fuit.

Abscessum hunc, vir clarissime, in vesica ipsa fuisse, tam certum est ut nihil certius, cathetere enim obstaculum circa orificium vesicæ manifestè persentiebatur. Ex hoc denique tumore extensâ vesicâ, intestinum rectum cõprimebatur, adeò ut clyster ad colon ascendere minimè potuerit. Nonne igitur mirum est materiam hanc,quæ procul dubio ex sanguine concreto,& aliunde in vesicam delapso, generata fuit,absq; dolore & febre, in membra tam exquisito sensu prædita, procreatam fuisse? Hic verò quidnam intervenerit, quod naturæ ordi-

ordinem inverterit, ſcitu nõ eſt admodum facile, quocirca tibi Ambroſiâ Hippocraticæ doctrinæ imbuto explorandum atq; enucleandũ propono: Interim verò te una cum D. Patre optimo ac pio, Deo Opt. Max. cõmendo. Valete & diu vivite Chriſto, & proximo. Paterniaci Aventicor. 25. Auguſti 1606.

PAULUS OFFREDUS.

Viro doctrinâ atq; longo rerum uſu præſtantiſſimo, Domino Gvilhelmo Fabricio Hildano, Chirurgo celeberrimo & amico ſingulari S. P. D.

ADmiratione dignum omnino eſt, quod te obſervare dicis abſoluta ſuppuratione abſceſſus in veſica citra febrẽ ac dolorẽ. Hanc tamen hiſtoriã, quũ ita vis, an eo modo, quo narras contingere potuerit, attẽtius paulò cõſideremus. Suppuratio eſt opus mixtum, ꝙ ſcilicet tàm calori nativo, quã alieno acceptum fertur: hinc fit, ut in magni cujusq; abſceſſus ſuppuratione, ob utrumq; hunc calorẽ concurrentem, magna sẽper adſit effervеſcentia, quẽadmodũ notat Galenus ſuper eo quem citas aphor: Materia porrò, quæ ſuppuratur, mediocriter craſſa eſſe debet, & ex ſemetipſa caloris & humiditatis particeps, ut ab utroq; eo calore agente poſſit in pus mutari: unde ſolus ſanguis propriè ac per ſe i. ſuppuratur, alii verò humores, non niſi propter ſanguinẽ. Quocirca per eam copioſè materiæ effervеſcentiã & ebullitionem, quæ in ſup-

ſuppuratione cõtingit, neceſſario fit, ut copioſi vapores calidiſſimi, per venas & arterias cor penetrent unde febris accẽditur: ipſa verò ſuppurationis materia cũ ob ſui attenuationẽ à calore ſuppurante, majore ſpatio indigeat, membranoſa quævis corpora partis, in qua reſidet diſtẽdens & eorũ continuũ ſolvens dolorẽ excitat, multoq; magis, ſi in parte fuerit exquiſiti ſẽſus qualis eſt veſica, in qua nihilominus magni abſceſſus ſuppurationẽ ſine dolore ac ſebre obſervaſſe te affirmas. Quẽ caſum (ut ingenuè fatear) dũ ſeria cogitatione mecũ revolvo, ne ab Hippocratis & Galeni doctrina, tam alienus videatur aliter paulò explicandum reputo, cũ præſertim tantus ille fœtor quẽ refers, veræ ſuppurationi in qua victrix eſt natura planè adverſetur, ut notat etiã Galen. loco citato. Si quid igitur hac in re, ſatis alioquin abſtruſâ, decernere mihi liceat, exiſtimo putridã illã & fœtentẽ adeo materiã referri debere partim in ſanguinẽ è venis egreſsũ, & per renes ob casũ ex alto relaxatos diſpersũ, quiq; paulatim ibi putreſcens, in veſicam tandem à roboratis renib. tranſmiſſus fuit partim in quoſdam velut grumos ſanguinis initio ſtatim à læſis renibus in veſicam delapſi, qui grumi veſicæ orificium anguſtantes, ibique craſſiori & magis fœculento lotio diutius retento admixti graveolentem adeo corruptionẽ, à legitima ſuppuratione lõgè diversã ſenſim concepere, quæ corruptio dũ ita fieret, nec febrẽ inferre potuit, nec dolorẽ etiã niſi ſub obſcurũ, & qui præ moleſtia illius ſtrangur æ ſen-

ſum fugiebat: quod verò clyſteres æger vix admitteret, veſicæ ob retẽtas materias præter cõſuetudinem extenſæ, & inteſtinum rectũ comprimenti, tribuendum puto. Habes hic paucis, ornatiſſime vir, quam petiiſti à me ſuper obſervatione tua ſententiam, quæ ſi arriſerit, optato fine potitus ero, ſin minus, meam ſaltem apud te παῤῥησίαν, veri amoris indicẽ, agnoſces. Vale.

OBSERVATIO LXVII.

Globulus plumbeus ictu ſclopeti in vacuum veſicæ immiſſus, poſt annos 30. calculoſa materia obductus, tandem invenitur.

A Viro nobili Dom. PAULO OFFREDO *Doctore Medico clariſſimo annotata, mihique communicata.*

S. P. D.

CHirurgica tua ſupellex, vir ornatiſſime, tam locuples eſt, & rerum pulcherrimarũ varietate nitens, ut amicos tuos, quotquot ipſe meritò poſſides, nunquam adeas, niſi plenâ manu,

manu, sive præsens, sive per literas: quod quidē eò gratius est, & laudabilius, quò rarius: cum præsertim hoc nostro seculo longè plura sint, ad amicitiæ aram donaria nuncupantium vota, quam exsolventium. Hanc eādem munificētiam tuam, quod me itidem experiri volueris perrara observatione ad me missa gratias habeo, & ago maximas. Eam nō legi, nemo leget sine fructu, & admiratione, illa ex accurata imprimis & methodica tua curatione, hæc vero ex affectæ partis natura, ejusdemq; sanatione. Quoniam verò petis à me, ut si quid simile hîc sese offerat, id tibi communicē: en casum uti revera contigit, vesicæ per multos annos graviter læsæ citra manifestum incommodum.

Juvenis annor. 20. in bello ictus à globulo sclopetario ad coccygem parte dextra cum aliqua ipsius ossis fractura curatus utcunq; fuit, & cicatrix admodum cava ibidem relicta. Interim prædicto globulo in corpore delitescente (nec enim in ictu pervaserat, nec ulla ipsius in curādo vulnere cura habita est) homo hic totos annos 15. citrà ullum quod persentiret incommodum, trivit. His elapsis de dysuria, doloreq; non exiguo ad vesicam conqueri cœpit adeoq; symptomata hæc indies aucta: ut tandē lotii reddendi beneficio privatus, ad dies plusculos, affectu scilicet remediis omnibus obsistente, morti quam proximus fuerit, quum opportuna Chirurgi ope calculum è vesicæ collo quem ibi cathetere immisso, non exiguum de- *Historia.*

T pre-

prehendit, removentis ac detrudentis permagnā æger urinæ copiam excrevit, qua magnopere levatus, ità denuò cōmodam satis ad alios annos 15. vitam traduxit. At verò anno superiori à recurrentibus ibidem, & in regione renum doloribus intensissimis cum æstu vehementi, in intima pubis ac perinæi regionē, nec non à febre continua plurimum divexatus, obiit. Ejus adaperto cadavere, calculus in vesica ovi molem adæquans, repertus est: quo propter insolitum ejus pondus confracto, globulus ille plumbeus avellanæ magnitudine, apparuit in medio, circa quem longo temporis decursu, sabulosa materia, partim in vesica genita, partim è renibus eò delapsa, sensim accreverat, eò usq; ut tandem mole sua homini illi intolerabilis evaserit: quinimò internæ externæq; ad vesicā partes, una ejus portione livebant: & ipse jam per annos aliquod graviter in ea regione solebat affici, ubi diutius paulò ambulasset, quapropter etiam domi ferè se continebat. Porrò tàm firmiter globulo adhærebat tophacea illa materia, ut vix inde tota eximi potuerit, cujus velut agglutinationis initium inde fuit, quod prædictus globulus in vulnere faciendo ad os illidens, eminētiam ac inæqualitatem receperat. Hîc subsisto, teq; cum omnibus tuis divinæ clementiæ commendo. Vale è Musæo, calend. Junii. Anno 1606.

Tuus ἀνδ δόλ

PAULUS OFFREDUS.

O B-

OBSERVATIO LXVIII.

Lapis olivæ magnitudine per collum veſicæ excretus.

HOneſta quędam Matrona Paterniacenſis, ſexagenaria ac robuſta, ultrà annos duos dolore punctorio è regione colli veſicæ nonnunquã quoq; urinæ retentione, & ſtillicidio laboraverat. Tandem cum præ maximis doloribus & inquietudinibus in febriculam incidiſſet, ego in conſilium vocatus fui. Itaq; cum ex doloris ſpecie, aliisq; ſymptomatibus calculũ adeſſe, probè cognoviſſẽ, hoc modo proceſſi.

Primò corpus ſequenti potiuncula purgavi.

℞. Radicum fœniculi ℥ j.
herbar. agrimoniæ
Veronicæ,
Cuſcutæ,
Herniariæ an M. ß.
Flor. trium cordial. an. p. j.
Sem. aniſi &
Folior ſenæ mundator. an. ʒ iij.
Coquantur in aq. ut colatura redeat ad ℥ iij.
In quibus diſſolve ſyr. roſat. ſolut compos. cum rhabarbaro, agarico & ſena ℥ j.
Electuar. benedictæ laxat. ʒ j.
Miſce fiat potio. *Potio purgãs.*

Purgato corpore per dies aliquot, quatuor

horis ante prandium pro dosi ℥j. aquæ nostræ diureticæ, cui parum aquæ cinam, sine vino distillatæ, admixtum erat, exhibui. Inguini verò sequentem sacculum applicui.

Sacculus.

℞. Radicum & folior. altheæ
Malvarum,
Violar.
Parietariæ,
Herniariæ,
Nasturtii aquatici
Flor. Meliloti &
chamomel an. M. j.
Sem. Anisi
Fœniculi,
Petroselin. an ʒj.
Fœnogræci,
Lini an. ʒß.

Incidantur & contundantur omnia, deinde indātur sacculo triangulari, quo cocto in aqua, calidè imo ventris & pudendis applicetur.

Post fotum imum ventris, pudenda & perinæum oleo scorpionum interdiu ter vel quater inungere curavi.

Hisce per dies aliquot remediis adhibitis, calculum rotundum & asperum, ejus figuræ & magnitudinis, ut hîc depictus, maximo cum conatu & dolore, parturientium doloribus nō multū absimili ejecit. Posteà Dei beneficio convaluit, & per aliquot annos supervixit.

Figu-

Figura & magnitudo prædicti lapidis.

OBSERVATIO LXIX.

Lapides quam plurimi ex veſicæ fundo extracti, & ulceris inde relicti curatio.

Ad Virum nobilem D. PAULUM OFFREDUM *Doctorem Medicum clariſſimum & doctiſſimum.*

Affectum animi in me, & amorem optimi & doctiſſimi Parentis tui, vir clariſſime, natura tibi inſitum eſſe, abundè profectò declaraſti, tum epiſtola tua humaniter ad me ſcripta, tum etiã adjunctis tuis doctiſſimis in Hip-

pocratis aphoriſmos, commentariis, qui mihi veluti Ambroſia & Nectar erunt tam Exc. T. quam ipſiuſmet Hippocratis, venerandi ſenis (quē meritò extenſis ulnis amplecti debemus) causâ. Ego ſi qua in re id promereri valeā, ſemper me promptum atq; paratum habebis.

Cæterum anno ſuperiori caſus mihi occurrit, quem ad aphoris. 28 lib 6. Hippoc. referre poſſumus. Hūc tibi doctiſſime atq; chariſſime D. OFFREDE offerre, operæ pretium duxi.

Hiſtoria. Honeſta quædam matrona Friburgi Avent. uxor M. ADAMI Schlūneman/ Pictoris excellentiſſimi, ad finem 9. menſis gravida, parturientiū dolorib. per dies aliquot miſerè cruciabatur. Huic cum multa ab obſtetricibus & adſtantibus ad fœtum expellendum medicamenta exhibita fuiſſent, tandem 5. die propinata validiſſima potiuncula, in qua (ſicuti maritus & pharmacopæus ſuſpicabantur) ingrediebatur nonnihil auripigmenti citrini magna cum violentia, maximoq; cum dolore & cruciatu, mortuū, aut potius ſemi putridū fœtū enixa eſt. Ego bimeſtri à partu nimirū die 1. maji anno 1605. cum D. Alberto Lapio, Pharmacopæo vigilantiſſimo atq; exercitatiſſimo (cujus bimeſtris ſpacio à partu continuis ac maximis doloribus è regione veſicæ, & ſtillicidio vrinæ laboraverat) vocatus ipſam decumbentem offendi. Dolores circa fundum veſicæ, ac collum ipſum matricis aderāt, & maximi, & continui, urina quoq; & quicquid ſyphone in veſicam infun-

infundebam, per collum uteri statim involuntariè effluebat. Ex quibus fundum vesicæ in ipsius matricis collum usq; exulceratum fuisse facile mihi cognoscere licuit. Instituta itaq; optima victus ratione, doloris leniendi gratia, syphone, sequens injeci medicamentum. Curatio.

℞. Sem. cydoniorum & fœnogræci an ʒ j. Injectio.

Macerentur per horam in ℔ j. ß. decocti hordei, posteà per linteum exprimantur, fiatq; mucilago satis liquida, cui addantur.

ol. amygdalar. dulc. ℥ ij.
mellis rosati colati ℥ . Misce fiat injectio;

De qua singulis horis parum, tum in vesicam, tum in os uteri syphone tepidè injiciebam. Et quia alvus non satis lubrica erat, sequens præscripsi Enema.

℞. decocti capitis vitul. &
lumbricor. terrestr. ℥ x.
vitellor. ovor. n. ij.
ol. anethini & chamomel. an ℥ j.

Misce fiat Enema, quo & postea usa est, quotiescunq; necessitas urgebat. Enema.

Pectini verò hunc fotum applicui.

℞. Radic altheæ ℥ j.
Flor. chamomel.
Fol. malvar.
violar. an. M. j. Fotus.
Sem. cydonior.
fœnogreci an. ʒ ij.
anisi &
fœniculi an. ℥ j.

Coquantur in aqua, in qua madefactum linteum reduplicatum (spongia enim propter salsedinē non convenit) calidè applicetur. Deinde sequenti linimento ventrem, coxas & genitalia, inungere curabam.

Linimentū. ℞. ol. amygdalar. dulc.
ol. de vitell. ovor.
Axungiæ humanæ an. ℥ ß.
ol. lumbricor. &
Anethin. an. ℥ j.
Misce, fiat linimentum.

Renes verò sæpissimè hoc unguento inungebantur.

Unguentū. ℞. ol. rosat.
Nymph. &
Violatii an. ℥ j.
Caphuræ ℈. j.

Cum albumine ovi, parumq; aceti rosat. mixtis simul in mortario plumbeo, fiat unguentū.

Amygdalatum. Pro cœna sequens amygdalatum exhibui.

℞. Amydalar dulc.
Sem 4. frigidor. maj. &
papav. albi an. ʒ ij.
decocti hordei.
aquæ nymp &
Rosac an. ℥ ij.
Fiat emulsio secundum artem, adde
Aquæ cinamo. destill cum vino
Buglos. & Borrag ℥ j.
Sacchari perlati ℥ j ß.
Misce fiat amygdalatum.

Misce

His remediis adhibitis, dolor paulatim remisit, ita ut ea nocte melius quieverit quam antea. Sed quod mirandum per ulcus, quod in fundo vesicæ erat, infinitos lapillos contusi pumicis instar, filamentis & membranulis colligatos ac involutos, in collum matricis excrevit, quorum ego quamplurimos forcipe extraxi, reliquos post dies aliquot in rima sese offerentes, maritus ipse me absente exemit. Horum lapidum ego adhuc quamplurimos, cũ suis membranulis & filamentis, quibus colligabantur, exiccatos in Musæolo meo reservo, quib. projectis & maceratis in aqua tepida, denuò filamenta & membranulæ bellè conspici possunt.

Altera die, tertia nimir: Maji ipsam sequenti potiuncula purgavi. *Potiuncula.*

℞. herbar. agrimoniæ
veronicæ
cuscutæ an. m. ß.
flor. trium cordial. an. p. j.
liquiritiæ rasæ ℥ ß.
sem. anisi &
folior. senæ an ʒ ij.

Coquantur in sufficienti quantitate aquæ, ut colatura redeat ad ℥ iij. In quibus dissolve cassiæ recent. extractæ ℥ ß.
Electuar. diaphœn. cum rhabarb. ℥ ij.
syr. violac. ℥ j.
Misce fiat potio.

Frequenter quoque matutino tempore ali-

quid olei amygd. dulc. cum ſaccharo, in juſculo carnium ſorbere juſſi.

Sedato dolore per multos dies ſequens decoctum ſyphone in veſicam & collum matricis injecimus. ℞. radic. conſolidæ maj. ℥ j.

Injectio.

hordei integri m. j.
herbar. agrimon.
veronicæ
ſcordii
alchymillæ
ſaniculæ an. m. ß.

Coquantur in aqua. In ℔ j. colaturæ diſſolve mellis roſac. ℥ ij. Miſce fiatque injectio. Qua in veſicam injecta, per collum matricis una cum urina ſtatim effluebat. Poſt injectionem turundam longitudine quatuor digitorum transverſorum, ſed craſſam ſatis, ex ſtupis & goſſypio concinnatam, inque ſequenti collyrio madefactam, matricis collo infigi curavi.

Collyrium. ℞. mucilag. ſem. cydonior. cum aqua
plantag. extractæ ℥ iiij.
cornu cervi uſti,
lapidis calaminar. &
tutiæ præparatæ an. ʒ ß.
radic. conſolidæ maj. ſubtiliſſimè
pulveriſat. ʒ ij. Miſce.

His brevi ſic convaluit, ut domeſticis negotiis paulatim vacare potuerit. Urina tamẽ cõtinuò per collum uteri magna ſui moleſtia effluebat.

Porrò quamvis vulnera, ac multo magis hujuſmodi ulcera putrida, quæ fundum ipſius ve-

ſicæ

sicæ & collum matricis ingrediuntur, ut plurimum incurabilia cum Hipp. meritò sint cēsenda, attamen ne de salute ipsa mea ægra desperaret, ac imposterum corpore simul & mente laboraret, suasi ut primò uteretur optima victus ratione, & ab omnibus iis, quæ urinam reddunt acrem abstineret, deinde ut per vices corpus ex purgaretur, quinetiam ut singulis matutinis medicamenta conglutinantia, qualia sunt potiones vulnerariæ assumeret. Hæc cum religiosè & indefessè (magna enim in ea erat sanitatis recuperandæ aviditas) per menses aliquot observasset, stillicidium urinæ per collum uteri paulatim imminutum est, adeò ut partim per collum vesicæ, partim verò per collum uteri, efflueret. Illa autem continuò usa medicamentis (ut dixi) conglutinantibus, & per intervalla etiam purgantibus, intra menses octo, non sine admiratione omnium eorum, quibus res cognita plenè curata fuit, adeò ut nunc Dei Opt. Max. gratia ne guttula quidem urinæ involuntariè effluat, sed à vesica colligatur, retineatur & excernatur, non aliter ac si antea nunquam malè affecta fuisset, sicuti idipsum ex sequenti epistola ipsius mariti ad me data, & ex Germanico in Latinum sermonem translato apparet. Id quod etiam nuperrimè ex relatione matronæ, quam ejus mariti dum ipsam secunda hujus mensis inviserem, ipsemet intellexi. Hunc casum, quum rarus sit, ubi

non

non ingratum fore existimaveram, obnixè rogans, quod si quid simile occurrerit, mihi communicare non graveris. Fasciculus, quem clariss. D. Doct. Lentulo transmisisti jam traditus est. Hisce vir clariss. vale, & me ut facis, amare perge. Paterniaci Aventic. 12. Maji 1606.

T. Excell. addictissimus

Guilh. Fabricius Hildan.

GUILHELMO FAFRICIO HILDANO,
Medico atque Chirurgo apud Paterniacenses præstantissimo.

MInimè dubito vir clarissime, quin summopere scire desideras, quo in statu res nostræ sint. Quocirca præsenti hocce epistolio tibi significare placuit, conjugem meam charissimam, post tui abitum hinc, remediis illis partim in officina Pharmaceutica à te præscriptis, partim etiam à te sibi transmissis, maximo cum successu usam fuisse, indeque ejusmodi levamen persensisse, ut D.O.M. assiduò gratias maximas reddere debeamus. Rursus enim domestica sua negotia peragit, nullumq; amplius dolorem persentit, urinam quinetiam optimè retinere, eamq; pro voluntatis arbitrio reddere valet: Malum vero illud (uti etiam à te nobis plus satis significatum fuit) non protinus, sed paulatim cessavit, ita ut à principio urinam nō

per

per naturalem ductum, sed per sinum pudoris excreverit. Natura quinetiam paucis ante susceptam à te curationem, elapsis septimanis per naturalem urinæ ductum excernere conata, adeo ut sensim paulò minus per ductum præternaturalem, plus verò per naturalem ductum effluxerit, sicque urinam magis magisq; retinere cœperit, ita ut illam nunc (quemadmodum modò dictum) eodem modo sicuti ante morbum naturaliter retinere, redderéq; possit. Cujus sanè rei nomine Deum Omnipotentem maximoperè laudamus, quod medicamentis à te præscriptis & admotis, clementer benedixerit, eundem vicissim rogamus, ut gratiam suam divinam de die in diem tibi concedat, quo sic plurimis aliis ægrotis emolumento maximo esse possis. Alias enim uxori meæ, magno cruciatu & calamitate vitam cum morte commutanda fuisset, nisi D. O. M. beneficio artis tuæ, tuique instar instrumenti vitam illi prorogasset. Quæ omnia si aliquo gratitudinis officio promereri valebimus, nunquam tibi deerimus. Interim te cum conjuge tua, & prole charissima Omnipotenti Deo commendamus. Friburgi Aventicorum die 6. Januarii 1606.

Tibi addictissimus & obsequentissimus

Adamus Küneman.

OBSER-

OBSERVATIO LXX.

Lapides quatuor in veſica, & abſceſſus ſub vena cava.

SEnex quidam Coloniẽſis per aliquot annos dolore continuò circa regionem oſſis ſacri, præcipuè autem cum excrementa indurata exonerabat, ardore urinæ & mingendi difficultate vexabatur. Tandem anno 1599. cum totus decrepitus ex hac vita ad beatorum ſedes migraſſet, ego & clariſſ. D. Petrus Quintenus Doctor Medicinæ vocati, ut cauſam doloris hujuſmodi & cruciatus maximè inveſtigaremus, invenimus in veſica lapides quatuor præduros ac aſperos, quorum unuſquiſque magnitudinem caſtaneæ adæquabat, circa regionem verò oſſis ſacri, ea nimirum in parte, ubi vena cava bifurcatur abſceſſum magnum, in quo materia fœtida & ſanguis coagulatus continebatur, offendimus: pus enim ramulos nonnullos venæ ſacræ eroſerat. Os ſacrum ea in parte ita erat corroſum atque exeſum, ut facilimè digitis minutatim extrahi atque conteri potuerit.

OBSERVATIO LXXI.

Incipiens calculus veſicæ, quibus remediis curatus.

Puer

PUer quinq; circiter annorum ætatis, natura imbecillis, à multis mensib. maximis torminib. cũ difficultate urinandi laborãs, tandẽ calculum pisi magnitudine, maximo cum dolore excreverat, inde tamen tormina & dolores in reddendis urinis minimè sedati fuere, quinetiã arenulæ in iisdem conspiciebantur, ex quibus colligere licuit, materiam calculi arenularũq; in corpore adhuc delituisse. Quocirca die 7. Decembr. 1605. in cõsilium adhibitus, hoc modo cum ipso processi. Primo institui optimã victus rationem, nimirum ut aër sit calidus, panis benè fermentatus & coctus, non recens neq; nimis durus. Jusculis utatur carnium castratorũ pullorum, gallinarum aut caponum, quibus aliquid rosmatini, salviæ & majoranæ, nonnihilque salis, ratione saporis addi poterit. Radices fœniculi, petroselini & quæcunque urinam insigniter movent, cibis minimè addantur. Dum enim urinam movent succum indigestum simul ad venas mesaraicas ac hepar secum ducunt. Ex quibus obstructiones viscerum. & materia calculosa augetur. *Victus ratio.*

Viscidi, glutinosi, crassi & qui difficilis sunt digestionis cibi, veluti extremitates & intestina animalium, caro item fumo & muria asservata, aves quoque in aqua degentes, tum propter supra dictas causas, tũ quia stomachũ gravant, nullo modo sunt offerẽda, uti nec salsa, & quæ pipere zingibere, gariophyllis, raphano,

no, cæpis & ejusmodi rebus conditi ſunt cibi. Legumina quoque oryza, fructus crudi, piſces, caſeus, lac & lacte confecta edulia, ſummopere vitanda. Vino utatur albo, tenui, minimè generoſo, decocto agrimoniæ & veronicæ diluto.

Poſtea corpus ſequenti potiuncula expurgavi.

℞. radic. petroſelini
foeniculi
eryngii marini an. ℥ ß.
herbar. agrimoniæ
veronicæ
cuscutæ an. m. ß.
ſem. aniſi ʒ j.

Potio purgans.

Coquantur in aqua ad conſumptionem tertiæ partis. In colaturæ ℥ ij. diſſolve ſyrupi roſ. compoſiti cum rhabarbaro, agarico & ſena ℥ ß. Electuarii diacarthami in tabell. ʒ. ß. Miſce fiat potiuncula, ſumenda quatuor horis ante prandium.

Purgato corpore ſequentem preſcripſi ſyrupum magiſtralem, de quo ſingulis diebus duabus horis ante prandium ex cochleari ſumebat ℥ j. obſervata interim optima victus ratione, & per intervalla expurgato corpore, nunc præſcripta potiuncula, nunc pulveris radic. mechoacæ ſcrupulis duobus, ſumptis cum juſculo carnium utebatur, ſyrupi autem hæc eſt deſcriptio.

℞. radic. foeniculi

petro-

Syrupus Magistralis.

petroselini
graminis
saxifragiæ
eryngii marini an. ℥ j.
herb. agrimoniæ
veronicæ
herniariæ
capill. Veneris
cuscutæ an. m. j.
flor. trium cordial.
genistæ &
chamomil. an. p. j.
sem. milii solis
bismalvæ
Anisi, &
sem. quatuor frigid. maj. an. ℨ ij.
liquiritiæ rasæ &
uvarum passular. exacinat. an. ℥ ij.

Fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis. Colaturę adde sacchar. miscellan. ℔ j. ß. mellis puri & despum. ℔ ß. Fiat secundum artem syrupus, aromatizetur pulver. cinamomi electi ℨ ij. Utebatur quoque in hebdomada bis aut ter, tribus vel quatuor horis ante prandium aquæ nostræ diureticæ ℥ ß. pro dosi cum saccharo, & nonnihil aquæ cinamomi destillatæ sine vino. Per menses quoque aliquot, sequenti semicupio ex radicibus, herbis & seminibus emollientibus, laxantibus, lenientibus & flatus discutientibus per intervalla utebatur.

℞. Radic. & folior. altheæ
radic. & folior. malv.
radic. fœniculi
Semicupiũ apii
petrofel.
eryngiimarini an. ℥ ij.
herb. parietariæ
violar.
veronicæ
flor. chamamil.
meliloti
geniſtæ
ſambuci an. m. j.
ſem. fœnogræci
lini an. ℥ j.
ſem. petroſel.
anisi
fœniculi
geniſtæ an. ℥ ij.

Coquantur in ſufficienti quantitate aquæ pro ſemicupio. Ex ſimili quoque decocto, quotieſcunque alvus non reſpondebat, addito vitello ovi, parumq; electuar. benedictæ laxativæ, & ol. rutacei, enemata præparavimus & exhibuimus. Imum ventris & perinæum non ei ſolum balneo egreſſo, verum etiam ſingulis diebus ſemel, aut bis ſequenti unguento inunximus.

Unguentũ ℞. ol. ſcorpion.
amygdalar. amar. an. ℥. j.
lilior. albor. &

unguen-

unguenti dialtheæ an. ℥ ß.
Misce fiat unguentum.

His adhibitis remediis & observata illa, quã præscripsimus victus ratione, Dei singulari beneficio paulatim convaluit, neque ad hunc annum usque 1608. quo illum invisi, nullum mali hujus vestigium sensit.

OBSERVATIO LXXII.

Semen anisi & acini granorum alkakengi, cum urina excreti.

Viro clarissimo atque doctissimo Domino D. JOH. RUDOLPHO SALTZMANNO *in Academia Argentinensi Medicinæ Professori celeberrimo, amico suo intimo, Guilhelmus Fabricius Hildan.*

S. P. D.

CORpore quidem utcunq; valeo vir clarissime & amice plurimum honorande, animus verò dolet: idque propter adversa, quæ post reditum meum ex Germania, mihi advenerunt, Lausannam enim rediens, uxorem meam simul & unam ex filiabus meis peste laborantes inveni. Convaluit quidem uxor mea, filia verò, paulò post meum adventum,

piè obdormivit, uti & nonnulli alii ex domesticis meis. Filius meus major natu, etiamnunc decumbit. Hactenus quidem gravissimè laboravit, nunc tamen ipsum veluti evasisse spero.

Cæterum pro maxima & insigni humanitate tua, qua ante menses aliquot Argentinæ me excepisti, in primis pro Platonicis simul & Lucullicis cõviviis, quibus me decorare dignatus fuisti, gratias ago immortales. Utinam aliquando non tantum verbis, sed & re ipsa gratum me præbere possem. Interim tuus sum, & si qua in re tibi inservire potero, promptissimus ero, & quidem quoad vixero.

De alimentis viscosis in fracturis ossium. De alimentis viscosis in fracturis ossium, te cum clarissimo viro DN. D. DÖRINGIO per literas communicasse scio. Quæ nam hac de re sit mens Dn. D. Döringi, me non latet: Tuam tamen opinionem libenter quoq; viderem. Ego in eadem sententia, quam observ 92. Centur. I. protuli, adhuc persisto. De die enim in diem, experientia me edocet supervacaneum esse hujusmodi alimentis ineptis, quæq; quadratis, robustissimis & sanis corporibus, tantummodo conveniunt ægros aggravare; verum de his alias plura.

De diureticis. Sed quid, quæso sentis, de diureticis? putásne illa cibis tutò permisceri posse? Ego juscula ex radicibus, herbis, aliisque rebus aperitivis, non quidem rejicio, non tamen in ipso prandio sed per horam unam, aut alteram ante pastum ea exhibeo.

Si

Si enim aliis cibis commiſceantur verẽdum eſt, ne chylum indigeſtum ſecum rapiant, & ad hepar ducant. Quanta enim diureticorum vis ſit atq; potentia, ex ſequentibus hiſtoriis videre licet, quarum primam apud Dn. PETRUM PIGRAY, HENRICI MAGNI, Cheirurgum celeberrimum, lib. 10. cap. 20. De acidulis Spadenſibus aliisq; ue, ſimilem vim habentibus, ſcribens, legimus his verbis.

Prima hiſtoria.

Quantum, inquit, ad victus rationem, illa diligenter obſervãda eſt. Alimenta, quę facilè cõcoquuntur eligẽda; quæ verò difficile & humorem melancholicum, ſuccumq; crudum procreant vitanda.

Aqua acida vinũ non eſſe diluendũ oſtenditur.

Vino interdicendum nõ eſt, ſed mediocriter diluendum; non tamen aqua acida, ut pleriq; facere conſuevere, illa enim propter metum, ne cruditates ad renes & veſicam transvehant, cibis minimè permiſcenda. Quãdoquidem tãta hujus aquæ vis eſt atq; proprietas, ut quicquid ſibi obvium venerit ſecum rapiat. Id quod mihi una cum clariſſimo atq; celeberrimo viro, Dn. D. MARTINO Medico Regio, ac Dn. BASINO Doctore Med. viro probitate & virtute excellenti, obſervare licuit. Is n. cum acidulas biberet, ſemine aniſo condito, ad flatus diſcutiẽdos ſimul utebatur. Cæterum aqua illa acida, ſemen aniſi integrum, per venas meſaraicas, hepar emulgentes & renes ad veſicam usq; ſecum ducebat; ita quidem ut ipſum ſemẽ aniſi una cũ urina excerneretur. Res pro-

fectò, quę nobis notatu digna visa fuit: ex quib. constat aquam hanc ex usu esse minimè debere, nisi corpus, à pravis atq; excrementitiis humorib. prius probè atq; diligenter expurgatum fuerit. Hujusmodi enim humores aqua illa, æquè ac semen anisi, ad prædictas partes duceret, &c. Hactenus PEGRAY.

Altera historia hæc est.

Civis quidam Friburgensis Helvetior. DAVID COING nomine, vir prob. ac honestus, retentione urinæ correptus, postquã ingẽtes dolores atq; cruciatus per dies aliquot passus esset multaq; medicamenta frustra sumpsisset & exterius adhibuisset, tãdem expurgato prius corpore, cancros nostrates sive gammaros contusos; grana item alkakengi contusa, ex vino albo sumpsit. His urina ita cõmota fuit, ut acini granorum alkakẽgi, una cum urina, maxima cum admiratione adstantium excernerentur. Idq; non sine maximo dolore atq; conatu. Interim tamen paulatim pristinæ sanitati restitus fuit.

Ego quidem curationi non interfui, verum quum Anno 1610. decima Martii, Friburgũ ad virum probitate & prudentia egregium Dn. NICOLAUM GRIBOLETUM Reip. Friburgensis cõsiliarium meritissimum vocatus essem, ipsemet David Coing, præsente prædicto viro, Dn. GRIBOLETO, necnon Dn. NICOLAO PACODO Reip. Freib. Doctore Med. ordinario & celeberrimo, multisque aliis, illa quæ jam jam recensui, & quidem in ædibus Dom. Griboleti, narra-

narravit; & rem ita sese habere, bona fide affirmavit.

Porrò, vir clarissime, etsi radices aperitivæ, veluti fœniculi, petroselini, asparagi, &c. non eandem vim diureticam, quemadmodum acidulæ habeant, nihil tamen ab acidulis, aliisque diureticis differunt, nisi secundum magis aut minus. Hæc ego perpēdens ea, quæ urinam vehementer ducunt medicamenta, quatuor aut ad minimum tribus horis ante prandium, & prius expurgato corpore exhibeo. Juscula verò ex prædictis radicibus, ut per horam unam ad minimum ante prandium sumant, ægris meis suadeo. Tuam tamen sententiam hac de re intelligere quoq; percupio. Inclusas quas ad Dn. GREGORIUM HORSTIUM & alios scripsi, ut curare velis obnixè rogo. Hisce vale vir clarissime, cum lectissima tua conjuge, & in bonum publicum feliciter vive diu. Raptim Lausannæ 28. Novemb. Anno:

iVbIlClaMVs nos Deo.

Clarissimo & experientissimo viro, Domino GUILHELMO FAFRICIO HILDANO, *Medico-Chirurgo celeberrimo, Domino & amicō suo singulari, Iohannes Rudolphus Saltzmannus, Med. D.*

S. P. D.

SAlvum te quidem, vir clarissime, amice & fautor observande, ad tuos à nobis rediisse, primo tibi tuisque, deinde vero & mihi, pluribusque aliis, tua ope indigentibus, gratulor, quod autem uxorem tuam dilectissimam & filiam suavissimam, minus felices inveneris, & hanc quidem paulò post amiseris, animitus sanè condoleo, & cum potissima tibi pars, uxor scilicet supersit, filio etiam nunc, uti spero & precor convaluerit, non habes, cur nimium contristeris, præsertim cum eam non amiseris, sed ad æternam beatam, cœlestem, omni dolore & squalore vacuam vitam, & eam præmiseris, quam nos omnes aliquando, temporaneis his molestiis, & misera hac vita exuti, videre optamus & desideramus; ne ergo ob leve aliquod & momentaneum, quod tibi creare potuisset gaudium, æternam ipsi felicitatem invideas, sed de his quid multa, cum ante tibi vel me tacente, notissima sint, Deus Optimus Maximus inposterum te tuamque familiam protegere ac defendere & ab ulteriore infortunio, & malo liberare ac custodire dignetur.

Ad tertium ergo literarum membrum accedo, secundum lubens prætereundo, tantam enim, quæ à me tibi præstita sunt officia, gratiam non merentur; hoc saltem addo si vires voluntati non responderunt, boni id æqu que consulas, & mea tibi officia semper promta & parata scias. *Duo autem sunt*, quæ in tertio epi-

stolæ

ſtolæ membro continentur, *genere* quidem eadem, *ſpecie* verò diverſa.

Primum eſt de diæta fractorum oſſium: *utrum ſcilicet alimenta conducant craſſa & viſcoſa, an verò tenuia ac ſubtilia:* de hac quæſtione cum Dn. D. Döringio literis contuli, & adhuc ipſi reſponſum debeo, ſolverem autem lubens, ſi modo ubi terrarum hæret, ſcirem: in ea autem ſemper fui, & adhuc ſum opinione craſſos, viſcoſos cibos, quales à quibuſdã præſcribuntur, craſſiores ſcilicet, & viſcoſiores, quique facile, & meſaraicarum & hepatis venarũ obſtructiones cauſare poſſunt, ut habet Gal. cap 10. libri de cibis boni & mali ſucci, & primò de differentiis febrium cap 3. ipſis nullo modo convenire, quemadmodum etiam nimium tenues: qui ſanguinem ſubtilem admodum generare valent, calli generationem ſaltem non promovent: media ergo incedendum mihi via videtur, ita tamen, ut ſubjecti ſemper ſeu patientis ratio habeatur: facilius enim hic craſſiores cibos concoquit, & minus inde læditur, infelicius verò tenuiores, ille hos felicius, infelicius illos conficit, quod & voluiſſe videtur Gal. dicto libro de boni & mali ſucci cibis, Quæ diſtinctio ſi adhibeatur, videtur non uſque adeo malè ab iis dictum, qui cibos craſſos & viſcoſos non abſolutè, ſed reſpectivè, ad ſubjectum præſcribunt: hac tamen addita & obſervata cautelâ, quam idem Gal. dicto lib. cap 10. proponit, primò ut non ſit continuus ipſorum uſus,

De diæta fractorum oſſium.

ſus, deinde ut immiſceantur, ea quæ hoc incō-modum obſtructionem ſcilicet vaſorū removere poſſunt, quod idem repetere videtur 5. de ſanit. tuenda c. 8. ad calli enim generationē requiritur talis aliqua materia, quæ viſciditatē & craſſitiem quandam habet, qualis quidem in oſſium cavernulis tanquam in promptuario reperitur, de qua tamen natura ita eſt ſollicita ut etſi de ea aliquid depromat, eam tamen mox iterum reſarcire ſtudet, materia autem ad id apta denegata, ægrius ex penu ſuo quicquam depromit.

Alterum de diureticis quæritur: *Utrum ſcilicet ea cibis ſint permiſcenda nec ne?* Negativum ſuadere videntur hiſtoriæ ambæ in literis recitate & rationes quoque adductæ.

At videtur & in his quoq; diſtinctio adhibenda, tum ratione virium diureticorum, tum ratione quantitatis, ea enim, quæ mitiora ſunt, tantum abeſt, ut cibis permixta noxam corpori inferant, ut potius plurimum prodeſſe videantur ad renes, ubi delata ipſorum virtus fuerit, ſiquidem forte craſſius eo devenerit, moram ibi trahere non ſinit, nec etiam metus eſt fortioris attractionis, cum diuretica vel ſint mitia, vel minore quantitate vel rarius exhibeantur, ſed dices petroſelinum, cerefolium, naſturtium, ſem. aniſi, fœniculi, carui, gran. juniperi, & alia non raro cibis miſcentur, quæ continuatione malum aliquod cauſare poſſe viden-

videntur. Respondeo, frequentiorem ipsorum usum, nimium scilicet, non probandum, præsertim si simul majore quantitate usurpentur: quod si verò debito modo sumantur, etiamsi aliquandiu continuentur, propter preparationem tamen & aliorum admixtionem, virtus ipsorum non parum immutatur: ita ut tanta materiæ ad renes deturbatio metuenda non sit, atque ita tutò exhiberi possint. Adde quod naturæ interdum medicamento ita assuefiant, ut non modo inde non officiantur, sed potius id in corporis nutrimentum vertant, quemadmodum Insubras papaveris semina innoxiè & quidem copiosè devorare dicuntur: de fortioribus diureticis idem non affirmarem, neque ego hactenus ea cibis permiscere solitus sum, corpore præsertim existente impuro: & hæc ad rationes. Ad historias, quod attinet ea ut particulares universaliter, & necessario non concludũt, adde, quod fortiorum diureticorum vel etiam mitiorum in majore quantitate, & diuturnus usus sine dubio accessit.

Incidi non ita pridem in Damascenum veterem illum Medicum inque ejus inter cætera aphorismum, quo, si à capite vel alia aliqua remotiore parte purgare volueris, pilulas post cibum exhibere jubet. Cum autem pugnat methodus nostra medendi, quæ purgantia præsertim, quæ electivè talia dicuntur, jejuno ventriculo, vel si fortissima sint præsumpto

saltem

ſaltem aliquo brodio propinare ſuadet, ratio-
nes hic nō addam, cum tibi ſint notiſſimæ: ex-
perientia verò hoc Damaſceni præceptum cō-
firmat: ſæpius enim à primariis noſtris Medici
pilulæ poſt cœnam, in ejuſmodi caſibus feliciſ-
ſimo cum ſucceſſu exhibentur, quos & ego ſe-
cutus, jam ſæpius etiam exhibui, & ut verum
fatear, in expurgando cerebro, ab humoribus
ſuperfluis, nullum præſentius remedium ha-
ctenus obſervavi: & quod mirum eſt, multò
minore doſi exhibentur, quam quæ mane je-
juno ventriculo deglutiuntur: ſumuntur au-
tem una vel duobus horis à levi cœna ſuper-
dormiendo circa 4. 5. vel ſextam matutinam
operatio ſubſequitur, lenta & citra ullum gra-
ve ſymptoma nauſeam ſcilicet, vomitum, deje-
ctionem appetitus, & virium tormina, & alia,
& reiterantur plerumq; aliquoties ſub ſequen-
tibus, vel alternis veſpertinis; atq; hac ratione,
plures ex parva doſi jam fuerunt purgati, qui
ante dupla mane exhibita, & jejuno ventricu-
lo commoveri non potuerunt. De hac re quid
tibi videatur proximè, ſi per negotia licet, ape-
rias quæſo. Ego interim de ſuperioribus ulte-
rius etiam cogitabo, & prolixius fortè ſcribam,
nunc enim ob impendentia nundinalia & alia
negotia ſuperficialiter ſaltem rem attigi. Si
ubi Dom. D. Döringius moratur noſti, fac,
quæſo, ſciam, habebis me viciſſim ad omnia
paratum. His vale, cum omnibus tuis dome-
ſticis diu feliciſſimè novoque hoc curente an-
no

io fruere placidissimè, à me meaque costa plurimum & officiosé salutatus. Argentinæ 3. Non. Januar. 1614. festinationi quæso ignosce.

OBSERVATIO LXXIII.

Quam incertum & fallax sit judicium ab urinis desumptum, sequentibus 4. exemplis demonstrabitur.

Exemplum I.

ANno 1595. Mense Octobri Hermannus Monchemicus, civis Coloniensis, vir probus, sexagenarius, & hepatis calidioris dum febri cõtinua Francofurti correptus esset, & Coloniam adductus, 16 die morbi placidè & piè decessit. Ego quotidie cum Clariss. Dn. D. Johanne Breitenbachio Medico celeberrimo ipsum invisens, ejusq; urinam inspiciens, observavi eam ab initio usq; ad finem morbi, sanorum semper persimilem fuisse, neque unquam colorem aut consistentiam mutasse.

Exemplum II.

Urina nigra maximam putredinem humorum

rum, febri perpetuò conjunctam, indicari, omnibus medicis in confeſſo eſt. Ego honeſtiſſimam matronam Coloniæ Vnder keſter in dem Roten Ochſen/cognovi, quæ per ſpacium trium hebdomadum urinas obſcuras reddidit quaſi atramento fuiſſent permixtæ, ſedimento nigro ac ſpiſſo. Nulla tamen aderat febris nec renum dolor, nec quicquã, quod intemperiem, aut affectum præter naturam internarum partium argueret.

Exemplum III.

Anno 1601. 3. Aprilis vocatus ad Dominam in Mex prope Lauſannam, ætat. 40. circiter annorũ, quæ ſubitò dolore capitis correpta fuerat, & in ipſo momento defluxio, comitata febre Ephemerâ, & dolore vehementiſſimo brachia, hypochondria, coxas ac tibias invaſerat. Hæc urinam ad tertium uſq; diem colore atramento, ſedimentũ verò fuligini diſſolutæ, perſimilem reddidit. A tertio uſq; ad 14. diem nigredo paulatim mutata eſt in albedinẽ, & dolores remiſerunt, adeò ut brevi convaluerit, & ad hunc uſque annum 1609. integra fruatur valetudine.

Exemplum IV.

Nobili cuidam Danieli de Chalon nomine, enterocele laborãti, cum inteſtinum in ſcrotũ decidiſſet & graviſſima ſymptomata excitaſſet, urina q 1oq; ad ſextum diem morbi uſq; ſimul retenta fuit, quicquid tamen excreverat, ſubrubi-

rubicundum erat. A ſexto autem morbi die ad undecimum uſq; qui eum è medio ſuſtulit, urinam tum colore, tum conſiſtentia ſanorum planè ſimilem reddiderat,

---

OBSERVATIO LXXIV.

Infans immoderato fluxu urinæ primò, poſtea vehementiſſimo dolore colico, cum fluore alvi, tandemque urinæ retentione corripitur, & decimo ſeptimo die ætatis è vita diſcedit.

Ad Nobilem virum DN PAULUM LENTULUM *Illuſtriſſimæ Reipub. Bernenſis civem & Poliatrum celeberrimum, cui Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

POſtquam à te diſceſſi, Vir ampliſſime fautor & amice plurimum honorande, Deus Optim. Max. nos & gaudio, & mœrore eodem ferè tempore ſimul affecit: gaudio, quià vigeſima ſexta Junii, nobis filiū largitus eſt: mœrore verò, quod brevi poſt nativitatē morbo graviſſimo, & morte correptus fuit. In ipſius morbo

rara

rata nonnulla occurrerunt: quæ T. Excel. (quia hujus studii genere oblectatur) communicare placuit. Mox igitur postquam in lucem editus esset, uxor mea & quæ circa eam erant matronæ, in ipso infantulo appetentiam multo vehementiorem, quam pro ætate conveniebat animadverterunt: ita ut lac matris, quantumvis satis abundaret, non tamen sufficeret. Appetentiam hanc immoderatam causam fuisse, quod novem menses in utero materno nõ absolverit existimo. Tertio die ætatis, correptus fuit immoderato fluore urinæ: ita quidem ut singulis diebus linteamina & involucra, quater aut quinquies mutare necesse esset. Et quãvis cõtinuò fere ejularet & exclamationes violentas, nec pueris consuetas (quæ dolorem aliquem internorum viscerum subesse arguebant) effunderet, aviditate tamen magna interim lactebat, nutriebatur quinetiam & crescebat. Decimo vero quarto die ætatis vehementissimo dolore colico, cum vomitu frequenti, & (quod multò rarius) alicui fluore correptus est. Excrementa prima die semiviridia, postea tamen crocea, biliosa & spumosa conspecta sunt. Decimo quinto die ætatis, urina planè retenta fuit, ita ut ne guttulam quidem emitteret. Atque in ea miseria, & maximis doloribus continuisque clamoribus 17. die ætatis è vita discessit. Ego doloris leniendi gratia, statim ab initio oleum amygdalarum dulcium recens extractum, cum decocto seminis anisi,

Anisi, & saccharo per intervalla exhibui, eodemque oleo totum ventrem inunxi. Sacculum item ex floribus meliloti, Chamomillæ, seminum anisi, fœniculi & fœnogræci, aqua coctum calidè applicui. Nonnullos etiam clysteres anodynos, & flatus discutientes injeci. Omnia tamen frustrá, flatus enim adeo tenaciter inhærebant intestinis, ut per totum tempus morbi, ne semel quidem efflatum crepitumque ventris emitteret.

Quæ post mortem observatione digna reperta.

Post mortem cum cadaver aperire curassem, conspecta sunt, primò intestina omnia (cœcum excipio) flatibus extensa, non secus ac laniones intestina quatrupedum, cum illa cõservare student, inflare solent. Nulla tamen aderat obstructio aut retentio excrementorum in intestinis.

Intestinis undique humor partim pituitosus, & viscidus, partim biliosus adhærebat. 2.

In gibbo hepatis, ubi vena cava exoritur, insignis inflammatio, cum nigredine inventa est, nunquid hæc causa retentionis urinæ esse potuit? Renes enim ureteres, & vesica, (quæ omnino vacua) secundum naturam sese habebant. 3.

In inferiori parte splenis inflammatio quoque erat non exigua. 4.

Stomacho undique humor atrabilaris adhærebat, nonne ille appetentiæ præternaturalis causa fuit? 5.

Annon mirum est, & rarum quid, vir do-

ctissime, tot tantaque graviora symptomata in infantulo, ex matre alioquin optimè temperata, quæ & per totum gestationis tempus nunquam ægra corpore fuit, simul concurrere? Quomodo autem flatus sive seorsim, sive cum excrementis, quantumvis & attractione per clysteres facta non emiserit. Præcipuè cum nulla esset excrementorum retentio, nondum satis intelligo: nisi id ad imbecillitatem facultatis retentricis referre velimus. Sed facultas, quæ excrementa expulit, nonne multò facilius flatus simul expellere potuit? Tu, vir doctissime, solve nodos, tuamque sententiam nobis communica. Vale cum lectissima tua conjuge, quam tecum ego & uxor mea peramanter salutamus. Ultima Julii 1603.

OBSERVATIO LXXV.

De miranda constipatione alvi in Infante, & variarum rerum per alvum excretione.

ANno 1590. Hildenæ in patria praxin exercens, ad rustici puellum, decem circiter mensium ætatis graviter laborantem, vocatus fui. Ad quem cum pervenissem, ventrem præ-

prædurum ac inæqualem, veluti si hincinde lapides inclusi fuissent, reperi. Tormina & dolores maximi, inquietudinesque continuæ aderant: sugere quoque parum appetebat, Ego cum ex matre cognovissem infantem à quindecim diebus, ventrem non exonerasse, sequens enema infudi.

℞. Rad. cum altheæ cum toto ℥j.
foliorum malvarum
Violarum
florum chamomil.
Meliloti,
Lumbricor. terrestrium lotor. & incisor. an. M. ß.
Semin. lini
fœnogræci an. ℥ ß.

Coquantur in aqua ad consumptionem tertiæ partis. In ℥iiij. colaturæ dissolve vitellum ovi, ol. liliorum & pinguedinis gallinæ an. ℥ ß. Misce.

Rejecit mox enema hoc, sine excrementis. Quapropter eadem die, circa vesperam, aliud infudi, ventri quoque sacculum emollientem & anodynum, ex supradictis radicibus, herbis & seminibus, continuò calidè applicui, & sequenti linimento inunxi:

℞. Ol. liliorum alborum,
Pinguedin. gallinæ, *Linimentũ.*
Axungiæ humanæ an. ℥ ß.
Ungu. dialtheæ ℥ j.
Misce fiat linimentum.

Cum secundo isto enemate, non nihil excrementorum, supra modum induratorum, excrevit. De tribus quoque in tres horas parum olei amygdalarum dulcium recens extracti, exhibui. Altera die iterum enema præscriptum infudi, sacculum continuo applicui, ventremque inunxi: hinc dolores & inquietudines multum imminutæ fuere. Post dies aliquot cum usum horum medicamentorum continuassem, singulisque diebus enema unum aut alterum exhibuissem, diversas res, veluti plumas, lapillos, filum & stramen, per alvum, quotiescunque ipsi enema exhibebatur, excrevit, idque per dies multos. Tandem cum pristinæ sanitati restitutus esse adstantibus videretur, nec amplius me accerserent, mater quinetiam circa regimen vitæ, & applicationem medicamentorum præscriptorum non satis diligens fuisset, è vita discessit.

Annotatio.

Etiamsi aliquid præternaturale in hoc affectu subesse videatur, meo tamen judicio, hæc quæ excernebantur, per os ingesta fuisse, verisimile est.

Quandoquidem mater rudis, & de infante parum sollicita, cum circa domestica, & rusticana sua negotia occupata esset, multoties

ties interim dum illa peragerer, infantem, jam inter pulvinaria, jam ad fimum & in horreo inter ſtramina aſſederat, & ſolum reliquerat, & quia infantes ea, quæ apprehendunt, protinus ore excipiunt, gingivisque conterunt, atque deglutiunt, facilè hujuſmodi ingerere potuiſſe, rationi congruum videtur.

OBSERVATIO LXXVI.

Prolapſum inteſtinum rectum quomodo reductum.

ANno 1605. Menſe Novembri, quinquagenarius quidam ex pago prope Paterniacum, cum muſto onoratus, ex oppido domum rediens, in via alvum exonerare vellet, ac ſeſe inclinaret, prolapſum ipſi eſt inteſtinum. Et quia tunc aër frigidiuſculus erat, exortus eſt dolor maximus, ita ut ulterius ad ſuos progredi, neque ad oppidum redire poſſet. Verum fortè fortuna à prætereunte quodam ſemianimis repertus, Paterniacum mihi adductus fuit. Tum inteſtinum rectum prolapſum & ad magnitudinem ovi ſtrutii tumefactum reperi, Dolor ingens aderat, & excrementa continuò eaque liquida & viſcida, effluebant. In curatione ſic proceſſi. Primò protinus ſequens applicui fomentum.

℞. Foliorum & florum verbasci albi,
florum meliloti,
Chamomillæ
Radicum & foliorum
altheæ an. M. j.
Seminis lini
fœnogræci an. ℥ß.
Anisi ℥j.

Coquantur in lacte vaccino, recens emulcto. In decocto isto linteamina reduplicata intinxi, & per horam integram calidè applicui. Deinde toti intestino sequentem inspersi pulverem

℞. Rosarum rubearum,
Corticum granatorum,
Nucum cupressi,
Masticis,
Thuris,
Croci martis
Plumbi usti an ℥j.
Misce fiat pulvis.

Tandem caput ægri in terram inclinavi, pedes verò ut in altum, à duobus viris fortibus elevarentur, operam dedi, mox indice meo dextro, linteo molli & suavi involuto, & decocto præscripto intincto, nec non in centro eius quòd prolapsum fuerat posito, intestinum in locum suum feliciter reduxi. Altera die os sacrum & coccigis sequenti linimento inunxi.

℞. ol. lumbricorum

rosa-

rosarum an. ℥j.
ol. ex floribus ℥ß.

Misce. Sequenti die syrupo rosato soluti-vo composito, cum rhabarb. agarico, & sen-na corpus leviter leniterq; expurgavi, venamque in brachio incidi.

Sic in pristinam sanitatem restitutus fuit, nec postea amplius prolapsum est intestinum. Plura de hoc affectu lector videre poterit in tractatu nostro de dysenteria.

OBSERVATIO LXXVII.

De miranda agglutinatione ossium in ipso cubito.

Viro Reverendo ac Clarissimo Domino D. ANT. FAYO *S. S. Theologiæ apud Genevenses professori celeberrimo, Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

POstremas tuas, vir Reverende, & æternum mihi colende, à DN. ABELO VITELLIO Soluduri accepi. Affectus ejus gravis est, in ipsa enim cubiti flexura circa musculos, & nervos, materia quædam in scirrhum concreta, extensionem, flexionemq; cubiti impedit,

præscripsi medicamenta varia, fomētationes, inunctiones & emplastra emollientia, resolvētia & corroborantia; quæ si ritè & cum diligentia adhibita fuerint, non dubito, quin maximum emolumentum inde capessurus sit. Domi meæ si fuissem libenter, uti petiisti, ipsum apud me retinuissem, omniaque ipsemet diligēter adhibuissem; id verò quia fieri non potuit in patria, quid ipsemet per famulum efficere possit, tentabit.

Cæterum quia T. R. circa res medicas raras & speculatione dignas, curiosam esse sciam, mirabilem quādam structuram & dispositionem ossium circa cubitam nūc adscribere visum est. Habeo in Musæo meo ossa sinistri brachii, hominis consistentis ætatis, quæ mihi ab amico data fuēre, quæque Dn. PAULUS OFFREDUS, & Dn. ANDREAS TOXOTIUS (qui has tibi traditurus est) Medicinæ Doctores hisce dieb. non sine admiratione apud me viderunt. In eis autem ossibus cubitus non flectitur; sed mediante callo omnino & undique, veluti si continuum esset os, agglutinatus atque conjunctus est. Quæ verò hujus affectus fuerit causa, me latet, in cæmiterio enim reperta fuēre. Arbitror tamē fracturam & ulcera circa cubitum adfuisse; idque inde conjicio, quod etiamnunc callus extuberans in ipso humeri seu brachii osse appareat, fracturam hācce sequutam fuisse inflammationem & affluxum humorum maximum, nec non circa cubitum abscessum verisimi-

risimile mihi videtur. Hinc ab humore acri, qui propter doloris vehementiam, ad articulos sauciatos cum impetu fluere solet (quemque Chirurgi Germani, Langii verbis utor, ineptissimo vocabulo Glidwasser / hoc est aquam articulorum vocant) ligamentis erosis ac putrefactis, humor ille lentus, qui articulis inest effluxit. Postea quoque à prædicto humore isto acri crustulæ illæ cartilagineæ, quæ appendices ossium tegunt, similiter erosæ fuerunt, ita quidem ut partes spongiosæ apophysium, tam ossis humeri quam etiam radii minoris, & facilis majoris sese adinvicem attingerent: inde ex nutrimento ad utrumque os delato, callum productum fuisse censeo. Ab ipso porrò callo articulus, uti dixi, veluti vinculo ferreo colligatus fuit.

Ex his, vir clarissime, mirãdam naturæ providentiam conspicimus. Erosis enim ligamentis & deperdito humore viscido crustulis item cartilagineis consumptis, articulus absque dolore moveri nunquam potuisset, præstabat itaque ægrum non movere articulum istum, quam movendo cõtinuò doloribus affici. Reverendus Dn. JOH. MERULA T.R. quam officiosè salutat, præteritis diebus morbo & quidem acuto, correptus fuit: nunc tamen paulatim, Laus sit Deo, vires suas recolligit. Vale vir clarissime cum tuis omnibus, quos tecum ego & uxor mea salutamus peramanter. Paterniaci Aventicorum 23. Novemb. 1609.

OBSERVATIO LXXVIII.

Ex intempeſtivo uſu repellētium ad emunctoria applicatorum, mortis periculum ſequutum.

Lib 6 aphor. 25.

PRæclara eſt ſententia, quã Hippocrates ſcriptam reliquit, inquiens, Eryſipelas ab exterioribus ad interiora verti, non eſt bonum. Idque non ſolũ in Eryſipelate & inflammationibus, verum etiam in reliquis omnibus abſceſſibus, præcipuè ſi in ipſis emunctoriis, aut circa eadem fuerint, ut plurimum obſervare licet, uti quoque Avicenna, Meſues, Guido, Vigo & alii monent. Emunctoria enim cum partes ſint raræ, molles, laxæ, ſpongioſæ ac debiles, materia ab illis facilè ad partes nobiles, quæ eis ſunt proximæ, repellitur. Exemplum Coloniæ in quadam matrona honeſta obſervare licuit. Illa quum à marito ſuo, ad humerum baculo percuſſa, indeq́ue pars affecta in tumorem elevata fuiſſet, Cataplasma ex bolo armeno, farina hordei, aceto & albumine ovi confectum, ſibi applicuit. Poſt dies tamen aliquot, cum morbum ingraveſcere ſenſiſſet, me accerſivit. Tum ipſam febre, dolore lateris, tuſſicula quin etiam & reſpirandi difficultate laborantem inveni. Ex quibus materiam propter intempe-

ſtivum

ſtivum repellentium & refrigerantium uſum, ad pectus, pleuram & muſculos reſpirationi inſervientes defluxiſſe, facilè colligere potui. Curationem porrò ſic aggreſſus fui. Inſtituta optima victus ratione, injectoq; enemate cõmuni, venam eadem die & quidem in ipſo brachio malè affecto incidi, & ſanguinem ad uncias circiter octo extraxi, plethorica enim erat, viresque conſtabant. Totum item pectus, ſcapulam, humerum & brachium ſequenti linimento inunxi.

℞. ol. lilior. *Linimentũ.*
violar.
amygdal. dulc.
pingued. gallinæ an. ℥ j.
pingued. humanæ, (valdè enim dolores lenit.) ℥ ß.
unguenti dialtheæ ℥ j.
croci ℈ j.
Miſc. fiat linimentum.

Sequenti quoque electuario continuò utebatur.

℞. ſpecier. tragacanth. frig. ℥ ij.
ſpecier. diaireos ℥ j. *Electuariũ.*
pulver flor. ſcabioſæ & tuſſilaginis an. ℈ ij.

Cum ſ. q. ſyrupi de liquiritia & violar. fiat electuariũ. Circa veſperam enema reiteravimus.

Altera verò die, ut materia ex pectore ad emunctoria & cutem propelleretur, ſequens ſudorificum propinavi.

℞. the-

Sudorificū

℞. theriac. opt. ℈ ij.
lapidis bezoard. gr. 6.

Cum aqua ſcabioſæ & cardui benedicti F. potio, exhibeatur in crepuſculo matutino.

Sudor iſta die copiosè promanavit. Hinc dolor lateris, tuſſis, febris, omniaque ſymptomata protinus imminuta fuêre. Et quum per dies aliquot electuario, ac unguento præſcripto uſa fuiſſet, Dei beneficio convaluit. Contuſionem præterea brachii & humeri ſequenti cataplasmate reſtituimus.

Cataplasma.

℞. farinæ fabar. &
lentium an. ℥ iij.
pulv. flor. chamomil.
meliloti
ſambuci
abſynth.
roſar. &
baccar. myrtillor. an. ʒ j.
ſem. fœnograeci, &
aniſi an. ʒ ij.
ſapæ ℥ ij.

Cum vino rubro fiat cataplasma, quod calidè applicetur, bis in die. Ante cataplasmatis verò applicationem, totum brachium, humerum & ſcapulam oleo noſtro ex floribus calidis inunximus.

OBSER-

OBSERVATIO LXXIV.

Scirrhi gravissimi ad carpum curatio.

MAtrona quædam nobilis Bernæ, cum nimis violenter sibi cõtudisset manum dextram, circa carpum exortus est dolor, cum totius manus inflatione, varia adhibuit remedia, tandem remansit scirrhus, qui etiam à viris doctis incurabilis judicatus est: videbatur enim aliquid malignitatis in se continere. Post annos aliquot ad me venit Paterniacum, tum ad carpum dextrum ex interna parte brachii, scirrhũ prædurum & magnitudinem ovi gallinacei adæquantem inveni, digitos inflectere non potuit, quandoquidem scirrhus iste musculo, qui digitos flectit, & eo quidem in loco ubi in quatuor carneas distribuitur partes, tenaciter inhærebat. Adhibitis universalibus, quemadmodum in præcedenti observatione diximus, cauterium potentiale applicui, ablata eschara per dies aliquot materia tenuis extillavit, postea profundius escharoticis erosa carne, materia crassa, viscosa & aliquo modo flavescens sese offerebat, quam vi quadam exprimere cogebar, spongiis tamen prius dilatato ulcere. Materia autem illa postquam per aliquot horas aëri exposita esset, lapidis instar concrevit atque indu-

induruit. Multum hujusmodi materiæ, & quidem diversis vicibus extraxi : inveniebatur enim ductus ab ipso ulcere, quod erat ex superiore parte carpi cubitum versus, usq; in ipsam palmam manus, subter ligamento transverso, & inter extuberantias illas quinti & octavi ossis carpi palmam intrans. Medicamentis ipsis mundificato ulcere, cicatricem feliciter induxi.

Reverendus Dominus Nicolaus Viretus verbi divini Minister, cum in juventute non satis rectè ex parotide curatus esset, durities ex dextra parte remansit, & paulatim in scirrhum induruit, qui postea Anno 1606. propter affluxum aliorum humorum, & causam aliquam procatarcticam, ad suppurationem pervenit. Ego in consilium adhibitus abscessum aperui & materiam intus, lapidis ferè instar, induratam & membranæ inclusam, atque tenacissimè adhærentem reperi.

OBSERVATIO LXXX.

Ulceris pudendorum, cum erosione testiculorum curatio.

JUvenis quidam robustus, & viginti annorum circiter ætatis, natione Sabaudus (cujus nomini parco) ulcus, ex lue venerea, in parte

parte decliviori scroti contraxerat, cum capitis & articulorum doloribus nocturnis, aliisque signis certissimis luis venereæ. Venit ad me Lausannam Anno 1601. tum dimidiam partem scroti, simul & testiculorum exæsam reperi. In palato quoque ulcus, cum ossis carie erat. Instituta optima victus ratione corpus sequentibus pilulis purgavi.

℞. mass. pilularum aurearum,
Aggregativar. &
de fumo terræ an. ℈ j.
Trocisc. alhandal. &
Diagridii an. gran. quatuor.

Cum syrupo de betonica fiant pilulæ quinque, involvantur pulvere cinamomi, denturque in crepusculo matutino, cum custodia. Postridie basilicam sinistram incidi, & sanguinem ad uncias septem extraxi, sinistram autem propterea eligere visum est, propterea quod caput ipsi maximè in illa parte doleret, & ulcus in palato præcipuè ad sinistram mandibulam vergeret.

Deinde sequens apozema exhibui.

℞. radicum cichorii toto,
radic. polypodii
lapat. acuti
corticum interior. radic.
fran. an. ℥. j.
scabiosæ
veronicæ
Betonicæ an. m. j.

Passu-

Passular. enucleatarum
Liquiritiæ rasæ an. ℥ j.
sem. anisi &
fœniculi an. ℥ ß.
trium florum cordialium an. p. I.

Coquantur in s. q. aquæ purissimæ, ut colatura redeat ad ℔ ij. quibus infundantur, macerentur & coquantur s. a.

foliorum senæ à stipitibus repurgat. ℥ ij.
agaric. recent. trociscat.
hermodactylorum
rhabarb. optim. an. ℥. ß.
cinamomi ℥ ij
Zingib. ℥ j.

Maneant in maceratione horas octo, inq; loco calido orificio vasis bene clauso. Deinde iterum leviter calefacta omnia, fortiter exprimantur addanturque

syrupi de epithymo
rosarum solutivi an. ℥ j.

Misce fiat apozema pro quinque dosibus, in aurora sumendum. Porrò, quia à primo & altero haustu mediocriter purgatus fuit, per diē unam aut alteram quievit: Denique reliquam partem sui apozematis sumpsit, postremę dosi, ut violentius ipsum evacuaret, drachmas duas conf. Hamech admiscui. Interim dum corpus ita præpararem atq; expurgarem, nihil eorum quæ circa ulcus necessaria videbantur, omisi. Deinde juncturas, cubitos scilicet carpos, genua, pedesq; unguento ex mercurio usq; dum

dolor & inflammatio gingivarum, & expuitio pituitæ subsequeretur. Hinc dolor capitis & juncturarum remisit, ita ut à Lue venerea simul & ab ulcere scroti & testium feliciter curatus fuerit, & ad huncusque annum 1608. quo hæc scripsi, sanus & incolumis vivat, prolesque ab eo tempore procreaverit, ex ulcere palati tenuis excidit squama ossis, quod itidem postea curatum fuit.

OBSERVATIO LXXXI.

Ecchymosis insignis partium genitalium cum maxima intumefactione scroti & testiculorum feliciter sanata.

PAterniacensis quidam ex primariis, quadragenarius, vir pius, robustus & sanguine adusto crassoque præditus, cum in celerrimo cursu equestri, una cum equo in terram corruisset, genitalia & inguina sibi supra modum contudit. Denuò tamen conscenso equo iter suum absolvit. Altera die retentio & dolor exortus est, interim nescio quonam medicamento usus fuerat. Ego quarta die accersitus, scrotum & virgam aliquo modo tumefactam, sed carbonis instar nigram reperi, nulla tamen aderat durities, nec dolor admodum

gravis. Primò itaque instituta victus ratione, totum inguen rosaceo inunxi, & sequens cataplasma calidè applicui.

℞. farinæ hordei &
fabarum an. ℥ ij.
pulver. rosar. ℥ j.

Coquantur vino rubro, parumq; aceti ad formam cataplasmatis: tum admisce ol. rosacei parum, vitellumq; ovi cum albumine. Sequenti die sequens pharmacum propinavi.

℞. pulveris nostri laxativi ℈ j.

syrupi rosat. solut. compositi cum rhabarbaro, agarico, & sena ℥ j. Cum s.q. decocti agrimoniæ, veronicæ, cuscutæ & sem. anisi, fiat potio, qua clementer ea die purgatus fuit. Postridie à purgatione venam, in brachio sinistro incidi, sanguinisque uncias septem circiter extraxi. Præscriptum cataplasma per dies quatuor aut quinque quotidie bis applicui, partemq; oleo rosaceo inunxi. Deinde sequentem sacculum ipsi præparavi,

℞. radicum altheæ ℥ j.
absynthii vulgaris
rosarum
origani

Agrimoniæ, valet enim à tota proprietate inflatione testiculorum, ut M. Joh. Tiengius Amstelrodamensis expertus est.

florum chamomillæ
meliloti, &
sambuci an. m. j.

semin.

sem. anisi
cumini &
fœnigræci an. ℥.j.

Incidantur & contundantur, indanturque sacculo, quem intertextum & vino rubro cum aqua incoctum, calidè ter quaterve interdiu applicare jussi. Post fotum partem affectam, sequenti linimento inunxi,

℞. ol. chamomil.
Anethini, &
Lumbricorum an. ℥ j.
satis subtilissimè pulverisati ʒ ij.

Misce fiat linimentum. His divino favore curationem intra paucos dies feliciter absolvi.

OBSERVATIO LXXXII.

Quidam cum ipsi excidendus esset tumor scirrhosus, ex interna parte femoris, in ipsa operatione animam Deo reddidit.

QUàm utilis, ne dicã necessaria, Cheirurgo sit cognitio Anatomiæ, etiãsi ex præcedẽti operatione satis superq; appareat, aliud exemplum non minus memorabile, quam funestum in gratiã juniorum Cheirurgorũ annectere visum est. Germano cuidã magni nominis viro, ex frequenti equitatione, aliisque causis tuberculum ex interna parte femoris ortum fuerat.

Quod ab initio & quidem per multos annos ipsi non usq; adeò molestum fuerat. Tandem verò, provectus aliquomodo ætate, cum dolere accrescereque cœpisset tumor iste, extirpationem tentare voluit æger. Empiricum itaque audacissimum, in operationibus tamen Cheirurgicis exercitatissimum, rerum verò anatomicarum planè ignarum advocari jussit. Is cum illustrem Dom. ægrum ad scamnum ligasset, nullaque insignis istius rami venæ cavæ, qui ex interna parte femoris, poplitem versus descẽdit, habita ratione, novaculam nimis profectò audacter, nimisque profundè infixit, ramumque prædictum venæ cavæ abscidit. Cum verò nullum in promptu haberet cauterium actuale, ac sanguis copiosè & cum impetu efflueret, protinus æger piè placidèque mortem cum vita, maximo cum luctu subditorum suorum, commutavit.

OBSERVATIO LXXXIII.

De cucurbita monstrosa.

Clarissimo ac celeberrimo viro Dn. CASPARO BAUHINO *Illustrissimi Ducis VVirtebergici & Comitis Mompelgardi, &c. D. Medico nec non Anatomico, & Botanico in celeberrima Academia Basiliensi, celeberrimo, Guilh. Fabricius Hildan. S.P.D.*

Quod

QUod natura aliquando monſtra & prodigioſa, vir clariſſime, procreet, id in homine, propter imaginationem vehementem mulieris dum utero gerit, minus rarum eſt; in plãtis verò rariſſimum. Hinc T. Exc. ut quæ cum Anatomicis, cum Botanicis totam ſeſe conſecravit ſtudiis, præſentem delineationem cucurbitæ monſtroſæ non ingratam fore arbitratus ſum. Monſtroſæ inquam. Ex tenuiſſima enim radice, quæ craſſitiem pollicis vix ſuperabat, talis excrevit planta, ut cunctos in ſui admirationem rapuerit. Caulis à radice altitudine octo pedum rotundus erat, poſtea ſeſe paulatim in tantam latitudinem extendebat, ut ſuperior pars, quæ in ſex diverſos ſurculos diviſa fuerat, latitudinem duorum pedum cum dimidio excederet. Craſſitudo caulis erat duorum digitorum, in latitudine poſitorum, longitudo verò viginti novem pedum. Cavus item erat; & ab inferiore parte ubi incipiebat, in latitudinem excreſcere, uſque ad ſuperiorem exiguis, & elegantiſſimis plicis exornabatur. Undique folia ex caule prominebant, eaque non confuſo, ſed optimo quodam ordine; ut plurimum enim in uno ordine ſex, nonnunquam quoque octo, vel decem numerabantur folia. Dicti ordines, ſpithamæ circiter longitudine inter ſe diſtabant, ita tamen ut in medio, inter utrumque ordinem folia duo, aut tria propenderent. Flores hinc inde multi, lutei, exſurgebant, fructus tamen nullus provenit, ego plan-

tam hanc exſiccatam habeo, in qua hæc omnia etiamnunc bellè obſervare licet.

Crevit autem anno ſuperiore 1608. Paterniaci in Dn. JOHANNIS BONDY ibidem Tribuni plenis prudentiſſimi horto, qui ad Brojam fluvium, locum ſatis humidum ſitus eſt. Id tamen admiratione non vacat, nec T. E. ſpeculationibus indigna quæſtio eſt. Nimirum quomodo ex ſimili ſemine, & ex una eademq; cucurbita exempto monſtroſa hæc, & aliæ quæ naturæ ordinem obſervabant, eodem anno & in eodem horto ſimul provenerint? Delineationem ad vivum (quantum quidem fieri potuit) factam, tibi in Botanicis exercitatiſſimo transmitto; quam ut hilari fronte excipere nō dedigneris etiam atque etiam rogo. Vale vir ampliſſime & me, ut facis amare non deſine. Soloduri ex ædibus nobiliſſimi viri Dn. JACOBI WALLIER, ubi etiamnunc circa filium ejus ictu bombardæ graviſſimè læſum occupatus ſum, die 28. Octobris Anno 1609.

Delinea-

De cucurbita monstrosa

D. CASPARI BAUHINI *Doct. Medici ad Guilhelmum Fabricium Hildanum responsio.*

S. Debebam equidem, præstantissime D. Fabrici, dudum tuis respondisse, sed negotiis, occupationibus & peregrinationibus adscribas, rogo.

Respondebo ad Cucurbitæ monstrosæ Historiam paucis. Legitur apud Plinium libro decimo nono, capite octavo, & quidem ex Theophrasto de Lactucæ generibus, ubi monet unum dici laticaulem, adeò ut ostiola olitoria ex his factitari prodiderint. Et sanè mirum non videtur, quod de Lactuca laticauli scribitur, aliquando ejus caules ob amplam latitudinem hortorum valvis utilem esse: vidimus enim ejusmodi plures plantas, maximè Echium vulgò dictum, quod caule fuit latitudinis digitorum quatuor, paucis ex eo foliis prodeuntibus, ad bicubitalem altitudinem, quod hîc Basileæ collegimus: dein Lingonis ad me missum fuit: tum Bernæ mihi à Dom. D. Lentulo tanquam planta indicta ostensum fuit.

Vidimus & Betam laticaulem in historia Lugdu-

Lugdunenſi depictam: ſic & Hieracium Sabaudum Lobeli, Rutam caninam, Tithymalum Cypariſſiæam, & nonnullas alias. Verum quandocunque caulis in ſpacioſam latitudinem creſcit, tunc pauca folia obtinet, utpote nutrimento in caulem abſumpto, quod huic quoque cucurbitæ contigit, & pluribus aliis contingere poteſt: ſic ergo mirum non eſt, fructum nullum ſucceſſiſſe. Nunc ad Hiſtoriam Anatomicam.

Quod de emulgente duplici ſcribis, novum non eſt, cum etiam triplex aliquando reperiatur, ut Bartholomæus Euſtachius in opuſculo ſuo de renum ſtructura aliquot figuris varietatem vaſorum emulgentium expreſſit. *Reſponſio ad venam emulgētem duplicem.*

Habet etiam Botallus in libello de Catarrho, miram figuram, renum quatuor in unam molem concretorum, cum variis emulgentium propaginibus. Et ſanè ſi qua in parte corporis humani ludit natura, id fit circa venas renum, vaſa ſpermatica, venas brachii, & venæ azygos implantationem.

Oſtendit mihi D. M. Urſtiſius effigiem plantæ Granadillæ; de fructu prius legeram apud Monardem, & in Hiſtoria Lugdunenſi, ſed utrum figuræ non acceſſerit aliquid fictitii, valdè dubito, præſertim quod is qui plantam deſcribit, clavorum non meminerit, qui fortè figuræ affictæ: miror unde ſumpſerit coronam Chriſti ex tot ſpinis ſe- *Sententia Caſp. Bauhini de Plātæ Granadillæ.*

ptuaginta duabus, quod recenſet, conſtitiſſe. Audio hanc figuram cum addita deſcriptione publicè vendi Pariſiis, ita referente mihi D. Solinandro, qui nuper Lutetiâ venit: venditur etiam in Italia ſermone Italico: expectabimus, donec aliquis ipſam plantam adferat. Optarē intelligere, tibi ne notus ſit ille D. Claudius Chapius: ſi tibi ſit notus, rogo, ut ex eo cognoſcas quis ſit ille Witeles, qui nuper Peruvianam hiſtoriam ſcripſerit, cujus ipſe meminit, quâ linguâ ſit editus, & ubi impreſſus: item quis ſit ille Monſier Duré, cujus librū ſcribit Lutetiæ impreſſum, ubi impreſſus, quâ linguâ, & an figuras habeat. Tandē ſcripſit ante paucos dies ad me D.D. Philibertus Sarracenus ſe tibi communicaſſe obſervationes ſuas circa lapidem Bezoar in Dyſenteria, ut abs te exemplar ejus Epiſtolæ peterem: rogo ergo vir præſtantiſſime, ut ad me mittere digneris, ſcis enim me de lapillo Bezoar, diverſorum clariſſimorum virorum opiniones inquirere. His valè vir præſtantiſſime & amiciſſime. Ocyus,

Baſileæ 17. Martii
1610.

CLA-

CLARISSIMO AC CELEBERRIMO VIRO DOM. CASPARO BAUHINO *Illustrissimi Ducis VVirtenbergici, & Comitis Mompelgardi &c. D. Medico, nec non Anatomico & Botanico in celeberrima Academia Basiliensi ordinario, & longè celeberrimo Gvilhelmus Fabricius Hildanus S.P.D.*

QUæ ad cucurbitã monstrosam respondisti Vir amplissime, accepi, & pergrata mihi fuêre. Echium, de quo scribis, non ita pridem Bernæ à DN. D. PAULO LENTULO mihi ostensum fuit; Betam laticaulem habeo quam DN. Mag. Ulstisius mihi communicavit. Superiori anno hic in saliceto surculus salicis, latus, & monstrosus profectò repertus fuit. Illum ego inter rara mea reservo. Habeo & plantam fumariæ exsiccatam, quæ mihi in horto crevit, quamque Reverendus vir DOM. AMANDUS POLANUS, non sine admiratione apud me vidit, quæ octo pedes longa est. Sed cucurbita mea omnium rarissima est planta, & naturam in plantis, æquè ac in hominibus monstra producere, testis esse potest. Effigiem Granadillæ Augustæ Vindelicorum cum descriptione Germanica impressam Nobilis ac strenuus vir Dn. Laurent. Arecker Solodurẽsis consul prudẽtissimus ante paucos dies dono ad me misit.

Sed

Sed suspecta mihi est delineatio illa. Neque DOM. CHAPUSIUM virum egregium, quique multas regiones peragravit, omnino illam approbare, ex ipsius annotationibus in plantam hanc, satis apparet. Ille autem de facie mihi notus, & per literas familiarissimus est. Nudius tertius ad ipsum scripsi, ut qui nam WITELES é DVRE fuerint, ex ipso intelligerem. Responsum cum primum accepero illud ad te mittam.

Observationes Clarissimi viri DOM. D. PHILIBERTI SARACENI circa lapidem Bezoar non accepi. De Dysenteria gravissima, quæ superiori anno Lugduni multos homines è medio sustulit, quidem ad me scripsit. Lapidis tamen Bezoardici nullam habuit mentionem. In Belgio in frequenti usu est, illumque multoties felici cum successu exhibui, uti proculdubio ex DOM. D. DÖRINGIO (cui ego plura, quæ circa hunc lapidem observavi, communicavi) intelligere potuisti: Vale vir Amplissime & me quod facis, ama. Raptim Paterniaci 10. Aprilis.
1610.

OB-

OBSERVATIO LXXXIV.

De cancro gravissimo Linguæ.

VALENTINUS RULANDUS DOCTOR *& Medicus Palatinus ordinarius Dn. Guilhelmo Fabricio Hildano, Medico & Cheirurgo præstantissimo S. P. D.*

VErè dicit Seneca; clarissime DN. FABRICI, amicum tardè acquiri, sed citò amitti, Hoc malum ne nobis contingat, amicitiam nostram, nuper hîc contractam, quamvis absentes, literis tamen conservare studebimus: Ego te amicum, & tardè acquisivisse memini adhuc. Annus enim nunc tertius venit, quo Athenis Rauracorum vivens tua erudita scripta, à Doctissimis magnopere commendata, legendo, summæ humanitatis quasi quodam sale perspersa, vidi: ut nihil nūc dicam de experimentorum tuorum historiis, bona ibi fide, descriptis, & publicitus communicatis quibus Cheirurgiæ politioris curationibus: humano generi consultum cupis maximè, unde meritò cum talis quilibet sit mihi Ἄλλος ἐγὼ te mihi amicum exoptavi. Attamen voti compos non factus ibi, summæ medicæ artis Doctoris honoribus & privilegiis in me, ex inclyto

to DN. D. BAUHINO, ſub Magnifici DN. D. FELICIS PLATTERI Decanatu ſuſceptis Baſileâ quidem diſceſſi, ſpe aliquando me te viſurum, & allocuturum: Fortuito ergo in acidulis Uberkingenſibus cum Illuſtri Dom. Barone à Rochberg obambulando, de Illuſtris DN. GEITZCÖFFLERI à GEILENBACH &c. calculoſo veſicæ affectu colloquens, tui, (uti veritas jubet) honorificam mentionem feci, teque cheirurgum, non experiẽtia ſolum, verum medicis inſuper præceptis illuſtratum, ita laudavi, ut ope verè Illuſtris illius ac venerandi ſenis ſuaſu, ab Illuſtri Domino GEITZCÖFFLERO cum aliis vocatus, illum ipſum (adhuc benevalentem) & à calculo, ſectione optimè liberaveris, & te mihi in variis rebus, præſertim cheirurgicis, exoptatum amicum præſtiteris.

Ut autem ſentias præſtantiſſime Cheirurgorum, animum erga te, meum, adhuc fervere, en, ne te citò amittam, cancroſi iſtius affectus, quem præſens vidiſti, veram & à me rogatam delineationem: cujus tranſmittendæ moram, oro ne ægrè feras: ſecundò enim navigantium flumine incuria factum, quod noſtræ epiſtolæ Viennam uſque tranſlatæ, in reditu primum oblatæ fuerint: inde modo curſu publico, fratris mei MARTINI, Medici Cæſarei literas, hic, tibi exaratas Pragâ acceptas mitto.

Ratio-

Ratione officii à Sereniſſimo Principe, ac Domino, DN. PHILIPPO LUDOVICO Comite Palatino Neoburgico, &c. mihi in Patria demandati, inter alios alumnos Illuſtris Scholæ Lauinganæ, menſe Februario curãdus ad me venit amicus, meus conſanguineus SEBALDUS AGRICOLA Superintendentis Neoburgici piæ memoriæ filius, adoleſcens pius, doctus, ſanus alias, aſpectu & corpore robuſtiſſimus, ſed nimia ſeveritate alter Cato: hæreditario quaſi malo ſermonem nunquam articulatim explicabat, lingua craſſa, ex copia humoris affluentis ab humidiore cerebro, ob quod etiam pater ipſius p. m. continuis diſtillationibus obnoxius, neglecto conſueto ligni Guajacini decocto feliciter alias uſurpato tandem Apoplexia mox perculſus obiit.

Filio prædicto (ſequẽtia omnia fideliter referenti) in extremitatis linguæ magis dextrâ parte, ineũte æſtate, tuberculum valdè exiguũ, ab initio erupit. Mox ad ciceris, poſtea fabæ, tandem neglectum, ad caſtaneæ minoris, majorisque quantitatem, abſq; omni dolore, inſigni tamen duritie ſenſim excrevit, ita tamen ut fili inſtar majoris hujus tuberculi radicem, per linguæ compreſſæ ſubſtantiam ego cum cheirurgo tacta ſparſam deprehenderim.

Eadem magnitudine Menſe Februario ſubſiſtit. Præcedentibus autem ineuntis hyemis menſibus, non ſolum bubo frigidus indo-

indolens, & induratus, (ovi instar anserini magnitudine, qua erupit, eadem quamvis remediis exceptus, ad ægri usque vitæ finem pertinax quievit: æquè cum scrophulis forsan cancrosa malignitate rebellis, futurus fuisset, si vitam longius æger pertraxisset) verum etiam in glãdula post aurem dextram sita parotis frigida at mollis prominebat. Uno & altero die sensim amandata, ad emunctoria dictæ saltem partis sub mãdibula inferiore, & musculis ossis hyodis ac linguæ, sensim longa serie in χοιράδες & scrophulas terminabantur, Hoc modo singulis ferè septimanis ineuntis hyemis, ad ineuntem, in qua obiit æstatem, inprimis Luna crescente, parotis recens, frigida, mollis iterum, tandem ad emunctoria, sub mandibula in scrophulas semper desivit, tam induratas ut in calculos abiisse materiam, tacta putasses, tamque ingentes, ut cum scrophulis sinistræ partis ex eisdem parotidibus enatis, sibique obviis, tandem totam illam cavitatem, quæ est in colli totius, sub mento ambitu impleverint.

Crescentibus sic in dies scrophulis, suæque valetudinis curandæ negligens, demum coactus mẽse Februario me consuluit: illius natura linguæ & colli tumoribus aliisq; ex ægri relatione consideratis, statim suspicabar tubercula hæc cancrosa prodiisse: mihi enim tunc in mentem veniebat venerandi illud Galeni: Cancrosa scilicet esse omnia, quæ ab atrabilario

rio ſucco induruerint. Propterea non eſſe vulgares, ſed malignos tumores pronunciabam, atque prius alteri Medico quoque ordinario, hocipſum malum dijudicandum offerat, ipſi mandavi. Illo tum peregrè abſente, aliquandiu, ne nihil agere videar, aliquid remediis leniendo coactus egi: ob intenſiſſimum enim frigus, quod tempore Bachanaliorum duravit, malum indies augebatur, cum ſcrophulis lingua in magnum tumorem ſuffocationis periculo non ſolum elevabatur, verum illud ipſum tuberculum linguæ cancroſum, eodem die vidi cum puſtula, prope venam, ſub lingua, raninam dextram atro ſanguine turgente, quam æger ſæpius exerendo linguã tumidam, dentibus fricando, aperuit, quâ evacuatâ, ne inſtante nocte omnia augeantur, avertebam humorum affluxum: inde etiam ex præſcripto colutorio & irrigatione oleo ligni juniperini ſeu corylini facta, ſicque per os derivando materiam, paucis horis lingua planè detumuit. Altero die Syrupus cum decocto diaſenæ exhibitus, ut & ſudorifera ſequentibus diebus aſſumpta, feliciter, ac magno ægri levamine operabantur. Poſtea alter Medicus MERCLINUS, me abſente (cujus tamen adventum ad veram & methodicam hujus ægri curam ſuſcipiendam præſtolabor) contemptis temerè meis remediis, ferè per menſem præmiſſis etiam purgationib. linguæ tuberculo impoſuit digeſtivum, ſed omne incaſſum, ſic enim di-

gerendo ulcusculũ, indies latius serpsit. Quare meus collega suum patientem incurabilem, nisi malum sectione auferatur proclamabat, & absq; ullis remediis desperatum, neq; unquam attingendum putabat. Eodem tempore astans ego Matri ob filium suum medica ope, per meum collegam exclusum, ejulanti nõ modo rogatus, verum imprimis συμπαθεία Christianorum (qua membris fide & dilectione nobis annexis omnibus, ad mortem usq; opem ferre jubemur, cum in desperatis admirabilem sanando Deum viderim) commotus, mea pauca & certa remedia reperii. Erat n. cancrosus adhuc lacertosus, & viribus validus, bene & cõedebat & dormiebat. Quapropter ex præsentibus signis quã minimè curatio eradicativa certo sit speranda, præsagiens, curam palliativam, quâ cancri augmentum prohiberi, aliaque symptomata demoliri queant, amplectendam suasi. Ustioni aut sectioni, quam senior meus Collega suadebat, semper meritò contradixi, ab Hippocrate & Galeno sect. 6. Aphor. 38. fideliter admonitus, pars enim affecta nunquam gangrænosa manifestè apparebat, quam alter Medicus suspicabatur, ut jam de hoc curandi modo præsertim hîc periculosissimo, & calumniis exposito, nihil dicam, quo saltem ulcus ablatum fuisset, latente per amputatæ linguæ substantiam maligna radice.

Decimo ergo Martii rogatus primum præscripsi

ſcripſi convenientem diætam: dein cum ſufficientiſſime à nobis binis Medicis perpurgatum corpus fuiſſet, talibus evacuationibus ſuperſedi, leviores tamen, jubente ægri natura, non negligendo. Deinceps venam ſalvatellam aperiri juſſi: poſtea ſudorifera, occulta virtute cãcro inimica alternis diebus (quod tempus ſi neglexit recens parotis ſtatim erupuit) citra moleſtiam præbui.

Sequebantur colutoria optimè partes oris carcinomati vicinas defendentia. Deniq; exulcerato linguæ cancro aquam abſterſoriam ex ſtillatitiis plantaginis, carduib. & ligni Heraclini, nec non pollinem ulceri inſpergendum ex carduobenedicto, nicotiana, & trochiſcis è viperis, magno emolumento ægri ordinavi, Præterea adhibitis prædictis, poſt horam cataplaſma ex ſaccharo cando, floribus ſulphuris & theriaca, cum oleo ligni Heraclini ad juſtam conſiſtentiam redigendo, nunc ficubus, nunc panno cerato ulceratæ linguæ imponi, & per famulum aut cheirurgum uſurpari curavi: qui ambo in adminiſtratione remediorum diligentiſſimi erant, bis enim plerumque ſingulis diebus ſi non peregrè advocatus affectum tangendo ipſis adfui. Miror autem ſæpius Berckmannum, famulum quo meliorem nunquã apud ęgrotos optarem mihi noctu patienti accumbendo, interdiu cancroſa induſtriè meis remediis, tractando,

tam ingentem fœtorem ſuſtinere potuiſſe abſque manifeſto damno.

Sic indies, Clariſſime DN. FABRICI cataplaſmatis operatio mihi arridebat, cujus vim in his & ſimilibus affectibus admirandam, oriri puto ex oleo ligni Heraclini ſive corylini, hujus virtutem nobilem indies curando laude experior: quod tamen Merclinus meus collega, odore judicans ſaltem, aquam fortem ignarus turpiter pronuntiabat quem hujus diaboli i livoris & mendacii, vobis præſentibus arguebam: offerendo vobis illud ipſum oleum apud ægrum, tūc & adſervatum, & uſurpatum cur tacuit? cur ab hoc mendacio ſe non liberavit? Sed poſt pauper anicula, ægrotantem cognatum viſitans, hujuſmodi liquores diſtillandi admodum, imo collega meo magis gnara, & dijudicandi peritior, nihil aliud eſſe quam oleum a ſe etiam ſæpius per deſcenſum (uti vocant) ex ligno coryllino paratum comprobavit, meique collegæ malam erga me mentem magis detexit.

Inſtante Majo, cancer exulceratus in dies omnium admiratione tumore mollior, fœdo & ſordido ulcere mitior imo labris, primum craſſis, tumidis, duris, poſtea etiam nodoſis, inverſis, elatis, ac profectò, aſpectu horridis, ſubſidens & evaneſcens apparuit: ita, ut interim nunc ſanguinem Melancholicum (atper aliquot intervalla) guttatim ad libras duas: nunc ſaniem ichoroſam fœtidam, & cadaveroſam

ſam

um, at quandoq; atram eructaverit: venulis tro cruore & melancholica fere deoneratis, umor evanuit: ac malignitate extincta ulcus niem laudabilem fudit, in exulceratæ linguæ avitate detersâ, caro non livida, sed rubella, roba, & sana sensim succrevit: ita ut jam ciatrice obducenda foret, nisi rimulam literæ instar C. admodum parvam, cum natura etiam studio apertam aliquantulum reliquerim.

Quum sic rem in vado esse sperassem, in lateris ejusdem scrophulæ sub mandibula inferiore, quas indies auctas antea scripsi, tumore serpentes intro ad linguam sese insinuarunt ibiq; e sub lingua in cancrum manifestum terminabantur, quem dudum metuebam quemque foras elicere, & aperire summo studio, præsertim cum colore in rubro nigricante id simulaverit, laborabam, at hic funis (ut in proverbio) nihil attraxit, sed linguæ frenum partim exedendo, labro albicãte, nodoso, sensim magis inverso, demũ cruento, tandem exulcerato, paucis diebus ita rebellis factus est, ut sibi incumbentem & sanescentem linguæ extremitatem, cataplasmate insuper interposito tamen per ligamentum & venã raninam furiens, Iterum non quidem magno, aut manifesto, ut antea, ulcere inquinaverit: atque totam linguã, præsertim te discedente, magno & pertinaci tumore, oris fere cavitati adæquaverit, geminum ac contiguum malum, quasi datatim

alternis vicibus, materiam sibi administrans, repullulãdo cito, latè admodum germinabat: hypochondrium utrumq; inprimis dextrum, valdè prominebat, quodque principio initæ curæ solum prominens accusabam, at cancrosus idem quasi ipsi sit congenitum & absq; dolore excusabat: pectus elevatum, tuberculis nodisq; totum cum tumentibus venis perspergebatur. Dolor prius dextri; dein utriusq; hypochondii, primum sub acutum austerus homo nolebat, rogatus etiam, mihi, illum suspicanti, indicare: postea tam vehemens, ut cruciatum diutius absq; leniente remedio, se ferre nõ posse clamaverit. Dolorem n. acutissimum pungentium, velut acicularum sensum inferẽtem nunc unum, nunc utrumq; hypochondriũ nũc ad claves usq; interioresq; homoplatas, & humeros, etiam frequenter brachium, coxendicem & totum pedem, ejusdẽ scilicet & dextri lateris pervadere æger conquestus est, à quo tamen vacationem sæpius habebat, ob mitigãtia à me miserante, præscripta. Miserabiliter n. dolore agitata, tremula membra vidi. Tandem in dies affluxu aucto nec avertendo, nec derivando cessante, prius uvulam inflammatam, ferè æquè malignitate cancrosa infectã aspeximus, quo aspectu prohibiti, quamvis strenuè, ego & cheirurgus ubiq; laboraverimus, tamen oris cavitati adæquata, tumida lingua, ob vestigia, sibi à dentibus impressa, ita secundum dentium seriem planè exulcerabatur, ut superiores

riores

periores dentes per exesam linguam inferioribu conjuncti fuerint: O miserandũ spectaculum, ò ingentem fœtorem quem toleravimus.

Tecum omnes suffocationem metuebamus, quam tamen Deus prohibuit. Tandem cum nullo alimento frui posset, & potu vires vix reficiebantur, succedente frequenti λειποθυμία, unde horis antemeridianis illum vitam cum morte commutaturum putaram, à meridie bis alvũ citò exoneravit, post magno deliquio animi commotus illius curator recitabat orationem dominicam, quam agonisans patientissimus Job, qualitercunque mussitando ad finem usque sequens, voce Amen clausit & confirmavit, atq; sic placidissimè in Christo salvatore 3. Junii solis die obdormivit.

Vesperi suadebam tecum sectionem cadaveris, cum prius sæpissimè matri explicuerim, te mihi consentire malignitatis hujus cancrosæ radicẽ ex hepate (omnib. signis sic annuentibus) & germinasse, & propterea viscera inspicienda esse, at illa cum suis mulierculis hac de re, quasi hoc committere planè iniquum foret ineptientib. rigidè denegãdo, me amandavit.

Nobilis matrona Bavariæ negligit curationẽ.

Sed nobilis noster admodum bene valet. Te n. discedẽte pręmisi, magna cũ salute ægri, purgationẽ convenientissimã, ita ut nunc pulmones à distillationib. immunes sint: dein cum caput tũ pectus roboravi, demũ utiliter thoracẽ ferreũ ita cõmodè aptavi, ut obstipitatem &

gibbositatem adolescentis corrigat,& fractam costam non lædat. Vale optimè Clarissime Dom. FABRICI, meque tibi amicum serva. Lauingæ, 24. Julii Anno 1610.

OBSERVATIO LXXXV.

De monstroso & scrophuloso collo.

Viro Clarissimo & Doctissimo Domino VALENTINO RULANDO *Serenissimi Principis ac Domini* DN. PHILIPPI LUDOVICI *Comitis Palatini ad Rhenum, Ducis Bavariæ, &c. Doctori Medico, amico singulari Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

TAm diuturnum silentium tuum, clarissime atq; amantissime DN. D. RULANDE, summopere me contristavit. Ab eo enim tempore quo Lauingâ discessi, nihil literarum à te accepi, præter eas quas superiori anno 24. Julii Lauingæ dedisti, quæque 14. hujus mensis mihi traditæ fuêre, nunc verò quia incœptam amicitiam nostram, scriptis te fovere video, iterum

rum gaudio afficior. Cafus quem communicafti, obfervatione dignus eft. Vidi ego ante annos aliquot juvenem quendam hîc in vicinia, cui uvula in eam magnitudinem excreverat, ut totum os adimpleret, uti in fecunda Cẽturia obfervationum Obf.19. fufius videbis: ubi & de ingenti tumore fcirrhofo ad radicem gurgulionis exemplum habebis. Nunc verò de fcrophulofo collo hiftoriam fingularem hic adfcribere vifum eft.

Nobilis quidam Auftriacus 20. annorum ætatis, & Aureliæ in Galliis, ftudiorum gratia, degens, fcrophulis nonnullis in collo correptus cum effet, Medicos & Cheirurgos adhibuit, qui, quum omnia fruftra tentaffent & fcrophulæ indies accrefcerent, Lugdunum Gallorum fe contulit; ibique Medicos atque Cheirurgos in confilium vocavit; qui fimiliter multa variaque, tam interna quam externa abfque fucceffu adhibuerunt medicamenta. Tandem Bafileam pervenit, ubi clariffimo ac longè celeberrimo viro Dn. FELICI PLATTERO fefe curandum commifit. Et quia ego tum temporis Bafileæ, fereniffimo cuidam principi operam Cheirurgicam præftando vivebam, fimul quoque accerfitus fui. Affectus, profectò monftrofus, fimul & horrendus erat. In tantam enim magnitudinem excreverãt fcrophulæ, ut circumferentia colli fefe ad fpithamas fere quatuor extenderet; nec folum cavitatem illã quæ fub mento eft, adimplerent fcrophulę,

verum etiam cutem ad aures suturã Lambdoidæam mediamq́ue partem sterni extenderent. Prædurí, lividi, inæquales, & hincinde venis, atro sanguine repletis, circūdatæ erāt scrophulę.

Instituit & Dn. D. PLATTERUS curationem methodicam, summamq́ue diligentiam adhibuit; sed absque successu. Quapropter quum thermas Badenas Helvetiorum invisere vellet, à Dn. D. PLATTERO prius expurgato & præparato corpore, ad ipsas dimissus fuit Ego cum ad thermas Piperinas invisendas, cum prædicto Principe Rhetiam versus proficiscerer, misellū huncce Badenæ in thermis vidi, nōnulla quinetiam ad morbum palliandum, præscripsi medicamēta, verum enimvero quum per duos ferè integros menses thermis absque fructu usus fuisset, iterum Basileam rediit, ibiq; tandem (ut ex literis Dn. M. EMANUELIS URSTISI ad me scriptis, intellexi) suffocatus obiit.

De Apollonia Schreiera.

APOLLONIA SCHREJERA, post longam istam inediã, iterum comedere & bibere incœpit, prima scil. die hujus anni. Ambulat, excrementa quinetiam excernit, actionesq; suas naturales habet, ab initio cibum parcè sumpsit, verùm non diu post, mente cum capta esset, omnia linteamina, lodices, imò & cultros devorare tentavit. Nunc crura aliquo modo intumefacta sunt; reliquum verò corpus multò magis quam superioribus annis extenuatum est, qualis autem tandem exitus erit, multi mecum videre percupiunt. D. Paulus Lentulus Reip.

Bernen-

Bernensis D. Medicus longè celeberrimus, amicus meus singularis, omnia quæ circa puellam hancce occurrunt diligenter observat, & prioribus suis observationibus, hac de inedia scriptis annectit. His vale clarissime & amantissime Dn. Rulande & me tuum cense. Raptim Lausannæ Equestrium 24. Februarii 1611.

OBSERVATIO LXXXVI.

De cancro quodam occulto.

Viro clarissimo ac doctissimo Dn. ANDREÆ TOXOTIO *Serenissimæ Reginæ Daniæ, &c. Doctori Medico ordinario atque celeberrimo, amico suo plurimum honorando, Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

ANte octiduum, clarissime Dn. D. Toxoti literæ tuæ (quæ mihi tam gratæ quam quæ gratissimæ) Bernæ mihi traditæ fuerunt. Meas verò quod nondum acceperis, vehementer doleo: iterumque misissem apographum nisi occupationes obfuissent. Prolixè enim scripserã, & observationem de gangræna gravissima ex morsu equi progenita transmiseram. Quod si tamen intellexero observationem illam ad T. Exc. non pervenisse, eandem iterum, post hac me missurum promitto.

De

De gibbo.

De gibbo ex luxatis vertebris contracto, ſuper quem opinionem meam intelligere cupis, quid certi reſpondere poſſim non video. Ad pleniorem enim cognitionem morbi, ampliore delineatione opus erit. Ex quibusdam tamẽ circumſtantiis affectum non eſſe recentem cõjicio, quod ſi ille inveteratus & flexibilis ut dici ſolet, ætas prætergreſſa fuerit, aquam è pumice poſtulabit, quicunque curationem tentaverit.

Poſt tuum à nobis abitum continuò ferè Soloduri apud nobilem virum Dn. WALLIER hæſi. Curatio, laus ſit Deo, feliciter ſucceſſit & nunc absque baculo audacter & firmiter incedit. Multa pulchra & egregia in iſta curatione obſervavi; quæ poſthac, ſi Deus Opt. Max. cœptis faverit, ordine videbis.

Superiori menſe Octobri una cum viro clariſſimo atque doctiſſimo Dn. ANDREÆ WEICKIO Medicinæ Doctore, convictore meo gratiſſimo, Soloduri matronam, non ex obſcura familia oriundam die Fraw von Arx nomine inviſi, laborat illa cancro occulto in mamma dextra, quem ante annos quadraginta, cum infantem ablactaret, ex lacte in grumos concreto contraxit. Supervenerat autem tum temporis ex abundantia lactis, nec non retentione mẽſium inflammatio, qua ſedata tuberculum, ad magnitudinem fabæ remanſerat. Quod neglectum ab initio per annos ferè quadraginta in ipſa mamma delituerat, abſque ta-

men

men dolore aut ullo incommodo. Nunc verò ante annos tres, cum decrepita ætas appropinquaret, ita accrescere & dolere cœpit, ut tandem non solum totam mammam occuparet, verum etiam sub axillam usq; sese extenderet. Tumor iste non usq; adeo elevatus, inæqualis tamen est, & undique nodulos durissimos, ac lividos, venulisque infinitis nigricantibus, circumdatos habet. Tumor ac noduli isti, adeo sub axillam versus vergunt ac retracti sunt, ut papilla (quod notandum) ferè sub ipsa axilla recondatur. Hinc fit ut brachium quoque dextrum propter musculum brachium pectori adducentem, in consensum trahatur. Totum enim brachiũ imo & manus ipsa, tumore præcipuè ex pituita, cui tamen multum bilis atræ admixtum (œdema scirrhodes appellãt medici) ab initio morbi per annos fere quadraginta, uti dixi, nullus fuerat dolor in ipsa mamma, nunc tamen continuus est; qui quidem jam acutus & pungens, mox verò remissior: in ipsum tamen brachium, mediante prædicto musculo sese extẽdit. Dolorem autem ac intumefactionem brachii, venæ sectio ab imperito barbitõsore in ipso cubito, ante menses octo facta non parum auxit. Cum enim antea dolor brachii esset exiguus, post venæ sectionem adeo auctus est, ut brachium nunc officio suo fungi amplius non possit tantopere attraxit venæ sectio.

Ego etsi affectum in decrepita hacce matrona (septuagesimum enim annum ætatis prætergres-

tergressa est) planè incurabilem esse, adstantibus significaverim, quia tamẽ ægra, post Deum spem maximam in medicamentis, quæ adhibiturus essem posuit, nonnulla morbum palliandi causa præscripsi. In primis verò optimam victus rationem institui. Deinde corpus sequenti potiuncula expurgavi,

℞. radicum lapat. acuti
scrophulariæ majoris
Polypodii q.
cortic. interior. radic. frangulæ an. ℥ ß.
herb. cuscutæ
fumariæ
scabiosæ
ceterach an. M. ß.
sem. anisi &
fœniculi an. ℥ ij.
foliorum senæ ℥ j. ß.
liquiritiæ rasæ ℥ ß.
fiat decoctio in aqua, ut colatura redeat ad ℥ viij.

Hujus colaturæ accipe medietatem cui admisce syrupi rosati solutivi comp. cum rhabarbaro, agarico, & sena ℥ j. Misce fiat potio, detur in crepusculo matutino, leniter hac potione expurgato corpore postridie venã malleoli dextri incidi, sanguinem (revulsionis causa) ad uncias circiter quatuor extraxi, & postquam per diem unum aut alterum à venæ sectione quievisset, alteram dosin præscripti decocti, cui conf. hamech ℥ ij. syrupi rosat. solutivi

compos.

compos. ℥ j. admixta erant, propinavi. Brachium autem ut sequentibus oleis, quotidie bis inungeretur jussi.

℞. ol. lumbricorum
vulpini an. ℥ ij.
ol. scorpionum ℥ j.
de vitellis ovorum, &
amygdalar. dulcium an. ℥ j. ß.
spicæ ʒ ß.
Misce

His usque nunc maximo cum fructu utitur oleis, dolor enim & intumefactio brachii remittunt, mamma in eodem statu persistit; tumor non accrescit, nec dolor adest. Sequens tamen emplastrum applicat

℞. empl. diapomphol. ʒ ij.
diapalm. ʒ j.
plumbi usti, & loti
lapidis calaminaris an. ʒ ß.

cum s. q. olei rosacei & succi geranii fiat s. a. unguentum.

Porrò, clarissime Dn. D. Toxoti, vix credas quam exitiosum in cancrosis ulceribus, sit unguentum Ægyptiacū, ego expertus loquor, superiori n. anno 1606. ad matronam, hic in vicinia cancroso nec non fœtidissimo ulcere in mamma dextra laborātem, vocatus fui, Chei rurgus, qui curationem susceperat, ut fœtorem istum castigaret, & carnem quæ in cancrosis ulceribus continuò excrescit, absumeret de tertio in tertium diem, aut etiam alternis diebus,

Ungu. Ægyptiac. in cancrosis ulceribus exitiosum.

Observatio.

bus, unguentum Ægyptiacum applicuit, inde ulcus incōtinenti adeò malignum factum est, ut intra breve temporis spacium mammam ad costas usque eroderet: ægramque extingueret; integram historiam suo loco quoque videbis. Blandè itaque hujusmodi ulcera sunt tractanda. Demum quamdiu cum tuis Generosis Lugduni sis mansurus ex te scire percupio: Rescribe itaque prima data occasione. His vale vir clarissime, & me jugiter amare non desine. Salutant te amici, & domestici mei omnes. Paterniaci Aventicorum 5. Januarii 1610.

OBSERVATIO LXXXVII.

De cancri occulti periculosa curatione.

Clarissimo atque doctissimo viro, Domino SEBASTIANO MEYERO *Reip. Freiburgensis D. Medico ordinario atque celeberrimo, Guilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

QUod promissis meis non satisfecerim, & maturius ad nos redierim, clarissime atq; amātissime Dn. D. merito mihi exprobras, iter quod in Burgundiam feci, laboriosum profectò & molestum in causa fuit. Deinde quoque

per

per dies ferme quindecim Bernæ hæsi. Interim tamen si quid in te peccaverim, id mihi ut condonare velis obsecro. Doctissimũ quod misisti responsum de morsu canis rabidi, omnino mihi satisfecit. Pilulæ item ex radicibus gentianæ, zedoariæ, hirundinariæ, angelicæ & similibus, theriaca, & methridatio oblitæ, & ulceribus impositæ, summopere mihi probantur, quod addam nunc nihil occurrit; huic igitur disputationi finem ut imponamus, tempestivum est. Verum ne mutua nostra colloquia scriptis negligerem, alia tuis speculationibus non indigna, occurrit materia: De cancri scilicet occulti periculosa curatione, in qua Aphorismus 38. libro sexto Hippocr. Cancros occultos melius est non curare, &c. perpendendus. Non enim omnes, qui in Aphorismum istum commentati sunt, omnino mihi satisfaciunt. Interim tamen particularem meam de isto Aphorismo opinionem, divulgare nolui, nisi prius illam tibi communicassem, sententiam quinetiam ac mentem tuam intellexissem. Primo autem quam periculosa sit cancri occulti curatio, historia quadam demonstrabo. Deinde quidnam Hippocrates verbis istis: Cãcros occultos melius est non curare, &c. meo quidem judicio, intelligere voluit, paucis annectam. Historia autem illa sic se habet.

Matrona hic in vicinia, ex nobili familia oriunda, postquam quinquagesimum annum ætatis prætergressa esset, nec amplius utero gestaret, *Historia de cancri occulti periculosa curatione.*

ſtaret, menſes quinetiam ſubſiſterent, tuberculo ad papillam dextram correpta fuit. Tuberculum hoc, etſi ab initio durum, & aliquo modo moleſtum eſſet, attamen quia exiguum & indolens, neque ipſa ægra, neque adſtantes hac de re usque adeo ſolliciti erant. Anno verò ineunte 1606. quum accreſceret, & dolere cœpiſſet, Cheirurgus quidam in conſilium accerſitus fuit. Is cum emollientia, & pus moventia per menſem fere integrum adhibuiſſet, paulatim aucto dolore ruptum eſt tuberculum sed nihil præterquam aliquid ſaniei, loturæ carnis inſtar extillavit. Mox vero malignum, doloriſicum, fœtidumque ulcus ſequutum eſt, ego 6. Julii ejusdem anni cum advocatus eſſem, matronam hanc ſupra modum extenuatam & debilem inveni. Ulcus, quod fœtidiſſimum adeo erat malignum, ut totam mammam ad ſternum & ſub axillam, coſtasque ferè usque eroſerat; idque ſpacio quatuor menſium, nimirum à principio menſis Martii (quo tempore ruptum fuerat tuberculum) uſque ad menſem Julium perfecerat. Dolor item maximus, inquietudines, febricula, continua nauſea, & cibi faſtidium aderant. Ex quibus omnibus, quum ipſam in euidentiſſimo mortis periculo verſari cognoviſſem, manum adhibere recuſavi, domumque redii. Non diu poſt meum diſceſſum, animam Deo piè placidèque reddidit.

Ex recitata autem hiſtoria vir clariſſime, veri-

veritas doctrinæ Hippocratis, cancros occultos habentes, melius est nō curare; curati enim cito pereunt, non curati verò longius tempus perdurant, elucescit. Hanc enim matronam citò periisse, hinc apparet, quod cancer ipsius à mense Januario, usque ad medium Julii, totum cursum suum absolverit, ipsamque necaverit, quum tamen si curatio tentata non fuisset, in longum tempus vivere potuisset: idque multis exemplis demonstrare possem, sed unum aut alterum sufficiet.

Matronam, cancro occulto ad ovi anseris magnitudinem, in mamma laborantem, Dusseldorpiæ cognovi. Illa quum præstātissimum virum Dn. Cosmam Slotanum, præceptorem meum plurimum honorandum, in consilium adhibuisset, certis quibusdam medicamentis, cum per os exhibitis, tum etiā exterius admotis incrementum tumoris ita retardavit, ut ipsum absque dolore, & insigni incommodo per multos annos, & quidem ad finem usque vitæ suæ, patienter tulerit; neque unquam ad exulcerationem pervenerit. *Observatio.*

Dominus Polerius, civis Lausannensis, vir ingenio & virtute præstans, in summa senectute cancro occulto, circumcirca papillam sinistram laborans, cum aliquando quam periculosa sibi esset vera curationis methodus, usu atque experientia edoctus esset, & tandem ab ipsa planè abstinuisset, ad multos annos, & usque ad funera morbum huncce in sinu fovit, *Observatio.*

qui proculdubio citò ipsum trucidasset, si curatio vera administrata fuisset. Integram historiam pete ex observat. 89. Centur. primæ, ubi & alia ejusdem argumenti invenies exempla.

De cancri curatione.

Cæterum ut de cancri curatione aliquid addam, & quidnam Divinus Hippocrates verbis præallegati Aphorismi, meo quidem judicio, intelligere voluerit, tibi aperiam. Cancrum (qui ut Galenus & alii docent, in omnibus partibus corporis nasci consuevit) sic distinguo. Aut enim in partibus penitioribus, veluti in palato, sede, sinu occulto muliebri, hepate & splene, aut in summa aliqua parte corporis hæret. Qui externas partes corporis occupat, iterum duplex est, aut enim exulceratus, aut non exulceratus, quem Galenus quoque, loco jam citato occultum nominat, reperitur.

Gal de arte curat ad Glauc. l. 2. c. 10 Paul. Æg. de re med lib. 4. cap. 26.

De cancro internarum partium.

Porrò cum cancer sit tumor durissimus, aut medicamentis emollientibus, resolventibus & discutientibus, emolliendus, & inhalitum aut ad suppurationem reducẽdus, vel cum suis radicibus excidendus esset. Hæc vero quomodo in palato, sede, aut sinu muliebri administrari possint nondum video. Ideoque Galenus cancros, qui in prædictis partibus nascuntur, non immerito insanabiles pronunciavit; nec eos curare tentavit. Ego cancros circa uvulam, in hepate, splene, & collo matricis vidi; à quibus tamẽ ægri extincti fuêre, quæris causam? A

medica-

medicamentis emollientibus exaſperantur, & maligniores fiunt, quemadmodum ex obſerv. 89. Centur. 1. videre licet, ſectionem verò vel inuſtionem, quis quæſo in hujusmodi partibus adhibere velit?

De cancro exulcerato externarum partium.

Nunc ad cancrum externarum partium redeo, qui aut exulceratus, aut (ut antea dixi) non exulceratus ſive occultus eſt. Exulceratus duplicia requirit medicamina; quia enim labra habet prætumida, calloſa ac dura, calida humidaque, & quæ inſigniter emolliunt, deſiderat remedia. Contra ulcus, quia inæquale ſordidum fœtidumq; abſtergentia & mundificātia, ut applicētur neceſſe eſt. Ab uſu autem horum medicamentorum, cancros maligniores fieri, & radices ſuas longè lateq; diſpergi, etiam quotidiana experientia fidem facit. In cancro enim, inquit doctiſſimus JOH. HEURNIUS duplex eſſe venenum obſervatum eſt. Unum putrefactivum: alterum corroſivum, ſi igitur ei admoveas calida & humida remedia, quæ pus promovere ſolent in apoſtematibus ac ulceribus, pepaſmi capacibus, inde in altam putredinem degenerabunt, cunctaque vicina putrilagine cōtaminabunt. Quod ſi illam fœditatem cauſticis caſtigare volueris, ſurget alterū, quod in cancris venenum eſt corroſivum, ac vicina cuncta exuret; Hactenus Heurnius: quorum verborum veritatem in prædicta matrona mihi obſervare licuit. Ex applicatione enim medicamentorum pus moventium, protinus fa-

Comm 38. l. 6. Aphor. Hippocr.

ctum est ulcus fœtidum; Fœtorem porrò hunc, quum Cheirurgus ille, cui curatio demandata fuerat, unguento Ægyptiaco (quod in cancrosis ulcerib. adversissimũ) castigare vellet, summa malignitas in ulcere exorta est; vicinasque partes sanas celeriter invasit, atq; maximo cum dolore & cruciatu erosit. Quid igitur, inquies, agendum? Profectò si quis, quicquid ita affectũ est, extirpare voluerit, meo quidem judicio à via recta non aberrabit. Dummodo malum, ut Galenus & alii monent, radicitus & in parte sana excindatur. Idque mihi non rarò feliciter successisse uno atque altero exemplo demonstrare non gravabor.

Ungu. Ægyptiac. in cancrosis ulcerib. adversissimũ.

Gal. meth. med lib 14. Avic. lib 4. fen 3. tract. 2. cap. 16.

Observatio.

Anno 1600. Vetula Lausannens. cancro exulcerato, ad concursum futurarum sagittalis & lambdoideæ laborans, in consilium me adhibuit. Ulcus dolorificum, sordidum, fœtidũ, inæquale, labia verò dura, & ad pugni magnitudinem elevata erant. Præparato corpore, cum optima victus ratione, tum purgantibus & venæ sectione, præsente Reverendo viro Dn. JOHAN. RHETERIO in Schola Lausannensi linguæ sanctæ Professore longè excellentissimo, Claudio Marione, Dav. Clerico multisque aliis, abrasis crinibus, totam istam exulceratam massam, & quicquid nobis malignitate ista contaminatum videbatur, ad cranium usq; excidi. Cranium quinetiam, quia cariosum, post dies aliquot scalpris abrasi. Dein pulverem catagmaticum quotidie inspersi, vulnusque

que more aliorum vulnerum capitis, cicatrice obduxi, convaluit, & multos annos supervixit: tandemque planè decrepita peste obiit.

Quidam prope Lausannam, cui membrũ virile in fungũ cancrosum, ac planè monstrosum excreverat, nec non exulceratum fuerat, cum auxilium à me petiisset, membrum virile, & quicquid ita infectum, in ipso abdomine abscidi. Hic similiter convaluit, & ad multos supervixit annos, ut suo loco fusius videbis. *Alia observatio.*

Sequitur nunc de curatione cancri nõ exulcerati, aut occulti externarum partiũ, cujus curatio, aut est legitima, vera & methodica, aut est violẽta. Methodica curatio secundum Hippocratem, Galenum, omniumq; medicorum doctrinam cõtrariis perficitur. Quicunq; enim morbi, inquit Hippocrates, ex repletione fiunt, curat evacuatio: & quicunque ex evacuatione, curat repletio, & aliorum contrarietas; & alibi: quæ refrigerata sunt, ea excalefacere oportet, &c. & ut Galenus docet, quod resiccatum atq; induruit, quemadmodum scirrhosi atque cancrosi tumores, medicamentis calidis & humidis relaxare, atque quicquid ita induruit, relaxare & emollire convenit. Et contra, quib. pars aliqua corporis, præter modum relaxatur, uti herniosis, & eis quib. intestinum rectum, uterusq; prolabitur accidit, eis frigida & quæ insigniter exsiccant constringuntque, applicare oportet; summa, ut breviter cum Hippocrate dicam: cõtraria contrariorum sunt medicamina, *De curatione cancri nõ exulcerati, externarum partium.* *Curatio methodica quid.* *l. 2 Aphor. 22 & de Diæta lib. 3. mihi p. 120.* *li. 5. Aphor. 19.* *De simp. Med. facultat. l. 5. c. 5.* *Lib. de flatibus.*

Methodo Med.l. 1.c. 4 siue causam morbi, siue morbum ipsum quis inspicere velit. Causa tamen omnis, ut doctissimus FERNELIUS rectè docet, prius quam affectus excindi & submoveri debet. Causa enim persistente, manet affectus, & contra sublata causa, tollitur & (ut plurimum) effectus. Ut plurimum, addo, sunt enim morbi nonnulli, qui non curantur, etiamsi ipsorum sublata fuerit causa antecedens. In quorum numerum, & cancer occultus, præcipuè inveteratus, recenseri potest. Adeo enim crassus est, ut Ægineta lib. 4. capite 26. testatur, & tenaciter adhæret humor iste, ut neque repelli, neque discuti possit, imò ne totius quidem corporis purgationi cedat, sed topica quoque sua requirat præsidia.

Porrò quum ex Hippocratis omniumque medicorum placitis, quemadmodum antea dixi, morbi contrariis curentur, ac cancer tumor sit durus, ex atræ bilis recremento, ut Galenus testatur, progenitus, si quis methodicam ac legitimam curationem adhibere velit, is ut medicamenta calida, humida, atque insigniter emollientia adhibeat, necesse est. Hæc autem quam periculosa sint, cum ex recitata historia, tum etiam ex observ. 89. Centur. primæ dilucidè apparet; quod & Galen. de simplicium medicamẽtorum facultatib. lib. 5. c. 8. disertè testatur, his verbis: quæcunq; inquit, ex atrabilario humore induruerũt, cancrosa sunt omnia, & à medicamẽtis emollientib. exasperantur.

De arte curat. ad Glaucon l. 2. c. 10 & Meth Med. lib. 14.

rantur.

rantur. Recrementum enim istud humoris atrabilarii, quia vasis, ut Galenus scriptum reliquit, diu impactum est, assatur, fitque spacio temporis acre & malignum. Cæterum medicamenta emollientia. & inprimis pus moventia, quia calida & humida, ob eorum usum impacta illa materia magisque incalescit, putrescit, fitque maligniora acriorve, ita ut tandem omnia exulceret ac erodat. Et quia circumjacentes partes ab emollientibus medicamentis simul relaxantur, dilatanturque, facilimè postea dispargitur, & vicinas partes invadit corruptio atque malignitas illa: estque fermenti instar, quod sanguinem & humores, qui ratione doloris, ad locum affectum continuò confluunt, inficit & sibi similes, malignos scilicet, & acres reddit. Hæc porrò quum viro isti summo, ne dicam incomparabili, incognita minimè fuerint, meritò decretum hocce suum posteris reliquit. Melius scilicet esse cancros non exulceratos sive occultos non curare, intellige curatione Methodica, legitima atque ab Hippocrate passim tradita, quæ, uti dixi, contrariis perficitur: quamque curationem Hippocrates, ut ego planè censeo, hoc in Aphorismo, nequaquam autem sectionem, vel ustionem, quæ sola, ut Galenus testatur, sunt remedia cancrorum, intelligere voluit. Sic enim curari scilicet per medicaméta emollientia, quia protinus exasperantur cancri, quemadmodum experientia docet, ægrum citò è

Methodo med lib. 14. Montagn. de carcinom. mihi fol. 61.

Comm 38. lib. 6 Aph. Hipp.

medio tollunt. Non curati verò (iterum addo) curatione methodica ac legitima, quia nō exacerbatur malum, in longum tempus perdurare possunt, uti ex historia Matronæ Düsselporpensis & Domini Polerii, apparet. Ante paucos annos matronam Soloduri vidi, quæ per annos quadraginta cancro occulto, in mãma dextra absque tamen insigni incommodo laboraverat.

Vidè observ. huius centuria. *De violenta curatione.* Per violentam porrò, aut, ut Galen. potentem curationem, intelligo illam, quæ non medicamentorum, aut naturæ, quæ morborum est mediatrix, beneficio, sed motu quodã violento artificis perficitur. Est autem tumoris, cum omnibus suis adjacentibus radicibus, extirpatio, atque excisio: quæ, ut ita dicam, periculo vacat, dummodo corpus prius optimè, tam victus ratione, quam purgationibus, venæ sectione, & similibus præparatum, malum quinetiam in aliquo fuerit loco, ubi cum suis radicibus extirpari possit, neque vasa maxima arteriarum aut venarum in se contineat. *Quæ ante excisionem cancri observanda,*

lib. 1. cap. 11. Circa cervicem verò, collum, & guttur, inquit Albucasis, quia nervi, arteriæ, & venæ sunt plurimæ, ab incisione & inustione est abstinendum, uti & in interna parte femoris: si ramus iste insignis venæ cavæ, qui ad poplitem descendit, tumori intertextus fuerit, sæpissimè enim operationes in hujusmodi partibus mortales esse, alibi exemplis demonstravi: ideoq; nunquam in prædictis locis excisionem ten- *lib de Gang. & Sph. cap. 10. observ. huius centuria.*

tare

tate volui: nisi tumor superficialis, & à prædictis vasis liber esset.

In reliquis autem partibus, operationem hancce feliciter mihi successisse, neque malum rediisse, & mortem, quemadmodum Celsus lib. 5. cap. 28. scribit, attulisse, exemplis & observationibus nonnullis nunc demonstrare visum est.

Extirpatio-rem cancri absque periculo fieri posse.

Exemplum 1.

Anno 1600. Vetulæ cuidam Lausannensi, de qua ante quoque mentionem feci, quæque sexagesimum annum ætatis tunc prætergressa erat, cancrum in occipite feliciter excidi. Nullum nobis supervenit symptoma molestum, & curatio ad votum successit. Convaluit: neque rediit malum.

2 Anno 1601. Cuidam ex domesticis Nob. viri Dn. DE CROSA, DN. in Prilli, Cressi, &c. Bernhard Penevaire nomine, cancrum in inferiori labio, præsente Reverendo, ac Doctissimo viro Domino JOH. RHETERIO, CLAUDIO MARIONE, DAVID CLERICO multisque aliis excidi: curatio similiter ad votum successit, & adhunc usq; annum 1613. optima sanitate fruitur.

3 Anno 1605. Cancrum, qui integram mammam dextrã occupabat, in quadragenario Paterniaci, præsente Reverendo viro Dn. JOH. MERULA, feliciter extirpavi, convaluit & illa, nec ullum incommodum hac de re hucusq; persensit, & prolem procreavit, uti suo loco videre poteris.

Anno

Anno 1600. Lausannæ cuidam membrum virile, in monstrosam massam carneam excretum & undiq; exulceratum, in ipso abdomine abscidi. Convaluit, & ad hunc usque annum 1611. bona valetudine fruitur. Integram historiam pete ex observatione hujus centuriæ.

Possem & alia exempla similia hic in medium adducere, sed ne nimis prolixus sim, his contentus ero. Ex quibus excisionem cancri (dummodo omnia, quæ ante operationem requiruntur, methodicè administrata, operatio quinetiam dextrè perfecta fuerit) absque insigni periculo fieri posse dilucidè apparet.

Sed cur, quæso, in excisione cancri hæmorrhagiam tantopere formidamus? Nonne post extirpationem cancri, ut multum sanguinis, quemadmodum Avicenna & Mesues, monēt, effluat, necesse est? & cur, iterum repeto, hæmorrhagiam in excisione cancri adeo formidamus? nonne in abscisione cruris, aut brachii majora vasa arteriarum & venarum occurrunt quam non (ut plurimum) in cancrosis tumoribus sese offerunt? nec propterea expertus Cheirurgus in gangræna, aliisque ulceribus putridis abscisionem membri differt.

Avicenna lib. 4 Fen. 3 Tract. 2 cap. 16. Mesues particulæ 4 sect. 2. cap. 2. De Cancro.

Sed respondes, forsan, hujusmodi operationes, cū impetu, & celeriter fieri, & propterea minus sanguinis profluere, In cancro verò quia sæpissimè multa separanda occurrunt, plurimum interim sanguinis emanare. Rectè quidem

quidem sentis, sed Cheirurgus, qui valorum venarum scilicet & arteriarum, qui tumori inseruntur, notitiam habet, periculum hoc facilimè evitare potest. Primò, ut, si vas aliquod insigne venarum aut arteriarum tumori insertum est, id ante operationem, parum supra tumorem, acu incurvata, & filo reduplicata circumcingat, & firmissimo nodo constringat.

Deinde ut digitis præcipuè, quæ separanda, separet. Sic enim minor erit hæmorrhagiæ metus, quam si cultro separatorio, aut novacula fieret. Hæc mihi cum alias, tum præcipuè in matrona illa, cujus mammam abscidi feliciter successit.

Sed ut finem faciam concludo: Hippocratem in prædicto aphorismo cancros occultos in penitioribus partibus corporis veluti in palato, sede muliebri, &c. existentes, minime intellexisse. Illi enim cum planè, ut Galenus & experientia fidem faciunt, sint insanabiles, nō erat opus de illis decretum aliquod proferre, superflua enim, inutilis, & tanto viro indigna fuisset locutio. Manualem quoque operationem, sive extirpationem cancri externarum partium, quæ fit novacula, quia, ut sciunt practici, & prædicta exempla fidem faciunt, absq; ingenti periculo fieri potest, non intellexisse, verisimile est. Alioquin de aliis quoque operationibus, in quibus sanguis multò copiosior, quam in excisione cancri, profluit, simile quid scriptum reliquisset.

Sequi-

Sequitur itaq; Hippocratem de curatione vera, atque legitima cancri, quæ fit contrariis, loquutum fuisse. Hujus quoq; opinionis fuisse Galenum, ex suis, quos in prædictum aphorismum scripsit commentariis, colligere licet. Cum enim de cancro exulcerato scribit, hæc habet verba.

Tunc enim, inquit, nimirum si adest exulceratio, est necessarium, ut si nõ aliud agamus, saltem saniem abluamus, humido aliquo utẽtes, non quocunque, sed vel per experientiam, vel per indicationem invento, quod neq; putrefacere, neque irritare partem patientem sit natura aptum. Ab hac itaq; curatione neque absistere convenit, neque illi, qui sunt sine exulceratione cancri indigent ea. Hactenus Galenus: quibus verbis curationem methodicam in cancro rejicit. Non enim partem affectam putrefacere debere disertè scribit, emollientia autem & pus moventia, qualia sunt calida & humida, putrefaciunt. Nam quæ verè putrefacientia sunt, Galeni verbis utor, humectant simul & calefaciunt: non sunt itaque, secundum mentem Galeni in cancrosis tumoribus applicanda. Ad majorem enim suæ opinionis confirmationem, addit: Neque illi, qui sunt sine exulceratione Cancri, indigent ea.

De simpl. medic. facultat. lib. 5.

In eodem porrò commentario Galenum curationem violentam aut potentem approbare, apparet. Scribit enim sectionem aut ustionem sola esse remedia cancri,

Non

Non tamē in quovis cancro, ſed in illis ſolummodo, qui in ſumma aliqua parte corporis hęrent, adhibēda eſſe monet. Quod enim addit; illi, qui ſunt in partibus penitioribus, talia remedia non deſiderant itidem: experientia docet, & paulo poſt: Tales cancros nullo modo curare tentemus.

Hæc tibi vir clariſſime, non contradicendi, ſed diſcendi, & genuinam mentem venerandi ſenis, indagandi ſtudio, in præſens communicare placuit.

Vehementer rogans, ut omnia æqui boniq́ue conſulere velis. Vale cum lectiſſima tua conjuge, quam tecum ego & uxor mea ſalutamus peramanter, ex muſæolo meo 12. Martii Anno 1611.

SEBASTIANI METERI
Med. Friburgenſ.

De cancri occulti periculoſa curatione.

Ad præſtantiſſimum & celeberrimum virum Dom. Gvilhelmum Fabricium Hildanum medicum & cheirurgum clariſſimum,
Reſponſio.

Quin

QUin doctissime usuperitissimeq; tam rationibus firmissimis, quam experimentis observatu dignissimis, quam plena periculi sit cancri nondum ulcerati, nondumque à venenato humore corrosi & aperti curatio, per quā luculenter ostenderis, non est quod quisque dubitet, FABRITI clarissime. Verum aliud nunc agi, aliud investigari mihi videtur, videlicet, an hunc ipsum cancrum Hippocrates in proposito Aphorismo indigitare voluerit. De sensu, inquam, divini senis, laborari mihi videtur.

Ego verò, neminem equidem, ne Apollinem quidem, præter unum ipsum Hippocratem, certos nos reddere arbitror posse, quinā hoc in Aphorismo, occulti cancri, quæ deinde curatio accipienda. Tantum abest, ut ego hac in causa, idoneus disceptator esse queam. Verum ut morem geram, tuæ, amicissime, voluntati, quamvis arrideat Interpretatio tua, præ cæteris ubi tamen soliditas ejus eluceat magis diluenda prius videntur, quæ contra eam objici possint.

Interpretaris Cancros occultos, sine ulcere non ulceratos, eamque interpretationem exemplo nobilis matronæ, quæ si curatio cancri ipsius hoc modo, occulti & necdum ulcerati, tentata non fuisset, in longum tempus vivere potuisset.

At Galenus Antesignanus noster, primum an eos hoc loco Hippocrates intelligat, qui in summa

ſumma corporis parte hærent, abſque ulcere: incertum eſſe, quantum ex verbis Aphoriſmi conjici poſſit, rectè aſſerere videtur.

Deinde ipſemet occultos cancros accipit eos, qui ſunt in partibus penitioribus, in ore, palato, ſede, ſinu muliebri. Suamque acceptionem haud ſecus, atque tu Experientiſſime Fabrici) ipſa quoque ſtabilit & illuſtrat experientia, ut ſectionem uſtionemve in hujuſmodi partibus adhibitam, illis ſeculis, nemo negare poſſit. Equidem ſcio, inquit, omnes qui hujuſmodi cancros curare tentarunt, magis illos irritaſſe, & brevi homines interimiſſe.

Nam & qui cancrum in palato conſtitutum & in ſede, & in ſinu muliebri, vel uſſerunt, vel ſecuerunt, nõ potuerunt ulcera ad cicatricem perducere, & homines in curatione afflictos & maceratos uſque ad mortem detulerunt: qui, ſi curationem non adhibuiſſent, longiore tempore, cum minori moleſtia tranſegiſſent. Tales igitur cancros (concludit Galenus) nullo modo curare tentemus.

Quamobrem cum Galeno, pro intelligentia hujus Aphoriſmi, hunc in modum argumẽtari liceat. Hippocrates, procul dubio hoc in Aphoriſmo, de cancris loquitur, quos non ſine exitio ægrorum quidam curare aggreſſi ſunt.

Sed ejuſmodi ſunt Cancri abſconditi, non apparentes, in palato, in ſede, in ſinu muliebri, conſtituti. Ergo, &c.

Cur verò non & ipſe Galenus, tum periculoſas cancrorum non ulceratorum curationes methodicas quas vocas, obſervavit? aut, ſi obſervavit, de iis hoc Aphoriſmo, non præcipuè monuit?

Curationem enim quod attinet, non violentam (quam Galeni interpres potentem vocat) nempe exciſionem, ſed methodicam illam & legitimam, quæ contrariis perficitur, improbari cenſes.

At illam curationem improbare videatur, à qua pleriq; alii etiam, ſanè magnæ quoque authoritatis medici, illis ſeculis vehementer abhorruerunt. Sed hæc eſt exciſio illa, uti conſtat ex Galeno, hoc loco.

Succeſſus illi tui felices in excidendis cancris, non obſcurè ſanè inſignem peritiam, & dexteritatem tuam, ac inſuper hanc chirurgicam operationem, non quidem in omnibus, ſed in aliquibus, certè tutam teſtantur.

Fides interim profectò non omnino derogãda Celſo, referenti, exciſa carcinomata, etiam poſt inductam cicatricem, tamen revertiſſe, & cauſam mortis attuliſſe.

Sic mulieri Venetæ, cum hoc modo curatus fuiſſet mammillæ cancer, non multos poſt menſes, iterum ſponte exulceratum eſſe locum, (nulla alioquin præſtita illi rei occaſione,) neque amplius ulcus curari potuiſſe, ſed tandem mulierem extinctam, ſuo de tumoribus

bus

bus tractatu, Victor Trincavellius, memoriæ reliquit.

Modum demonstras, quo minus sanguinis in excisione profluat, & vas firmissimo nodo ligare jubes. Cum Galenus ad Glauconem: si laqueis intercipias vasa, consortii jure, alias partes afficiendas, moneat.

Ex quibus omnibus meritò videri cuipiam possit, à Galeno, nec non cæteris tam antiquissimis quàm præstantissimis etiam Medicis, hunc Aphorismum de cancris occultis, hoc est, non de aliis, quam de iis, qui internum & latentem aliquem locum, in ore, intra nares, in utero, aut in sede, occuparunt, tum etiam de potenti curatione, sive manuali operatione & excisione, rectissimè intellectum, & interpretatum fuisse.

Quæ quidem uno veritatis enucleandæ studio, opposita tibi pro amicitia, non dubitabis. Ac, siquidem, nihil ea, tuæ interpretationi obstare docueris, transibo libens ad partes tuas dicturus liberè.

Amicus quidem Galenus, longè tamen amicior veritas: Interim libens ex te cogniturus id etiam: Cur non senex noster, si hoc Aphorismo, per occultos intellexit, necdum ulceratos cancros, cur non, inquam, & ipsos ulceratos jam, quibus non minus curationem Methodicam adversari, ipse

confirmas, adeoq; in genere cavendos omnes monuerit?

Syncere concludo, Tuam obſervationem, propter ſingularem univerſæ rei medicæ ſcientiam in ea ſatis conſpicuam, mihi haud exiguæ admirationi extitiſſe. Rector igitur mundi quam diutiſſimè te, unà cum tuis, præſertim in iſtis motibus, quà belli, quà peſtis) ſervet incolumem. Noſti Laconiſmum meum ſcribēdi loquendique. Quare valebis, Vir præſtantiſſime. Fridburgi Helvetiorum, ineunte anno 1613.

OBSERVATIO LXXXVIII.

Verruca in ſummo balani exiſtēs, tandem in horrendum fungū cancroſum degeneravit: ubi de abſciſione mēbri virilis agitur.

Ad Virum præſtantiſſimum Dominum CLAUDIUM CAPUSIUM *Cheirurgum celeberrimum, cui Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.*

QUam miſiſti hiſtoriam admirandam, de ſectione Cæſarea, præſtantiſſime mi DN. CHAPUSI, accepi: pergrata mihi fuit, & ut inter

inter ſcripta mea honeſtũ locum habeat, operam dabo. Planta quam addidiſti mihi incognita eſt. Utinam illam integram, cum ſuis floribus, & radice habere poſſimus: non enim dubito, quin ex clariſſimo viro Domino D. BAUHINO pleniſſimam notitiam nanciſci poſſimus.

Porrò quum hiſce diebus in tertia centuria verſarer, eamq; ad prælum adornarem, ac obſervationem hancce de abſciſione membri virilis, præ manibus haberem, in tractatum tuũ de cancro iterum (antea enim ipſum quoque legeram) incidi. Placet, profectò, methodus, placẽt & remedia, in extirpatione tamen cancri, non facile tecum cõſentire poſſum. Quandoquidem erodentia in cancro, ſive is occultus, ſive ulceratus fuerit, adeo mihi ſunt ſuſpecta, ut eis uti non auderem.

Ex uſu enim eorum malum irritari, ſæpiſſimè edocuit experientia. Verum ſubſiſto, neque experientiam tuam refutare conabor: Ego quomodo aliquoties cancros, feliciter extirpavi ex obſervatione præcedenti videre poteris.

In qua & de periculoſa cancri occulti curatione agitur, & Aphoriſmus 38. lib. 6. Hippocratis exponitur. In præſentia autem perpendendum tibi proponere viſum fuit. Nimirum an extirpationem cancri, membri virilis (quem tibi mox ob oculos ponam) ſpeci-

fico tuo caustico, tutò fieri potuisse existimes? Ego ut ingenuè fatear, propter ductum urinarium, & quæ ex ipsius obstructione suboriri potuissent symptomata, eo, quantumvis approbato, uti nunquam ausus fuissem. Sed tuã hac de re sententiam intelligere cupio. Ego quomodo in abscisione membri virilis processi, nunc, ne nudas ad te mitterem litteras, tibi communicare, constitui.

PIERRE PERROD faber ferrarius, ex pago Cresciacensi prope Lausannam: ætate quadragenarius, vita rusticus, temperamento melancholicus, à teneris annis verruca in summitate glandis, lentis magnitudinem vix excedente, laboravit: ex qua in cœlibatu, nonnisi aliqua collisione facta, dolorem non sensit. In matrimonio autem propter confricationem, quæ fit in coitu, magnum & continuum cœpit sentire dolorem: ita ut per tredecim annos, à congressu uxoris abstinuerit. Successu verò temporis, accrevit dolor, & verruca in monstrosum cancrum, magnitudine infantis capiti, recenter nati, nihil cedenti, degeneravit. Penis in carnis massam inæqualem & lividam transformatus erat. Fœtor tantus aderat, ut familiares & amici, consortium ipsius ferre nequiverint. Ulcera etiam non pauca, è quibus urina hinc inde effluebat, hunc fungũ cancrosum circumambiverunt.

Morbo itaque indies in deterius vergente, tam empiricos, quam rationales adhibuit medicos,

dicos atque cheirurgos: ſed abſque fructu: Ab iis omnibus cum æger tandem planè pro deſperato atque incurabili, judicatus eſſet, in maximo quinetiam diſcrimine vitæ verſaretur, & cuncti ad commiſerationem commoverentur, ut ſibi opem porrigere vellem, petiit; Reverendus itaque pietate ſimul & doctrina ornatiſſimus ſenex Dn. PETRUS PAGESIUS verbi divini miniſter fideliſſimus, author fuit, quod, facto prius prognoſtico coram amicis, & adſiſtentibus, curationem aggreſſus ſim.

Affectum autem cum diligenter examinaſſem, in extremo eſſe, deprehendi. Cancer enim radices ſuas, jam ad ipſius abdominis muſculos uſq; fixerat: quapropter extremum remedium, hoc eſt, ipſius membri abſciſionem, potius tentare malui, quam hominem, tanta calamitate fractum atq; afflictum, in ejuſmodi miſeriis diutius derelinquere.

Quod igitur ipſam curationem attinet, hoc modo proceſſi. Primò inſtitutâ optimâ victus ratione, corpus ſequenti potiuncula leviter purgavi.

Potio purgans.

℞. Herbarum fumariæ,
Scabioſæ,
Cuſcutæ,
Ceterach,
an. M. ß.
Sem. aniſi, ℥. ß.
Foliorum ſenæ ʒiij.

Bb 4 Fiat

Fiat decoctio, ut colatura redeat ad ℥ iij.

In quibus dissolve.

Confectionis Hamech ʒ iij.

Syrupi rosati solutivi compositi cum

Rhabarbaro

Agarico & sena,

Aquæ cinamomi distillatæ absque

Vino an. ℥ j.

Misce fiat potio, detur in crepusculo matutino.

Venæsectio. Postero die venam brachii sinistri incidi, & uncias sex sanguinis extraxi. Deinde ad majorem humorum præparationem & evacuationem, sequens Apozema exhibui.

Apozema. ℞. radicum cichorii cum toto,

Radic. Lapatii acuti,

Petroselini,

Polypodii,

Scrophulariæ majoris,

Corticum thamarisci &

Interiorum radicum frangulæ an ℥ j.

Herbarum Agrimoniæ,

Veronicæ,

Scabiosæ,

Cuscutæ,

Ceterach,

Politrichi,

Geranii an. M. j.

Trium florum cordialium,

Genistæ, &

Sambuci an. p. j.

liqui-

liquiritiæ, &
uvarum passular. exacinatar. an. ℥ j.
Fiat decoctio in s. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, in ℔. j. ß. colaturæ infundantur & macerentur, s. a.
foliorum senæ mundat. ℥ ij.
rad. elleborinæ, hoc est,
Saniculæ fœminæ Fuchsii,
polypodii an. ℥ j.
agarici recenter trociscati ʒ ij.
rhabarbari optimi ʒ iij.
fiat s. a. potio pro quatuor matutinis.

Hisce expurgato corpore, & exonerata vesica decima Julii Anno 1601. ægrum in sedem collocavi; & præsente clarissimo & doctissimo viro Dn. JOHANNE RHETERIO, in Schola Lausannensi, Hebraicæ linguæ Professore celeberrimo, Claudio Marione pharmacopæo exercitatissimo, David Clerico aliisque multis, qui etiamnunc vita fruuntur, membrum virile in ipso abdomine, abscidi. Postea pulverem meũ, ad sanguinem sistendum stupis, albumine ovi madefactis applicui; ac linteis reduplicatis & oxycrato imbutis, inguina & scrotum involvi, fasciisque colligavi. Quibus factis servos constitui, qui per vices manu madefacta oxycrato, stupas cum pulvere continuò continerent, ne sanguis erumperet. Cauterium enim actuale hoc in casu summè periculosum est; tum quod meatum urinarium obstruat, tum etiam vesicæ, & circumjacentium partium inflammatio

Cauterium actuale cur in abscissione mẽbri virilis non adhibendum.

mationem facilè excitet. Vulnus ſic in hoc primo apparatu ligatum, in alteram diem uſque intactum reliqui. Tum primis diebus applicato digeſtivo, ventre circumjacentibusq́ue partibus vulneris, ol. Roſarum & Myrtillorum inunctis, item applicato defenſivo imo ventris; vulnus curavi more ſolito. Sic Dei beneficio pleniſſimè convaluit.

Pro urinæ autem canali hoc ſubſequens inſtrumentum, ex AMBR. PARÆO lib. 23. cap. 9. ſubſtitui, quo tam commodè ſtatim poſt abſolutam curationem utebatur, ut parum imo nihil vel obſtaculi, vel doloris inde ſentiret, vitæ etiam ſuæ munia feliciter, & firma ſanitate obiret; ita ut omnes, qui ipſum antea viderant admirarentur.

Porrò quum nonnulli cancrum, in una parte exciſum, in altera renaſci exiſtiment, notandum eſt, hominem huncce per multos annos vixiſſe, & corpore ita validum fuiſſe, ut negotia ruſticana & opificium ſuum, absq; ullo impedimento exerceret, urinam quoque liberè, & quidem ſine fiſtula illa, qua in principio uſus fuerat, non ſolum redderet, verum etiam ipſam non ſecus ac ſi virgam ſanam & integram habuiſſet, longè expelleret. Retulit præterea mihi aliquoties, ſe ſæpiſſimè ad venerem incitari. Obiit tandem circa finem anni 1611. dum ego in Belgio eſſem, qualis autem fuerit poſtremus ſuus morbus, latet me.

Figu-

Figura fistulæ.

Sequens

Sequens delineatio, formam hujus fungi cancrosi tantummodo indicat, magnitudinem verò, propter penuriam ſpacii, adumbrare non potui; viſitur illa in Muſæo meo.

A. Superior eſt pars membri virilis, quo in loco ventre exciſum eſt.

B. Corpus erat calloſum, fuſci coloris; reliquum verò hujus maſſæ cancroſæ, coloris rubicundi, lividi, obſcuri ubique ulceribus profundis & putridis, ex quibus urina promanabat, ſcatens, conſpiciebatur.

Figu-

Figura fungi cancrosi.

Porrò antequam finem hujus epiſtolæ faciam aliud exemplum de ablatione penis, ſubjungere viſum eſt.

In bello inter Ducem Sabaudiæ & Geneveſes, cuidam militi in velitatione, membrum virile ictu ſclopeti ablatum fuit. Genevam deductus à Dn. Johanne Griffonio, Cheirurgo lõgè celeberrimo, feliciter ſanitati reſtitutus fuit, ſed in iſto viro hæmorrhagia non uſque adeo magna ſequuta fuerat; alioquin propter profuſionem ſanguinis, hujuſmodi operationes periculoſas eſſe exempla non deſunt; ſed nunc ea addere, tempus & occupationes non permittunt. Vale itaque mî Dn. Chapuſi, & feliciter vive diu, cum lectiſſima tua conjuge, quam tecum peramanter ſaluto. Dabam Lauſannæ 16. Februarii, 1613.

OBSERVATIO LXXXIX.

De periculoſa membri virilis abſciſione.

PRæcedenti obſervatione de felici ſucceſſu abſciſionis membri virilis egimus. Nũc verò periculoſas eſſe ejuſmodi operationes, ſi minus rectè adminiſtrentur, duabus ſubſequentibus hiſtoriis planum faciemus.

Hiſtoria I. Anno 1581. cum ruſticus quidam à Filtin à la Marchæ Galliæ civitatem penus ſibi cõparandi gratia,

gratia, profectus fuisset & crumenam pōderosam collo appensam gestasset, à manticulario quodā exploratus erat, qui quū de modo crumenam illam abscindendi deliberasset, id imprimis notavit, quod corpore antrorsum inclinato, crumena in caligas propenderet, eodem vero corpore rursus erecto, denuò sursum versus regionem umbilici retraheretur. Hæc cum manticularius probè observasset, ac rusticum ante officinam quandam merces perlustrantem conspexisset, clàm accedit & per fissurā caligarum manu crumenam, & membrum virile apprehēsum, simul & semel abscidit. Miser verò ille rusticus in terram procidens, illico animam efflavit. Historiam hancce ex ore Humberti le Page civis Lausannenses, viri pii ac fide digni, compatris mei plurimum honorandi, hujusque rei testis ocularis, excepi.

Ann. 1582. Cum quadragenarius quidā Hildenæ in patria mea, ulcere quodam fœtido ac maligno in ipso balano laboraret, in manus Chirurgi non usq; adeo imperiti incidit. Is abscisso balano, nec pulveribus ad sanguinem sistendum, validis satis instructus, interim dum ferrum quoddam, quod primo illi in culina ad manus erat, calefaceret, tanta subsequuta hæmorrhagia, ut æger paucos post dies è vita discederet: ex tāta enim sanguinis profusione vires adeò debilitatę fuerāt, ut in integrū restitui amplius nō potuerint. Ex quib. summā in abscisione mēbri virilis diligentiā providentiam- *Altera historia.*

tiam-

tiamque adhibendam esse, tyrones facilè colligere possunt.

OBSERVATIO XC.

De fractura quadam brachii in decrepito, ipsiúsque curatione, in qua de præstantia, & generatione ossifragi lapidis agitur.

Viro præstantissimo Dn. CLAUDIO CHAPUSIO *Cheirurgo celeberrimo, Guilhelmus Fabricus Hildan. S.P.D.*

MEnses fere elapsi sunt septem, præstantissime atque experientissime mî Dn. Chapusi, à quibus adjunctam observationem de Verruca in summo balani existente conscripsi. Cum vero tabellarium exspectaré, ecce Wormatiam Vangionum ad Generosum virum, Dominum EBERHARDUM Kämmerer von Worms / genandt von Dalberg vocor, ita quidem ut æstatem ferè integram in Germania cõsumpserim. Observationem porrò prædictam quod attinet, illam sub tuo nomine, Centuriæ tertiæ inserere decrevi, ut esset veluti monumentum amicitiæ nostræ. Tibi si quid ad ipsam

respon-

respondere libuerit, fac, quæso, ut id maturè ad me mittas. Quandoquidem centuriam illam tertiam prælo quamprimum subjicere constitui.

Cæterum mitto ad te uncias aliquot lapidis ossifragi, quem nonnulli osteocollam, ostitem, sabulosum, & Germani Beinbruch & Bruchstein appellant; idq; non immeritò; quantum enim valeat in fracturis ossium, non rarò expertus sum: cujus rei exempla habes in prima centur. observ. mearum, nunc tamen & aliud non vulgare tecum communicare visum est.

Ante annos circiter sex, cum apud Paternia-censes Medicinã facerem, accidit, ut septuagenarius quidam, à vicino quodam suo circa carpum, baculo percussus fuerit, cum manifesta, & quidem completa fractura. Erat autem senex ille corpore extenuatus & decrepitus; sed & ante multos annos, paralysi ejusdem lateris, cujus fractum fuit brachium, laboraverat, neque unquam à paralysi penitus restitutus fuerat, ita quidem ut non nisi maxima cum difficultate & innixo baculo incedere posset.

Observatio singularis de fractura brachii.

Ego in consilium cùm accersitus essem, ossa in locum suũ, eâ quâ fieri potuit diligentiâ, reposui. Et quæ in hujusmodi affectibus requiruntur remedia, applicui. Subsequentibus diebus, ut symptomata præcaverentur, corpus à pravis humoribus aliquoties expurgavi. Post dies verò aliquot, cũ mihi Solodurum ad

nobilem virum Dn. VVALLIERUM proficiſcendum eſſet, curationem domeſticis meis abſolvendam reliqui. Poſt menſem cùm domum reverſus eſſem, & fracturam diligenter inſpexiſſem, omniaq; perpendiſſem, callum nondum factum eſſe ex colliſione oſſium fractorum, bellè apparuit. Brachium enim, uti & totum corpus, adeo extenuatum erat, ut oſſa, etiam tunc temporis inter ſe, uti & ab initio morbi, disjuncta eſſe, facillimè perciperentur. Adeò iſta in parte calor nativus ſimul & humidum radicale deficiebant. Venerunt tunc in mentem egregiæ illæ operationes, quas ex uſu lapidis Oſteocollæ ſæpiſſimè obſervaveram; quapropter curationē hoc modo inſtitui.

Iterum infuſione rhabarbari, foliorū ſenæ & agarici, clementer expurgato corpore, illam victus rationem quæ multū nutrit, (omiſſis tamen cibis viſcoſis, qui mihi in fracturis, mirum in modum, ut in prima centuria obſ. 2. declarauimus, ſuſpecti) ſanguinemq; optimum procreat, calidum nativum & humidum radicale inſtaurat, præſcripſi. Singulis quoque diebus, jejuno ſtomacho ad drachmas duas ſequentis pulveris, ex juſculo carnis recentis exhibui.

℞. Lapidis oſſifragi diligenter præparati ℥j.
Cinamomi electi ʒ iij.
Sachari ℥ ij.
Miſce fiat pulvis tenuiſſimus.

Brachium

Brachium vsq; ad scapulam sequenti linimento quotidie bis inunxi.

℞. Ol. lumbricorum ℥ij.
Ol. granorum juniperi ℥ij.
Succi lumbricorum ℥j.
Misce fiat linimentum.

Post inunctionē sequens applicui Emplastrū.

℞. Emplastri Vigonis ad fracturas ossiū ℥ij.
Emplastri oxycroc. ℥ ß.
Lapidis osteocollæ præparati ℥j. ß.
Lumbricorum præparatorum, & in subtilissimum pulverem redactorum ℥j.

Cum s. q. olei lumbricorum fiat emplastrum. Fracturam de tertio in tertium aut de quarto in quartum diem solvi, & medicamenta renovavi; reliquum brachium verò quotidie semel aut bis, ut dictum est, ad scapulam, & nucham usque, inunxi. Hisce adhibitis remediis, callus intra paucos dies, usq; adeo procreatus fuit, vt collisio illa ossium non amplius perciperetur Et brachiū intra septimanas quatuor restitutū fuerit. Vides, mi Dn. Chapusi, quomodo natura in hoc decrepito, veluti assopita expergefacta, & calor nativus, ferè extinctus, iterum beneficio prædictorum medicamentorum, accensus fuerit? Quantum præterea valeat lapis ille, in fracturis ossium, inde quoque videre poteris.

Porrò illum, quem ad te mitto, lapidē, superiori æstate, ipsemet in Germania collegi. Cùm *De generatione Lapidis ostiocolli.*

enim Mensè Aprili, ad Nobilissimum, ac strenuum virum, Dn. JOHANNEM HENRICUM à HEUSENSTAM, Reverendissimi Archiepiscopi & Electoris Moguntinensis Mareschalcum & Consiliarium meritissimum, nec non satrapam in Dieburg vigilantissimum vocatus essem, & per dies aliquod moram apud ipsum traherem, in campum quendam amplissimũ, & arenosum, fructiferum tamen, prope DARMSTADIUM me conducere curavit. In ipso porrò agro lapidem hunce copiosè, non solum in ipsa terra absconditum, verùm & in ipsius superficie, aëri expositum, inveni. Qui extra terram reperitur, nullius esse momenti, prænominatus ille nobilis (qui hujus lapidis cognitionem habet) mihi affirmauit. Illos tamen inter se, sive formam, sive colorem, inspicere velis, vix discerni posse, ac proinde, qui venales circũferuntur, sæpissimè si non adulterinos, nullius tamen efficaciæ esse, ex adjunctis facilè cognosces; de uno enim atque altero, separatim ad te mitto. Ille qui in visceribus terræ invêitur, cùm primò erutus fuerit, altero mollior est, friabilis & fusci coloris; aliquam diu verò imò per diem unum aut alterum solummodo aëri expositus, paulatim indurescit, & albescit quoque.

Opinionem porrò nobilissimi, simul ac Doctissimi istius viri HEUSENSTAMI rationi consentaneam esse planè mihi persuasum habeo. Ob frequentes enim pluvias, & solis ardorem,

dorem, ſubſtantiam illam viſcidam, & bitumi-noſam, quam (cùm primò ipſum è terra effodi) in ipſo obſervavi, abſumi, ac proinde virtutes ſuas ex parte deponere, & nihil, præter id, quod maximè in ipſo terreſtre eſt, remanere, planè veriſimile eſſe, mihi videtur. Generatur nihilominus tamen & ille, qui in ſuperficie terræ reperitur, etiam in ipſis viſceribus terræ, ſed diuturnitate temporis, paulatim erumpit. Deinde, aduenientibus pluviis, & ſuperficiem terræ, quia ſabuloſa, abluentibus, in conſpectum venit. Alter pedem vnum, vel etiam duos, trésve, imo etiam octo, profundè, diverſarum figurarum, ut ex adjunctis videre poteris, reperiuntur. Nonnullos ex baſi quadam, veluti rami arboris ex radice prodeuntes inueni. Ille qui profundo terræ reperitur, ut plurimum mollis eſt, friabilis, & limoſus, facileque in aqua diſſolvitur, aut inter digitos conteritur: Erutus tamen cùm fuerit, mox, uti dixi, indureſcit, & inter colorem album, & fuſcum medium quid obtinet. Ejuſdem tamen coloris etiam nonnullos extra terram inveni lapides; quos ego non omnino improbo. Non enim ipſos aëri diu expoſitos fuiſſe exiſtimo. Alii præterea ſolidi ſunt; alii fiſtuloſi, in quibus materia aliqua nigra, mollis tamen friabilis, & aliquo modo limoſa, medullam oſsium repræſentans reperitur. Ubi forſan primus hujus medicamenti author reſpexit, illumque in oſsium affectibus, ſingulare quid

præſtare poſſe, inde collegit. Plura ſi de hoc lapide videre cupis, conſule Matthiolum, Quercetanum, Anſelmum Boëtium de Boodt, & alios. Ego, & ſi ipſum in fracturis oſsium præſtantiſsimum eſſe, in controverſiam vocare, minimè contendam, attamen intra tam paucos dies, uti ſcribunt Mathiolus, & Quercetanus, oſſa fracta, ſanare poſſe, non facilè mihi perſuadere poſſum: tibi quid hac de re videatur, reſcribe. Vale vir præſtantiſsime, & cum conjuge feliciter vive diu. Raptim Lauſannæ 30. Auguſti 1613.

OBSERVATIO XCI.

De ingenti fractura brachii, in qua oſſa disjuncta remanſerunt.

Ad eundem Virum præſtantiſſimum Dn. CLAUDIUM CHAPUSIUM, *cheirurgum excellentiſſimum, cui Guilhelmus Fabricius Hildanus S.P.D.*

IN poſtremis meis ad te literis, vir præſtantiſſime, curationem quandam ſingularem fracturæ brachii ad te ſcripſi; Obſervationem quoque de membro virili, in fungum cancroſum

ſum excretum, ſimul miſi; fac, quæſo, ut quamprimum intelligam, an literas acceperis.

Porrò ante menſes duos, ex Germania rediens, Baſileæ fracturam, obſervatione dignam, in quadragenario vidi. Hujus autem viri brachium ſiniſtrum, quum ante annos decem, rota molendina apprehenderet, inter cubitum & carpum oſſa in tranſverſum adeo confregit, ut omnino inter ſe disjungerentur, cutis quinetiam & muſculi, mirum in modum dilacerarentur. Dolor ſupervenit maximus; inflammatio ut intumefactio totius brachii; non ſolum ob magnitudinem morbi, verùm etiam, quod oſſa in propriam ſedem repoſita non fuerant; carnemque continuò compungerent. Multũ puris per menſes aliquot effluxit, multaq; oſsicula, à cheirurgo extracta fuêre; Tandem remiſerunt ſymptomata, & conſolidata fuerunt vulnera, ſed oſſa disjuncta remanſerunt; & ita quidem, ut eo in loco, veluti alterum articulum conſtituerent, Manum enim dextram ſi adhibet, ſiniſtrum brachium, antrorſum, & retrorſum ducit, non ſecus, ac ſi naturalis in loco prioris fracturæ, articulus eſſet; idque ſine vllo dolore. Oſſa ſe invicem non attingunt; ſunt enim ipſorum extremitates, callo obductæ. Brachium aliquomodo extenuatum eſt. Cubitum quidem movet, ſed difficulter; quapropter brachium ferè inutile eſt.

Cæterum quid cauſæ ſit, cur oſſa in hoc viro per callum connexa non fuerint, profectò,

me latet; nisi forsan proprium nutrimentum ossis, ex quo, teste Galeno, callus procreatur, in pus conversum, vnâ cum pure effluxerit, aut caro vel membrana aliqua inter utramque extremitatem ossis interciderit. Alioquin natura adeo est provida atque diligens, ut extremitates ossium confractorum, licet levissimè se contingant, statim conglutinet atq; conjungat; uti ex sequenti exemplo apparet. Habeo in Musæo meo duas costas, quæ in medio, mediante callo, quemadmodum ex sequenti figura apparet cohærent. Verisimile autem mihi videtur, fragmenta nonnulla acuta, vnius atque alterius costæ musculos intercostales, perforasse, ac se invicem attigisse, & beneficio naturæ per callum firmissimè connexa fuisse. Quòd autem homo iste, cujus antea facta fuit mentio, doloris expers sit, & brachium nulla intemperie vexetur, admiratione non vacat. Ego etsi in Belgio & alibi infinitas propemodum fracturas viderim, nunquam tamen tale quid me vidisse memini. Tu, qui exteras quoque regiones peragrasti, multumq; observare potuisti, simile quid, si observaveris, id ut in bonum publicum communicare velis, obsecro. Pestis hîc, & in vicinia vehementer grassatur; & multos è medio tollit. DEUS pro sua misericordia per unigenitum filium suum Jesum Christum, iram suam justissimam à nobis avertat. Tu si singulare aliquod remedium, contra morbum huncce tam gravissimũ habes, id, ut nobis

Methodo medendi lib. 6. Art. med. c. 68.

Observatio de duabus costis in medio per callum conglutinatis.

nobis communicare velis, obnixè rogo. Vale, vir præſtantiſsime, & cum lectiſsima tua conjuge feliciter vive diu. Dabam Lauſannæ 9. Septembris 1613.

Delineatio duarum coſtarum, in medio, per callum connexarum.

OBSERVATIO XCII.

Ex improvida & incauta inũctione argẽti vivi, mors consequuta.

QUibus laudibus hydrargyrũ in lue venerea ab omnib. ferè chirurgiæ practicis celebri extollatur quamq; præsentaneũ sit in ejusmodi affectibus remediũ etiã chirurgiæ tironib. in cõfesso est. Cautè tamen & summa cũ prudentia adhibendũ esse, omnes monent viri docti. Non n. unum idemq; remediũ diversis morborũ generibus adaptari debet, sicuti pleriq; artis chirurgicæ impostores, empirici atq; carnifices, qui hoc remediũ in omnib. ferè scabiei speciebus, ulcerib. aliisq; affectibus cutaneis, imò etiã in quibusdã dolorib. arthriticis, quos ipsi suo fictitio & inusitato apud rationales Medicos vocabulo die kalte Lähme vocãt, applicare ausi sunt, idq; maximo cum dãno ægrorũ. Quandoquidẽ corpore non purgato ipsos in locũ angustũ atq; calidũ includũt, mox juncturas unguento ex hydrargyro inungere non cessant, donec phlegma copiosè per os effluat dẽtesq; vacillẽt. Hinc pessima ut plurimũ sequuntur symptomata, quibus æger destruitur atq; præcipitatur, ut mox exemplis duobus declarabimus. Est igitur morbi habenda ratio, quandoquidẽ hoc remedii genus, requirit materiã suã particularẽ, in qua tanquã in proprio subjecto vim suam exercere possit. Itaq; ut chirurgus

rurgus ante omnia plenissimam notitiã morbi &rationẽ viriũ habeat, necesse est. Habet n. hydrargyrũ particularẽ facultatẽ, quã pituitosos humores etiam ex infimis corporis partibus ad os & fauces mittit atq; expellere tẽtat. Id quod ego sæpissimè nõ solum in hydrargyro crudo, verũ etiam in ejus pulvere calcionato expertus sum, dum ipsum ulceribus, quantumvis extremitatũ veluti tibiarum, & manuũ præcipuè in corporib. tenellis & delicatiorib. insperi, quãdoquidẽ ægri nõ sine molestia de dolore dentium, & inflatione gingivarũ cõquerebantur.

Porrò dum humor ille pituitosus & lentus vi hydrargyri ex omnib. partib. corporis impetu quodã sursum fertur ad os, fieri nõ potest, quin maxima ejus portio in laxos ac porosos pulmones feratur illisq; insidiatur. Inprimis autẽ pulmonib. hoc evenit periculũ natura ægri debili & lãguida existente, ut viscosam hanc pituitam expellere non sit potis. Hinc sequitur inflammatio, respirandi difficultas, & tandẽ suffocatio atq; mors. Aliquãdo quoq; tàm copiosè pituita hæc ad os confluit, ut extincto calore nativo, gangræna sphacelusq; sequatur. Cui rei quam plurima exempla percensere possem, sed tria, quæ sequuntur, sufficiant. Ex quibus tyrones admonitos velim in applicatione hydrargyri cautè procedendum esse.

Exemplum I.

Helvetius quidã 26. annos, aut circiter natus, ex militia rediẽs, tũ propter itineris & tẽporis

incom-

incommoditatem, tum etiam viatici inopiam, planè extenuatus ac defessus Lausannã venit, ac quia de dolore junctrarũ & lassitudine cõquerebat', chirurgi potius hospitio, quã diversorio publico frui maluit, quo simul & eodem tẽpore defatigatũ ex itinere corpus exhaustásque vires reficere interimquoq; articulorũ dolorib. curã adhibere posset. Sed infelici omine in manus imperiti & imprudẽtis empyrici incidit. Is nulla, neq; vitium, neq; morbi ratione habita, statim juncturas omnes, etiam corpore nondũ expurgato unguento ex hydrargyro inunxit, non secus ac si lue venerea graviter infectus fuisset. Unde viribus omnino prostratis in gravissimam lienteriam incidens, paulò post à morbo die falte Kãme appellato, per obitũ plenissimè liberatus fuit. Vocatus ego, ut corã clarissimo D. *Abelo Rosto* apud Lausannẽses medico celeberrimo, & *Claudio Marione* Pharmacopæo vigilãtissimo, cadaver aperirem, pulmones lividos, & humoribus pituitosis instar spõgiæ madefactæ repletos, cor verò molle flaccidum & exangue deprehendi.

Exemplum II.

Nobilis vir *Baptista Mallarda* in Rue, Helvetiorum Freiburgensiũ Reipub. pago 66. annor. ætatis suæ nodosa podagra extenuatus, scabie ex phlegmate salso laboravit. Incidit hic quoque in manus imperiti empyrici, qui nullis adhibitis universalib. ipsum primum unguẽto ex hydrar-

drargiro, deinde in balneum ex herbis calidis immissam, totũ etiã copus aqua vitæ inunxit. Paulo post humores pituitosi ex omnibus corporis partibus ad gingivas tam copiosè confluxerunt, ut inde inflatio oris, inflãmatio & dolores non leves, spirandi item difficultas, syncope aliaq; graviora symptomata sequuta sint. Die 29. Junii 1598. accersitus, gingivas, genas, linguam, omnesq; oris partes, sphacelo infectas offendi. Alligata itaq; baculo spongiola inq; gargarismate madefacta, dum os abluere vellem, dentes, partesq; linguæ & gingivarum simul exciderunt. Ob hujus igitur sphaceli sævitiam sequenti die è vita discessit.

Exemplum III.

Mulier ulcere in cruce, absq; ulla tamen suspicione luis venereæ laborans, cum chirurgo se curandã commisisset, unguẽto ex Mercurio inuncta fuit. Post dies aliquot inflãmatio gingivarum pro more sequuta est. Qua neglecta, sequutum fuit ulcus putridum, adeoq; malignũ, ut gingivas, malas, nasum, totamq; partem faciei infra oculos eroderet. Vixit in hac miseria mẽses circiter duos, deinde naturæ satisfecit. Hæc mihi anno 1608. d. 11. Martii præsente D. Emanuele Vastisio Artium liberal. Magist. à viro quodam pio & fide digno, qui affectum hunc suis vidit oculis narrata fuere.

OBSER-

OBSERVATIO XCIII.

Nobilis quidam ex febre acuta curatus protinus gangrænâ corripitur.

INter omnes gangrænæ ſpecies, illa, quæ ex occulta & venenoſa qualitate accidit, meritò omnium periculoſiſſima & exitioſiſſima eſt cēſenda. Raro n. ex ea ſanitati reſtituũtur ægri, uti in tractatu noſtro de gangræna & ſphacelo ſuo loco fuſius declaravimus, ut plurimũ n. etiamſi membrum ea in parte, quæ nobis ſana, & lue iſta minimè infecta eſſe videtur, abſcindatur, revertitur tamen malũ, truncũ rurſus invadit ægrũq; protinus è medio tollit. Tanta n. eſt hujus veneni ſævitia atq; malignitas, ut muſculos, venas atq; arterias, quæ in centro partis affectæ latitant, primò & antequam in cute in conſpectũ prodeat, occupet, per eaſq; ſeſe longè lateq; diſpergat, & adjacentes partes inficiat, idq; ut plurimum antequam ſigna gangrænæ in cute appareant, perficit. Hæc etiamſi ego non raro in aliquib. obſervaverim, ad majorem tamen rei declarationem, non abs re neque tyronibus infructuoſa erit ſequens hiſtoria, quam clariſſimus ac doctiſſimus Dom. JANUS DE BURGO Burgi Seguſianorum Doctor medicus longe celeberrimus, diligen-

ter ac doctè annotavit, quamq; mihi cum Anno 1609. mense Aprili Burgum, ad nobilem virum Dom. JACOBUM WALLIER ictu scloperi graviter læsum vocatus essem, & per mensem ferè integrum familiaritate atq; amicitia viri istius tam docti, tamque humani, fretus essem, communicavit. Historiam autem illam sic descripsit nobilis Petrus Dhazard natione Gallus.

Gangræna in pede sinistro nulla præcedente inflãmatione nullo ulcere nulloq; alio sensibili vitio affecto aborta, à venenata, malignáque qualitate profecta censentur, huicq; cum tibia paulò infra poplitem in parte scilicet sana amputata esset, 11. ab amputatione die, gãgræna reliquum crus, totumque sinistrum latus, præter omnium exspectationem rursum occupante in oppidulo Segusianorũ sancto Triverio sacro extremum vitæ diem obiit.

Anno Domini 1605. Calend. Januarii cum nobilis Petrus Dhazard apud sanctum Triverium Bressiæ Segusianorum oppidulum ob acutam febrem decumberet, propter magnam mutuamque familiaritatem qua vicissim fruebamur, me ab eo vocari & ad morbi curationem, qui tunc malè eum exercebat, adhiberi contigit, cui cũ accõmodatã profligando morbo victus rationẽ undiq; præscripsissem, præsidiaque omnia, quæ huic depellendo affectui idonea fore conjiciebã, summa diligen-

tia administrassem intra quatriduũ affectum quo antea immanissimè devexabatur, affulgẽte divina ope, pro voto & animi sententia curavi. Verũ cum in integrũ restitutus planè videretur, & sese jã ad cõsueta munia trãsferre vellet, quo id ipsum sequenti die facilius consequeretur, & lectulo, ne ita torpesceret, corpus surgere decrevit. Per cubiculũ autẽ cum molliter deãbularet, sinistrũ pedẽ sibi mirũ in modũ degravari, tantoq; dolore percuti sensit, ut cum inter se deambulandũ sustinere non posset, in humum quasi vi excussus decidere coactus fuerit: quare ad eum ministrantes illi famuli subitò accurrunt, ipsumq; in pedes, quo staret, erigere conantur, sed frustra: progredi enim ipsum non posse animadverterunt; altero scilicet pede eoque sinistro motum corpori nullum præbente: quapropter ad cubile ipsum deferunt, vestimentis exuunt, supinum componunt, sicque collatum, ut à me viseretur, ultrò satagunt. Accersor ad hominem quem jacentem intueor, & præ dolore atrocissimisq; cruciatib. magno clamore ac ejulatu divinam opem implorantẽ audio: mirari statim subit, quidnã rei tãti doloris malo occasionẽ ita celerem præbuisset: quare ab eo sciscitor, num jam diu ita excruciaretur, in quave corporis parte dolorem persentiret: qui mox se ita esse affectum, ac dolorem, sinistro tantum pedi se incedere respondit.

De doloris specie, & qualis ille esset, interrogatus

gatus, inflammationi ſimilem, & talem quidẽ qualis ſuppoſitus pedi ignis ardens efficeret, eſſe expreſſit.

Quibus auditis partem dolore obſeſſam detego, attracto, & ſi quæ in ea labes ſubeſſet deprehẽdere cogito, ſed tantum abeſt ut in eadem admota manu incendium illud grave de quo conquerebatur, obſervarem, quin potius pedẽ univerſum maximè autẽ plantã ejus intenſo admodũ frigore rigentem tactu deprehendo, & niſi mutatã naturalem figuram ſitũve conſpexiſſem (erant n. reclinati in ſeipſis digiti, pesq; quaſi extruſus, ad demortuæ partis inſtar immobilis permanebat) ſanam nulloq; vitio inquinatam judicaſſem partem illã, maximè autẽ quod nec tumor ullus, nec ulla ſenſibilis mutatio coloris interveniſſet, me extẽpore, qui aderant interrogãt, & à me quid tam acerbi dolores ſignificarent, ſciſcitantur, quib. ſanè futuram gangrænam, ſi jam accerſita non eſſet indicavi reſpondi. Etſi enim partem illam nulla inflammatione teneri, nec ulla alia manifeſta intemperie affici, ob quã calor nativus obrui ac extingui poſſet, ſatis mihi perſpectum erat, eumq; tamen ingenitum partibus humani corporis calorem ob alias etiam cauſas extingui poſſe in mentem venit. Eſt enim docta FERNELII ſententia cap. 7. lib. 7. ſuæ pathologiæ; à venenata atq; maligna qualitate inſitum partis calorem præfocari extinguiq;. Verum apud me Gvilhelmi Fabricii Hildani exercita-

tissimi Chirurgi testimonium multò pleniorē fidem faciebat, ut quod tractatum magna arte ac methodo exstructum, de gāgræna & sphacelo inscriptum, nō longo ante tempore edidisset, ubi omnes gangrænæ causas tam universales, quam particulares enumerans, tandem tractatus sui caput quartum huic particulare gangræna, quæ occultam & malignam qualitatem pro exortus sui causa agnoscit, dicavit, tamque apertis exemplis rem confirmavit, ut omnem dubitandi occasionem omnium animis eripuerit, Hæc occulta deleteriaq; qualitas non actione manifesta, sed cæca vi, & ut inquit author idem, modo quodam mentibus nostris inpervestigabili, corporis substantiā corrumpit, devastat ac depopulatur. Nec abs re quidē contrariis enim legibus quam nativus ipse calor regitur & gubernatur: quo fit ut perpetuas invicem inimicitias exercentes, bellumq; perpetuum contra se gerentes, alterum in prælio occumbere necesse sit, deficienteq; nativo calore, proprio temperamēto partis everso, gangrænam ac sphacelum, nisi humor cui maligna illa qualitas tanquam subjecto insidet, foras evocet, necesse quoq; sit in generari, partemq; ad internecionem penitus deduci. Hoc maximo suo malo expertus est æger ille, qui cū gangræna secundum sinistrum pedem correptus esset, ex nulla manifesta causa originem trahēte, ab occulta malignaq; qualitate nativo calore lethalem vim inferente in eandem incidisse censetur.

Quænam autem esset deleteria illa qualitas quóve nomine designaretur, neminē esse, qui exprimere possit, existimo, alioquin manifestam & apertam dicendam fuisse potius quàm occultam qualitatem, rationi magis consentaneum esse arbitror. Verum quoniā quandoq; extrinsecus advenire, quandoq; autem corpori innasci consuevit, num hoc, númve illo modo acciderit, disquisitione mihi dignū esse videtur, sed cū nulli rei extrinsecus corpori occurrenti eum fuisse obnoxium sciam, tanti mali causam internam esse ingenuè fatebor, ac in parte affecta non momento quidem temporis sed magno dierum num. succrevisse dicere audeo. Ille namq; toto antea triennio sensisse se, nescio quid doloris ac incōmodi in pede affirmabat, cujus merito & solito incalescebat magis, & plus æquo gravabatur pars affecta, Sin. quandoq; bibebat aliquidve actu frigidū sorbebat, ad pedē (quod ridiculosū erat) ilicò deferri sentiebat, communicato nescio quo frigoris sensu. Medicos de hac re consulere coactus sæpè fuit, qui cum affectus hujusce causā ignorarent, parvi momēti rem imaginationiq; potius quàm veritati suppositam esse dicebant. Hinc videre est quamdudum secum mali causam circūtulerit, quamq; diu nativus calor antequā occumberet & extingueretur prorsus præliū sustinuerit. Hîc augescente in dies maligna illa labe, & venenata qualitate, cum ejus vim ac impetū diutius perferre nō posset extin- *Nota.*

ctus est, ac evanuit, sicq; partem proprio calore eoq; vivifico pauperatam jacere demortuã tandẽ necesse fuit. Sic illi omnia ordine contigerunt, tantoq; dolore (nõ quod penè sphacelo percussus doloris sensum haberet, sed quod vicinæ partes serpente ad eas aura venenata insita earũ calorem devastante vim paterentur) ut mori se potius quam vivere præ illo exoptaret. Acutus n. adeo ac ferox erat, ut nullis admotis presidiis demulcere ne minimũ quidem potuerit, & quantũvis affecta pars sanguine exoneraretur superfluo, ac intus recõdito, nihilo melius se habere fatebatur: nec se quicquã solatii unquam fuisse consequutũ, dicebat, quã ubi diu multumq; pars tibiæq; recẽti lacte bubulo & repente perfunderetur. Comburi sibi partẽ illã dicebat, sed qua occasione nõ habeo quod dicam, nisi fortè sensus ille à maligni vaporis proprietate, aut à multitudine sanguinis & spirituum quos eo solers providaque natura in afflictæ partis subsidium mittebat, esset invectus.

His in angustiis biduum commoramur, donec tandem translata ad exteriora gangræna, coloris mutatio in cute appareret: Ex eo tibiam amputandi consilium initur, Chapusius presta͂tissimus Chirurgus, qui nõ longè aberat, vocatur, hic tibiã magna dexteritate amputat: sedãtur symptomata omnia, quies accersitur, & de salute hominis bene speratur: Interea de discessu cogito ægrũq; tegẽdũ Chapusio com-

committo. Verum quia malè constitutum erat corpus, putrilaginem que quandam ac pravam dispositionem ex lue venerea contractam (qua vix ullo medicamentorum usu hydrargyrive crebra inunctione curari potuit) per totam sui substantiam sparsam habebat, effectum est, ut ne parvum quidem vulnus, ex abscisione relictum medicamentis detergeri potuerit, sed invalescente magis, ulterius que serpente putredine, gangræna corripi rursum, ægrumque undecimo ab amputatione die interiore, magno adstantium amicorum fletu acciderit. Hæc vera est gangrænę ab occulta causa profecta imago, quam quidem, quia effectum de se prompsit omnibus admirandum, occultam ac incognitam dicere non pudebit: In pedio enim affecti pedis, quantum pollice tegi posset ita cutis non divulsa affecta erat, ut splenderet, & perspicuitatem vitri modo adepta, subjectorum tendonum, venarum, arteriarumque substratarum intuitum non impediret.

OBSERVATIO XCIV.

De gangræna & spasmo post curatam luem veneream.

ANno 1608. civis quidam Burgi Segusianorum opificio sartor, sibi digitum auricularem inter primum & secundum articulum

confregit: cum carnis quodam dilaceratione, fractura à Mag. ANTONIO CHALY Chirurgo, rectè & ut artis erat, reposita fuit. Sequenti nocte exortus est dolor maximus: quapropter cum altera die fascias solvere coactus esset, digitũ jam gangræna & sphacelo correptum esse deprehendit. Convocatis medicis ne malum ulterius serperet, & vicinas partes invaderet, quicquid ita affectum, ut abscinderetur, ratum fuit. Abscisso digito feliciterque mundificato, & ferè sanato vulnere, ita ut etiã denuò ea negotia, quæ sui erant opificii, peragere posset, cum quadam die exspaciaretur, & aëri frigido sese exponeret, protinus spasmo cum maximis & immanissimis doloribus & cruciatibus correptus fuit. Caput enim versus scapulas adeò convellebatur, adeoq; retrorsũ contrahebatur, & inflectebatur spina, ut caput poplitibus incumbere videretur, atque in his doloribus maximis animam Deo reddidit.

Cæterum cum gangrænam hanc, tum etiam spasmum ex occulta & venenata quadam proprietate originem suam traxisse, nõ est ut quispiam ambigat. Laboraverat enim æger iste antea lue venerea: cujus veneni & malignæ qualitatis (procul dubio) fermentum aliquod in parte aliqua corporis diu absconditum, tandẽque ex hac causa externa, in effectum actúmve productum fuerat.

Historiam hanc cum Anno 1609. ad Nobilem virum Dn. Jacobum Wallier Burgum Se-

gusia-

gusianorum vocatus essem, mihi communicavit Dn. Janus de Burgo ibidem Medicus longè celeberrimus, qui & omnia, quæ narravi, suis viderat oculis.

OBSERVATIO XCV.

De gāgræna & sphacelo ex occulta venenataq; qualitate post curatam pestem.

IN præcedentibus observationibus de gangræna ex qualitate occulta post luem veneream orta egimus: Nunc post curatam pestem aliosq; acutos morbos idem accidisse, uno aut altero exemplo demonstrabo.

Exemplum I.

Anno 1582. Puella rusticana ad Dűsseldorpiū, peste gravissima laborabat, Quæ cum nullos adhibuisset medicos: tandem nihilominus singulari Dei beneficio, ita curata restitutaq; fuit, ut ipsā jā penitus evasisse cūcti arbitrarentur, febris n. nulla amplius aderat, bubones sub axillis, & anthraces in brachiis sanati erāt: ambulabat, negotia domestica peragebat: cōedebat & bibebat pro more. Verū cū jā plenissimè se evasisse existimaret, accidit ut quadā die dolore acutissimo in utriusq; pedis digitis correpta fuerit. Unde ilico inflāmatio & sphacelatio digitorū pedū sequuta est. Ad ultimā tamē articulationē abscissis digitis, cōvaluit, ex his apparet materiā quādā malignā à peste in corpo-

reremansiſſe, ipſamque veluti per criticam expulſionem ad extremitates pedum naturæ beneficio expulſam fuiſſe.

Exemplum II.

Anno 1597. Puero 6. annorum nato in pago Avernier, ad lacum Neocomenſem Helvetiorum, Daniel Courtaillio nomine idem accidit, cui peſte correpto bubo in inguine ſiniſtro, anthrax verè circa talum ejusdem cruris, exorta eſt. Tandem quoque ſequuta gangræna & ſphacelo, tibiam ad poplitem abſciderunt. Convaluit & huc usq; vivit, annum nunc 18. ætatis prætergreſſus, ab eoque tempore morbis rarò obnoxius fuit. Uti ego anno 1609. cum ex Burgundia redirem, ex ipſomet adoleſcente intellexi.

OBSERVATIO XCVI.

Affectus graviſſimus circa genu quomodo ſanatus.

PUella 18. annorum ætatis, ex domeſticis Magiſt. Georgii von der Sulß civis Colonienſis, viri pii, obæſa & plethorica, cum in terram cecidiſſet, & genu ſibi contorſiſſet, inflammatio totius genu, cum maximis doloribus exorta eſt. Ab initio emplaſtrum ex argilla fornacum, bolo armeno, farina tritici, aceto & albumi-

albumine ovi ipsi applicuerunt; hinc paulatim inflammatio & dolor cessarunt: tumor tamen circa rotulam remansit magnus & durus; quapropter nisi innixa baculo, incedere non potuit. Post annum venit Coloniam ad prædictũ Magist. Georgium sororium, tum ego in consilium adhibitus, totum genu prætumidum, & ita rigidum inveni, ut illud absq; maxima difficultate, & dolore incurvare non posset: extendebet autem illud facillimè. Hinc materiam aliquam circa rotulam collectam esse, facilè intelligere licuit, curationem itaque sic institui. Primò ut sanguis & humores diminuerentur, minusque ad locum affectum affluerent, victum tenuem atque exsiccantem ipsi præscripsi: deinde corpus sequenti minorativo expurgavi.

℞. herbarum & florum betonicæ,
scabiosæ
cuscutæ
agrimoniæ
veronicæ an. m. ß.
sem. anisi ʒ j.
fiat decoctio in aqua ℥ iiij.

Colaturæ dissolve pulver. passavanti cum rhabarbaro ℥ j.
syrupi rosat. solut. ℥ j.

Misce fiat potiuncula. Postridie venam in brachio, quæ magis conspicua incidi, sanguinemque ad uncias circiter decem extraxi. Deinde,

℞. radicum cichorii

petroſelini
fœniculi
polypodii
corticum interiorum radicum frangulæ
an. ℥ j.
herb. betonicæ
agrimoniæ
cuſcutæ
ſcabioſæ
iuæ artheticæ
chamedridis an. m. j.
florum primulæ veris
ſummitatum majoranæ
roſmarini an. m. ß.
ſem. aniſi &
fœniculi an. ʒ ij.
liquiritiæ &
uvarum paſſularum an. ℥ j.

Coquantur in aqua, ut colatura ad tertias co-cta, redeat ad ℔ ij. de qua ſingulis diebus in crepuſculo matutino ſumebat ad ℥ vj. Interim dum apozemate hoc utebatur, corpus per intervalla, nunc pulvere paſſavanti, cum rhabarbaro, nunc quoque pulvere ex hermodactylis, & extracto corticum eſulæ expurgavi, genu ſequens applicui cataplaſma,

℞. farinæ hordei &
fabarum an. ℥ iiij.
pulv. roſarum rubearum
baccarum lauri

myrtil

myrtillorum an. ℥ j.
pul. florum chamomil.
sambuci
iuæ artheticæ an. ℥ ß.
fimi caprini ℥ ij.

Cum vino rubro fiat cataplasma, addendo in fine sapæ ℥ iij. Applicetur calidè bis in die. Cataplasma hoc per septimanas tres applicui, interim quoque utebatur apozemate præscripto & per intervalla, ut dixi, expurgata fuit. Ab usu horum medicamentorum & victus ratione, dolor omnis cessavit, præterquam flectendo genu; intumefactio quoque tota evanuit, præterquam ex inferiori parte rotulæ: ibi enim manifesta durities sentiebatur. Illa quia partim ligamento rotulæ subjacebat, inflexionem genu impedire potuit. Duritiem porrò hanc, ut emollirem omnem diligentiam adhibui, sed frustra. Tandem cum nullam subesse malignitatem, satis superque cognovissem, de apertione hujus tumoris cogitare cœpi. Mētem meam adstantibus aperui, qui postquam consensissent, ac iterum expurgata esset ægra cum pharmaco, tum venæ sectione, cauterium meum potentiale ad inferiorem partem rotulæ, & latus tendonis applicui, altera die superficie eschara excisa sequens linimentum imposui.

℞. Unguenti basilici
butiri recentis sine sale an. ℥ j.
ol. amygdalar. dulc. &

do

de vitellis ovorum an. ℥ ß.
ol. rosac. ℥ j.
Misce fiat unguentum addendo vitellum unius ovi, croci ℈ j.

Post casum escharæ, unguento meo escharotico, quod reliquum erat carnis, paulatim erosi. Tandem materiam crassam, viscosam & durissimam ad inferiorem partem rotulæ, & quidem inter os & tendonem patellæ invenimus. Materiam hanc paulatim extraxi, applicando nunc unguentum aliquod escharoticum, nunc pulverem præcipitatum, aliaque similia. Interim diligenter prospiciendo, ne tendo læderetur, satis mundificato ulcere cicatricem induxi, postea ex sequentibus herbis pro corroboratione partis affectæ, fomentationem applicui.

℞. florum & folior. salviæ
rosmarini
primulæ veris
majoranæ
ivæ artheticæ
hyperici
origani an. m. j.

Incidantur & sacculo indantur, eo intersuto vino rubro coquatur, applicetur calidè bis in die: post fotum genu, coxamque ol. ex floribus Slotani inunxi, his divina clementia in pristinam sanitatem restituta fuit.

Cujus curationis & sanationis successus, tam fœlicissimus, cum ad aures cujusdam civis Colonien

onienſis quinquagenarii, cujus nomen non amplius occurrit perveniſſet, me in conſilium vocavit. Laboraverat autem ille ſpacio quindecim annorum, tumore ad patellam dextrã, quapropter abſque baculo incedere ipſi non licuit. Ante menſes tamen duos antequam ad me veniret, tumor iſte ita accreverat ut pus apertè, & quidem in diverſis locis circumcirca genu palpando digitis perſentiri poſſit. Manum adhibere recuſavi, ſciebam enim incurabilem eſſe affectum hunc. Tandem nihilominus ipſius precibus obtemperare coactus fui, tum aperto abſceſſu per dies aliquot, materia ſubtilis, &c. inſtar ſeri lactis, copioſè ſatis effluxit: abſque tamen dolore. Poſtea materia craſſa viſcida & alba, ad inſtar lactis coagulati aut caſei recentis apparuit, atque ſimiliter per dies non paucos emanavit. Demum veritas eorum, quæ prius ipſi prognoſticaveram apparuit, os enim carioſum deprehenſum eſt. Et quia iſta in parte caries abradi non licuit quandoquidem profunda erat, ſequutum eſt ulcus incurabile & fiſtuloſum, ita ut in poſterum, uti & antea abſque ſcipione incedere non poſſet.

OBSERVATIO XCVII.

Balſama indiſcretè applicata, periculoſa.

Uſum

USum emplastri stiptici Paracelsi indoctè applicati periculosum esse, Centur. primæ observ. 98. exemplo monstravimus, idem & de balsamis cũ naturalibus, tum artificialibus cẽsendum esse, tam certum est quam quod certissimum, cujus rei fidem facit historia sequens.

Anno 1598. Lausannensis quidam Claudius nomine, habitans in suburbio Matteres, vir robustus & quadragenarius, secure prope rotulam dextram sese sauciavit. Vulnus profundũ non erat nec aderat dolor, quapropter se ex cõsilio cujusdam amici sui, nescio quo balsamo, curare tentabat. Diligenter itaq; bis in die balsamum hoc, calidè vulneri filamentis imponebat. Hinc brevi labia quidem vulneris coaluerunt: sed altè collecto pure, non diu post tantus exortus est dolor, tanta inflammatio febrisque ex lipothymia, ut de vita periclitaretur. Ego una cum Dn. CLAUDIO MARIONE pharmacopœo longè peritissimo vocatus, totũ genu prætumidum inveni, ex vulnere fungus sive fungosa caro, quæ magnitudinem ovi gallinacei adæquabat, excreverat. In fungum huncce cum stylum immisissem exploratorium, ultra libras duas aquæ lympidæ, quã German: Glidwasser Josquinus DALHEMIUS verò, qui Chirurgiam Paracelsi latinè reddidit, Sinoniã appellant, effluxit. Nõ solum ea die, verum etiam per triduum copiosè emanavit aqua hæc. Postea sensim mutata est in materiam purulẽtam.

Curationem sic aggressus sum, instituta o-

prima

ptima victus ratione, purgato iterum corpore, incisáve vena in cubito dextro, &applicatis topicis convenientibus, paulatim ſedatus eſt dolor, inflammatio, quin etiam lipothymiæ, quæ frequẽtes aderant & febres ceſſarunt. Sed quia articulus humore iſto aqueo & purulento imbutus fuerat, in diverſis circumcirca genu locis, quin etiam in ipſa ſura, partim naturæ, partim artis beneficio factæ fuerunt apertiones atque exulcerationes.

Tandem maximo cum labore ſanatus fuit, ſed quia tendones ligamenta & appendices juncturæ, ratione ichoris & puris exeſæ & corruptæ eſſent, reliquum vitæ ſuæ claudicavit.

Quidam Genevenſis vulnus ictu ſclopeti recepit. Huic à Chirurgo alioquin induſtrioſo, & optimè exercitato applicatum fuit balſamum, cujus beneficio cum labia vulneris coaluiſſe videbantur, collectum denuò eſt pus in profundo vulneris, ex quo poſtea ſinuoſa, & penè incurabilia facta ſunt ulcera. Ego tandem illum maximo cum labore ſanitati reſtitui.

Admonitio.

Suadeo itaque omnibus medicinam atque chirurgiam exercentibus juvenibus, ne temerè quicquam cum hujusmodi balſamis incipiant: præcipuè in nervoſarum partium vulneribus. Non enim citò, ſed tutò ægrum velle ſanare, expedit.

OBSER-

OBSERVATIO XCVIII.

Dolor vehementissimus in ipsa calce pedum, applicatione cauterii potentiali sedatus.

QUidam Coloniensi in ipsa calce pedum adeò acutus, vehemens & continuus, cum febre, exortus est dolor, ut neque nocte neque die quiescere posset. JOH. SLOTANUS, apud Colonienses Medicus celeberrimus, compater meus plurimum honorandus, in consilium adhibitus corpus aliquoties cum per secessum, tum in primis revulsionis gratia, per vomitum evacuavit, venam in brachio incidit, anodyna applicuit, nec quicquam eorũ, quæ hîc necessaria videbantur, prætermisit: absque fructu tamen, cum dolor ab hujusmodi potius augeri videbatur. Pars tamen affecta vix in tumorem elevata erat, idque propter densitatem cutis, tandem loco dolenti cauterium potentiale applicuit. Post horas aliquot novaculâ separatâ eschara, guttula una aut altera ichoris exstillavit, dolor mox cessavit. Ulcus post casum escharæ, per dies aliquot apertum retinuit, & pulverem præcipitatum inspersit. Deinde inducta cicatrice plenissimè convaluit. Historiam & curationem hanc, prædictus Dominus

Hippoc aph l.6.aphor.59

D. Slo-

D. Slotanus mihi communicavit, & æger ipse, quum anno 1612. Coloniam Agrippinam profectus essem mihi recitavit, & ab eo tempore nullum dolorem isto in loco se sensisse affirmavit.

OBSERVATIO XCIX.

De gravissimo affectu plantarum pedum ex variolis.

ANno 1599. Puellam ex nobili familia Coloniæ Agrippinæ adeò graviter à variolis correptam, ut totum corpus à vertice usque ad calcem una & quidem continua crusta obtegeretur, curandam habui. *Febris continua & ardens, inquietudines, nausea, lipothymiæ, & deliria, dolor quin etiam totius corporis, præcipuè plãtarum pedum, maximus & continuus aderat. Ego omnibus symptomatibus, quantũ potui repugnavi, neq; absq; fructu. Dolor tamen plantarum pedum (qui una cum tibiis ad genua usq; præter modum in tumorem elevati erant) indies auctus pungens & continuus factus est, cujus leniendi causa, anodyna & pus moventia applicui. Tandem diversis in locis ruptæ sunt plantæ; purulenta eaq; fœtidissima emanavit materia. Inde dolor cessavit, reliqua symptomata simul remiserunt, ita ut penitus convaluerit. Sed tota illa pars pedis à calce usq; ad digitos pedum, quæ propter deambulatio-

nem callosa est, integra abscessit. Quas deinde in scetula ad memoriam miseriæ suæ & divinæ liberationis, ex tam gravi morbo, præter omnium exspectationem reservavit.

OBSERVATIO C.

De periculosa plantæ pedis inflammatione?

CUm plantæ pedis partes sint nervosæ, ac proinde exquisitissimo sensu præditæ, atq; in parte decliviori sitæ, non leviora symptomata ex ipsarum inflammatione oriri solent, cujus rei exempla aliquot in gratiam tyronum hîc in medium adferre non gravabor. Juveni cuidam Coloniæ, viginti circiter annorũ ætatis, ex domesticis Generosi viri Dn. Guilh. de Flodorff. Dom. in LeudWel, &c. cum ex nimis violenta deambulatione, dolor in ipsa planta pedis exortus esset, & ab initio remedia nulla adhibita fuissent, auctus est dolor: mox quoq; sequuta est inflammatio. Ego vocatus totum pedem in tumorem elevatum & phlegmone occupatum inveni: Dolor aderat maximus, & ad coxas usq; sese extendens, febris continua & ardens: inquietudines item delirium & lipothymiæ. In curatione autem hunc in modum processi. Instituta victus ratione tenui, sequenti potiuncula corpus purgavi.

℞. elect. de succo rosar. ℥ ij.

pulver.

pulver. passavanti cum rhabarb. ℈ j. ß.
syrupi rosati solut. ℥ j.

Cum decocto agrimoniæ, veronicæ, radicum appat. acuti, corticum inferiorũ radic. frangulæ & sem. anisi fiat potiuncula. Qua clementer expurgatus fuit. Eadem die post cœnã per duas horas ipsi ad grana sex Laudani exhibui, quievit ea nocte, viresque aliquo modo refocillatæ fuerunt; quapropter postridie venam brachii lateris laborantis incidi, & sanguinem ad uncias decem extraxi: erat enim plethoricus & robustus, hinc febris, dolores & inflammatio multum imminuta fuit. Statim quoque ab initio coxam, genu, & quicquid ab inflãmatione liberum, sequenti linimento inunxi.

℞. ol. rosacei ℥ ij.
ol. lumbricorum &
axung. human. an. ℥ ij.
misce.

Loco verò affecto, quia pinguia ex Galeni doctrina lib. 5. de simpl. medic. facultat. admovenda non erant, sequens applicui cataplasma.

℞. sem. cydoniorum
fœnogræci
altheæ an. ℥ ij.

Pulverisentur & macerentur aqua calida, per duas horas, deinde admisce farinæ hordei ℥ iij.
pulver. rosar. ℥ ß.

Coquantur cum s. q. aquę ad formam cataplasmatis, postea admisce vitellum ovi, cum albu-

mine, applicetur & renovetur quotiescunq;
opus videbitur.

His adhibitis medicamentis, dolor multu
ceſſare cœpit, & locus materiæ apparuit,
emplaſtrum baſiliconis, toti verò pedi ca
plasma præſcriptum applicui. Et quia pars i
pedis maximè calloſa, lacte calenti, in quo ſe
fœnogræci, folia malvæ & violarum incocta
rant, diligenter fomentavi, deinde novac
calloſitatem illam abraſi, quemadmodum c
ſervat. 97. Centur. primæ, in curatione paro
chiæ ſcripſimus. Sic brevi in ipſa planta pe
rupta vomica feliciter evaſit. Interim dum
ca curationem atque ſanationem hanc oc
patus eram, aliquoties mihi narravit gener
Domina de Leud, quendam ex ſuis conſang
neis ex ſimili morbo intra paucos dies ext
ctum fuiſſe. Quod mirum nemini videri
bet, cum locus iſte ut antea dixi, ſit nervoſus
exquiſitiſſimo ſenſu præditus, ut proind
graviſſima ſymptomata ac-
cerſeret.

IND

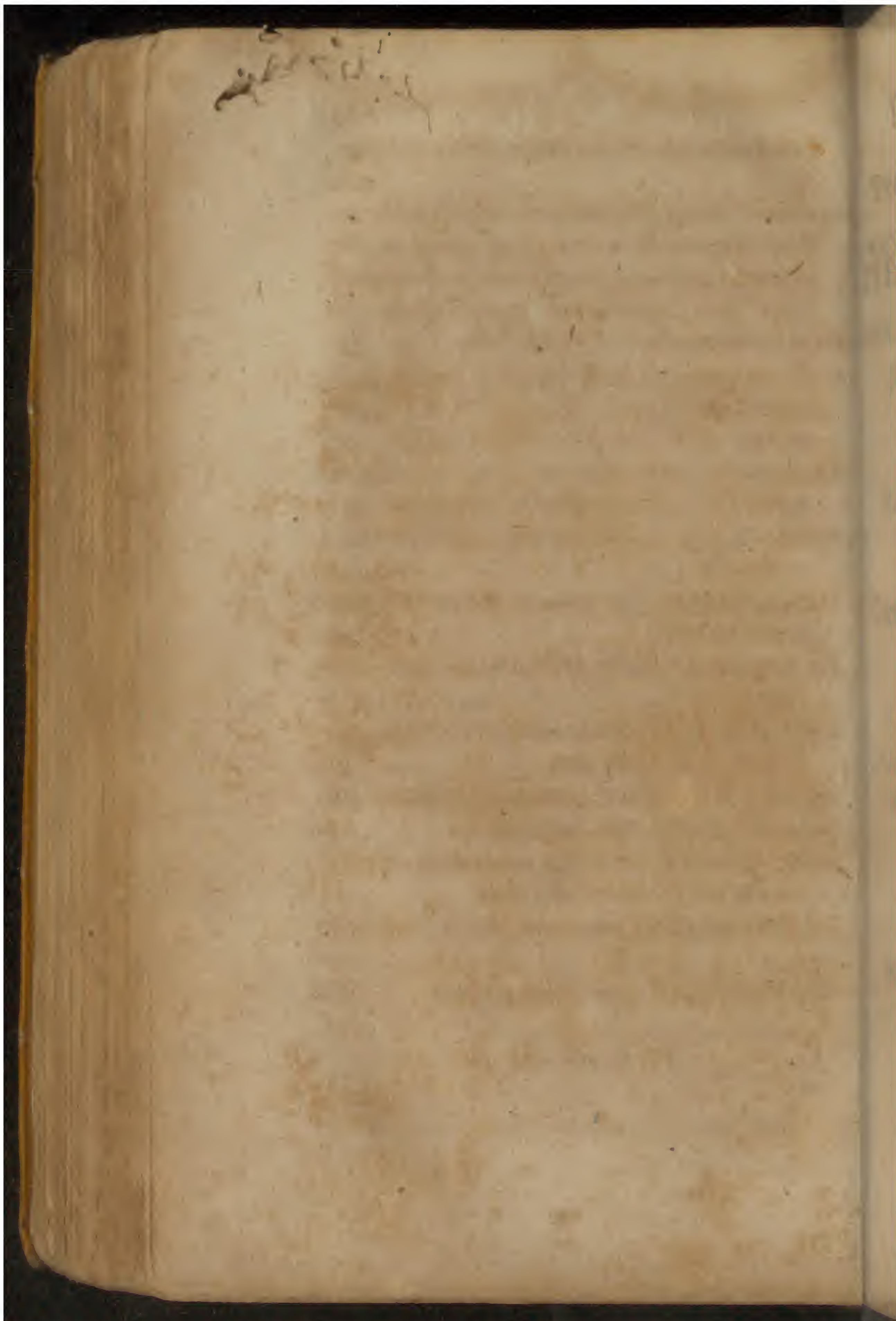
INDEX OBSERVATIONUM ET EPISTOLARUM hujus Centuriæ.

De

De

FINIS.

EPI-

EPISTOLA

De nova, rara & admiranda

HERNIÆ UTERINÆ, ATQUE HANC JUSTO TEMPORE subſequentis

PARTUS CÆSAREI

HISTORIA

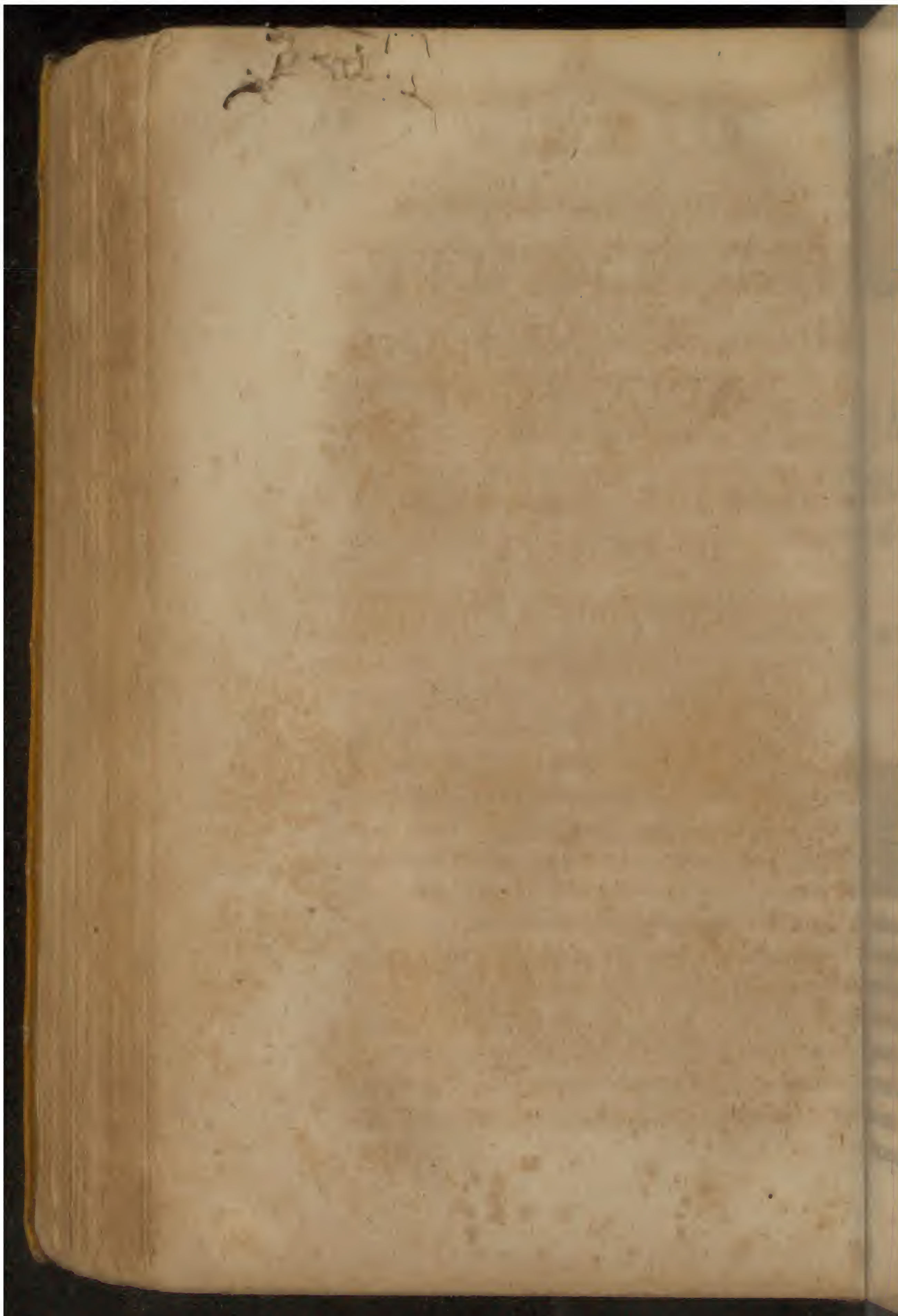
Cum aliis nonnullis ſcitu utilibus ſcripta

AD

GUILHELMUM FABRICIUM Hildanum, Medicum & Cheirurgum clariſſimum,

à

MICHAELE DÖRINGIO Breslavienſi Philoſophiæ ac Medicinæ Doctore.

GVILHELMO

FABRICIO,

HILDANO, MEDICO ET CHEIRURGO CLARISSIMO S. P. D.

MICHAEL DORING.

Breslaviensis, Philosophiæ & Medicinæ Doctor.

ANnus elapſus eſt, volvitur modo alter: ex quo, clariſſime FABRICI, pro more ab aliquot annis continuato literas invicem permutavimus nullas. Ultimæ n. fuerunt tuæ: quas die 10. Aprilis anni præteriti 1611. ad me perſcripſiſti. Ultimæ verò meæ: quas eodē ejuſdem anni menſe ad te exaravi. Eas num unquam videris, legeris, vel ſaltem de iiſdē quicquam huc uſq; inaudiveris, ego equidem ſum neſcius. Neq; enim ad ipſas reſponſi aliquid à te accepi.

Causa intermissa scriptionis. Respondissem ipse etiam dudũ ad tuas ultimas: nisi superiore Autũno certissima spes mihi facta fuisset, quod è Patria rediẽs Giessã transiturus, nosq; inibi invisurus esses. Quod ipsum si nobis effectũ dedisses: ne tuus adventus nobis jucundissimus, pariter fuisset & gratissimus: Et mihi quidẽ prę aliis, quã exoptatus advenisses, tute ex amore, quo te hucusq; colui sanctissimè, non difficulter æstimabis. Æstimabis verò vel ex eò etiã, quod ob tantã, quâ jam disjungimur locorum intercapedinẽ, omnis propè tecum inposterum unquam colloquẽdi occasio mihi erepta ac præcisa esse videtur. Quæ res quam acerbè animum vellicet meum hîc non eloquar. Feram interim patienter: quod mutari vix licet prudenter. Neq; enim dubito, quin graves causę te detinuerint: quominus tam tuę illi quali quali promissioni, quam seriæ nostræ exspectationi tunc temporis satisfaceres.

Causa scriptæ epistolæ. Ipse igitur postquã ob causas multas & ponderosas resignato munere, quo hactenus Giessæ per Dei gratiam functus fui, professorio, atque humilimè impetrata ab *Illustrissimo & Celsissimo Principe ac Domino* Dn. Ludovico *Hassiæ Landgravio, comite in Catzenellenbogen, Diez, Ziegenheim & Nidda, &c. Domino meo clementissimo,* clementissima dimissione: superatisque itineris satis longinqui non exiguis molestiis, feliciter tandem ductu & auspiciis divinis in Patriã dilectissimam appuli: nihil mihi visum fuit antiquius, quã si amoris nostri igniculos, qui ob inter-

ntermiſſam nonnihil literarum communio-
em ſemiſopiti quaſi fuerũt, redintegrato ſcri-
endi officio ſuſcitarem.

Cogitanti verò mihi attentius de idoneo li- *Epiſtolæ argumentum.*
erarum argumento: ecce occurrit, ut nova, ita
ara *Herniæ uterinæ & hanc ſubſequentis partus Cæſa-
ei* Hiſtoria. *Novam* dixi: ut quæ vix decurſo biē-
io accidit. *Raram & quidem verè raram*: ut quæ
ix ſimile exemplũ in mundo unquam habuit.
Rectè itaque mihi facere viſus ſum, ſi eam pro
ræſentis epiſtolæ argumento non ſeligerem
olum, ſed & conſtanter retinerem.

Sed quæres tu ex me, quid cauſæ habuerim, *Cauſa editæ epiſtolæ.*
uod typis publicis exſcriptam publicè ipſam
ibi nunc inſcribam? Dicam breviſſimè: & dicã
mul planiſſimè, Amor erga te meus hãc mihi
centiã extorſit. Amor erga alios nõ noſtri tã-
um, ſed ordinis literati, rerũ atq; obſervatio-
ũ novarum & rararũ cupidi, homines in uni-
erſum iſtã ſcribendi qualemcunq; ſive licen-
ã dicas, ſive audaciã, excuſſit. Amor quidem 1.
rga te meus, ut qui jam à ſexennio cœpit, & ad
unc uſq; temporis articulum illibatus permã-
t. Amor verò erga alios: ut quos tam mirabile 2.
ei opus diutius latere nolui.

Acceſſerunt deinceps & aliæ, ſed meo judi-
o aliquanto leviores cauſæ, inter quas iſta nõ
nmeritò princeps dici poteſt: ut ſcilicet præ-
ntis epiſtolæ editione pro ſecundæ tuarum
bſervat. cheirurg. centuriæ obſervationis 21. 3.
uæ eſt *De uvula relaxata curatione*, publicâ

inscriptione, publicum aliquod (quamquã le
ve, & tuis in me meritis non satis congruum
gratitudinis statuerẽ monumentum. Ad quan
observationem me jam dudum respõdere de
buisse confiteor. Ast intervenerunt subinde a
lia eaq; non contemnenda, de quibus tecum
per literas colloqui hactenus placuit.
IV. Invitavit me deinde ad ejusdem epistolæ e
ditionem, loci, quo invicem nunc discernimu
V. partim longinquitas, partim ejus in quo jã fo
te subsistas, incertitudo, quod igitur scripta
duntaxat, non veró impressam ad te misissem
facilè profectò evenire potuisset ut alicubi ir
tercidisset, nec ad tuas met manus pervenisset
quod quã crebro fieri soleat, præsertim in tan
ta locorũ distãtia: exẽpla nos docẽt quotidiana
Addo superpondii loco causã adhuc gemi
VI. nã: una est, ut me apud meos lectores, propte
suspẽsam *Tertii de medicina & medicis libri resid*
publicationem aliquomodo excusarẽ: Tam
etsi n. in votis nihil habebam prius, nihil etiam
posterius: quam ut fidem publicè datam pu
blicè quamprimũ solverem: tamen nescio, qu
non impedimenta (quorũ partem non omn
no levem è modo dictis prudentes lectores n
difficulter colligent) hactenus mihi objec
fuerunt, ut promissis stare non potuerim. Mo
ram ergo istam quantulamcunq; æquo ferte
nimo *Lectores æquissimi*. Exolvam enim me b
no cum Deo ocyssimè & exolvam quidem
fœnore: posteaquam aliquanto rectius atq; e
iam nunc res meas disposuero. Alte

Altera est ut lectoribus tenue quoddam specimen exhiberem, ex quo de subsecuturis epistolarum à nobis bono item cum Deo suo tempore edendarũ libris, nõ nihil judicare possent quid ipsis porrò in eis exspectandum sit. VII.

Nec moror, quas in me à sciolis nonnullis & nasutulis sparsum iri certò prævideo sinistras cavillationes: dum me vana scriptitandi libidine teneri actum agere: & per id quod ab aliis dudum publicatum fuit, leviculam famæ popularis aurã, captitare vel plenis buccis publicè clamitabunt, vel clanculum saltem hincinde mussitabunt. *Respondetur quorundam cavillationibus.*

Atq; istis quidẽ ut hoc in loco operosius respondeam opus non est. Quis n. clancularios istos hostes & insidiosos diffamatores, securus alio atq; imperterrito animo non contemnat, rideat, spernat? Namq; non rarò usu venire videmus, ut, qui aliorũ famã se depressuros autumãt, de propria non parũ periclitentur, atq; adeò per eadem, per quæ peccant, ipsimet justissimè puniantur *Apertè rem agunt, qui probi, qui candidi, qui ingenui sunt.* Reliqui audeant & ipsi aliquid, ac meliora proferant, si viri sunt nec noctuarum instar lucem fugiant, & in tenebris circumvolitando, ac bonos viros iniquè traducendo, oberrent. I.

Illis verò paucula responsionis ergo reponere libet. Fateor n. non ita pridẽ *clarissimũ atq; excellentissimũ virum* DN. D. DANIELEM SENNERTUM *in Illustri Witteberga professorẽ publicũ & as-* II.

finem noſtrũ honorandũ, hanc ipſam Hiſtoriã ſuarũ Medicinæ inſtitutionũ opere diligenter deſcripſiſſe. At forſan multi ſunt, qui tam inſigne opus (cui in hoc genere par mihi quidẽ hactenus oblatũ eſt nullum) non dicam nõ legerũt, ſed ne oculis etiam ſuis uſurpaverũt unquam. Quare ut iſtis utcunq; gratificarer, facere non potui, quin eandem hiſtoriam è prænominato SENNERTI inſtitutionũ opere tranſſcriberem, eamq; ſeorſim publicis typis exſcriptã publici juris facerẽ, ac cũ plurimis cõmunicarẽ: prꝩſertim cũ exẽpla exſtent aliorũ virorũ celebrium, qui in ſimilibus argumẽtis idem præſtiterunt.

Tu ſol meus SENNERTE, *affinis colende*, lumen tuũ paulisper mihi, quæſo, fœnera, & ut cũ bona tua pace hiſtoriã ſæpiculè citatã, & *è ſplendidiſsimi inſtitutionum tuarum operis lib. 2. part. 1. c. 9.* mutuatam tuiipſius verbis deſcribere, patere. Sic n. non ſolum me tibi reddes devinctiſſimũ verũ etiã ita de omnib. ad quos forſitã epiſtola hæc pervẽtura eſt, mereberis, ut ipſis procul omni dubio cõmẽdatiſſim⁹ in poſterũ ſis futur⁹.

Hiſtoria admiranda. Ergo URSULA uxor MARTINI OPITZ victoris cũ maritũ in incurvanda pertica ex qua vinculũ vaſis parandũ erat, juvaret: fortè ab eadẽ reciprocante ad ſiniſtrũ inguẽ percuſſa eſt, ruptumq; ſeu laxatum potius (quantũ quidem ego ex lectione judicare potui) eſt peritonæum. Paulò poſt n. tumor ad ſiniſtrũ inguẽ oboritur qui brevi tẽpore tantũ incrementũ ſumpſit, ut nullomodo intra abdomen recõdi poſſet, etſi verò de utero [illegible] inciderer: tamen

nec ipsa, nec aliæ fœminæ id facilè crediderũt, donec tandẽ res ipsa atq; eventus oẽm dubitationẽ sustulit. Nã uterus conceptu gravidus, ita indies aucto fœtu dilatatus simulq; cũ eo cutis inguinis sinistri, qua uterus ꝓlapsus erat, extẽsa est, ut utero & cute cõclusus fœtus instar sacci ferè aut cucurbitæ oblõgæ majoris modo ꝑpenderet: motusq; infantis tandẽ & tactu & visu perciperetur. Quæ res cũ ipsam, maritũ, cognatosq; perturbaret, collegiũ nostrũ in consiliũ adhibuerunt. Cum autẽ ob fœtũ jã maturũ de utero in abdomẽ reponendo, atq; adeo partu naturali, nullã spẽ superesse viderem⁹, si naturæ res relinqueretur, & fœtũ, & matrẽ de vita tandẽ periclitaturos, nullaq; alia re, quã sectione, auxilium exspectari posse, ostendimus. Quod cũ & ipsa, atq; maritus, cognatiq; facilè intelligerent, atq; spem vitæ in angusto esse facilè animadverterẽt: ut sectio fieret omnes petierunt. Cum igitur die 21. Aprilis Anno 1610. partus tẽpus adveniret, doloresq; parturientẽ apprehenderẽt, Deo in primis in auxiliũ vocato, præsentib, mecũ *Dn. D. Ernesto Hettẽbachio* & *Dn. D. Tobia Tandlero*, colleg. M. itẽ *Henr. Silbermãno* Ecclesiæ nostræ Archidiacono, duab. obstetricib. atq; aliquot honestis fœminis, hora 8. matutina sectionẽ instituit cheirurgus *Jeremias* Trautmã/ ministrãte & altero cheirurgo *Christoph.* Seesth. I. secta est cutis & peritonæũ. Hoc n. quantũ ego quidẽ visu dijudicare potui, cuti integrũ adhuc suberat & in sectione è cute ma-

nifestè distingui poterat. Hinc & ipse, qui jam extra cutẽ facilè prorumpebat, uterus apertus hæmorrhagia non adeò insigni, neq; etiã acerbo dolore quod ipsa postea fassa est. Utero secundum longitudinẽ aperto infans facilè cum secundina extractus est: imò quasi suopte motu, cum via facta esset, exitum quæsivit, & quidem Dei beneficio, salvus & incolumis.

De utero vero intra abdomen reponẽdo cũ ob ejus magnitudinẽ nulla spes esset, cutis, sanguine cõveniente decocto prius absterso, ipsi inducta & cõsuta est: ipse verò uterus nõ cõsutus. Qui etsi aliqua insigni inflammatione non corriperetur: tamẽ quia extra abdomẽ ꝓpẽderet, & ab externi aëris incursu in curatione vulneris defendi nõ posset: mẽbrana quasi purulẽta circa labia vulneris obducta est, quæ tamen post adhibitis idoneis medicamẽtis, sublata est uterusq; iterũ purus evasit, & naturalẽ faciẽ ac habitũ circa diem 14. ostẽdit, atq; in dies magis in se cõtractus ad naturalẽ magnitudinẽ rediit, Verũ post dies aliquot labia vulneris nigrescere, cũ tangerẽtur, facilè sanguinẽ fundere, atq; adeò gangræna suboriri cępit: ut ferro sine sensu particulæ de labiis vulneris demi possẽt: sed cũ idonea medicamenta adhiberentur, omne illud malum cessavit & caro circa labia vulneris ad pristinũ colorem & statum planè rediit, vulnusq; indies angustius evasit: adeò ut intra paucos dies coalitum vulneris speraremus, & vix ullum de recuperanda integra sanitate dubium superesset. Verum enim verò cum illa

16. Maji horâ quarta pomeridiana, extra lectũ aliquandiu consedisset, atq; iterum in lectum sese reciperet, lipothymia suboriri cœpit, & præter omnem spem intra dimidiam horam, proculdubio ab adstantibus cum esset paupercula non rectè in lipothymia tractata, vitam cum morte commutavit. Ipsa mortua ut planè sciamus, an in utero omnia salva fuissent, an verò aliqua latens putredo lipothymiæ, & subitaneæ huic morti causam præbuisset; uterum aperuimus. Verum omnia salva in eo invenimus. Infans etiamnum vivit salvus & incolumis Dei beneficio. Huic enim soli, & ipsa mater acceptum ferebat, quod toto gestationis tempore, à variis & periculosis motibus, nihil damni percepisset. Etsi enim uterum extra abdomen pendulum in fascia gestaret, tamen in obeundis domesticis negotiis, quæ ipsimet ob rem familiarem angustam expedienda erant, uterum cum fœtu nunc in fœmore, nunc in hoc nunc in illo loco, prout usus & res expediendæ exigebant, reponere necesse habebat. Ita mirabilia sunt opera Domini, huc usque SENNERTUS.

Infantem bimulum jam præsentis anni 1612. mense Majo Wittebergæ in ædibus Domini D. SENNERTI ipse vidi. Virium is erat satis vegetarum; staturæ tamen pro ætatis ratione paulò brevioris, quemadmodum & corporis habitus aliquanto tenuioris. In fronte elatiore parte supra oculum alterum cicatricem quandam *Infans bimulus qualis fueris.*

habebat: quæ vulneris in ipso partu Cæsareo accepto exigui index dicebatur.

Hic autem FABRICI clarissime, non tecum agam de partus Cæsarei necessitate, difficultate, administrandi ratione, & aliis quæ in genere circa ipsum alias moveri solent. Hoc enim si attentarem, justos epistolæ limites facilimè transilirem, & sunt ea ut plurimum talia: de quibus eruditi hoc temporis parum amplius controversantur. Quippe multijuga experientia illa omnia dudum reddita sunt certa atque indubitata. Ad propositum casum me potius converto, & quæ in eo inquisitione discussioneque potissimum digna sint attendo.

Quæst. I. Lubet ergo primũ ex te quærere; ruptóne vel dilatato saltem peritonæo Herniam istam uterinam censeas accidisse? Quæ enim utrinque adferri possunt, non sunt fortassis planè nulla.

Affirm. Dilatato saltem sive laxato peritonæo factã, si quid aliud certè evidentissime evincit; quod id in sectione à reliqua cute manifestè discerni potuerit. Et quidni peritonæum ex altera parte in tantum laxari potuerit: cum in Hydropicis secundum omnes ferè dimensiones totum abdomen in immẽsam propè molem extendi sæpenumero observatum sit? Ipsemet superiori

Observatio. Anno 1611. GIESSÆ Typothetam, cui scrotum ad capitis magnitudinem ab aqua illapsa distẽtum erat, citra sectionem Dei beneficio sanavi.

Alia obser. Quid? quod mulier quædam Germana nomine DOROTHEA, quæ in Italia gemino partu filios

lios viginti edidisse traditur, altero quidem novem, undecim altero, ob ingens pondus tumidam alvum & ad genua usque propendentem, fascia collo & humeris appensa sublevare solita est; ut post JOHANNEM FRANCISCUM MIRANDULANUM Principem, & LYCOSTHENEM author est SCHENCKIUS lib. 4. observat. 162. Solidiores multo durioresque, quam peritonæũ, ipsæ sunt arteriæ. Ast hæ in aneurismate ad ovi anserini magnitudinem quandoque laxari depræhensæ sunt. Qu'n aneurisma Bernæ Helvetiorum Anno 1606. à te visum, ceu Soloduro ante triennium ad me perscripsisti; quod totam pectoris partem sinistram à sterno ad collum usque occupavit. Solidissimum est cranium in hydrocephalis, tamen quantoperè id nonnunquam distendatur, pluries docuit experientia. *Alia.* *Alia.*

Rupto autem peritonæo Herniam fuisse productam, inde quis forsan arguere posset; quod plagam à pertica reciprocante inflictam subsecuta fuit. Quæ ratio num satis solida sit, tute FABRICI clarissime judicabis. Mihi ob rationes antea adductas dubia nonnihil videtur. Etsi enim vel maxime concedatur interiorem peritonæi tunicam perticæ illisu fuisse disruptam, exteriorem tamen permãsisse salvam atque integram, sectionis administratæ Historia superior fidem facit luculentam. *Neg.* *Decisio.*

Nec refert, si quis prætendat, membranam illam quę post cutis dissectionem in conspectũ *Objectionis solutio.*

venit,

venit, fuisse musculi transversi laxatum tendinem. Nam ut alia multa, quæ in contrarium adduci possent præteream, unicum istud loco omnium duntaxat adferre placet; nempe musculorum transversorum tendines non in viris tãtum prope os pubis ad vasorum seminalium præparantium ad testes descensum, indeque ejaculatoriorũ ad glandulas prostratas, quæ vesicę cervici appositæ sunt ascensum; sed in mulieribus, etiam ad duorum processuum nervosorum ab utero prodeuntium & in summam partem pudendi muliebris perveniẽtium transitum perforari. Unde mulieres cum bubonocele laborarent, cum sectione sanari posse, eruditè monet CASPARUS BAUHINUS lib. 2. Theatr. Anatom. cap. 8. Per foramen igitur tale ictu perticæ laxius redditum, uterus integra peritonæi tunica exteriore excidit, atque herniam uterinam produxit. Sed de his pro accurato tuo judicio rectius ipse statues, sufficiat me de iisdem meam sententiam qualitercunque tibi nunc delineasse.

Mulieres cur Bubonocele corripiantur.

Quæstio 2.

Deinde & hoc mihi respondeas velim, *Num fœminam prius quam plagam acciperet, gravidam fuisse; vel posterius demũ gravidam evasisse existimes?* Cui quæstioni etsi nemo ipsa ægrotante aptius olim satisfacere potuisset; tamen quid conjecturando de eadem nunc dici posse confidam, paucis exponam.

Negat. 1. quæst pars.

Non fuisse prius gravidam ex eo quis forsan demonstrare posset, quod post plagam vehe-

mentem

mentem à pertica reciprocante acceptam nec 1. inguen ſiniſtrum intumuit, nec 2. abortus etiam obortus fuit.

Ex adverſo, poſterius quoque gravidam vix evaſiſſe: Uteri dislocatio à perticæ ictu procul omni dubio excitata, docere poſſe videtur; niſi forſan evenerit, ut uterus non ſtatim à plaga, ſed tandem poſt factam imprægnationem ſuo loco primum pulſus ſit. Quod ipſum à vero nō eſt usque adeo alienum; præſertim cum (uti habet hiſtoria) non ſtatim ab ictu, ſed paulò poſt tumor in inguine ſiniſtro apparere incœperit. Tu utrum tibi probabilius videatur defini. Ego hîc ἐπέχω. *Negat. 2.*

Illud potius tertio loco ex te quæro, *Annon putes, tumore in inguine oboriente, faſcia aliqua competente, uterum contineri, ac ne longius extra abdomen excideret, prohiberi potuiſſe?* Mihi quidem, quin hoc ab initio fieri potuerit; prorſus dubium non eſt; qui novi, quantum utilitatis faſciæ convenientes in aliis herniis adferre ſoleant. *Quæſt. 3.*

Illud quoque doceas: *Cur hernia figura oblongæ, non autem* (cujusmodi alias gravidarum abdomen eſſe ſolet) *rotundæ fuerit?* Num quod utero foras extra abdomen prolapſo, & contentorum pondere ad inferiora depreſſo, ſuperiores herniæ partes acuminatæ ſunt? An quod fœtus plano & erecto non autem in globum contorto, ſitu in utero concludebatur? *Quæſtio 4.*

Quin & iſtud mihi expedias *Num ſpes ulla ſupereſſe potuerit partus naturalis?* Mihi quidem Medici *Quæſtio 5.*

dici Wittebergenses rectè conclusisse videtur, spem planè superfuisse nullam Cum enim utero in proprio loco constituto, non raro fœtus naturaliter educi nõ potuerit, ob causas in medicorũ observationib. hinc inde annotatas, atque in primis in libello ROSSETI De partu Cæsareo sect. 1. c. 3. dil genter collectas: qua quæso ratione in præsenti casu extrahi valuisset? Annon contigisset facilimè, ut in medio & tamen irrito uterum in consuetum ac naturalem locum una cum fœtu per tam angustas vias reponendi conatu fœtus suffocaretur, materque ipsa præ dolorum acerbitate simul extingueretur? Quamobrem cum viderent, quod parturienti alia ad salutẽ via præclusa esset omnis, excepta una eaque dubia & periculi plena per sectionem Cæsaream, necessarium esse arbitrati sunt, ut ea periculo adversi irent. Id quod in talibus casibus fieri voluit Galenus libro 10. Methodo med. cap. 10. Nam ut Aëtius scribit Tetr. 4. sermon. 1. cap. 120. in fine de Elephantiasi; humanum & plenum benevolentiæ signum in extremis etiam malis usque ad experimentum procedere, ad difficultatem affectionis compescendam.

Extremis morbis, extrema competunt remedia. 1. Aph. 6.

Quæstio 6. 7. 8.

Non quæro jam de *futura uteri.* Num illa ea institui vel potuerit, vel debuerit? non de *causa membranæ*, super labiis vulneris uteri natæ; non *de Gangræna* superveniente: de quibus singulis, quid sentias aperire aliquando poteris.

De

De illo ſaltem colophonis loco quærere placet; quid cauſæ ſubfuiſſe arbitreris, quod cum vix ullum de recuperanda integra ſanitate dubium ſupereſſe videretur, ægra lipothymia ex improviſo correpta, & paulò poſt extincta? Num virus aliquod atque occulta malignitas in vaſis, (in cavitate enim omnia ſalva ſunt inventa) uteri genita delituit? quæ ut è prædictis nonnulla, ſic & lipothymiam & cum lipothymia mortem ipſam ex inſperato invexit. *Atque hactenus de hiſtoria præſente.* *Quæſtio 91.*

Nunc ob argumenti affinitatem aliam non minus raram, ſed priore multò antiquiorem, utpote quæ Anno 1531. Decembris die nono contigit, ſubjungere placet; cujus quidem nuperrimè preſſiùs meminit in ſuo Hemerologio Sileſiaco NICOLAUS POLIUS ſub menſe Decembris die citato; fuſius verò ac per circumſtantias deſcripſit SAMUEL MEIGERIUS in ſui hiſtoriarum Nuclei claſſe 1. cap. 4. eam nos è Germanico in latinum ſermonem ita tranſtulimus.

NIESSÆ, quæ urbs eſt Sileſiæ ſatis celebris, vixit paupercula; quæ quindecim annis viro ſuo cohabitavit, & novem libros enixa fuit. Accidit autem ut in primo partu propter ſummam impatientiam & moroſitatem ab obſtetricibus & aliis fœminis præſentibus deſerta ſola ſibi conſulere, & ſolo Deo obſtetricãte, eniti cogeretur. Hinc etſi mali aliquid in abdomine ſibi eveniſſe ſentiret, nihilominus tamen ex ordine *Hiſtoria alia.*

dine octies porrò naturaliter & feliciter citr
ullam nonam per Dei gratiam peperit. No
multò autem post malum in primo partu acce
ptum, circa inguen sinistrum sæpiusculo sen
sit, ac sub cute extra abdomen mediocris quā
titatis quippiam sibi excidere animadverti
Anxia igitur casu isto reddita, rem primò a
maritum, mox ad fœminas, ob fidem sibi du
dum probè exploratas detulit: ab illis verò cō
silii solatiive aliud retulit nihil, quam Deo Opt
Max. totum negotium esse committendum
Quod dum fecit, ecce tumor indies in majo
rem magnitudinem increvit, ut tandem vesica
bubulæ spiritu distentæ ac gravidæ formam re
presentare videretur. Quin id magnitudini
longitudinisque demum acquisivit, ut ad ge
nua usque propenderet. Unde aliis accedenti
bus indiciis non arduum fuit concludere i
vesica ista fœtum contineri vivum. Interea ve
rò magnos dolores fœmina perpessa est, siv
cubare, sive sedere conaretur. Namque non si
ne multo & dolore, & ejulatu onus istud insta
sacci alicujus penduli hinc inde levare, ac re
ponere cogebatur. Verum enimvero cum pa
riendi tempus appropinquaret, senatus Niel
senus, (quod paupercula esset) curam ipsius su
scepit, & prædictum casum cū Medico, Chei
rurgis & obstetricibus peritis, aliisque fœmin
honestis communicavit, atque re diu multum
que deliberata & accuratissimè pensiculata, de
prehendit spem partus naturalis reliquam es
nullam

ullam, nec alia via cum matri, tum fœtui ſuc-
urri poſſe, quã ſola tumoris apertione; tãetſi
mnes ſimile quid ſe nec vidiſſe unquam, nec
udiviſſe teſtarentur. Prægnanti itaq; cõſilium
oc tandem aperierunt, quod ipſa lubenti ani-
no acceptavit, atq; ſe totam divinæ protectio-
i ſeriò commendavit, cum ſe una cum fœtu a-
ter liberatum non iri ipſamet facilè intellige-
et. Poſtquam verò in tam periculoſo rerũ ſta-
u conſtitutæ animum crebris adhortationib.
& conſolationibus, propinqui obfirmaſſent,
Medicus, Cheirurgi, obſtetrices aliæq; fœmi-
æ honeſtæ definito tempore convenerunt, &
ivino auxilio implorato, tumorem deſecue-
unt, fœtumque poſt multos labores, & ſolici-
udines ſatis vegetum denique extraxerunt.
Quem cum matri adſtantes gratulabundi con-
olabundiq; obtuliſſent, oculis duntaxat aſpe-
tum auferri & in cunas reponi, manuum indi-
io juſſit. Is CHRISTO per lavacrum ſacratiſſi-
num initiatus, esquiannum ſuperſtes vixit:
natre tertio à ſectione die poſt multos dolores
& cruciatus piè in Deo obdormivit.

Hic de uno ſaltem, mî FABRICI, tuum judi-
ium exponas, rogo, qui *ſcilicet fieri potuerit, ut
poſt, ſive rupturam ſive laxationem peritonæi, in primo
artu acceptam, nec bubonocele, nec hyſterocele fœmina
la protinus correpta ſit, & quod admirationem adau-
et octies ſine noxa feliciter pepererit?* Num cenſes,
oxam peritonæi nõ adeò fuiſſe magnam, quæ
nteſtinum elabi permitteret. An putas tem- *Quæſtio.*

Gg poris

poris diuturnitate emendatam,& totaliter ob
literatam; postea verò forsan alia aliqua de cau
sa, in historia quidem neglecta, & prætermis
redintegratam? ego utram in partem magis in
clinem, non satis video. Et tantum de hac e
iam historia.

Ex his igitur, mî FABRICI, constare con
do, quod non temerè argumentum hujus ep
stolæ, ut *novam*, ita *raram historiam* appellav
rim. Tibi si tertium aliquod exemplum vel
artis usu occurrit, vel lectione aliquando inn
tuit, ne id me celes oro.

Jam antequam finem epistolæ faciam, de
lio priorib. ut opinor, tibi non minus accept
pauca quædam auctarii loco adjiciã. Ad quo
quidem me largiter invitavit jucunda illa, qu
ante quinquẽnium per semestre fruiti invice
sumus cõversatio. Cujus quoties recordor (r
cordor aũt sæpissimè) nõ possum nõ opere d
lere maximo, quod ipsam ob causas tibi du
notissimas non licuerit esse diuturniorẽ. Qui
pe non dies abiit, quo vel ex mutuis colloqui
vel operarum tuarum inspectione nõ evaseri
doctior. Etsi igitur de multis aliis in præsent
ad te scribere potuissem, iis tamen modò sep
sitis & ad aliã occasionem cõmodiorem rele
vatis de MERCURII in medicina usu nonnul
exarare tantum placet. Illum enim quantu
Tu æstimes, hîc prolixè nõ dicam. Istud nihil
minus quin dicam, nec ipse prohibebis, nequ
Crudi Mercurii usus. ego committere ausim, nempe Te crudo u
guen

guentis & emplastris permixto, non solum ad tumores alios scirrhosos, tophos venereos, sive è Gallica lue contractos & gonorrhæas; sed ipsum etiam morbum Neapolitan. dexterrimè feliciſſimeque uti. Uti verò æquè feliciter ipso, veluti cōmuniter appellatur pręcipitato; cū intra tum extra corpus ad ulcera sordida & contumacia persananda, cujus rei specimina non apud Te tantum vidi aliqua multa, verum etiam in praxi mea, quantùmvis tenui, quam *per Dei gratiam* hactenus exercui, ipse observavi nonnulla. Quod olim etsi secreti loco olim à Te mihi communicatum secretò etiam servare mihi soli potuissem, tamen cū me non lateant sinistra, imo fatua quorundam præstantiſſimi hujus medicamenti osorum, atque aliorum malè sanarum opinionum mancipiorum præjudicia, Tuaque in communicandis etiam secretiſſimis facilitas ac liberalitas, ejusdem in mei *De Medicina & Medicis* libro primo, part. 2. section. 5. claſſ. 3. capite 6. quæst. 4. distinction. 7. §. 2. sub tuo nomine meminiſſe volui. Quod ut cum pace tua fecerim, precor. *Præcipitati usus.*

Quamquam verò Chymici è MERCURIO varia remediorum genera, scopis variis accommodata elaborent, de illis tamē hoc in loco adferam nihil, DE MERCURIO SUBLIMATO DULCI duntaxat quædam scribam, quem unum è præstantiſſimis catharticis rectè appellavit CROLLIUS *in sua Basilica Chymica* mihi *Mercurii sublimati dulcis laus.*

pag. 130. primæ editionis; utpote quod per se vel cum aliis catapotiis in usu medico exhibitus, omnia noxa è corpore humano radicaliter expellat.

Ejus præparandi ratio diu hactenus fuit occulta, & à CROLLIO per terminum ARTIFICII HOMOGENEI quodammodo adumbrata & designata, planius ipsam descripsit Quercetanus in pestis Alexiaco cap. 7. pag. 411. editionis Lipsiensis: post hunc Author *Tyrocinii Chymici*, & novissimè Sennertus meus *Institutionum medicarum* lib. 5. part. 3. sect. 3. cap. 17. in qua ipsa libri citati parte, tam multa tamque egregia medicamenta chymica idem meus Sennertus describit, qualia in aliorum libris, titulo ad fastum composito superbientibus, vix invenias.

Præparandi autem ratio talis est.

Præparandi ratio. ℞. Mercurii vivi ℥ vj. Mercurii sublimati ℥ viij. Terantur vel levigantur super marmore, aut misceâtur in mortario ligneo, vitreove, donec probè uniuntur, nec quicquam de Mercurio vivo supersit. Massam nigrescentem nonnulli aqua distillata lavant, dum omnes sordes auferantur, fiat postea s. a. sublimatio ex arena. Peracta sublimatione, quod sublimatum est, gusta. Nam nisi cretæ instar insipidum deprehenderis, sublimatio tibi reiterâda erit; ea quidem lege, ut id quod in fundo vasis post præcedentem sublimationem restitit, abjicias & sublimato novi Mercurii vivi nonnihil admisceas, ut prius.

Brevi-

Breviter: ſublimatio toties à te repetenda eſt, quoties ſublimatum acrimoniæ aliquam ſpeciem guſtui tuo exhibuerit.

Nota: quod ſi inter ſublimandum Mercurii vivi quicquam adſcenderit, à ſublimato id diligenter ſequeſtrabis.

Blandè purgat, & ſine noxæ ullius metu uſurpari poteſt; quod ſatis docet uſus ipſius paſſim notiſſimus. *Tutus uſus.*

Datur Junioribus à gran. quindecim ad viginti. Adultioribus à viginti ad quadraginta uſque, cum conſerva roſarum vel aliqua alia, pomo aſſato aut ratione ſimili. Cruſtulo quoq; ſubvolvitur; aut cum mucilagine gummi Arabici vel Tragacanthi, addito oleo aliquo diſtillato, in pilulam unã, duas, trésve &c. redigitur præſcribentis voto, & uſurpantis voluntate. *Doſis.*

Appellatur à nonnullis *Mercurius dulcis*, ab aliis *Mercurius vitæ*, à quibuſdam *Panchymago, aquila cœleſtis.* *Appellationes.*

Dicitur per vices plures exhibitus eò uſque ſaltem purgare, dum nihil peccantis materiæ in corpore reſiduum ſit. Hoc ſanè certum eſt: quod ab eadem ipſius doſi, alii largius, alii parcius purgentur. Verum idem in aliis quoque purgantibus videre licet. *Operandi virtus.*

Creditur eſſe ſpecificum purgans in HYDROPE.

Tali quippe ratione quidam Aſciticus reſtitutus perhibetur. Nimirum primo purgatus *Mercurii dulcis* granis triginta quinque per vices *Aſcitici cura.*

aliquot. Secundo ſingulis diebus bibit aqu
Ivæ Arthericæ cum oleo vitrioli rubicundo a
cidulæ f ctæ, terna cochlearia. Tertio ſingul
mane, & ſingula veſpera ſub ingreſſum lect
duodecim grana Croci Martis ſaccharini, cum
cochleari aquæ Hepaticæ potavit.

Oleum vitrioli. Oleum vitrioli rubicundum qua ration
parandum ſit, è vulgatis Chymicorum libelli
conſtat.

Crocus Martis Saccharinus. Crocus verò Martis Saccharinus ita confi
ciendus.

℞. Laminas è ferro vel chalybe puro ducta
Has oblineoleo ſulphuris per campanam fa
cto, aut ſi hoc deſit, vitrioli oleo oblitas collo
ca in cellam, & adnaſcetur crocus: qui deraſu
dulce nonnihil ſapit. Obline laminas, Cro
cumque collige eo usque dum laminæ tot
corrodantur, nec Croci quicquam ampliu
reddere queant.

Uſus. Hunc Crocum verum Hepatis vocant in
ſtaurativum. Tu FABRICI præſtantiſſime pe
riculi faciendi gratia infecto alicui lue Gallic
Mercurium prædictum, data occaſione exhi
be; ac quid in ea abigenda poſſit experire. Ne
que enim dubito, quin egregiarum in ho
morbi genere averruncando virium futuru
ſit. Quod ubi feceris, de ſucceſſu me quampri
mum quæſo erudito.

Sed manum tandem de tabula: vereor enin
ne dudum epiſtolæ metas prolixitate iſta tran
greſſus ſim. Quas ſi forte transgreſſus ſum, ſpe
r

tamen, me ob hoc qualecunque etiam erra-
m veniam apud Te, & alios præterea omnes,
quorum manus eadem epiſtola fortaſſis
rvenier, facilè meriturum eſſe: cum non ex
anibus & nugatoriis, ſed utilibus ac ſeriis re-
us, me quidem judice, ipſam contexuerim.

Tu mî FABRICI, cum tota familia æternum
ale; vosque mi lectores amantiſſimi ſoſpites
vite; ac mihi meisq́ue laboribus porro benè
precamini. Dabam BRESLÆ è Muſæo
meo Calendis Auguſti
Anno 1612.

GVILHELMI

FABRICI HILDANI,

AD EPISTOLAM

CLARISSIMI AC LONGE celeberrimi viri

DN.

MICHAELIS DORINGI

BRESLAVIENSIS, PHILOSOphiæ & Medicinæ Doctoris multis nominibus excellentissimi.

DE

Nova, Rara & admiranda Herniæ Vterinæ, atque hanc justo tempore subsequentis

PARTUS CÆSAREI HISTORIA

RESPONSIO EPISTOLICA IN QVA

Multa variaque de affectibus Uterinis, extractione fœtus mortui, Mercurio & Antimonio recensentur.

VIRO CLARISSIMO ATQVE DOCTISSIMO DNO.

MICHAELI DORINGIO Breslaviensi, Philosophiæ & Medicinæ Doctori longè celeberrimo Gvilhelmus Fabricius Hildanus S. P. D.

QUEMADMODUM plantæ tenellæ, *Vir amplißime, & multis nominibus mihi chariß me*, nisi radices ipsarum per intervalla irroratę fuerint, citò perire solēt: & olim ignis Vestalis, nisi refocillaretur continuò, extinguebatur, ita & amicitia, (quæ si vera & sincera fuerit, nescio quid Divini amoris, post lapsum hominis, in homine remāsisse denotat, & plantas omnes, imò & gemmas quantumvis preciosas, longè præcellit) nisi sæpissimè mutuis officiis, aut ad minimum collo-

colloquiis, & literis exculta fuerit, flaccescit, paulatimq; refrigescit, extinguiturq; : imò & inter Christianos tam lãguida & imbecillis est inter ipsos in hoc ulceratissimo seculo Christiana charitas.

Verum enimverò in T. Exc. jam pridem, & quidem sæpissimè, contrarium mihi observare licuit. Etiam si enim propter locorum intercapedinem, amicitiam, inter nos ante sexennium (cum propter singularem tuum erga me amorem atque studium, etiam ex longinquis regionibus, me invisendi causa, Te in Helvetiam contulisti, atq; exiguam familiam meam pro hospitio tibi elegisti) contractam coràm nunquam, scriptis verò rarò fovere conceditur, nihilominus tamen fruticulos illos amicitiæ nostræ, non flaccescere, sed potius in altum excrescere, frondesque suas longè lateque expandere video. Cujus causa, profectò, non ex meritis erga te meis, sed ex præclara humanitate, simul & benevolentia tua proficiscitur. Assentator non sum: quandoquidem non tantum privata ad me scripta Tua, & laboriosum simul & utilissimũ opus tuum, *De Medicina & Medicis*, in quo tam honorificè mei mẽtionem facis, verum etiam publica & impressa epistola illa, *De nova rara & admiranda Hernia Uterina atque hanc justo tempore subsequentis partus cæsarei historia*, luculenter fidem faciunt.

Etsi porrò te illam ad me misisse minimè dubitem, interceptum tamen, aut potius deperdi-

perdi-

[p]erditum illius in via fuisse fasciculum, arbi-
[tr]or; quandoquidem ad manus meas hacte-
[n]us nondum pervenit: & unicum tantummo-
[d]o exemplar mihi videre licuit. Illud autem
[C]larißimus ac doctißimus vir Dn. D. Georgius Faber,
[C]astri Imperialis Fridbergensis Medicus ordinarius,
[e]t longè celeberrimus, amicus noster communis,
[m]ihi communicavit. Quod verò epistolam
[i]llam meo nomini inscripseris, gratias ago ha-
[b]eoq; te maximas: & candidam illam in me
[h]umanitatem Tuam, quoad vixero, celebra-
[r]e non desinam.

Maturius rescripsissem, & gratias egissem: [s]ed variæ intervenêre impedimenta. Cum e-[n]im ex Patria domum reversus essem, Chei-[r]urgia Castrensis Germanica ad prælum mihi [d]escribenda fuit. Illam vix cum absolvissem, Wormatiam ad Generosum ac strenuum Virum DN. EBERHARDUM Kämmerer von Worms/genandt von Dalberg vocatus fui, apud quem per tres integros menses mihi commorandum fuit, Redeundo in Helvetiam, Basileæ, Bernæ, & nonnullis aliis in locis quoque paulisper detentus fui, & demum 29. Augusti Lausannam reversus sum. Ne itaque ægrè feras moram, obnixè rogo. Quæ adversa quoque, & luctuosa mihi post reditum meum Lausannam advenere, ex Dn. D. Horstio, aut Dn. D. Fabro te intellexisse, non dubito.

Cæterū ex patria ad meos redii 13. Decemb. anni elapsi: iter quidem longum, & laborio-

ſum fuit, non tamen (Laus ſit Deo) uſque adeò moleſtum, etiamſi enim in patria morbis bis correptus fuerim, humanitas tamen illa atque benevolentia, qua cum PRINCIPES Patriæ, & ALII, COMITES item & NOBILES, tum etiam undique viri docti me proſequuti ſunt, veluti *Panacea* mihi fuit.

Quantum enim morbi, & labores itineris, corpus affecerunt, tantum humanitas atque familiaritas horum, mentem ſimul & animum recrearunt, atque refocillarunt. Quod Tuam Excellent. GIESSÆ non offenderim, etiamnunc ex animo doleo: nihil enim optatius mihi accidere potuiſſet, quam ſi illam ambabus ulnis amplecti mihi licuiſſet.

Ampliſſimus ſimul & humaniſſimus vir DN. GREGORIUS HORSTIUS, communis noſter amicus infinitis honoribus me affecit: & GIESSA HEIDELBERGAM uſque deduxit, & quod magis eſt, in cauſa fuit, quod DARMSTADII in aula *Illuſtriſſimi & Celſiſſimi Principis ac* DOMINI DN. LUDOVICI *Haſsiæ Landgravii, Comitis in Catzenellenbogen, Dietz, Ziegenheim & Nidda, &c.* clementiſſimè ſimul & humaniſſime exceptus, & per dies aliquot detentus fuerim.

Quod cum tuis feliciter in Patriam appuleris, gaudeo: Præpotens ille Deus, fons miſericordiæ, & clementiæ, qui te in Patriam, me

me verò, ex laborioſo & ſic ſatis longo itinere (quandoquidem Belgium, & præcipuè Hollandiam quoq; eadem opera perluſtravi) extra Patriam ad meos reduxit, & ut inpoſterum nos in hac valle miſeriarum ſpiritu ſuo ſancto ducere, ſed in primis omnibus donis ſpiritualibus benedicere, atque ornare, tandemque propter meritum filii ſui unigeniti JESU CHRISTI, in *Patriam cœleſtem*, cum omnibus fidelibus introducere velit, ambabus ad cœlum elevatis manibus, Deum Ter Opt. Max. ſubmiſsè ac humilimè imploro atq; efflagito.

Porrò hiſtoriam illam quod attinet, rectè profectò RARAM ET ADMIRANDAM illam inſcribis: vix enim unquam ſimile quid obſervatum fuiſſe tecum mihi fatendum eſt: quapropter, quicquid dicant invidioſi, prudenter feciſti, quod opus hocce divinum publici juris feceris. *Vere inquam Divinum*, quomodo enim fœtus extra uterum, aëri, eoque frigidiſſimo, qualis fuit tum temporis, cum utero geſtaret, expoſitus, à calore verò materno & vaſis cotyledonibus remotus, ad perfectionem & maturitatem pervenire potuerit, hominis captum ſuperat. Mirabilia itaque opera Dei, etiamſi in omnibus rebus à Deo creatis appareant, in Medicina tamen, præcipuè in morbis ſeſe patefacere, hiſtoria illa tua luculenter oſtendit. Ideoque minimè erat à te omittenda, etiamſi à clariſſimo ac longè cele-

celeberrimo viro Dn. D. SENNERTO, antea evulgata quoque fuerit. Non enim, ut tu quoque rectè addis, liber iste omnium ad manus pervenit, & ut de aliis quamplurimis regionibus taceam, profectò hujusmodi scripta aut tardè aut nunquam ad nos perveniunt.

Observationes quoque de affectibus uterinis habeo plurimas, historiæ tamen tuæ minimè æquiparandas. Interim tamen nonnullas earum nunc (ut par pari referam) tibi communicare non gravabor. Verum antequam ad earum narrationem me conferam, ad quæstiones, quas ex prædicto casu proponis, pro tenuitate ingenii mei, paucis respondere conabor.

Ad primam quæstionem responsio.

Quæris primò: *Ruptumne an dilatatum fuerit peritonæum?* Ego minimè illud ruptum dilaceratumque fuisse, tecum sentio. Etiamsi enim ictus à pertica factus, & gravis, & magnus fuerit, cutem tamen & musculos vix læserat multominus igitur peritonæum? quod, ut testantur anatomici, firmissimm validumque intestinorum & ventriculi tegumentum sit: substantia membranosum, & molle, Potius itaq; extenditur, & relaxatur, quã dilaceratur, præcipuè in fœminis, in quibus ab umbilico ad pubem usque validissimum est.

At cum in hac matrona ne cutis quidem aut musculi abdominis (quantum quidem ex historia colligere possum) insigniter læsi fuerant, multo igitur minus peritonæum, quod, uti di-

xi,

i, validissimum est, musculisq; quinetiam sub iacet? Interim tamen duo incommoda ex ictu verticę oborta fuisse, non dubito. Relaxationē nimirum aliquam peritonæi: & contusionem musculorum abdominis, simul & dolorē. Ille porrò quum, ut Galenus & experientia fidem faciūt, attrahat, sequutus est concursus humorum in partem læsam. Hi verò quia pauci, & propter constitutionē subjecti pituitosi & viscidi essent, ut inflammationem aut abscessum procrearent, minimè fuerunt apti. Remanserunt itaq; in partibus musculosis, & quidem circa peritonæum, illudq; paulatim laxum ac lubricum reddiderunt: imò etiam ita debilitarunt partem illam, ut cum utero gestaret fęmina, facilimè relaxaretur, atque in saccum extēderetur. Illam porrò relaxationem atq; extensionē peritonæi, circa foramina illa, circa quæ, bubonocele fiunt in mulieribus accidisse, tecum censeo.

Sed quid sentis, quæso, de herniosis, nonne in ipsis peritonæum disruptū esse putas? Multos quidem id asserere scio, verum ego ipsis subscribere non possum.

In herniosis peritonæum dilatatum non ruptum esse, ostenditur.

Si enim disrumpitur, id ut circa foramina illa abdominis (quæ tamē verius, LAURENTII verbis utor, productiones dixeris instar canalis elongati) fiat, necesse est: alioquin nunquā neque omentum, neque intestina in scrotum descenderent. At rupto ea in parte peritonæo, frustra fieret in sectione herniarū ligatura atq;

constrictio vaginæ, simul & abscissio testic
Peritonæum enim cum sit corpus, ut dixi me
branosum, nonne disrupto illo, partes dis
ptas ita retrahi, ut amplius cõjungi, & filo lig
minimè possint, existimas? Deinde in herni
peritonæum dilatari, non autem disrumpi
ocularis inspectio fidem facit. Aliquoties en
in herniosis post obitum, præcipuè in seneil
cujus fit mẽtio obs. 65. Cent. 2. (qui insigni h
nia intestinali, per multos annos laboraver
ea qua fieri potuit diligentia, locum affect
perlustravi, nunquam tamen quicquam al
præter dilatationem peritonæi observare &
De varice monstrosa. petire potui. Venæ nonne unica, eaq; tenui
ma membrana constant? attamẽ aliquando
monstrosam magnitudinem dilatantur; Va
cujus ego in præcedentibus meis ad te me m
literi (quæ crassit. em bra- hii mei ad carpũ
lib. Aphor. cedebat) testis est; Nec est ut aliquis venam
ptam fuisse, existimet. Sanguis enim, ut H
docet, quamprimum in ventrem, hoc est, ex
vasa sua profunditur, putrescat necesse est
in viro isto nunquam computruit, ergo seq
tu venam non disruptam sed dilatatam fu
Concludo itaque in fœmina ista peritona
In hydrocephalis cranium non disrumpitur sed dilatatur. dilatatum non disruptum fuisse. Si enim in h
dro ephalis cranium dilatatur non autem
rumpitur, quemadmodum ex Observat. C
1. & ex ipso cranio, quod tu in Musæo meo
disti apparet, quanto minus in hac fœmina
ritonæum; quod forsan jam antea aliquo
in

in gestatione uteri distentum dilatatumq; fuerat, disruptum fuisse, verisimile est? Peritonæum autem aliquando monstrosè extendi atque dilatari, sequens historia fidem quoque facit.

Anno 160[illegible] Bernæ Helvetiorum quadragenariam mulierem obesam & pinguem (cui & præsidia nonnulla præscripsi) invisi. Illa in difficili partu relaxationem umbilici contraxerat, ex qua paulatim distento atque relaxato peritonæo exomphalos monstrosa sequuta fuerat. Umbilicus enim veluti saccus ingens extra abdomen propendebat: cum venter tamen suam debitam servaret proportionem. In capacitatem ventris retrocedebat nunquam. Interim tamen illa tam valido erat corpore, ut rem familiarem sine impedimento administraret. *Exomphalos mõstrosa.*

Hæc obiter: integram enim historiam habes apud *clarissimum virum* Dn. D. GREGORIUM HORSTIUM. Ante menses aliquot similem affectum in Germania, in nobilissima quadam ac singulari virtute prædita matrona, vidi. In illa tamen non umbilicus ipse, sed paulò supra ipsum peritonæum, veluti in saccum dilatatum conspicitur: in quo non solum omẽtum, sed & intestinum aliquod continetur. Aliquando murmur in ipso percipit indeq; dolorẽ quoq; sentit. Affectum hæc quoq; in partu contraxit. Plura non addo: exempla enim quę tu ipsemet in medium adfers, tuam, meamq; opinionem stabiliunt.

Ad secundã quæstionem responsio.

Secundo quæris: *Gravida ne fuerit nec ne, c... ictum exciperet?* Ego etsi hac in re nihil ce... constituere queam, attamen ipsam tunc te... poris nondum concepisse, verisimile mihi... detur. Si enim utero gestasset, proculdu... propter perturbationem animi, & imaginat... nem vehementiorem, ut in gravidis fieri c... suevit abortũ fecisset. Exempla sunt in pro... ptu: quorum nonnulla recensebo.

Gravida ex ictu bombardæ in coxam accepto, abortũ facit.

Superiori æstate, in oppido Essen, in M... chia, matrona gravida cum casu ictum bo... bardæ in coxam dextram, non quidem glo... sed charta madefacta, & dentibus mastic... reciperet, protinus doloribus partus corre... fuit: & aqua, quæ fœtum comitari solet, p... lò post effluxit. Sequenti die fœtum non ... tum mortuum, verum etiam nigrum, q... pulvere tormentario infectum fuisset, ed... Historiam integram, & quomodo à me ... no aspirante numine, à gravissimis, ... supervenerant symptomatibus, restituta ... rit, posthac in observationibus meis ... debis.

Gravida videns infantulum cadentem abortum facit.

Mense Julio Wormatiâ Lausannam ... diens, cum Bingæ Brisgovio um, propter ... tas causas, apud Nobilissimum ac strenuum ... rum DN. FRANCISCUM CONRAD... à SICKINGEN, Serenissimi Principi... Domini Dn. MAXIMILIANI Arch... cis Austriæ &c. consiliarium prudentissim... & Satrapam in Stauffen vigilantissimum,

aliquot hæsissem, matronam quandam
estam, & D. PAULI HARTMANNI
bilissimi ac strenui viri DN. CHRISTO-
ORI von Ampringen œconomi uxorem,
em vidi. Illa cum esset gravida, & qua-
n die vicini sui infantulum ex alto quodam
ro in terram corruere videret, supramodū
terrefacta atque commota fuit: nihil aliud
persuadens, quam infantulum istum, o-
ia sua confregisse membra: & aut in ipso
u, aut paulò post vitæ suæ finem facturum:
n tamen ne minimam quidem læsionem
casu isto, quantumvis periculi pleno, rece-
it, & etiamnunc in vivis sit.

Mansit gravida ista in istis angustiis, & a-
ni perturbationibus per aliquot septima-
s. Tandem verò non absq; maxima diffi-
ltate fœtum edidit: sed mortuum: habēs
nia sua membra veluti confracta: & mi-
m in modum contorta.

Sed, quod summopere admirandum, in-
tus fuerat infantulus prænominatus, cùm
alto delaberetur, veste quadam alba, un-
que fimbriis rubris adornata: quæ rubræ
iam fimbriæ in fœtu isto mortuo eviden-
ssimè apparebant.

Post infelicem tamen huncce partum, bis,
rectè memini, feliciter peperit. Hæc ex re-
tione ipsius mariti Dom. PAULI HART-
ANNI accepi.

Hh 3 Aliud

Alia observ. Aliud exemplum, non minus memorabile, mihi communicavit Dn. D. DAN. DANIEL apud Duſbergenſes Clivorum Medicus longè celeberrimus, amicus meus ſingularis, hunc in modum ſe habẽs. Matrona gravida, cum duos inter ſe confligentes videret, & ex eis unus gladio perfoderetur, nec non mortuus in terram corrueret, ſupramodum perterrefacta & perturbata, (exclamando & nomen Domini, pro eo qui cecidit, invocando) manu dextra oculos obvelavit. Eadem die doloribus partus correpta fœtum mortuum, cui caput ab oculo ipſo, ad occipitium uſque perfoſſum erat, edidit.

Alia obſerv. Geſſæ matronam gravidam propter incendium obortum perterrefactam, poſt triduum infantem vivum, ſed undique maculis igneis contaminatum edidiſſe, Dn. D. HORSTIUS ad me ſcripſit. Plura hujus rei exempla, ex quibus ictum iſtum perticæ, abſq; abortu vix fieri potuiſſe, videre liceret, quãvis autẽ plura in mediũ producere poſſem: Ne autẽ prolixior ſim, his contentus ero, ex quibus quantum & quid in prægnantibus efficere poſſit perturbatio animi, fortisq; imaginatio, ſatis ſuperq; appareret. Poſt ictum itaque ipſam concepiſſe, credibile eſt. Deinde accreſcente fœtu, quum uterus de die in diem gravior fieret, & partem illam abdominis, à pertica læſam, præ cæteris debilem, & (propter affluxũ & concurſum humorum pituitoſorum viſcidorumve) lubricã

ac

[la]xã reperiret, totus in partẽ læſam debilio-
[re]q; decubuit, & peritonæum magis magiſq;
[ce]dit. Herniofis, etiãſi inteſtina ſẽper eandẽ
[co]ſervent conſtitutionẽ, neq; quemadmodũ
[ute]rus gravidus, accreſcant, idẽ tamẽ accidere
[quo]tidie obſervamus. Quando quidem ex mi-
[no]ra relaxatione perito[n]æi, tota moles inte-
[ſtin]orum in partem illam decumbit, herniam-
[q;] aliquando monſtroſam procreat.

[T]ertiò, *extuberantiam illam in inguine, ne lon-*
[giu]s extra abdomen excideret, ab initio faſcia apta,
[co]hiberi potuiſſe, ſæpiſsimè in matronis, bubonocele
[lab]orantibus expertus ſum: imo & aliquando ute-
[rum] in ipſum, ne excideret, faſcia prohibui. Ante
[an]num à nobili quadam matrona in conſiliũ
[ad]hibitus fui: huic cõtinuò ferè, inprimis am-
[bu]lãdo uterus ante oſtium propendebat. Ego
[in]ſtrumentũ adaptavi: quo collo matricis im-
[po]ſito uterus ita in loco ſuo retinetur, ut ſive
[pe]des incedere, ſive curru vehi, ſive quovis a-
[lio] modo corpus movere velit, id ſine moleſtia
[&] difficultate perficere facile poſſit. *Fuit autẽ*
[he]rnia illa uterina oblonga hanc obcauſã, 1. quia fœ-
[tu]s (ut tu quoq; doces) non inglobum contor-
[tu]s, ſed erectè in utero cõtinebatur. 2. quia fo-
[ra]mẽ, per quod uterus prolapſus fuerat, angu-
[ſtũ]. In herniofis ut plurimũ idẽ accidere ſolet.
[Q]uam diu n. foramẽ anguſtũ eſt, hernia figura
[o]blongâ propendet: inſigniter verò dilatata
[pr]oductione peritonæi, ſive vagina, in rotũdũ
[a]deo extenditur ſcrotum ut membrum virile

Ad 3. quæſt. reſponſio.

Ad 4 quæſtionem.

aliquando appareat. In matronis veró ſanis, cum utero gerunt, venter rotundus eſt: peritonæum enim undique æqualiter extenditur.

Ad 5. quæſtionem reſponſio.

Rectè ſimul & prudenter, abſque omni contradictione, fecerunt Medici Wittebergenſes, quod ſectionem Cæſaream inſtituerint, Uterum enim extra abdomen prolapſum, à fœtu quinetiam dilatatum atque extenſum per foramen. Illud anguſtum, in ventrem nunquam retrudi potuiſſe, quis eſt qui ambiget?

Si enim in hernioſis aliquando inteſtina in ventrem, ut ego aliquoties obſervavi, reponi nequeunt, quantominus in hac matrona uterus, cum, ut habet hiſtoria, poſt ſectionem, & extractionem fœtus, ſolus ob ejus magnitudinem in ventrem reponi non potuerit? Prius itaque dilatandum fuiſſet foramen abdominis: quemadmodum nonnunquam in hernioſis, ſi inteſtina in ſcroto intumuerint fieri ſolet. Verum & dilatationem illam, tum propter dolorem, tum etiam propter hæmorrhagiam aliasque cauſas abſque maximo periculo matris, ſimul & infantis, fieri minimè potuiſſe arbitror.

Deinde quia uterus per tot menſes, unà cum fœtu extra abdomen propenderat, non erat ad ipſum excipiendum locus ſatis aptus, & capax in ipſo ventre. Per totum enim tempus geſtationis, omnia, quæ ad uterum, & fœtum excipiendum ſunt neceſſaria paulatim ad-

adaptantur diſponunturque. Inteſtina creſcẽte fœtu, & dilatato utero, retrocedunt; hepar, lien & ventriculus, verſus diaphragma blandè reprimuntur; peritonæũ ſimul & muſculi abdominis, prout fœtus accreſcit, ſenſim extenduntur, dilatanturque omnia ad partum naturalem, natura, divino quodam inſtinctu præparat atque diſponit; idque ſine periculo, quia ſenſim fit, & absque violentia. Cum violentia verò absque læſione prædictarum partium reponi nõ potuit. Sed ponamus caſum, abdomẽ absq; inſigni periculo dilatatum, uterum quin etiam & in ipſo contentum fœtum, feliciter in ventrem repoſitum fuiſſe, partus tamen naturalis, quomodo conſequi potuiſſet, non video. Ut enim de reliquis impedimentis, quæ adeſſe potuerunt taceam, hoc unicum, nimirum inciſio muſculorum abdominis ad partum naturalem impediendum, ſufficiens erat. Quãtum enim compreſſio muſculorum abdominis in partu ſit neceſſaria, ſciunt medici, at hic ratione vulneris, fieri non potuiſſet.

Ad ſextam quæſtionem reſponſio.

Medici, quod poſt partum Cæſareum uterum ſutura non conjunxerint, meo quidem judicio prudenter fecerunt. Utero enim à contentis evacuato, labia vulneris per ſe facilè, ut ROUSSETUS de partu Cæſareo teſtatur concidunt, & arctè conjungũtur. Deinde, poſt partum ut ſanguis & quicquid præternaturale in utero ſupereſt, ut paulatim evacuetur, perquam neceſſe eſt. At quia in hac fœmina (ut veriſimile eſt) naturalis via

occlusa fuit, non erat occludenda via illa præternaturalis & arte facta. Cutim verò quod consuerint, rectè fecerunt; alioquin uterus, aëri expositus, protinus alterationem & putredinem aliquam contraxisset, ægramque mox è medio sustulisset.

Sed aliquis forsan partem illam uteri, quæ per tot menses extra abdomen propēderat, filo ligasset & abscidisset; neque omnino rejicienda fuisset operatio hęc, gāgræna enim, quæ postea supervenit, ut verisimile est, hoc modo evitari potuit. Deinde mulierem absque utero vivere, imo & ad coitum aptam esse, multis exemplis & observationib. demonstrant AVENZOAR li. 2. tract. 5. cap. 4. FRANCISCUS ROUSSETUS lib. de partu Cæsareo. CASPARUS BAVHINUS in Appendice libri Rousseti. Verùm operatio, & abscissio hæc, ut tutò fieret, hæc obstabant. Primò quia reliqua pars uteri, in ventre abscōdita, ut necesse erat expurgari nō potuisset. Via enim ad id à natura destinata, ut antea quoque dixi, proculdubio occlusa fuit: hinc retento sanguine, gravissima symptomata & mors consequuta fuissent. Deinde quia inposterum ad procreationem inutilis fuisset fœmina illa. Totus enim ferè uterus decidisset. Potuisset quidē concipere; ea enim omnia quæ ad conceptionem necessaria sunt remansissent integra; emisisset insuper semen, non minus ac fœmina illa, cujus meminit Dn. BAUHINUS in suo in lib. Rousseti Appendice, sed an fœtum usque dum matu-

Uterus non est ad vitā necessarius.

maturus fuisset, gestare potuisset, vix credibile est. Nimis enim angustus fuisset locus, nec unquam uterus propter partem ablatam, sese satis extendere & dilatare potuisset, & proinde abortum maximo cum vitæ discrimine fecisset. In partu enim nisi uterus, prout fœtus sese ex una in alteram partem projicit & circumvolvit, extendatur ut plurimum parturiens simul & fœtus ipse, versantur in periculo vitæ. Quapropter qui scirrho uteri laborant vix parere posse observavi, cujus rei veritatem ex sequenti historia videre poteris. Illam etsi clarissimo atque doctissimo viro Dn. Andreæ Weickio Medicinæ Doctori, amico meo singulari inscripserim, & quartæ Centuriæ obs. mearum inserere constituerim, attamen quia hoc loco ad institutum nostrum quadrat, illam hic subjungendam esse, visum est: sic autem habet.

Qui scirrho uteri laborant sine periculo parere non possunt.

Anno 1611. Dn. ANDREÆ MORGE, Arcis Mons dicta (quæ inter radicem montis Jurati & lacum Lemannum sita est) Oeconomi uxor, matrona pia atque honesta, cum quinto utero gestaret, & finem noni mensis impraegnationis attigisset, doloribus partus correpta fuit 24. Maji circa horam decimam matutinam, cum pro more, & quidem cum voluptate & appetitu pransa fuisset. Dolores parturientium tam acerbos & motus fœtus tā vehementes ac impetuosos fuisse, ut vix unquā simile quid observatū fuerit, adstantes matronæ referebāt: quapropter vires ilicò mirum in modum prostratę fuerunt.

Mulier scirrho matricis laborans una cū fœtu moritur.

runt. Circa horam tertiam pomeridianam lipothymia & horrores maximi supervenerunt: quo tempore fœtum in utero matris animam reddidisse verisimile esse mihi videtur. Dolores enim & conatus ad parturiendum ab eo tẽpore cessarunt, nec fœtus sese movebat amplius. Ego accersitus, circa undecimã noctis ad ipsam perveni, tum pulsus ferè nullus, extremitates frigidæ erant, & sudor frigidissimus totius corporis aderat, brachium quoque dextrũ fœtus extra vulvam propendebat; quapropter mortem in propinquo esse, prædixeram. Ne itaque inventionem meam, extrahendi fœtum mortuum, quæ hactenus in multis & quidem in deploratis, per Dei misericordiam feliciter mihi successit, apud vulgus & imperitos odiosam atque suspectam redderem, manum adhibere nolui. Adstantium tamen, & ipsius ægræ precibus commotus, statim nonnihil confectionis Alkermes, aqua cinamomi, parumq́ue vini dissolutæ, propinavi. Postea quia genitalia refrigerata, & veluti arida erant (quandoquidem ne gutta quidem sanguinis, aut humoris profluebat) sacculum, ex radicibus, herbis, floribus & seminibus emollientibus, relaxantibus & dolorem lenientibus calidè applicui; unguento quinetiam emolliente imum ventris, coxas, os sacrum & genitalia inunxi. Tandem eodem unguento inuncta manu, situm fœtus expiscari cœpi: qui etsi omninò præternaturalis esset, ut postea dicam, & brachium dextrum extra

extra collum matricis propenderet, caput tamen, quod pectori incumbebat, (prius inuncto, & clementer intruso brachio infantis) versus ostium uteri adduxi. Verum quum uterus, & ipsius collum propter virium & expultricis facultatis summam imbecillitatem, supra modum clauderetur, adeoque constringeretur, ut manus mea compressionem sufferre non posset, ab opere desistere coactus fui. Brachium mox iterum sponte excidit, & sequenti die, circa horam decimam matutinam naturæ satisfecit.

Ego admiratione captus, quænam causa esse potuerit, quod fœmina illa, alioquin sana, tam citò extincta fuisset. Suasi ut cadaver incideretur, & causa mortis investigaretur. Aperto itaque ventre, vacuum ipsius sanguine seroso repletum reperi. Propter ingentes enim dolores, & violentum motum fœtus, venæ nonnullæ in parenchimate hepatis, & circa os sacrum ruptæ fuerant; atque ex ista profusione sanguinis, mortem subsequutam fuisse in controversiam revocari non potest. Porro situs fœtus talis erat. Caput collo matricis proximè adjacebat, brachium dextrum, quod lividum extra collum matricis propendebat. Crura versus pectus, & caput infantis ita reflectebantur, ut pedes in vertice conjungerentur. Brachium sinistrum hypochondrio dextro ita erat impositum, ut crura in ipso poplite amplecteretur. *Quæ in dissectione reperta.*

Exempto fœtu scirrum durissimum, qui magnitu-

gnitudinem capitis infantis ferè adæquabat, inveni. Ille autem, utero non simpliciter adhærebat, sed ipsum corpus uteri in scirrhum concretum, atque induratum fuerat. Porrò scirrhum huncce causam mortis fuisse, nemo abnuere potest. Quandoquidem uterus ratione hujus scirrhi, ita angustus factus fuerat, ut tempore partus sese extendere non posset. Et quia fœtus maturus & vegetus, talem impetum fecerat, ut venæ rumperentur, & hæmorrhagia sequeretur, simile ferè exemplum habes observ. 67. Cent. prim.

Ad quæstionem septimam responsio.

Membranam illam, qua obductus fuit uterus, rectè nominat Dn. D. SENNERTUS *purulentam.* Non enim fuit membrana vera, & recenter procreata, sunt enim membranæ partes spermaticæ, nec facilè regenerantur; sed fuit aliquid præternaturale, ex viscida materia, à natura procreatum, idque in eum finem, ut subjectæ partes tegerentur, & ab injuria aëris vindicarentur.

Fungi in quem finem in vulnerib. capitis procreantur.

In hunc quoque finem natura in vulneribus capitis fungos producit. Cum enim aër, præcipuè frigidus; ut Hippocrates & experientia testantur, cerebro & proinde omnibus partibus nervosis, sit inimicus, talis est naturæ (dummodo fuerit valida) industria atque providentia, ut partes nervosas, si denudatæ fuerint; tegumento aliquo munire studeat; hinc fiunt in vulneribus capitis, in quibus cerebrum insigniter detectum est, fungi; de qui-
bus

bus vide obſervationem 15. Cent. 1. Item obſer. 36. Cent. 2.

In vulneribus juncturarum idem me vidiſſe meminì: Anno enim 1585. cum adhuc tyro eſſem in arte cheirurgica, & Hildenæ parentes inviſerem, perque dies aliquot apud ipſos moram traherem, ad cauponem quendam ibi in vicinia habitantem acceſſitus fui. Is ſibi vulnus & magnum & profundum ſecuri ipſi juncturæ pedis inflixerat; ex quo poſt dies aliquot fungus carnoſus exortus eſt. Is partibus nervoſis denudatis ita adjacebat, ut aër illas offendere non poſſet.

Fungus in vulnere juncturæ exortus.

Simile quid ante paucos annos mihi obſervare contigit. Paterniacenſis quidam Adamus Perinus nomine, cum ingentem & nodoſum truncum arboris, pulvere tormentario findere vellet, & nimis imprudẽter ad truncum appropinquaret, junctura ipſius pedis dextri, ab ipſo trunco (cum in partes diſſiliret) per medium ferè diſſecta fuit; cum ingenti contuſione, & ſanguinis profuſione. Ego protinus advocatus, quæ ſanguinem ſiſtunt, humores repellunt, & dolorem leniunt ab initio applicui, & ſtatim enema exhibui: quo rejecto, venam ejusdẽ brachii incidi; eamque; victusque rationem quæ in magnis & nervoſarum partium vulneribus convenit, inſtitui. Poſt cœnam ratione doloris nõ-nihil laudani exhibui: quo facto utcunq; quievit ea nocte. Sequenti die pharmaco corpus à pravis humoribus exoneravi. Dolores etſi usque

Alia obſervatio de fungo ex vulnere exorto.

que ad quartum ſatis acuti eſſent, paulatim tamen remiſerunt, & brevi vulnus ad ſuppurationem pervenit. Circa ſeptimum porrò diem morbi fungus carnoſus adeò magnus, ut totum vulnus adimpleret, ſubjectasque partes omnes nervoſas cooperiret, ipſisque veluti pulvinar adjaceret, in ipſo vulnere exortus eſt. Ego interea inſtitutam methodum minimè mutavi; ſed præcipuè in hoc laboravi, ut adfluentes humores repellerem, doloresque lenirem, reliqua omnia usque ad diem decimum quintum naturæ commiſi. Elapſo decimo & quinto die, ea quæ mediocriter exſiccant, absque tamen acrimonia applicui. Curatio ita ad votum ſucceſſit, ut divino aſpirante numine, intra hebdomadas quinque, priſtinæ ſanitati reſtitutus fuerit: ita quidem ut deinceps absque baculo per annos ferè octo, usque dum Deus illum peſte ex hac vita evocaret, incederet. Hiſtoriam hanc recenſere volui, ut juniores cheirurgi ex illa ediſcant, hujusmodi fungos ſummo naturæ beneficio & quidem, uti dixi in eum finem, ut ſubjectæ partes ab injuria aëris vindicentur procreari; & propterea non temerè auferendos eſſe.

Caro fungoſa in oſſibus denudatis, in quẽ finem à natura producta.

In oſſibus denudatis, eadem eſt naturæ induſtria. Cum enim aër oſſibus denudatis ſit adverſiſſimus, ea ſtatim carne aliqua fungoſa tegit natura; ſub qua nihilominus partem illam oſſis, ab aëre aut medicamentis, vel etiam à ferra, veluti in abſciſſione membrorum, altera-

tam,

am, paulatim ſeparat & per carnem illam fungoſam expellit: os verò carne ſolida & laudabili tegit. Itaque non ſatis rectè nec prudenter faciunt nonnulli, qui in oſſibus denudatis quotidie ferè (ut ego apud nonnullos vidi) ſcalpris os abradunt. Hinc multoties ex recenti vulnere fiunt ulcera maligna, atque diuturna. Hæc ego perpendens nunquam in oſſibus denudatis (niſi caries profunda fuerit, veluti in lue venerea) utor ſcalptis, ſed pulverem aliquem contagmaticum, aut euphorbium pulveriſatum, quod in oſſibus denudatis, uti obſervatione 92. Centur. 2. demonſtravimus, præſtantiſſimum & absque omni periculo applicari poteſt, quotidie inſpergo; neque ab uſu horum medicamentorum deſiſto, donec os ſquamam abjecerit. Interim quoque, ne labia vulneris conjungantur, & ante caſum oſſis coaleſcant, quantum quidem poſſum, radicibus gentianæ, ſpongiis præparatis, & ſimilibus impedio. Sed & oſſa carne & perioſtio ſuo denudata, non ſemper, uti exiſtimant practici quamplurimi, ab aëre alterari, & ſquamam abjicere, ſuo quoque tempore, in obſervationibus meis exemplis declarabo.

Error qui in oſſibus denudatis cõmittitur.

Oſſa peroſtiô denudata non ſemper ab aëre alterantur.

Gangrænam illam, quæ tandem ſupervenit, ex interceptione ſpirituum, & penuria alimenti ortam fuiſſe, veriſimile mihi videtur. Abdomen enim ſimul & ea pars uteri, quæ extra abdomen prolapſa fuerat, perexiguas habet venas atq; arte-

Ad quæſtionem octavã reſponſio.

rias: hę autem quum tempore gestationis supra modum elongatæ, extensæ & proinde veluti aridæ factæ essent, non potuit spiritus & alimentum per tam angustas vias, post partum satis copiosè descendere, partesque longinquas nutrire. Extinctus itaque paulatim fuit calor nativus, & supervenit gangræna, quæ arte prohiberi non potuit. Sed objicies forsan.

Objectio. Cur extinctio illa caloris nativi, tempore gestationis, aut paulò post partum non acciderit? Respondeo, sanguinem & nutrimentum

Solutio. tempore gestationis, motu quodam naturali, pro nutritione fœtus, copiosè ad partes illas defluxisse; post partum verò, motum illum naturæ paulatim cessasse; & sanguinem illum qui antea ad uterum fluebat, ad mammillas aliasque partes destinatas, retrocessisse.

Ad quæstio- [illegible] responsio. *Lipothymiam quæ ex improviso supervenit, & mortem intulit, imò & eo ipso tempore cum vix ulla amplius de recuperanda integra sanitate spes superesset,* ex occulta quadam malignitate, ex præcedente gangræna progenita & in vasis contenta, ortam fuisse, tecum arbitror: simile enim quid ut sequens historia fidem facit, mihi observare licuit.

Ex secundinæ retenta tandē mors sequuta. Anno 1609. 16. Februarii Nobilis quædam matrona, [illegible] in primis pia, & singulari virtute prædita, Dn. Maria Pelisaria, excellentissimi atque doctissimi viri Dn. Samuelis Weis, Inclytæ Reipubl. Bernensis Commissarii generalis

s conjunx BernæHelvetiorum circa octavam matutinam puellum feliciter peperit. Post partum sanguis quidem copiosè effluxit, secundina verò remāsit in utero. Illam quum obstetrix manu non extraxisset, multa variaq; medicamenta ad ipsam expellendam, eaq; omnia calida, veluti decoctum sabinæ, pulegii, rutæ, aristolochiæ & similiũ, adstantes matronæ exhibuerunt; sed frustra omnia. Remansit enim secundina in utero, ad decimum octavum ejus mēsis diem; dum circa horam decimam noctis natura illam sponte, sed putridam fœtidamq; expelleret. Ego una cum clarissimo viro Domino Paulo Lentulo, ejus Reipub. Doct. Medico celeberrimo, piæ memoriæ accersitus, ipsam febri continua & ardenti laborātem invenimus, lipothymiæ, angustia pectoris, vigiliæ & inquietudines tales aderant, ut ab eo tempore, quo doloribus partus correpta fuerat, somnum capere minimè potuerit.

Cæterum etsi secundina, si adstantibus credendum est, integra elapsa esset, nihilominus tamen materia, veluti sanguis corruptus & putridus, sed ita fœtidus, ut suo fœtore totum cōclave adimpleret, per pudenda extillavit continuò; quæ porrò materia & fœtor, internam aliquam putredinem arguebant. Aderat præterea & fluxus alvi, proculdubio propter imbecillitatem expultricis facultatis.

Nos eâ, qua fieri potuit diligentia, symptomata ita debellavimus, ut omnia ferè

salva viderentur, sed fefellit nos opinio, quart
enim Martii, qui fuit decimus septimus morb
cum præcedens nox utcunq; quieta fuisset, &
circa septimam matutinam jusculum sumpsi
set & haustum vini bibisset, per horam quine
iam ferè integram mecũ, de morbo suo, infan
tulis & rebus domesticis cõfabulata fuisset, an
cillas, ut lectum sternerent, advocandas jussi
Quæ cum è lecto illam elevarent, & in seden
collocarent, in lipothymiam incidit, & proti
nus imò & in eo ipso momento, & antequan
ego ex proximo cubiculo accurrerem, vitan
cum morte commutavit.

Utinam igitur obstetrices omnes illam habe
rent industriam, ut secundinam (quod tame
facilè & absque periculo fieri posse, sæpissim
me edocuit experientia) manu, antequan
ostium uteri claudatur extrahere possent. Sæ
pissimè enim parturiens in excludendo fœtu
vires adeò consumit, ut postea secundinam ex
pellere non possit: præsertim in abortu. Abor
tiones enim, inquit HIPPOCRATES, majoren
molestiam quam partiones afferre solent. Nec
enim citra violentiam abortio contingit, siv
ex medicamẽto, sive potione vel cibo, vel sub
dititiis medicamentis, vel ex re alia quapian
contingat. Ut enim (quemadmodum Dn. HE
CTOR SCHLANOVIUS Reip. Wormatiensi
D. Medicus, amicus meus singularis, libro d
vasis umbilicalibus, & alii scribunt) poma ma
tura de arboribus sponte sua decidunt, crud
ver

De morbis mulier li 1. sect 5.

erò & immatura, nonnisi magno labore, aut entorum impetu à suis pediculis avelluntur, a cum secundinis accidit; quæ tempore paris maturo & legitimo, sponte sua & facilè atura à vasis uteri, quibus cum interventu otyledonum per contiguitatem connectentur, divelluntur. In abortu vero & partu præmaturo, non nisi magno molimine disimpuntur.

Secundina duob. modis educitur.

Duobus autem modis secundina, post partum retenta educitur; manu scilicet, & medicamentis; sed videamus nunc quænam sit tutior via. Quantum ad medicaměta illa, nisi beneficio naturæ, de potentia in actum redacta fuerint operari non possunt. Deficiente enim natura, frustra laborat medicus; frustraque exhibet medicamenta. Sed & antequam natura, præcedentibus doloribus prostrata, novum robur acquirere possit, requiritur tempus. Interim ostium uteri contrahitur & clauditur, putrescitq; secundina, & putredine sua adjacětes partes inficit, corrumpit, viresq; magis magisq; prosternit, uti ex præallegata historia videre licet. Deinde, quia medicamenta quæ fœtum mortuum & secundinam expellunt, plærumq; (præter pauca, quæ id proprietate quadam occulta & specifica perficere posse, à Domino D. Schlanovio & aliis proponuntur) calida, imò calidissima, partes internas supra modum excalefaciunt; hinc febris, inquietudines, vigiliæ, aliaque symptomata accrescunt, atque ut

plurimum mors ipſa ſequitur, præſtat itaque illam manu extrahere; idque ſtatim poſt partum, & antequam oſtium uteri claudatur, faciendum eſt.

Obſtetrix loco ſecundinæ uterũ extrahit.

In illa autem operatione, ut circumſpectè & prudenter procedat cheirurgus, aut obſtetrix, ne loco ſecundinæ uterum accipiant, extrahantq; neceſſe eſt. Id enim ante paucos annos in Belgio eveniſſe Dn. D. Henricus Stapedius Medicus longè celèberrimus, & amicus meus plurimum honorandus, ſuperiori anno Coloniæ Agrippinæ mihi retulit, obſtetrix enim cum poſt partum ſecundinam extrahere vellet, & ipſius loco uterum arripuiſſet, extraxiſſetque, tandem quoque abſcidiſſet, eadem die puerperam naturę ſatisfeciſſe, mihi aliquoties affirmavit. Quapropter magiſtratum, cui ſalus ſubditorum à Deo commiſſa eſt, moneo atque adhortor, ut neque cheirurgis, neque obſtetricibus hujuſmodi operationes, tam magni momenti, exercendas concedat, niſi à Medicis eruditis, ſed inprimis in hac operatione exercitatis, prius edocti, examinatique fuerint.

Ad quæſtionem in ſecunda hiſtoria propoſitam reſponſio.

Ad quæſtionem illam, quam ex ſecunda hiſtoria tua proponis, jam paucis reſpondeo. Nimirum peritonæum in primo partu proculdubio aliquomodo læſum fuiſſe; non tamen uſque adeò, ut bubonocele inde ſequeretur. Quum autem toties utero geſtaret, & pars illa peritonæi, in primo partu malè affecta, continuò ferè pro-

pter

pter imprægnationes frequentes afficeretur, paulatim adeò debilitatum fuiſſe, ut affluentes humores facilè reciperet, veriſimile eſſe mihi videtur. Illi autem, quia (uti antea quoque demonſtratum fuit) ratione ſubjecti, pituitoſi, viſcidi & lenti eſſent, peritonæum tandem adeò laxum & lubricum reddiderunt, ut cum ab utero gravido premeretur, facilimè cederet, & in ſaccum illum relaxaretur.

Atque hæc ſunt clariſſime atque doctiſſime mî Domine D. DÔRINGI, *quæ ad quæſita* Tua, *ex duabus iſtis hiſtoriis admirandis atque raris, pro tenuitate ingenii mei reſpondere potui, Tu ut omnia amicè, de quo tamen minimè dubito, interpretari velis, plurimum rogo.*

Porrò ut par pari referam, obſervationes nonnullas ſingulares, de extractione fœtus mortui, T. Exc. communicare viſum eſt. In primis autem quam feliciter uxori meæ chariſſimæ inventio mea, extrahendi fœtum mortuum ſuccedat, trium matronarum exemplis, quas intra annum, per ſingularem Dei miſericordiam atque clementiam ex evidentiſſimo mortis naufragio, ad vitam revocavit, recenſebo.

De extractione fœtus mortui.

Obſervatio.

Maria, Jacobi Clerici civis Lauſannenſis uxor, matrona tenella, conſtitutione corporis ſicca, cum novies utero geſtaret, & ad legitimũ pariendi tempus uſque perveniſſet, fœtum tamen excludere non poſſet, uxor mea advocata fuit. Illa quum fœtum mortuum eſſe, certis in-

diciis cognovisset manum, ut situm fœtus explorarct, adhibuit. Situs autem planè præternaturalis erat. Venter enim simul & vasa umbilicalia, (quæ veluti in globum obvoluta contortaque erant) sese ante ostium uteri offerebant, pedes, brachia, & caput retrorsum ita reflectebantur, ut ferè conjungerentur. Dolores & conatus ad parturiendum aderant maximi; vires tamen adhuc constabant. Inunctis genitalibus, ventre, atque coxis oleo liliorum alborum, amygdalarum dulcium, pinguedine gallinæ & anseris, manu quoque eodem unguento inuncta, eaque in uterum immissa, fœtum paulatim ita volvebat, ut caput sensim ad ostium uteri adduceret; quo facto: ipsum feliciter extraxit, sed mortuum. Mater brevi convaluit, & hucusque optima sanitate fruitur.

Linimentū.

Observatio secunda.

Anna, Petri Belleti civis Lausannensis uxor, corpore utcunque valida, cum tertio concepisset, dolorib. partus correpta fuit 26. Novem: An. 1612. Aqua quæ fœtū comitari solet, statim effluxit, & dolores quā maximi & continui supervenerunt; obstetrices accersentur plurimæ; sed frustra. Tandē per dies novē doloribus istis gravissimis debilitata, & cū uxor mea in ipsius subsidiū vocata fuisset, misellam illam veluti in mortis agone reperit. Propter ingentes enim, longosque dolores, vires ita erant prostratæ, ut pulsus vix persentiri posset. Inquietudines aderant maximæ, vigiliæ, sitis inexhausta; lipothy-

pthymiæ item frequentes, propter fœtum semiputridum supervenerunt.

Implorato itaq; prius Numine Divino, & de præsenti periculo facto prognostico, operationem sequenti Methodo aggressa est. Primò, alvum, quæ constipata fuerat, enemate communi subduxit. Mox potiunculam ex confectione Alkermes, aquâ cinamomi, buglossæ & boraginis, dissoluta, exhibuit. Et quia genitalia veluti arida & refrigerata, (aqua enim, quæ fœtum comitari, & ostium uteri lubricum reddere consuevit, ab initio effluxerat) sacculum ex radicibus, herbis, floribus, & seminibus emollientibus, & dolorem lenientibus calidè applicuit; ventremque, coxas, os sacrum, & ostium uteri linimento, in præcedenti operatione præscripto inunxit.

Tandem inuncta manu eâque clementer in uterum immissa, situm fœtus exploravit, Is autem præcedenti ferè contrarius erat, Lumbi enim ante ostium uteri sese offerebant. Caput & pedes sursum versus diaphragma reflectebantur. Brachia verò deorsum: & ita quidem, ut è regione ossis sacri conjungerentur, & extra collum matricis propenderent. Obstetrices enim adeò protraxerant manus, ut brachia mirum in modũ prolongata essent. Vasa umbilicalia crura bis obvolvebant. Operatio quidem difficillima & laboriosa fuit: nihilominus tamen feliciter successit: & brevi absoluta fuit. Et quamvis fœtus, ut antea dixi,

ſemiputridus eſſet, & procculdubio, putredine ſua, tam uterum, quam partes nobiles mirum in modum læſerat, puerpera tamen, per Dei miſericordiam brevi convaluit, & ad hanc uſq; diem 3. Menſ. Decemb. anni 1613. quo hæc ſcripſi, apud nos vivit, & quidem feliciter.

De præſtãtia lapidis Bezoardici exemplũ memorabile.

Cæterum præſtantiam lapidis Bezoardici, in hac ægra evidentiſſimè obſervavimus. Secunda n. die poſt partum quũ propter putredinem præcedentẽ, & errorem in victus ratione cõmiſſum, febris aliaq; ſymptomata adaugerentur, & lipothymiæ iterũ ſupervenirent, ac grana octo lapidis ſubtiliſſimè pulveriſati, parumq; cõfectionis alkermes, ex aqua cinamomi, ſine vino diſtillata, exhibuit. Poſt paucas horas à ſumpto medicamento ſudor copioſè erupit: atq; eadem diẽ inſignis mutatio morbi ſequuta eſt. Subſequentibus diebus eandẽ potiunculam, non minori cum fructu exhibuit.

Aliud de præſtantia lapidis Bezoardici exemplum.

Ego quid in memetipſo de præſtantia lapidis bezoardici obſervaverim, hic prætereundũ nõ dico. Ante annos enim duos, cum autumni tempore quartanâ continuâ, eaq; periculoſa laborarem, & quadã die (prius tamen aliquoties rhabarbaro, ſena, agarico, polypodio, & ſimilibus expurgato corpore) ad grana 8. lapidis bezoardici, confectione Alkermes, & aqua cinamomi diſtillata ſine vino, mixti, ſumpſiſſem, eadem die, etſi nõ curata fuerit febris, ita tamen ejus ſymptomata mutata fuêre, ut ex continua facta ſit intermittens, & deinceps

de

le quarto in quartum diẽ tantũmodo me infestaret. Deinde iterum melanagogis expurgato corpore, & aliquoties iteratâ potione ex lapide bezoardico, paulatim restitutus fui.

Addo autem confectionẽ Alkermes, & aquam cinnamomi, non solũ quod cor, partesq; nobiles roborant, verũ etiam ut sint veluti vehiculum lapidis, qui alioquin tardè operatur.

Hoc anno 9. Januarii, similis casus hic Lausannæ accidit: quẽ paucis tibi recẽsebo. ANNA BERGERI M. JOHAN. Quebay uxor, matrona pia atq; honesta, ætat. suæ 30. circiter annorum corpore tenella, cum 3. utero gestaret, 6. mense imprægnationis, sanguis ex collo matricis ipsi profluere cœpit, & quidem continuò. Quum autẽ nullum adhiberet remediũ, paulatim copiosior prosiliit sanguis nihilominus tamẽ quę res admiratione non vacat) fœtum ad constitutũ terminũ usq; gestavit. Tum parturientiũ doloribus & quidẽ maximis, simul & vomitu correpta fuit. Sanguis quoq; tã copiosè profluebat, ut post partũ in pavimẽto cubiculi, ipsum catillo colligere necesse esset. Hinc vires adeò prostratæ fuerũt, ut adstantes omnes ut & ipsa obstetrix, de recuperanda valetudine desponderent animũ. Suasu itaq; & consilio Reverẽdi ac doctissimi viri Dn. *Johannis Gvibaudi* civis & Ecclesiæ Lausannẽsis verbi divini ministri fidelissimi, ejusdẽ parturientis cognati, periculum præsens animadvertentis, uxor mea advocata, ipsam veluti in agone mortis invenit.

De extractione fœtus mortui. Observ. 3.

Sudor

Sudor enim frigidus totius corporis aderat, extremitates frigidæ erant: mens ita commota atque perturbata, ut ferè ratione atque intelligentia privaretur.

Porrò etiamsi mors in propinquis esse videbatur, attamen quia nostrates legem illam Regiam, quâ cautum erat, prægnantem mortuam, nisi prius excisus esset fœtus, sepelire, ut plurimum observant, petierunt parentes, & ipse maritus, ut an fœtum, (qui alioquin post obitum excidendus erat) dum viveret, extrahere posset, tentaret. Adhibita itaque manu feliciter illum nullo adhibito instrumento, sed sola manu eduxit: mortuum tamen. Curatio quoq; adeò ad votum successit, ut puerpera maxima cum admiratione omnium brevi convaluerit, & ad hunc usque diem 4. Decemb. 1613. quo hæc scripsi optimè sese habeat.

Dig. lib. 11. t. 8. de mort. infer. & sepul. ædif.

Situs omnino præternaturalis erat, & hepar uterinum (quod notandum) ab ipso utero separatum, ad ipsumq; ostium uteri usque propendens, repertum fuit: hinc hæmorrhagiam illam insignem, in ipsis parturientium doloribus ortam, provenisse certum est.

Cæterum antequam ulterius progrediar, quorundam diffamatorum atque insidiosorum hominum impudentia, simul atque inscitia notanda est. Illi enim si Medicus aut Cheirurgus abdomen prægnantis mortuæ inciderit fœtumque extraxerit, rem crudelem simul & inhu-

Prægnans mortua an cum fœtu sit sepelienda.

inhumanam esse exclamant, quod dicere profectò insulsum, parumq; modestum est, quasi verò Medicus fidelis, crudelis censeri debeat. Hoc sanè genus hominum, si finem medici rectè perpenderent, nihil crudelitatis, nihilque inhumanitatis, in hac operatione invenirent, quin potius illam non solum necessariam & licitam, sed ab ipsis quoque Ethnicis, ut postea dicam, approbatam & sancitam esse, Christianamque insuper charitatem eam à nobis requirere intelligerent, perciperentque.

Duo autem in hac operatione quærit Medicus aut Cheirurgus. Primò ut situm fœtus in utero exactè annotare possit. Id enim quam Medicis simul & Cheirurgis, in extractione fœtus mortui sit necessarium, omnibus qui hanc operationem aliquando administrarunt satis superque cognitum est. Et quia varii, imo infiniti penè (ego, qui hanc operationẽ toties administravi, expertus loquor) reperiuntur situs fœtuum mortuorum, non potest aliquis in perfectum operatorium evadere, nisi extincta matre, abdomen inciderit, situmque fœtus diligentissimè observaverit. *Duabus de causis abdomen prægnãtis mortuæ inciditur.* I.

Nec video quomodo Medicus aut Cheirurgus, ineptissimas plerumque istas obstetrices, (quas ut plurimum Magistratus nullo prægresso examine ad provinciam hãcce, tam magni momenti, & humano generi tantopere necessariam administrandam, admittit) instruere possint, nisi prius ipsimet negotium intelligant.

gant. Secundo inciditur abdomen prægnãtis mortuæ, ut infans conservari possit. Sæpissimè enim prægnans propter causam aliquã aut morbum, veluti hæmorrhagiam, lipothymiam, apoplexiam, aliosque morbos acutos, vita subitò privatur, infans verò, etiamsi ita debilis sit, ut interim dum prægnãs in agone versatur, in utero sese movere nequeat, potest ad tempus vivere. Hæc perpendens antiquitas, ne fœtus, extincta matre & ipse suffocaretur, simulque periret, prudenter & optimè constituit, ut extincta matre per apertionem abdominis extraheretur.

Lex Regia. Hujus porrò legis hæc sunt verba, loco prius adducto obvia: *Negat lex Regia mulierem, quæ prægnans mortua sit, humari, antequam partus ei excidatur.* Legem autem hanc non solum per excellentiam *Regiam* appellant Jurisconsulti, verum etiam, quia à NUMA POMPILIO secundo Romanorum Rege, sancitam fuisse creditur. Quæ si à Christianis ubivis observaretur multi proculdubio infantuli, qui nunc, extincta matre, miserè in utero suffocantur, conservarentur: multiq; parentes quietiorem conscientiam conservarent. Non n. immeritò author ejus legis addit. *Qui contra fecerit, spem animantis cum gravida peremisse videtur.* Non video itaque quomodo quis operationem hanc crudelem atq; inhumanam dicere ausit. Multoties enim infantulos, mortua matre, vivos excisos fuisse, exempla apud authores inveniun-

tur

multa, Sed quod summopere admirandum, refert Valerius 1. *cap. ult. Gorgiam* quendam Epirotam in funere matris suæ, utero elapsum, & inopinato vagitu suo, lectum ferentes, consistere coëgisse, & ita matrem fato functam peperisse, Gorgiamq; ante elatum, quam natum fuisse.

Gorgia defuncta matre nascitur.

Anno 1567. die 14. Junii inter Daventriam & Sutphaniam ab Hispanis, maritus cum uxore gravida suspenduntur. Uxor quum pependisset pèr horas 4. gemellos vivos jam mortua peperit. Historiam hanc describunt PAULUS EBERUS in calendario historico, DIOMEDES CORNARIUS serenissimi Principis MAXIMILIANI Archiducis Austriæ, &c. Medicus celeberrimus, Historiar. admirandarum Hist. 14. GREGORIUS HORSTIUS, *Illustrißimi & Celsißimi Principis ac* DOMINI DN. LUDOVICI *Landgravii, Hassiæ* Medicus, multis nominibus clarissimus in MARCELLI DONATI lib. 7.

Gravida suspensa gemellos peperit.

Idem Diomedes Cornarius, historiarum admir. hist. 15. & Gregorius Horstius loco præ allegato, sequentem quoque habent historiã. In Hispania Madricii, quædã matrona ex familia Dn. Francisci Lasso oriũda, postquã per triduũ in mortis agone decubuisset, existimantib. cognatis eam mortuã esse, deportata est in locum sepulturæ destinatum, quem Græci κρύπτην appellant ubi pro more sola relicta fuit occlusa.

Gravida sepulchro imposita, infantem peperit.

Post

Nota. Post aliquot menses aperto loco, repertu est hoc cadaver in eodem loco, in quem repo situm fuerat, habens in dextro brachio infan tem mortuum. Hinc apparet ipsam tum tem poris quando sepulta fuit: nondum obiisse, se postmodum peperisse infantem, qui una cum matre miserrimè clam sub terra obiit. Han historiam (addit Cornarius) ex fide dignor & authenticorum virorum relationibus cer tissimis percepi, quorum nomina postulant necessitate subjungere facilè possem.

Matrona gravida fato functa perit. Similem ferè casum Coloniæ Agrippinæ ac cidisse, Dn D. HENRICUS STAPEDIUS Medicus Coloniensis longè celeberrimus, a micus meus singularis, superiori æstate, cum Coloniæ essem mihi retulit. Matrona enim gravida ex morbo acuto mortua & loculo im posita, cũ sequẽti die inhumanda esset, & locu lus ab obstetrice, (ut si forsã aliquid cruoris ef fluxisset, illum spongiâ exciperet) inspicere tur, fœtus inter fœmora extra matricem reper tus fuit, sed mortuus.

Ex his porrò historiis videre est, fœtum non semper in eo ipso temporis articulo, quo ani ma ex matre emigrat, mortem obire, sed non nunquam ad tempus in ipso utero materno supervivere posse. Ideoque minimè audiendi sunt illi, qui fœtum extincta matre, e vestigio quoque anima efflare autumant, ac propter ea sectionem inutilem, frustraneã, & quod majus, crudelem esse, clamitant, Medicosque

simul

mul ac Cheirurgos, qui aliquando ſectionem
am adminiſtrant, deridere atq; contemnere
on erubeſcunt.

Fœtus aliquando tẽpore partus per diem unum aut alterum veluti mortuus in utero iacet.

Notatu quoq; dignum eſt, fœtum maturum
mpore partus aliquando per diem unum aut
terum in utero materno ita quieſcere, ut ipſũ
ctinctum eſſe, cuncti exiſtiment, quod & ego
iquoties obſervavi, Cujus rei exemplum u-
um ad ſcribam. Anno 1605. JUDICA METTA
xor Mag. Johannis Schœr, civis Moratenſis,
ũ in diem 6. uſq; partus doloribus, & iis quidẽ
aximis, afflicta fuiſſet, fœtum tamẽ alioquin
aturum, validum, & egredi ex utero conan-
em, excludere non poſſet, ad ipſam vocatus
ui 4. Septemb. Situs autem fœtus etiamſi non
ſq; adeò præternaturalis eſſet, (caput n. ferè
d oſtium uteri ſeſe offerebat) genitalia tamen
deò erant anguſta, ut vix manum meam ad-
nitterẽt, mulier erat 30. annos nata, conſtitu-
ione corporis ſicca, neque prius unquam ute-
o geſtaverat. Quapropter ſacculum emolliẽ-
em, & relaxantẽ per horas aliquot calidè ap-
licui. Ventrem quinetiam, genitalia, coxas, &
os ſacrum linimento emollienti inunxi: & ut
roſtratas vires reficerem, aliquid confectio-
nis Alkermes in aqua cinamomi diſtillata ſive
vino, diſſoluta, propinavi. Interim autẽ, dum
hæc adhiberem, eâ qua potui diligentiâ perve-
ſtigavi, num fœtus mortuus eſſet necne, Ad
ſtantes matronæ ſimul & ipſa parturiẽs, ipſum
ante horas 24. animam reddidiſſe exiſtimabãt,

quibus ego libenter ſubſcripſi. Primò quia parturiens præcedenti die rigore maximo correpta fuerat & deinceps neq; ipſamet, neq; obſtetrices aut adſtantes matronæ, motū ullum infantis perſenſerūt. Secūdò, quia frigoris quendam ſenſum in inferiori vētre ſe percipere ajebat. Tertiò, quia poſt applicationē ſacculi prædicti, & exhibitionē conf. Alkermes, motum nullū (quod tamen ut plurimum, ſi fœtus adhuc in vivis eſt, accidere ſolet) circa fœtū percipiebat prægnans, multò minus adſtantes. Quartò, quia vertex infantis, cū paulatim caput ad oſtiū uteri adduxiſſē, ſphacelatus, cum fœtore quodā conſpiciebatur. Ex his, & nonnullis aliis ſignis, fœtum ante horas 24. extinctum fuiſſe, judicavimus, ſed malè. Tandem n. præter ſpem & opinionē adſtantiū per ſingularem Dei miſericordiā, ipſum præſente Reverendo viro Dn. JOHANNE DE LOSIA, ejus loci verbi divini miniſtro multisq; aliis, cum viris, tum etiam matronis, vivum extraxi: verum ita imbecillē, ut vix refici poſſet. Nonnihil tamen confectionis Alkermes, aqua buglоſſæ diſſolutæ, & ori inſtillatæ: regioni quinetiam cordis, temporibus, & naribus admotæ paulatim vires recolligere cœpit. Sed quia vires propter vehemētiſſimū motū, & calcitrationē proſtratæ, & caput, quod per dies aliquot ante oſtiū uteri mirū in modum compreſsū fuerat, & proinde intumefactū, & ſphacelatū eſſet, tertio poſt die, accepto S.S. Baptiſmo è vita diſceſſit

r, mater verò pristinæ sanitati brevi restituta
it, & adhuc usq; dię 28. Augusti 1613. quo hęc
ripsi satis cōmodè vivit. Ab eo quinetiā tem-
ore 4. liberos duos filios, & totidem filias fe-
citer peperis: qui etiā nūc vivūt. Ex historiis, jā
ōmemoratis, luce meridiana clarius apparet,
edicos & cheirurgos qui prægnātib. demor-
uis, fœtū quantūvis mortuū excidunt crude-
tatem nullā in proximū exercere, crudelis n.
st, simul & inhumanus, qui ut cadaveri parcat
fantem adhuc vivū in utero materno, suffo-
ari sinit, sed respondent: fœtus vitam incertā
sse. Aperi igitur abdomen, & mox videbis
uomodo se habeat. Etiāsi n. nō sęper, extincta
atre, in vivis sit infans, potest tamē sæpissimè
ccidere ut vivus reperiatur, quęadmodum ex
æcitatis historiis apparet. Præstat itaq; centū
adavera prægnātiū frustra incidere, quā semel
ermittere fœtū vivū in utero materno tā mi-
rè perire atq; suffocari, hoc ꝓfectò esset cru-
elē atq; inhumanū sese erga proximū exhibe-
e, imò & justissimā irā divinā in genus huma-
ū ꝓvocare. Dū hæc scribo ex Burgundia à Dn.
laudio Chapusio, cheirurgo longè celeberri-
o, amico meo singulari literas accipio in qui-
us historiā rarā simul & admirandā perscripse-
it. Quū igitur illā à viris fide dignissimis, & ab
so quoque magistratu approbatā esse, & no-
ro instituto inservire viderē, hanc ex Gallico
xēplari, Lugduni Anno 1611. impresso in La-
nū sermonū transtuli, & hic annectare volui,
uæ sic se habet.

HISTORIA MEMORABILIS.

De matrona quadam Burgunda, cui An. millesimo sexcentesimo nono, fœtus putridus per umbilicum excisus fuit, opera & diligentia,

IOHANNIS MARCHANDET Cheirurgi Salinensis.

SI verum est, candide lector, quod Cice libro 1. officiorum ex Platone prodidit, h verbis: Non solum nobis nati sumus, ortus nostri partem Patria vendicat, partem pare tes, partem amici, atque (ut placet Stoici quæ in terris gignuntur ad usum hominum c mnia creari, homines autem hominum cau esse genitos, ut ipsi inter se alii aliis prodess possent. Hæc, inquam, si vera sunt, profectò ut unusquisque nostrum, quæcunque rara & observatione digna in arte medica occurrun conscribat, & posteritati relinquat, rationi co sentaneum esse mihi videtur.

Quùm igitur perpenderem divini Hippo cratis dictum, Aphorismo primo, libri primi *Vitam,* videlicet *hominis esse brevem, artem ver longam,* item ea, quæ à Plinio in prooemio libr 7. traduntur: nimirum *Hominem nihil scire, si* n

doctrina, non fari, non ingredi, non vesci, breviter nil aliud natura sponte quàm flere. Non abs re ... mihi visum est, si ea, quæ in curatione cu... ...dam rusticæ mulieris observavi rara & an... ...tatione digna, publici juris facerem: Idque ...m præcipuè ob causam, quod per hujusmo... rara, & admiranda, ad laudandum Deum ...nditorem omnium rerum, ejusque nomen ...lebrandum, opera verò naturæ (quæ ut se ...nservet, semper est solicita) stupenda in... ...amur.

Natura porrò, quantumvis cum ratione nō ...peretur: neque in suis effectibus, & actioni... ...us utatur judicio, nihilominus tamen urgen... ...necessitate, & quidem in maximis, & præ... ...ntissimis periculis, media occulta, & nobis ...cognitas vias, (quarum Medicus quantum... ...s eruditus rationem reddere non semper po... ...st) ut sese conservet, excogitat, invenitque. ...er quos quæso ductus, & vias manifestas, pi... ...ita illa inter ventriculum & diaphragma in... ...usa, atq; contenta, nec non dolores acerbis... ...mos excitans, fluit? nihilominus tamen Hip... ...ocratem illam notasse, atque observasse, cer... ...um est, sic enim scribit lib. 7. Aphorismo 54. *...uibus inter ventriculum & septum transversum pi... ...uita reposita est, & dolorem adfert, non habens exi... ...um neque ad alterum ventrem: his per venas ad ve... ...cam pituita versa solvitur morbus.* Addo insuper ...rovidentiam naturæ in magnis & periculosis ...ffectibus, tam magnam esse, ut ne ossa quidē

quantumvis durissima, densa & spissa, excludat. Legimus n. apud Hipp. duobus in locis, nimirũ epidemiorum lib. 2. & lib. 6. abcessus etiam fieri in ipsis ossibus: hinc naturã optimum esse medicum, Hippocrates sectione quinta libri sexti Epidemiorũ, ingenuè fassus est. Hujus quoque sententiæ fuisse Galenũ, ex libro 6. de locis affectis, & alibi apud ipsum videre licet. Naturã itaq; in suis operationib. admirandam esse, amplius in controversiã vocari non potest quotidiana n. exẽpla fidẽ faciunt. Albucasis inter Arabes Medicus & Cheirurgus excellens, lib. 2. c. 76. historiam ab illa, quã mox subjũgemus, nõ multum dissimilem recitat, his verbis.

Historia admiranda de fœtu mortuo in utero ex Albucasi.

Vidi ego mulierẽ, in cujus ventre mortuus erat fœtus, & nihilominus imprægnata, postea mortuus fœtus etiã secundo conceptus. Accidit ergo ei post tẽpus longũ, apostema in umbilico suo & inflatũ est, donec apertum, cœpit emittere pus, vocatus sum ergo ad curationem ejus & medicatus sum ei tẽpore longo: & non consolidatũ est vulnus. Posui ergo super ipsum ex quibusdã ẽplastris fortis attractionis, & exivit ex loco os: deinde post dies aliquot exivit & aliud os, miratus sum ergo, cũ in ventre non sit os. Causã diligenter expẽdens, & mecũ per omnia putãs, deprehendi quod erant ex ossib. fœtus mortui. Causa itaq; morbi certò cognita medẽdiq; rationẽ hinc cõsecutus, extraxi ossa multa, muliere existẽte in meliorib. dispositionib. & diu postea vixit mulier illa: exulcere autẽ sẽper puris nõnihil fluxit. Hactenus Albucasis.

ALEXANDER BENEDICTUS Veronensis Medicus & Philosophus multis nominibus clarissimus, lib. 25. c. 33. similem historiã raram, & admirandam recitat, hûc in modũ. Mirum obiter naturæ exemplũ referam cujusdã venetæ matronæ, quæ cum partũ legitimum exclusisset, alter inclusus intra ventrẽ mansit mortuus, qui in magnis puerperę difficultatibus tabefactus, liquore quodã profluit, ex naturalibus oris, demum ortis in ventre trib. fistulis, ex una, quæ omnium maxima erat, integra infantis calvaria extracta est, cunctis mirantibus: deinde singulis diebus reliqua ossa desumpta sunt. Unde mirabili naturæ ope sanitati restituta est. Hactenus Alexander Benedictus.

Historia de fœtu mortuo in utero ex Alexandro Benedicto.

Porrò sequens historia præcedentib. non minus rara quã admiratione digna est. Casum n. gravissimũ de quadã matrona Johanna Barbet nomine, 45. circiter annorũ ætatis, & Anatoilii Boutonis in vico Pagnoz dicto habitãtis uxore, continet. Est autẽ matrona illa corpore robusta, optimè tẽperata, hilaris, sed in primis in omnib. suis actionib. operosissima, actuosissimaq;. Ex hac autẽ historia symptoma cujus postea fiet mẽtio etiã absq; superfœtatione, & gemellis, accidere posse, satis superque apparet. Hęc autẽ quũ 11. utero gestasset, cõstituto quin etiã tẽpore semper feliciter peperisset, & jam 12. partus excludẽdus esset, res multo aliter successit. Cũ n. ad statutũ tẽpus pervenisset, & felicẽ partũ exspectaret, dolores infinito maximosq; & conatus ad parturiẽdũ irritos sustinuit

Historia de fœtu putrido per umbilicum extracto.

Fœtus enim ad partum paratus, in utero velu intricatus & ita inclusus, remansit, ut amplii sese non moveret, neque se vivere, signum u lum ederet. Id ad infinita symptomata atqu incommoda excitanda sufficiens erat. Si enin ex sola retentione secundinæ febris ardens, c continua, spasmus, syncope, aliaque graviss ma symptomata, tandemq; mors ipsa sequun tur, nónne multò magis ex fœtu mortuo, & i utero retento, illa omnia provenire potuil sent? Verum aliis hanc rem dijudicandam re linquo, & quæ prætérea acciderunt paucis si gnificabo.

Ab ipsa itaque decima quinta Junii Ann 1608. qua die primo partus doloribus correpta fuit, usque ad ultimam Octobris Anni 1609 (menses circiter sedecim cum dimidio faciunt) quum continuis, maximisque atque inauditis doloribus, conatu & tormentis defatigaretur, tumor ingens è regione umbilici, paulatim exortus est. Ego prima Novemb. ejusdem anni ad curationem accersitus, jam cutem aliquomodo, naturæ beneficio contaminatam, & ratione ossis scapulæ (quod sibi exitum parabat) exulceratam esse, reperi. Quum verò naturæ opem ferre necesse esset, cutem ex sinistra parte umbilici, ad longitudinem quatuor digitorum in transversum positorum incidi, donec fœtum adeò corruptum, putridumq; invenirem, ut aliquibus in locis nihil præter ossa eaq; carne denudata supeiesset; quæ potius sceleton,

quam

uam quicquam aliud repræsentabant. Inde itis perspicuum est, partes molles item intesti-a, omniaque viscera interna, paulatim in pus onversa, per pudenda effluxisse; quandoquidem nihil carnis repertum fuit; præterquam quod manus, brachia, pedes & crura, musculis onnullis, sed lividis, semiputridis, fœtidissimisque investita essent. Incisione, uti dictum, actâ os scapulæ, quod primò sese obtulerat, carne denudatum, siccum & ab ipso humero eparatum, extraxi. Postea de die in diem, ut reliqua ossa, unum post alterum extraherem, omnem diligentiam adhibui. Intra Octiduum itaque truncum fœtus, qui nondum membranis, quantumvis putridis, omnino destitutus erat extraxi. Quum verò ulterius progrederer, cranium, pericranio denudatum reperi; quod cum extrahere vellem, in partes quinque aut sex disjunctum erat. Vertebræ omnes tam colli, quam metaphreni & lumborum, carne & ligamentis denudatæ, omnesque separatæ confusè inveniebantur, uti quoque costæ & sternum. Demum neque brachia, neque tibiæ hujus putredinis expertes erant. In istis tamen partibus nondum ad ossa penetraverat corruptio illa; ita ut adhuc carne, quamvis semiputrida investitæ essent; & trunco corporis adhærerent. Quapropter cum aliter illas extrahere non possem, minutatim illas ut inciderem, necesse fuit; sicque extractioni fœtus finem imposui.

Kk 5 Post

Poſt extractionem, quum ex oſſibus, quæ extraxeram, nihil amplius præternaturale reſpectu oſſium, in corpore ſupereſſe, cognoviſſem, partibus à fœtu mirum in modum dilaceratis, veluti matrici, peritonæo, muſculis epigaſtrii proſpiciendum eſſe duxi. Primò itaque ulcus illud profundum, ut convenientibus remediis, veluti injectionibus abſtergentibus, deſiccantibus & putredini reſiſtentibus ablueretur, neceſſe eſſe, mihi videbatur. Ab initio itaque, quamdiu putredinem adeſſe ſentiebam, prædictis medicamentis maximo cum fructu uſus ſum. Eorum porrò beneficio, ablata putredine, ad ſarcotica perveni; tandemque cicatricem induxi: Idque intra paucos dies tam feliciter factum fuit, ut ægra, per ſingularem miſericordiam atque clementiam Dei integram valetudinem recuperaverit, optimeque hucusque valeat.

Hinc, Lector candide, quam diligens ſit natura ad individui conſervationem, perſpicuum fit. Et quamvis nunquam ab artifice edocta fuerit, nihilominus tamen, oblata occaſione, maximò utitur artificio: media quinetiam infinita, quibus ex maximis, & graviſſimis periculis ſeſe extricare poſſit, excogitat atque invenit. Præcipuè autem ſi aliquomodo artificio medici (qui miniſter eſt naturæ; illamque imitari debet) refocillata atque conſervata fuerit. Et quanto periculoſior,

qui

qui ipſam infeſtat morbus, ſeſe exhibet, tanto magis quoque inſurgit, operationes quinetiam curationesque admirandas facit.

PRAECEDENTIS CVRATIONIS & ſanationis teſtimonii, à Magiſtratu conceſſi ſumma.

NOs major Capitaneus, Beulenta, Senatusque civitatis Salinenſis, omnibus notum facimus, ſupplicem coram nobis comparuiſſe, honorabilem virum, JOHANNEM MARCHANDETUM, unum ex noſtris Cheirurgis, exponentem ſe ante paucos dies, mulierem gravidam, ex vico Pagnoz dicto, prope Salinam civitatem, ad duo miliaria tractaſſe; quæ cum ſtatuto tempore infantem non pareret, ſpacio viginti quinque menſium cum dimidio ipſum in utero geſtaſſe. Tandem verò (quum per viam naturalem ipſum excludere non poſſet) ad umbilicum mulieris inciſionem ſe feciſſe; & per eam membra, oſſiculaque infantis extraxiſſe.

Idque tali cum ſucceſſu, ut in præſentia, per ſingularem Dei miſericordiam, eo uſque ſanitati reſtituta ſit fœmina illa, ut partim hîc Salinæ, partim etiam alibi eo quo antequam prædicto morbo laboraret, modo cum omnibus denuò converſari poſſit.

Nos itaque ut hujus rei veritatem explo-

exploraremus, virum nobilem Dn. DANIELEM ROMANET J. U. Doctorem, & hujus civitatis Beulentam. Honorabilem item Dn. Philippum Vermet Syndicum constituimus, quibus hoc negotium committeremus, idque in eum finem, ut in omnia, quæ in prædicto scripto continentur, sollicitè studioséque inquirerent, nobisque rei veritatem referrent, exponerentque. Facto itaque debito examine ea omnia quæ acciderant, nobis fideliter retulerunt, uti & clarissimi atque doctissimi viri Dn. Quanteal, & Dn. Mathon, Medicinæ Doctores, & hujus civitatis Senatores, hujus rei locupletissimi testes esse possunt, quibus supplicatio prædicti Marchandeti, ut & copia examinis exhibita fuit: *Testamur itaque quæ in præcedenti scripto recensentur, vera esse omnia.* In testimonium rei verissimæ, hoc nostrum testimonium ut à Secretario nostro subsignaretur, & sigillum nostrum apponeretur, constituimus. Actum quarta die mensis Novembris. Anno millesimo sexcentesimo decimo.

Reviderunt

PERNET *Syndicus*

D. ROMANET *subscripsit*

GERNIER *Secretarius.*

RAra profectò, imo & vere admiranda præcedens est historia; & meo quidem judicio, vere digna, quæ etiam posteris innotescat.

Addam

Addam & ejusdem argumenti duas, ex Diomedis Cornarii, Serenissimi Principis MAXIMILIANI Archiducis Austriæ, &c. olim Medici, multis nominibus clarissimi, observationibus Medicis, idque in eum finem ut hujusmodi exemplis & operationibus rarissimis, admonerem Cheirurgos, ne ab ejusmodi operationibus, quantumvis gravissimis, manus penitus abstrahant; sed invocato semper ante omnia nomine Domini, potius aliquid cum periculo tentent, quam ægrum in evidentissimo mortis periculo relinquant. Sic autem habet historia prima, quæ apud Cornarium VI. est in ordine, Marcellus Donatus libro 4. cap. 22. eandem uti & alias ejusdem argumenti habet historias.

De gestatione fœtus mortui, in utero ultra annos quatuor.

Anno Christi 1545. quædam concivis Viennensis, nomine Margareta, filia Wolffgangi Karlinger civis Viennensis, uxor vero Georgii Wolczer, hospitis eo tempore ad ædes rubri cancri appellatas Viennæ, postquam antea quoque enixa esset aliquot liberos, concepit anno ætatis suæ vigesimo quinto, omnia denique habuit signa felicis impregnationis, fœtum insuper temporis progressu sensit. Ante festum D. Bartholomæi eodem anno valētem, & strenuè sese moventem, usque ad festum D. Luciæ sacrum. Quo sanè illi tempore supervenerunt partus dolores, adeo vehementes ut antea experta jam sæpius ipsa, jamjam se crederet enixuram. Statim igitur advocari jussit matrem, & unam ex suis sororibus, acciri etiam

obste-

obstetricem confestim præcepit. Quæ cum advenisset, statim re animadversa, jussit omnia ad manus esse parturienti necessaria hæc verba adjiciens: statim, Deo volente, puellum habebimus, & quemadmodum postea eventus comprobavit, vera vates extitit. Interea prægnans in sede parturientium consedit, & quum constanter admodum à circumstantibus admoneretur, urgeretur etiam ab obstetrice, omnibus nisibus elaboravit ad parturiendum, in quibus heu nimium vehementibus conatibus fragor quidam increpuit satis sonorus: quique non temerè argueret magnam vim, vel fœtui, vel matri illatam fuisse, vel certè conquassatum infantis caput in partes discessisse. Ab eo fragore vivacitas fœtus deprehendi amplius nullis argumentis potuit.

Gravida inde majorem in modum cœpit ægrotare, ac propterea in lectulum suum reducta & reposita est. Interim lac accurrens, quod parturientibus usu venit, ubertim ubera replevit, adeo ut stillatim etiam à papillis gliscentibus colostra deflueret, spectantibus multis & iis honestis ac prudentibus mulieribus: quæ dies noctesque adsistentes præstolabantur felicem partum.

Dum verò res ita protraheretur, semperque major difficultas, minor verò spes elucesceret, deliberatum est ab omnibus, quæ tum præstò erant, & itum in eam sententiam,

ut

plures obstetrices accerserentur in rem præsentem, aliquod fortè salubrius allaturæ consilium.

Sed ex harum etiam adventu nil miseræ adminiculi accessit; neque quicquam ab his in medium dici potuit, vel consuli salutare, præterquam quod una ex iis judicatum habebat, (& fortasse non malè) rem nimis festinatam fuisse, os sacrum nondum satis hiasse. Nihil itaque etiam tum effectum & datum est, gestansque uterum mulier tandem per multas septimanas gravissimè decubuit, ventris tumore, duritie, fluxu, qui supervenerant, doloribus nihil remittentibus. Quæ omnia continuæ denique corporis graves afflictiones, animi percussiones ad summam desperationem miseram videbantur compellere; effecerunt que, ut ad tentanda omnia, omnium consilia animum adverteret, ad usurpandas omnium medelas, doctorum & indoctorum, Christianorum & Judæorum, quæ tamen nequicquam adhibitæ, auxilii nihil, plurimum mœroris & desperationis (cum res difficilis ad impossibilitatem videretur vergere) attulêre. Hisce periculorum & ærumnarum acervis circumventa, atroci insuper ventris ac inevitabili onere summè implicita mulier, per quadriennium, usque ad annum Domini 1549. semiviva perduravit. Sed quod prætereundum hoc loco non est, propter has enumeratas à nobis difficiles calamitates, misella insuper

adfli-

adflicta est defluxu continuè putrilaginoso
qui per locum muliebrem perrumpens, totum
hoc quadrienne tempus duravit, ita tamen u
aliquando parcius, aliquando copiosius pro
fluens, dispari ratione mulierem affligeret, ces
saret tamen nunquam.

Cruciatibus igitur hisce ac gravedinibus di
perstantibus, tandem natura (quæ semper in
dividuum conservare contendit) acore, & co
pia putridi humoris nòn evicta sed compuls
(utpote cui inferna humoris subductio nō suf
ficeret) ad umbilicum matricem ipsam, totum
denique abdomen multis alioquin partibu
munitum perfodit. Foramen igitur factum es
primo Anno Domini 1548. in loco prædicto
ex quo multum saniosi fœtidiq; mucoris pro
fluxit. Successu deinde temporis post aliquo
menses, adhibitis externis emplastrorum ad
miniculis apertio coaluit, posteaquam (ut vi
detur) colluvies humorum nocivorum abun
dè excreta esset; vel aliquantisper pro necessi
tate evacuationis diminuta. Sed quod effli
ctim observandum est, paulò post Anno Do
mini 1549. Mense Junio, quum scilicet mult
putrida superfluitas omni conatu mox per na
turam expellenda iterum collecta esset, natur
denuò eodem consilio & via, proximo in loco
non ita procul à priore apertione distante, pe
ventrem iterum perrupit, & statim eduxit ne
cessario evacuandam purulentiam.

In hoc foraminulo exhibebatur omnium
conspe

nſpectui & tactui os quoddam, quod even-
poſtea (reſecta alvo & matrice) comproba-
,infantis fibulam ſiniſtri brachii fuiſſe. Du-
rit iterum hæc apertio, eodem ſtatu & efflu-
,cum magna fœminæ in utero habentis vi-
m proſtratione, ad menſes aliquot.

Cum autem periculi magnitudo, dolorum,
torisque intolerantia indies magis ac ma-
ingraveſcerent, viderentque omnia ad in-
itum ſpectare, ipſaque miſerrima præ cru-
tibus immenſis, animi crebris deliquiis jam-
n crederet ſibi exitum imminere, denuò
it conſilium aſciſcendi Medicos, ſi fortaſ-
ex ſingulari Dei miſericordia, felix horula
ubris conſilii eluceſceret, ſi denique forte
rtuna Deo ita diſponente, in hora continge-
, quod non contigiſſet in annis.

Vocati igitur ſunt Cheirurgi tres; Aulæ
egiæ Cheirurgus Sixtus Wirt, Paulus Dir-
wang, urbis Viennenſis ordinarius Chei-
rgus; & Petrus Winckler: qui cum adve-
ſſent, rem omnem intuiti, atrox pericu-
m præ oculis eſſe animadverterunt, ſimul-
ue moderatè omnes unanimes reſponde-
nt, majus eſſe negotium hoc, quam ut ipſi
icquam certi in hoc caſu ſtatuere, vel de-
ant, vel poſſint; accerſendos eſſe Medici-
aliquot Doctores, quorum conſilia meri-
accedere debeant, & ſi quid in re tam ar-
ua faciendum ſupereſſet, ſibi conſultum vi-

deri, ut id ex eorum matura deliberatione proficiscatur.

Acciti igitur sunt Doctores duo Johannes Enzianer & Matthias Cornax, alter vir senex, & revera miles (quod dicitur) emeritus, hic publicus Medicinæ in Viennensi Gymnasio ordinarius Professor. Qui cum venissent aliquoties post crebram inspectionem ægræ, virium explorationem, circumstantiarum diligentem inquisitionem, nihil aliud videbant superesse consilii, quam ut ad sententiam Hippocratis *Extremis morbis, extrema adhiberentur remedia* quantúmvis periculosa.

lib. 1. Aph. 6

Decretum itaque ab iis est, de alvo aperienda. A Cheirurgis etiam in eandem itum sententiam. Quod cum certò constitutum esset, etiam fœminæ ejusque marito, & propinquis Medicorum consultum indicatum est, à quibus omnibus assensum. Statuta tandem dies est decima mensis Novembris, Anni 1549. hora duodecima pomeridiana; Christi igitur Domini auspiciis, cum tempus statutum advenisset, rebus ritè auxiliaribus, denique paratis & dispositis præsidiis, si quid fortè gravius contingeret, præsentibus Doctoribus nominatis, & Cheirurgis sectio cum summa diligentia peracta est.

Linea autem sectionis ex mea designatione ducta est, ab apertione ea inchoata (quæ paulò supra umbilicum à natura, ut diximus

facta

facta erat in latere dextro) rectè deorſum per tractum muſculi recti, abdomini incumbentis, longitudine plus minus octo unciarum, hoc eſt ſemipedis antiqui, & duorum pollicum, qua facta inciſione, propter neceſſitatem & intolerabilem fœtorem, ſubito contentum in utero à Cheirurgis undique liberatum eſt, & exemptus fruſtratim fœtus maſculus, jamdudum emortuus & ſemiputridus.

Secutus eſt hanc extractionem fœtor incredibilis, adeo enim putredo invaluerat, ut bona pars membrorum pueri conſumpta appareret; caput verò totum confractum, & oſſa cranei diſperſa extraherêtur, cerebri verò videretur nihil, nimirum quod totum putredine diuturna conſumptum eſſet.

Abſoluta hac ſectione ex ſumma Dei Optim. Maxim. miſericordia feliciter mulier debita ratione, infarctis laceris & rugoſis uteri cavitatibus ligata & curata eſt; illique de rebus neceſſariis quam optimê proſpectum à medicis & cheirurgis. In omni autem iſta adminiſtratione, miſella quæ reſecabatur, nullum eſt paſſa animi diliquium, ſed forti & ſedato animo omnia pertulit, adeò ut Deus & natura ipſa in conſervanda hac inopi & ignobili fœmina, contendiſſe videantur.

Succeſſu deinde temporis, cum omnia ex ſingulari nutu Dei feliciter procede-

rent, sine ulla sutura, rugis (detumescente ventre ob exinanitum uterum) coëuntibus, postliminio venter ab onere putrido liberatus, peroptimè coaluit: & fœmina præter omnem exspectationem curata est; & uterus ipse una cum abdomine, & ejus partibus planè consolidatus, quinetiam ita matrice probè restituta, menses bono ordine & modo rediêre, ut spem aliquam conceperimus, membro quantumvis sensibili & spermatico ita persanato, mulierem denuò concepturam, & fortassè fœtus edituram.

Quod tamen postremum, ut valdè & multis rationibus est ambiguum, ita incertum, divinæ omnipotentiæ relinquimus determinandum.

In hunc modum se habet hæc rara quidem & admiratu digna, sed vera historia, quam ideo in literas referendam non dubitavi, ut omnes homines animadverterent, summam Dei erga gravidas fœminas benignitatem, utque hæc historia esset consolationi omnibus prægnantibus fœminis, quum videam Deo se adeo curæ esse, suamque imbecillitatem tanta perferre posse. Postremo ut hac nostra scriptione admonerem Cheirurgos, ne ab ejusmodi gravissimis aggrediendis potius impigrè, & alacriter, quam expavescendis casibus manus suas abstraherent. Longè enim præstantius ac laudabilius est, aliquid cum periculo aggredi, quam cum certa

ta

a pernicie cessare ; & decentius est aliquid ..hale etiam committere , modo spes aliqua salutis prorogandæ supersit, quam omnio certæ & præsenti se committere morti, quæ rocul dubio huic gravidę mulieri jamjam imninebat, nisi relatis à nobis præsidiis ex Dei singulari voluntate evasisset.

Quare laus sit Deo summo, qui fecit, facitque mirabilia, qui sit benedictus & superexaltatus, in secula seculorum, Amen.

Quod eadem fœmina denuò conceperit, & gestavit fœtum vivum, perfectum, masculum, ad legitimum pariendi tempus, quodque ex posthabita sectione, mater una cum puello interierit.

Posteaquam supernè à nobis descripta Margaretha, ex sanctissimi opificis Dei voluntate convaluisse, convixissetque denique sano marito annum plus minus integrum, satis frugaliter, denuò concepit & gestavit puerum bene valentem & ritè succrescentem, usque ad secundum diem mensis Junii Anno Domini 1551. quod erat legitimum tempus pariendi. Ea dies cum manè eiuxisset, & bellè se haberent omnia, infans robustus strenuè palpitravit, & elaboravit ad egressum uteri, mater mœsta omnibus nervis ad expellendum fœtum incubuit, præsentibus multis mulieribus, sed incassum omnes conatus cessere. Quapropter vo-

catus eſt Paulus Dirlewang Cheirurgus Vien-
nenſis, qui antea illam ſecaverat, ut in me-
dium conſuleret. Ille verò præ oculis cernen-
grave diſcrimen conſuluit, me etiam eſſe vo-
candum.

Adveniens itaque & ego cum perluſtraſ-
ſem ventrem enitentis, vidiſſemque fœtum
validum, mater autem omnibus viribus, quæ
ad certamen enitendi requirebantur, deſtitu-
tam; cicatricem præterea veterem, quaſi per ri-
mam longam hiſcere, omninoque impoſſibi-
le eſſe, ut conatus fœminæ, tam lacero utero
inciſis per longum muſculis & abdomine, tan-
ti eſſe poſſent, qui in utero contentum quan-
tumvis viribus præſtans & ſeſe adjutans, per os
ſacrum poſſent expellere, ſuaſi e veſtigio, uten-
dum ferro, ut prius reſecandum eſſe. Firmavit
meam opinionem & hoc, quod rimula ſectio-
nis priſtinæ laxata pellucens madebat, & per ſe
diſceſſionem parietum cicatricis minitabatur.

Hiſce perurgentibus rationibus, nos com-
pulſi, & commemoratione prioris felicis e-
ventus animati, ſectionem iterum inſtituen-
dam cenſuimus, acquieſcebat conſiliis noſtris
alioquin moritura puerpera.

Verum enimverò mater ejus, & reliquæ a-
liquot præſentes fœminæ aſſentiri nullo pacto
voluerunt. Interim ego ordinatis quibuſdam
præſidiis confortantibus, conſolatus afflictam
diſceſſi, & paulo poſt reverſus, acriter inſtiti,
iterum peragendæ Cæſareæ. Sed perperam
tum

am obtinuit matris affectus, quæ cum cæteris fœminis in ea perseveraverat sententia, ut Deo omnia committerentur, relicta periculosa sectione, quæ tum etiam satis tempestivè adhiberi posset, cum extremum anhelitum mater spiraret.

Exspectatum igitur usque ad horam decimam noctis, quo tempore infelix, cum frustra diù & strenuè luctata esset, viribus omnibus exhaustis, cruciatibus oppressa animam exhalavit. Quod cum factum esset, subitò Cheirurgus prædictus vocatus est, & citissimè ventrem aperuit, statimque infantem perfectum, masculum, omnibus numeris perfectum, exemit.

Ibi videre erat (superveneram enim & ego) certamen adnitentium puello vitam, quæ paulò antè abierat, revocare, & sufflando omnia tentare spiracula, sed perperam & frustra omnia fiebãt. In promptu causa est eruditis, & anatomiæ peritis, siquidem in confesso est, vitam & motum cordis in infante, à duabus arteriis vitalibus matris per umbilicum fœtui ceu per insitionem insertis dependere, quæ vasa natura pro cordis refrigeratione fabricavit. Quare cùm arteriarum motus in matre cessset, earundem etiam motum evestigio in infante cessare necessum est, siquidem fieri minimè potest, ut puer ante præcisionem umbilici, in ipso denique utero involutus tunicis spiritum per os attrahat.

Præterea esto, quod continuatio umbili
fœtus à matrice sit libera, ruptis cotylidonib
partus tempore, tamen nihilominus umbil
cus secundinæ adhæret, necessario ab obstetr
ce præcidendus; vel etiamsi à secundina, in
tero existente puello umbilicus solutus esse
tamen respirare per os non posset infans, pa
niculis involutus; uteri præterea parietibus i
clusus, mucoribus denique, & aquositatib
circumfusus, quæ certè res sæpe solutos infa
tes hærentes tamen diutius in angustis fauc
bus ossis sacri, enecat suffocando.

Cum ex prædictis itaque necessarium sit, v
ta & motu puerperarum cessante, cessare e
iam infantis in utero contenti vitam & motu
impossibile est, tam immediatè excindi infan
tem posse, in eo ictu temporis, quo anima e
matre migrat; quæ si semel evolaverit, certè re
vocari humanis præsidiis nullo modo potest
Si autem fortè fortuna exemptio infantis con
tigerit, in agone puerperæ, aut in animi deli
quiis, præsentibus adhuc spiritibus vitalibus
tum censemus omnino, supervivere infantem
posse, quemadmodum sine dubio de Julio
Cæsare contigit.

Ex his igitur omnibus à nobis enumera
tis, luce meridiana clarius liquet; Primò
ut supra descripsimus, hanc MARGARETAM
per quadriennium fœtum mortuum in utero
gestasse, eundem exectum esse membratim
per abdomẽ: & quod ipse prognosticatus sum
dubita-

ubitativè, hoc Deum præstitisse re ipsa, ut
uod fœmina ita lacero, sed restituto utcunq;
tero, progressu temporis tandem concipere
osset, & nostram hanc denuò concepisse &
estasse usq; ad legitimum tempus partus, be-
e formatum & perfectum infantem, qui si et-
am exectus fuisset tempestivè, sine dubio su-
ervixisset: cum tam robustus, tam bene habi-
us tam absolutus (ut ipse diligenter coram in-
uitus sum) fuerit, ita ut plane nihil in eo desi-
leraretur, præter vitam. Cujus rei testes
nultæ personæ utriusque sexus esse possunt,
quæ frequens eo confluebant, hoc miraculum
conspecturi.

Quare nemo deinceps dubitare debet, hãc
historiam verissimã esse, siquidem apud Deum
non est impossibile omne verbum, cui sit laus
& gloria & benedictio in secula. Amen.

De muliere, quæ annis tredecim in utero gestavit sceletum fœtus mortui, quod tactu cum ab ipsa matre, tum ab omnibus illi præsentibus percipitur, hujus rei historia scripta est ad Matthiam Cornacem ab Aegidio Hertogio Medico, in Enchiridio Medicæ consultationis Matthiæ Cornacis, folio 214.

Historia 2. quæ apud Cornarium 7. est in ordine.

CATHARINA quædam uxor Michaelis de Menne, viri ruralis & pauperis, annis duodecim utero gerit fœtum mortuum, vel potius sceletum fœtus mortui, res penitus monstrosa, ac miraculo digna dici potest: ita tamen res habet, sicut ipso tactu unicuiq; fuerit manifestissima.

Mulieris enim ventrem inferiorem propriis manibus attrectavi, non bis terve, sed pluries. Idem quoque egere cum viri, tum mulieres illustrissimę nō sine omnium admiratione maxima, quos omnes honoris gratia præterimus. At vel unius viri hac in re testimonium oculare sufficere poterit, puta excellentissimi Dn. Henrici Cornelii Matthisii, qui quondam Carolo ejus nomine Quinto Augusto, Medicus fuit domesticus. Hic inquam cum stantem, & supinè decumbentem dictam mulierem crebrius attrectasset, omniaque ossa fœtus mortui ipso tactu optimè deprehendisset, præ stupore nimio, tum admiratione summa dicebat.

Deo & natura nihil impoßibile.

Anno igitur Domini 1549. eadem Catharina, posteaquam antea enixa esset duos liberos, concepit mense Martio, omnia signa habens felicis imprægnationis, fœtum insuper temporis progressu, á quarto mense conceptus sensit valentem, & strenuè se moventē, usque ad festum Divo Andreæ sacrum, eodem anno quo sanè illi supervenêre dolores partus adeo vehemētes, ut jamjam crederet se enixuram.

am. Uterus quoque mirum in modum pro-
minebat, uberaque lacte copiosissimo turge-
bant, idque magis instante jam partu quam
multis diebus antea. At cum ad parturien-
dum nulla amplius mora exspectaretur, acci-
dit, ut vetula quædã malefica & præstigiatrix
ventrem huic utero gerenti attigerit, in aures
susurrarit & in faciem sufflarit, aliaque perege-
rit: quæ quoniam parum ad rem nostram facere
existimo, pluribus non persequor: illius ta-
men meminisse placuit, Nam in vetulam mu-
lier culpam omnem rejicere videtur, quod il-
li res tam infeliciter successerit.

Ut autem parturientium dolores, cum in ventre inferiore, tum in lumbis sensit, statim acciri obstetricem, & mulieres vicinas jubet, quæ dies noctesque aliquot partum præstolabantur: nullum tamen partus brevi futuri signum observat obstetrix: præter illos dolores qui toto biduo increscebant. Quare discedit, reversura, si ita res postulaverit.

Quid multis? dolores nihil interim remittũtur, sed diebus totis quadraginta, & die, & nocte illam sævissimè affligere non desinunt, ut totum id tẽporis misella ista insomnis egerit. Ab utero quippiam interea fluxisse, nunquam animadversum fuit.

Fœtus vehementissimè semper movebatur, ac calcitrabat, ita ut manifestè illius motus ab adstantibus observari posset, toto isto dolorũ tẽpore sudorib. quoq; copiosissimis madebat.

Lac

Lac præterea è mamillis uberius fluebat: quo quia acrius, tum plus justo biliosum erat, omnes ferè partes vicinæ, quas defluens attigi exulcerabantur.

Quadragesimo demum secundo, & quart dolorum die, fœtus tam validè amplius moveri destitit. Dictu profectò mirum quod tant tempore subsistere potuerit incolumis, tand conatu vehementissimo ita fœtus movebatur ut inde transversim in utero revolutum mate narraret. Dolores ab illo impetu fœtus, multò mitiores evasêre, & paulò post planè recesserunt.

Post verò dies quatuor, vel sex, cruenta quædam ac nigra per alvum dejicere cœpit, illis similia (ut illa inquit) excrementis, quæ pueruli jam in lucem editi, primum excernere solent, cujusmodi excrementa egerebat diebus ad sex libras. Cumque antea nullus in utero collisionis ossium sensus voluntarius perciperetur, hic tandem putans misella se ab omnibus ærumnis liberam, unicuique tangenti uterum, sese prodere cœpit, ut etiam illam non lateat ossium fœtus mortui situs, quippe cum digito monstret: hic caput, illic costas, hic humeros, illic fœmora, contineri. Quod ego & alii complures, me monitore deprehenderunt.

Cadaver istud seu sceletum in utero matris jacet trãsversim, capite & cruribus introrsum, dorso verò extrorsum prominente. Sub ilio dextro caput reconditur, quod cum profun-

us quam matris spinam dorsi respiciat, non
e ratione tactus nostri judicium refugit, ibi
men ossis humeri, caput superius contineri,
anifesto constat. Sub ilio sinistro sunt crura
pedes, sed introrsum reflexi, ut attingi mini-
è possint: conjectura tamen artificiali, & a-
tomica, ita esse, judicare non est difficiel,
m ex situ reliquo corporis, tum quia ibi os
moris apertissimè deprehenditur. In me-
o ventre dorsum evidentissimè cognoscitur
rtebræque omnes facilimè destinguuntur,
ostæ quoque majori ex parte, tam superiores
am inferiores, dinumerantur, turget venter
aternus tumore oblongo, qui in pudendum
efinit, elevat totam istã molem sursum, ean-
emque pro animi arbitrio deprimit, non sine
dstantium summa admiratione. Ossa vero sic
tis induruisse sentiãtur: ita ut validiori com-
ressioni difficulter cedere videantur. Ven-
er maternus interea dum attractatur, nullo
olore angitur, ni id plus, quam par est fiat
iutius.

Valet sic satis ista mulier, omniaq; sua mu-
ia, tam domi, quam in agris unà cum marito
uo optimè peragit: hilaris est, prudens mater-
amilias, ututcunq; faceta annum nunc tem-
oris ætatis suæ agens quadragesimum quin-
um, corpore gracilis, nec habitu illaudabili.
Menses cum annis quatuor essent detenti, po-
iunculis nonnullis illos promouentibus usa,
ursus manare cœperunt, in hunc usque diem,

At mensibus singulis, dum eorum terminus instat, venter inferius intumescit, illamq; dolores invadunt vehementissimi, haud aliter quam si nunc nũc esset enixura, nec antea cessant, ni menses omnino eruperint. Quod si mulierem morbo aliquo laborare contingat, iisdem planè doloribus ad integrum morbi terminum corripitur.

Aliud præterea notatu dignum rèfert, quintum nunc esse annum ex quo natura quodam modo istius sceleti expulsionem tentarit. Uteri enim osculum hiasse, & inde aliquot ossicula fuisse egressa, qua de causa evestigio accersitur obstetrix: at cum satis imperita, vel potius rei novitate perculsa nullum remedium ferre se posse indicaret, omni ope humana hãc multis modis longè infelicissimam destituens, recessit. Ipsa verò interim nihilominus intrepido fortiq; animo, ossicula illa, ut in proprium locum retrò cederent, propriis manibus allaboravit, sic ut in pristinum redierint. Ab isto verò tempore, uti nec antea, hujusmodi quid sinistri illi accidit.

Mirum denique, quantopere rustica illa flagitet, summisq; precibus contendat, ut abdomen ei manu medica aperiatur sceletumque ab utero eximatur, sic enim seipsam sanitati pristinæ restitui posse confidit. At quo minus id tentatum hactenus sit, adhuc sub judice lis est.

De medicamentis chymicis. Cæterum nunc ad alteram partem epistolæ tuæ

iæ quoque reſpondere deberem, niſi jam du-
um illius metas transgreſſus fuiſſem. Vt ta-
nen exſpectationi tuæ aliquo modo ſatisfac-
em, libenter fateor multum apud me valere
Mercurium, & alia nonnulla medicamenta,
rte chymica præparata; tum quia (ut tu quo-
que ſcribis lib. 1. De Medicina & Medicis ſect.
. Claſſ. 3. quæſt. 2.) palato grata, tum etiam
quia in minori doſi exhibeantur; in primis ve-
ò propter egregias, quæ inde ſequuntur ope-
ationes. Verum n. vero cautè iis uti licet; neq;
ndifferenter, ut faciunt empirici, omnib. & in
omnibus morbis, ut tu quoque mones libro
præallegato, quæſtion. 3. exhibenda ſunt. De-
nde ut diligentiſſimè, ac fideliter, ab expertiſ-
tiſſimo, & fideliſſimo artifice ſint præparata,
neque in exhibitione quicquam peccetur,
plus quam neceſſe eſt. His enim neglectis, &
temerè exhibitis, periculo ſanè maximo non
vacant, uti ex ſequentibus exemplis videre
licet.

PAULUS RENEALMUS celebris quidam medicus Gallus, in præfatione obſervationum ſuarum, Principem, hauſto pharmaco, ex elleboro nigro præparato, & contra intentionem medici à Pharmacopola exhibito, interfectũ fuiſſe, refert. Apothecarius profectò ille ex eorum, de quibus monet Agrippa, erat numero, ex eorum, inquam numero, qui dum aliud pro alio propinant, aut putridum inveteratumve & evanidum pharmacum miſcent,

Princeps Elleboro nigro à Pharmacopola interfi itur.

lib. de incertitudine & Vanitate ſcietiarum, cap. 84.

miſcent, ſæpè mortiferam potionem, pro ſalutifera propinant.

Medicum quendam magni nominis, matronam morbo contumaci laborante curandi habuiſſe memini; huic multa variaque cum ex arte exhibuiſſet pharmaca, tandem quoque pilulas capitales, quibus nonnihil extracti ellebori nigri admiſcuerat, præſcripſit. Illa quum à pharmacopola paratæ, & ab adſtantibus exhibitæ eſſent, intra horas ſex debitum naturæ perſolvit. Res profectò mira: cum alias corpore ſatis valida eſſet, & medicamentum vix per vomitum & alvum bis operatum fuiſſet.

Quapropter culpam non omnino in medicamentum rejicere poſſum: niſi, (ut aliquãdo fit in officinis, quando famulis imperitis hujuſmodi præparationes committuntur) in præparatione error commiſſus fuerit. Ideoque nunquam hactenus medicamentum, arte chymica præparatum, in officinis præſcribere auſus fui. Ante annos aliquot in officina quadam medicamentum purgans, quod ſemidrachma extracti corticum eſulæ, præter alia purgantia ingrediebatur, à Medico quodam docto præſcriptum vidi. Mihi, admiranti reſpondit Pharmacopola, id vix ſufficere: eundemq́ue medicum aliquando ad ſcrupulos duos, imo & drachmam integram iſtius extracti, ægris ſuis præſcribere, & feliciter exhibere.

Cele-

Celebris quidam Medicus, nobili cuidam
edicamentũ, quod ſcãmonium, menſtruo
uodam convenienti infuſum & præparatũ,
grediebatur, præſcripſerat. Negotium mihi
ommiſſum, & ut diligenter in officina præpa-
retur medicamentum curam haberem, injũ-
um fuit. Poſtero die cum ex pharmacopola
quirerem, quomodo ſuccederet præparatio,
ſpondit, optimè: jam enim ter ſuper natan-
m aquam abjeci. Exinde vides quam peri-
uloſum ſit, tale quid in officinis præſcribere?
eram enim ſcammonii tincturam rejiciebat:
xcrementum verò pro medicamento reſer-
abat: quid, quæſo, ex hujuſmodi medicamẽ-
is boni exſpectare poſſumus? Atq; euſq; mi
)n DÔRINGI ars noſtra tandẽ devenit. Quæ-
unt & eligunt ſibi Magnates medicos quan-
loque apud exteras regiones: volunt ut ſint
locti, modeſti, pii, circumſpecti, uſumque re-
um atque experientiam habeant: & rectè qui-
lem ac prudenter faciunt.

Sed quid fit? Medico natura ægri, eſſentia morbi, & quæ præterea neceſſaria, rectè & ea qua fieri poteſt diligentia examinatis, ex arte præſcribit medicamenta, quorum præparatio poſtea aliquando imperito pharmacopæo, aut negligenti famulo ut & tyroni alicui, aut novitio in officina committitur.

Sed iterum ad extractum ellebori nigri redeo: illud quantumvis in duobus ſupra dictis ægris, ad votum non ſucceſſerit, tamen, ſi

Extract. ellebori nigri, in quartana præſtantiſſimum.

si diligenter & fideliter præparatum fuer
præstantissimum esse medicamentũ, ante a
nos duos in memet ipso, cum quartana lab
rarem, & deinceps in aliis felicissimo cum su
cessu expertus sum.

Ext. Ellebori N in cutaneis affectibus præstantissimũ

Quantum præterea in cutaneis affectibu
ex humoribus adustis ortis, valeat, superio
anno Hildenæ in puella quadam, fœda sc
bie laborante, evidentissimè mihi observa
licuit.

De mercurio crudo.

Mercurio crudo, in lue Venerea, aliisqu
externis affectibus, exterius applicato, ut
cum fructu. Interim tamen cautè cum ipso
gẽdum esse, alias exemplis demonstrabo pr
lixius: addam tamen & nunc unum aut a
terum.

De infelici successu unguenti ex Mercurio.

Quidam dolore articulorum, propter d
fatigationem corporis ex longo itinere, fam
& inopia laborans, quum Lausannæ, ab em
pirico & planè inexperto barbitonsore u
guento ex mercurio inunctus fuisset, paul
post, planè extenuatus, naturæ concessit. E
go cadaver præsente medico dissecui: & i
psius pulmones lividos, & pituitosis humori
bus imbutos, cor verò molle, flaccidum, & ex
angue inveni.

Alia observatio de infelici successu unguenti ex Mercurio crudo.

Nobilis quidam in ditione Reipubl. Frei
burgensis Helvetiorum, cum nodosa poda
gra simul & scabie ex pituita salsa laboraret, &
ab empirico, more empiricorum, præter ra-
tionem prædicto unguento inunctus fuisset,
pituita

ituita tam copiosè ad gingivas confluxit, ut angræna oris primò, mox verò & mors ſequu- a ſint.

De pulvere meo ex Mercurio, quo utor in xternis affectibus nihil addo: tu enim ipſemet pſius uſum apud me vidiſti. Intra corpus ta- nen non facile ipſum exhibeo: propter graviſ- ima, quæ inde ſequuntur, ſymptomata.

De mercurio vitæ. Mercurio *dulcificato*, aut, ſi velis, *vitæ* ap- ellato, nonnullos cum fructu uti, ſat ſcio: ontrarium tamen aliquoties obſervare mihi icuit: cujus rei exempla aliquot addam. Em- iricus quidam Bernæ Helvetiorum vixit: is ulverem quendam albiſſimum (*Mercurium itæ* ipſum appellabat) in pauciſſima quanti- ate, (non enim pondus quatuor granorum xcedebat) in variis affectibus propinabat: n multis tamen cum vitæ diſcrimine: Ego xpertus loquor.

De infelici ſucceſſu mercurii vitæ. Ante annos enim aliquot ad matronam no- bilem Bernenſem unà cum Dom. PAULO LENTULO ejus Reipublicæ Medico lon- gè celeberrimo, piæ memoriæ vocatus fui. Huic matronæ empiricus ille vix ad grana tria, coram marito enim ponderaverat medica- mentum) ſui pulveris exhibuerat: quam ſym- ptomata adeò ſæva ſequuta fuerãt, ut illam vix reſtituere poſſimus. *Symptomata ex mercurio vitæ.* Vomitus n. maximus, & cõtinuus aderat. Lipothymię, itẽ ſudores frigi- di, ſimul & viriũ ꝓſtratio ſupvenerãt, ita ut per dies aliquot in vitæ diſcrimine verſaretᷣ: tandẽ

 nihilo-

nihilominus per Dei misericordiam sanita[...] restituta fuit.

Aliud exemplum de infelici successu Mercurii vitæ.

Matronam Solodurensem asthmatica[m] & decrepitam, cum de hoc pulvere, ab eode[m] empirico exhibito, sumpsisset, eadem die e[x] tinctam fuisse, à viris fide dignis Soluduri mi[hi] sæpius relatum est. *Mercurius* itaque, sive cr[u]dus sive in *Mercurium vitæ* transformatus fue[rit], aut negligenter præparatus, aut eis, quib[us] non convenit, empiricorum more, & absqu[e] ratione exhibitus, intrò & exterius admotu[s], [in] *Mercurium mortis* plerumque evadit, rectéq[ue] illum MERCURIUM VITÆ ÆTERN[Æ] appellare possum.

Mercurius vitæ aliquando in mercuriam mortis evadit.

De antimonio.

De Antimonio, & croco metallorum ide[m] affirmare non difficile est. Ante annos enim quatuordecim Dn. ELEASAR PERIALDUS vir doctus, & in schola Lausannensi Philoso[so]phiæ professor, cum sibimet, præter consiliu[m] Dn. D. ALBERII ROSCII, medici celeberri[mi] simul & meiipsius, bolum ex Antimoni[o] (quod paulo ante se Lutetiâ attulisse, ibidem que à Dn. D. QUERCETANO paratum fuisse ajebat) parasset, & sumpsisset, parum abfuit, quin eadem die animam unà cum excrementis evomeret: tam vehemens, & impetuosa, per superiora, simul & inferiora sequuta est operatio: quæ per totam diem duravit.

Sequenti nocte doloribus maximis brachiorum & crurum, simul & convulsionibus (propter evacuationem maximam, & siccita-

tem

em nervosarum partium (lipothymia, & virium prostratione, propter defectum spirituum vitalium, & humidi radicalis) correptus fuit. Ego cum prædicto medico circa horam secundam noctis accersitus cum essem, protinus sequentem potiunculam exhibuimus.

℞. Confect. Alkermes ʒ ß.
Theriacæ opt. ℈. j.
Cornu cervi usti &
præparati ℈ ß.
Aquæ Cinamomi ℥ j.
Buglossæ ℥ ij.
Misce fiat potio,

Juscula caponum, & carnis vervecinæ, nec non alia, quæ partes nobiles corroborant, & humidum radicale, spiritusque vitales instaurant, præscripsimus.

Brachia, cruta, simul & spinam dorsi, sequenti linimento calidè inunximus.

℞. ol. amygdalarum dulcium,
liliorum alborum,
Violarum an. ℥ j. *Linimentū.*
ol. lumbricorum,
Vulpini,
Pinguedinis humanæ & ursi an. ℥ ij.
Misce.

Hoc linimento de hora in horam prædictis partibus inunctis, remiserunt quidem dolores, nihilominus tamen intra paucos dies ani-

mam Deo piè placideque reddidit. Tum quia humidum radicale, violentia medicamenti ita absumptum & evacuatum erat, ut refici non posset, tum etiam quia propter violentam attractionem medicamenti, à circumferentia ad centrum inflammatio in hepate oborta fuerat.

Quidam ex usu antimonii herniam ventriculi contraxit.

Trutinarius quidam Coloniæ Agrippinæ, magister BRUN nomine, vir pius, probus, mihique amicitia junctus, cum ante annos septendecim potiunculam ex antimonio ab empirico, & rerum medicarum imperitissimo homine paratam sumpsisset, tam vehementer & impetuosè agitatus & commotus ipsius fuit ventriculus, ut herniam ventriculi inde contraxerit, qua etiamnunc non sine maxima molestia laborat; uti ego, cum superiori anno Coloniæ essem, ipsumque aliquando inviserem, ipsemet vidi. Quotiescunque enim corpus inflectit, ventriculus non sine molestia, veluti in saccum excidit.

Ante menses aliquot cum Wormatiæ, & Hertensheimii, apud Generosum & strenuum virum, Dn. EBERHARDUM Kämmerer von Worms / genandt von Dalberg moram facerem, Wormatiensis quidam civis, PETRUS Daling von der Burg / nomine, in consilium me advocari jussit.

Laborat ille herniâ intestinali, quam ante annos quatuor, quum medicamentum chymi-

ymicum, ab empirico sibi exhibitum (antimonium fuisse arbitror) sumpsisset, eadem e, qua medicamentum hauserat, contraxe; tam vehemens fuerat inprimis per supeora ipsius operatio.

Possem hoc loco unum atque alterum xemplum inserere (uti ab amico fide digno ccepi) de infelici successu, adeoque præpoero usu atque abusu *Mercurii vitæ, & Croci letallorum* à medico quodam viro sexagenaio, & primario cujusdam Principis consiliaio, temerè & præcipitanter exhibitorum, quoum alter post assumptionem croci metalloum, alter verò mercurii vitæ post multa graissima inde sequuta symptomata, paulò post itæ finem fecerunt. *De infelici successu Mercurii vitæ & croci metallorum*

Ante annos viginti, Medicus quidam Tononæ in Sabaudia, ad lacum Lemannum medicinam faciens, cum calculoso cuidam medicamentum chymicum ad calculum conterendum, & expellendum exhibere vellet; æger verò, à medicamentis chymicis omninò alienus, id recusaret, postridie in dupla quantitate id adfert medicus; & ut æger, majori cum fiducia eo uteretur medicamento, partem unam ipsemet medicus sumpsit, alteram ægro suo obtulit. Ambo cum hausissent simul etiam intra paucos dies vitam cum morte commutârunt. Itaque CROLLIUM, ne medicamenta acuta calculosis, & qui alias sunt valetudinarii exhibeantur, in sua *Medicamẽta acuta calculosis non conveniunt.*

Basilica chymica, mihi pagina 247. rectè p
denterque monuisse videmus.

Ex abusu Laudani nonnulli quidam vitæ finem jacti.

Quam præstans medicamentum sit Lau
num, eis qui egregias ipsius operationes
quando viderunt, notum est. Nobilem
men cum eo abuteretur, mortem sibimet
tulisse observavi.

Basileæ in duobus ægris idem accidisse,
rissimus ac longè celeberrimus vir, Domi
D. CASPARUS BAUHINUS non ita
dem, præsente clarissimo ac doctissimo vi
Domino D. THOMA PLATTERO, So
duri, ubi ad ægrum simul vocati fuimus, m
retulit.

De abusu medicamentorum escharoticorum.

Porrò clarissime mî Dn. D. Döringi me
camenta escharotica, ex mineralibus conf
ta, nónne ad chymica referenda esse puta
sed & illa, quomodo in externis affectibu
nisi ab exercitato, & circumspecto Medi
aut cheirurgo tutò applicari possint, no
dum video. De eorum abusu exempla hab
nonnulla, quorum primum est, de viro is
cui pulvis, qui ad cancrum curandum, ta
topere laudibus extollebatur, ad carpum a
plicatus fuit; uti in tractatu meo de Gangræ
& sphacelo, & alibi videre poteris. Occurrit e
iam exemplum in prima Centuria observa
meæ. De pharmacopæo, qui sibimet caust
cum, non satis aptè applicuit. Is profectò ali
quin in sua arte expertissimus, si hujus med
camenti plenam notitiam habuisset, errore

hunc

hancce, proculdubio in sui ipsius detrimẽtum non commisisset. Verum bonum istum virum, (cujus memoria propter eam, quæ inter nos fuit amicitiam, quoad vixero chara mihi erit) inscius præterque spem atque opinionem in scyllam hancce incidisse, existimo. Erat enim circa ægros diligens & circumspectus; neque ex eorum numero, qui, quum singulare quid à medico docto, aut cheirurgo erudito viderint, id protinus eadem dexteritate quoque se præstare posse, apud imperitos gloriantur.

Ante annos circiter undecim venit Coloniam Agrippinam, circumforaneus quidam, cujus nomen studio supprimo. Is enterocelas absque excisione testiculi, & læsione vasorum spermaticorum sanare se posse gloriabatur. Maximus quidem fuit accursus hominum, neminem tamen aut perpaucos ab ipso restitutos fuisse, ante annum cum essem Coloniæ, mihi à viris fide dignis, relatum fuit. Hoc modo autem curationem (processus enim ipsius à Pharmacopœo quodam, qui ipsemet aliquando interfuerat, mihi communicatus fuit) instituebat. Primo caustico cutem exulcerabat. Sublata eschara, productionem peritonæi, sive, ut vocant dydimum, oleo quodam parte chymica præparato, (quale fuerit, propter abusum non adscribo) ad os pubis usque erodere tentabat, idque tantis cum doloribus (hæc ex relatione Dn. N. SCHVANII Coloniensis, viri fide dignissimi, qui omnia in proprio suo cor-

pore expertus est, adscribo) ut vix fando illos exprimere aliquis possit; & iis quidem, ut ægri potius mortem appetere, quam hujusmodi tormentis diutius excruciari velint.

Vivit etiam nunc in ditione Reipub. Bernensis nobilis quidam, mihi optimè cognitus. Is ab eodem Empirico ante annos 16. Lutetiæ frustrà excruciatus fuit, & etiam nunc herniâ non sine maxima molestia laborat.

Hasce, Clarissime mi Dn. D. DÔRINGI, de abusu medicamentorum chymicorum, recensere volui historias; non quidem in eum finem ut medicamenta chymica improbare, & rejicere sit animus. Etiamsi enim apud me, uti tu quoque ipsemet vidisti, præcipuè mineralia, non vsque adeo sint in usu, ipsa tamen maximum in Medicina, præcipuè in morbis chronicis contumacibusque habere usum, me non latet: sed hæc potius exempla recensere volui, ut ex hujusmodi juniores medici, & cheirurgi, quàm prudenter ac circumspectè chymica tractare convenit, perspiciant: ægri verò moneantur ne cuivis circumforaneo, & garrulo agyrtæ fidem adhibeant. Neque me commovet, quod nonnulli objicere solent, nimirum metallica illa venenosas in se continere qualitates. Quod etsi verum sit, videmus tamen, ut rectè scribit CROLLIUS, mihi pag. 261. plærumque in natura apud summum venenum latere etiam Medicinam, uti evidentissimè in carne viperina & in quibusdam

uſdam aliis animalibus venenoſis apparet. 'erùm enimvero ante exhibitionem me-icamentorum chymicorum hæc præcipue unt perpendenda. Primo an diligenter, fide-iter, & ab exercitato artifice præparata ſint. Maxima enim difficultas in præparatione ſita ſt; vti exemplo de extracto corticum eſulæ uperius allegato, demonſtratum eſt. Quis nim, quæſo, extracti hujus, rectè, & ut de-cet præparati, ad ſemidrachmam exhibere, auſus eſſet? adulterina itaque prædicti extra-cti fuit præparatio; aut forſan quid pro quo, ut dicitur, (pharmocopola enim ipſemet illud non præparaverat, ſed neſcio ubinam in nun-dinis ſibi comparaverat,) datum fuerat. De Mercurio vitæ idem obſervavi. Nonnulli n. veluti empiricus ille Bernenſis, cujus antea memini, nunquam ultra grana quatuor, de ſuo Mercurio exhibebat. Ego, cùm ante annos tres, cuidam magni nominis viro, unà cum viris Clariſſimis Dn. Felice Plattero, & Dn. Martino Chmielecio medicis longè celeber-rimis in magno periculoſiſſimoq; morbo ad-eſſem, ipſi aliquoties ad grana quatuordecim Panchymagogi Quercetani & ab ipſo Quer-cetano præparati, præſcripſi atque exhibui. Alii ad grana 18. aut viginti imo & quadragin-ta, ut tu quoq; doces aſcendũt. Multifaria itaq; eſt ipſius præparatio; Illam porro diverſitatem præparationis, cùm nullus alius p̃ter illã ſolũ, qui medicamentũ præparavit, ſcire, aut cogno-ſcere

Quæ ante exhibitionem medicamentorum perpendenda.

ſcere poſſit, non video quomodo quis medicamentis chymicis, ab ignotis præparatis, ſecurè & bona cum conſcientia uti queat. Hæc in eum finem dico, ut caveant ſibi medici, ne medicamenta chymica, in officinis (quæ non ipſemet pharmacopola, & quidem præſente aut conſentiente medico paravit, ſed neſcio undenam apportavit) facilè præſcribant.

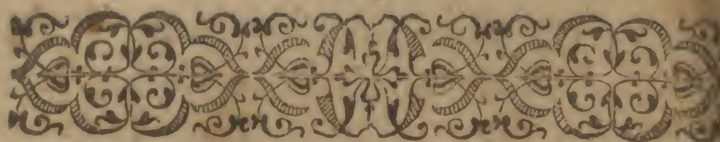
Secundò perpendendum eſt, in morbo qui curandus eſt hoc, an verò illud medicamentum conveniat, & ad eundem profligandum appropriatum aptumque ſit.

Tertiò an corpus ægri ita ſit diſpoſitum, ut hoc vel illud medicamentum, abſque damno ſufferre poſſit. Sæpenumero enim morbus hoc vel illud medicamentum requirit, ſed conſtitutio corporis & viſcerum, ætas aliaque reclamant. Ne itaque error committatur, cantè & circumſpectè procedendum eſt, cautionesque quæ apud CROLLIUM & alios leguntur, quam diligentiſſimè obſervandæ ſunt. Quid plura? in exhibitione & applicatione medicamentorum chymicorum, ut ex præſcriptis exemplis apparet, lynceis profectò oculis opus eſt, & medicos eruditos circumſpectos, imo & pios requirunt. Ideoque cum cuivis garrulo, circumforaneo, Judæo aut Monacho, qui vix fornacem conſtruere, aut ignem accendere, multo minus genera morborum, naturam ægri, & quæ præterea ſcitu neceſſaria ſunt, noverit, fides adhibenda eſt. Utinam igitur Reges &

princi-

ncipes, quos Deus veluti patres familias cō-
ituit, impostores istos imperitissimos, qui u-
ique ferè tam arroganter impudenterque lu-
dunt de corio humano, ex officio reprimant;
x officio inquam, quemadmodum enim pa-
erfamilias, infantulis suis, ut ignem & venena
ractent, non permittit; ne sibimet ipsis & aliis
lamnum inferant, sic quoque hujusmodi im-
postores, & imperiti homines, qui suam ipso-
rum animam, & salutem, aliorum verò corpo-
ra, & sanitatem tot periculis exponunt, in Re-
publica benè constituta, minimè tolerandi es-
sent. Neque unicuique (quod nonnulli obji-
cere solent) licitum esse deberet, corium suum
cuicunque libuerit, venale offerre. Hic enim
non de corio boum, sed de vita & valetudine
hominum de quibus Magistratus curam quo-
que habere debet, agitur. Adderem quædam
alia, nisi epistola in magnam nimium molem
excresceret; quapropter (præstantIssIMe VIr
aC faVtor honoranDe) Vale, & Deo, Reipu-
blicæ, tuis & amicis, in omne ævum felicissimè
vive, meque præclara humanitate tua, amare
perge. Uxor mea charissima, Te, tuamque u-
xorem lectissimam, unà mecum pera-
manter salutat. Iterum vale
& millies.

EMBLE-

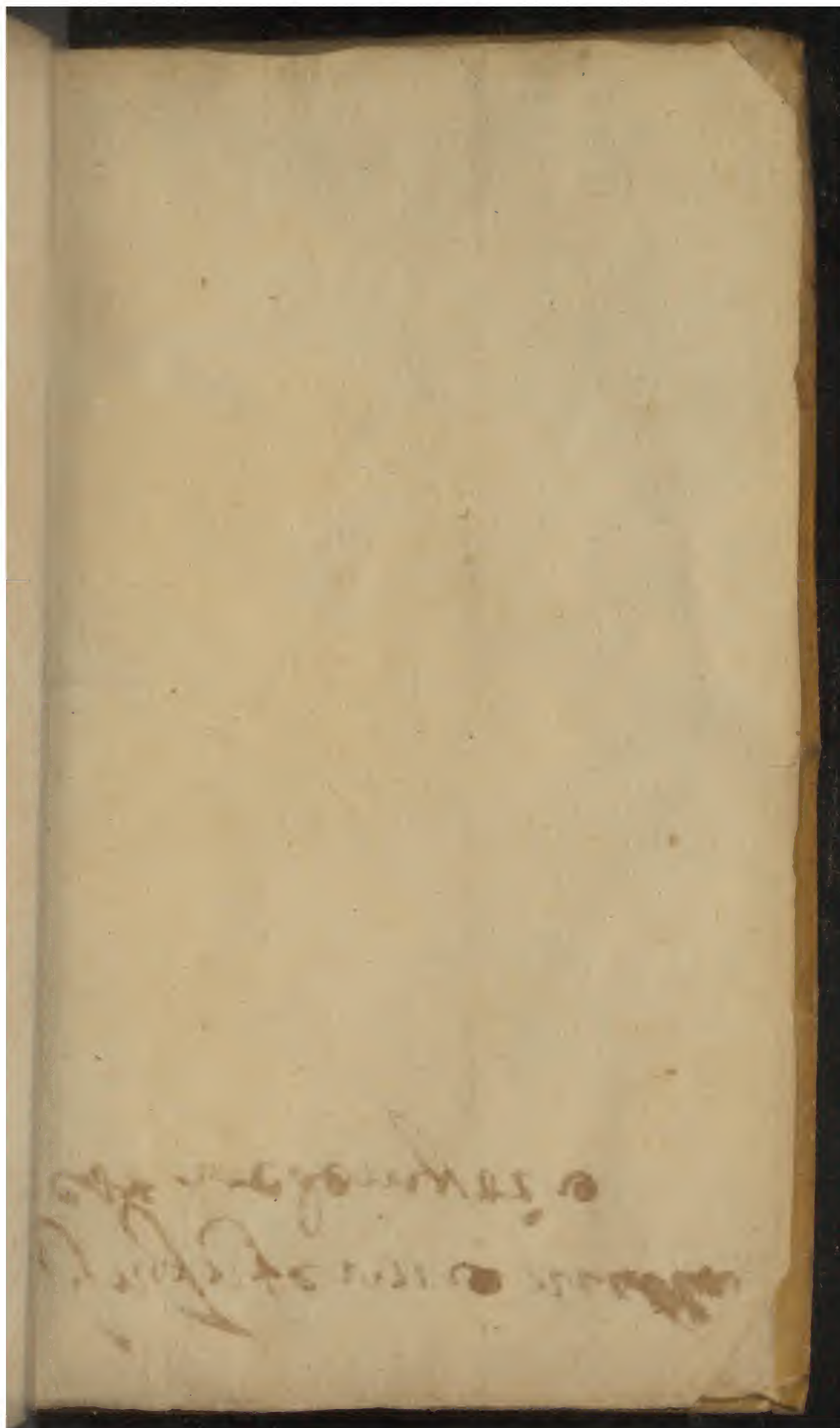

FABRICIANI EMBLEMATIS

Explicatio.

Nodosum, intortus, baculum complectitur anguis,
Adversa, gallus, stat regione, vigil.
Margaris, at nitido, pendens, splendore coruscat
Inter vtrumque, tenet quam radiata manus.
Vis sensum? in baculo nodi torto, Medicina
Nodosum studium, & difficile esse notant.
Prudentis serpens, vigilis sed gallus imago
Est Medici: Indicium gemma salutis habet.
Quæ velut ex supera pendens dimittitur aura
Cœlitùs ægroti sic valitudo redit.
Si vigil & prudens, quémque experientia doctum
Reddidit, illius curam habeat Medicus.

Johann. Durenheimius P. &
Notar. Cæsareus, civis
Bernensis F.

In Inferno nulla
est redemptio

